This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

615

De medicamentorum SIMPLICIVM DELECTV, PRAEPARATIONIBVS, MISTIONIS modo, Libri tres, Iacobo Syluio medico authore.

PARISIIS
Væneunt prope gymnaſium Cameracenſe, è regione ſancti Chriſtofori per Iacobum Gaſellum.
1542.
Cum Priuilegio

LA Court veue la Requeſte preſentee a icelle par Maiſtre Iaques Syluius medecin en ceſte ville de Paris,auec la certification de deux docteurs en la faculte de Medecine, A permis & permect a icelluy Syluius enſemble a Limprimeur ou Libraire que par luy ſera aduoue en ceſte partie, d'imprimer, ou faire imprimer mettre ou expoſer en vente vn liuret nagueres par ledict Syluius compoſe, intitule De Medicamentorum ſimplicium Delectu,Pręparationibus,&Mixtionis modo,defendāt a tous autres Imprimeurs, libraires, marchans & autres, icelluy liure imprimer,vendre & diſtribuer dedans trois ans prochainement venans,Sur peine de confiſcation deſdicts liures qui autrement ſeroient imprimez,& damende arbitraire a la diſcretion de ladicte Court.

HVnc laborem meũ reipublicæ imprimis vtilem, & mi-
rum ni etiam neceſſarium dedo ac dedico ampliſsimę
Parrhiſiorum politię adminiſtratoribus maximis ſimul
& optimis Stephano à Monte Mirabili, in ſummo Par-
rhiſiorum Senatu Conſuli ęquiſsimo, mercatoribusq́ue
Pręfecto, & Quatuor viris (Scabinos vocat Gallia) Thomę Bragero-
nio Cõſuli Caſtellano, Guichardo Curtino vrbis (vt vocãt) Quarta-
nario, Gulielmo Craſſo, & Nicolao Perotto mercatoribus iuſtiſsi-
mis & opulentiſsimis: quorũ vt reipublicæ noſtræ incremẽtis ac or-
namentis felicia omnia ac ſumma comprecor pro ſua in me nõ vul-
gari benignitate. Quam propterea quòd ęquare non potui, geome-
tricis aliquot machinis huic vrbi maximè vtilibus, quod gratię de-
fuit, hoc munuſculo ſufficere tẽtaui. quod vt manu grata ſuſcipiant,
vehementer obſecro.

AD LECTOREM.

VT rectè eſt veterum ſermone celebrata ſentẽtia, Quam quiſque nouit artẽ, hanc exerceat vná atque excolat,& totus in ea verſetur: ſic rectè nunc pronunciari poſſe mihi perſuadeo, quam quiſq; exercere artẽ conſtituit, hanc accuratè prius pernoſcat. Id quod ſi hodie diligentius obſeruarent homines,non tam multi repente fierent medici, nulladũ medicinę parte illis probe perueſtigata,nullius adhuc morbi curatione apud pręceptores obſeruata.Cum tamẽ eſſet è re ipſorum: ſed magis etiam ægrorũ, ſi nullum omnino affectum ſuſciperent curandum, quem non antè obſeruaſſent à præceptoribus curatum. Quam rectè cum ægris ageretur,ſi hac ætate qui medicinã factitant,ſic eſſent antè ſub præceptoribus inſtituti affectus cognoſcere,illis occurrere,futura prænunciare. Non mediuſſidius per hominum mortes,experimenta ſic agerent imperiti adhuc & rerum omnium ſuarũ rudes medici:tam queſtus auidi,vt quid eos deceat ignorent, quid famam perſtringat neſciant, vt interim animæ detrimentum taceã. Vbi enim medicas neſcio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamẽtorum certas quaſdam ſcripturas,ſe medicos profitentur. Illis eſt ſatis ſcire antidotum, catholicũ verbi gratia, humorum omnium redundantiam vacuare, cum ignorent, quibus, & quanta ſingulorum menſura conſtet, quæ ſingulorum ſit facultas, quæ horum cum illis ſic miſtorum: eadémque in cęteris medicamentis compoſitis vtũtur,ignorãtię impoſtura.Quid per deum immortalem hoc hominis portento,ſe medicum mentiente, eſt reipublicæ peſtilentius: quod nota cenſoria dignum magis eſt facinus: Cur leges ceſſatis in hos carnifices,vt meriti ſunt animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniãt, & nouo vindictæ exemplo coerceant? aut ſi hæc peccandi licentia impune permittitur,cur non modo ex typographorũ prędis,ſed omni omnium homium ordine in medicinã non cõuolatur? Sed deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſcientiam oppone,vt facinorum tam indignorum pœnitentia confuſi in ordinem ſuum redigantur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicã ſincere tractaturo non ſoli pharmacopœo neceſſariam eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionem pręparat, & deniq; feliciter commiſcet, docere aggredior.ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt,veliſque

ob id ipſi ſimplicia deligēti,præparanti,miſcēti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumēti cōſequere,niſi hęc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notam imprudens inuris, dum ignarus horum ſimplicium medicamentorum, tanquam aſinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi ſępe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea ſentētia iuſtiſsimè,dum coryli nu[illegible]camentum pro pipere longo oſtentat, dum cētaurii magni radicem pro rha pontico,dum acorum paluſtrem noſtrum pro Indico & vero porrigit,ſed vitia hæc tolerabilia ſunt.Pro elleboro autem nigro, Arabum napellum,aconiti genus quibuſdā, hodie prope ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui quis ferat? an non communis eſt vtriq; medicorum & aromatariorum ordini ignorātia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolochiā clematitim nobis frequētem pro duabus aliis rarioribus ſupponūt: indignior,cum ſcammonium crudum pro coᴄto miſcēt, aut largius quàm ſcriptura medicamenti poſtulet, medicamentis immiſcent,aut etiam cum alicuius ex tithymallis lac miſcēt pro ſcāmonio.Quæ errata cęteraque omnia in medicamentorum miſtione committi ſolita ſi vellem perſequi,longior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis exercitatione, iam pharmacopœo commiſſa:ad pernoſcendum autem cōpoſiti vires, omnia hæc illi ad vnguem ſunt pernoſcēda. ſi enim vnius ſimplicis improbitas totam ſæpe compoſitionem vitiat, vt abundè in methodo medicamēta cōponendi docuimus, an parui eſſe tibi debet ſingulorū ſimplicium delectus,ſi item pręparationis ratio ſimplicium vires auget, minuit,abolet,nouas acquirit,vt libro ſecundo explicamus:quam tu horum ignarus facultatem toti medicamēto tribues? Si deniq; miſtionis modus ex eadem materia vnguentum,ceratum,emplaſtrum efficiat,an tibi eſt negligendus? Crede mihi abſurdiſsimus eſt,ac ſępe ridiculus,qui medicinam facit harū rerum ignarus,nō dico quoties medici imperiti enumerata ſimpliciū turba ſubſcribant,fiat emplaſtrum, vel aliud,cum tamen ad hanc medicamenti formā ſcripta illa ſimplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantiæ ſuſpectū merito reddit. Pręterea multos me vidiſſe tam harum rerum imperitos,vt cum in officinas diuertiſſent pharmacopœorum,non modo ſimplicia vſu ipſis quotidiano celebrata non agnouiſſe, ſed neque compoſita medicamenta illis prope cōtinenter in ore & calamo verſata nouiſſe mollia ne eſſent an ſolida. an nō id eſt ignorantia rerum maxime neceſſariarum craſsiſsima? Quam ne

exuant plærique,à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu ſedere, quæ componuntur obſeruare. quę conſuetudo, vt in Gallia Narbonēſi eſt antiquiſsima, vtinā hic ſaltem nūc inciperet ac procederet, ſpectarēt medici quàm fœde frequenter labuntur ob compoſitorum iniquitatem,& fortaſſe ſua dignitate,ſi ſciētia id minime poſſent ſua,indoctos,aut improbos pharmacopœos à praua compoſitione deterrerent. Hęc prolixius à me ſcripta quàm rei natura poſtulet,fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur:cū tamē res ipſa longiſsimam efflagitet orationē,quę profligata multorum ignorantia omnes medici nomine dignandos in id ſtudium impellere poſſet,ne poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit deus,vt quiſq; quā exercet artē pernoſcat, & medicus nihil eorū ignoret quę ad morbos cito & tuto curādos vtilia,vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intelligere oportet,non vt in opus pharmacopœorum euadat (niſi ſiquando horum deſiderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt componenti pharmacopœo poſsit non modò adeſſe, ſed etiā præeſſe. nec huius diſciplinę ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrū perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue,vale lector,ſiquid ſcis rectius iſtis
Candidus imperti: ſi non,his vtere gratus.

DE PHARMACOPOEI OFFICIO.

QVANQVAM plurima cum medico habet cõmunia pharmacopœus, prudentiã natura inſitam, medicamentorũ abſolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ ſuarũ ſunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipſi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquãdo & medicorũ fuerunt cum ipſi medicamẽta parabãt, id quod Galenũ feciſſe paſsim ſcripta ipſius loquuntur. Eius generis ſunt medicamẽtorum delectus, ratione & experiẽtia ſumma quæſitus: deinde ſeruãdi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta ſunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodque ſit vtẽdum, ſiue illud ipſum per ſe, ſiue cum alijs coquẽdo & terẽdo, vel alia ratione præparãdo. Sit præterea doctus grãmaticam, vt compoſitiones veterum, & ſcripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus ſiquid interdum hi ſcripſerint largius aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic cõpetere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus preterea pharmacopœum artem omnẽ medicamẽta deligendi, preparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetũ, diligentem in rem ægrorum: non auarum, nõ libidinoſum, non ebrioſum, non contentioſum. Que iterum illi cum medico ſunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus ſi præditus erit pharmacopœus, nihil inconſulto medico perito, cuiquam propinabit, præſertim magnarum virium, ſed neque quantũuis paruarũ, cum horũ vires neſciat: & plerunque auxilia, hæc quanuis, vt videtur, imbecilla, tamẽ quantitate, qualitate, tempore inſalubria, magnorũ ſæpe morborũ ſunt occaſio, & legitimam curandi rationem peruertũt, dum ſub his curatũ corpus remedia iam maiora, ſed idonea non feret. Nihil etiã vel amore vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit. neq; venena, abortum faciẽtia, exoleta, adulterina, aut ſuppoſititia vnquam exhibebit: ſed medicum doctum conſulet quodnam ſimplex, aut compoſitum illius pœnuria volet ſubſtitui. Non augebit medicamẽti alicuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamenta habere præſtantiora. Quam vellem huius ætatis pharmacopœos ad hunc ſe velut canonem conformare, & medicos ad ſuum. Non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina,

etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſup plex oro, & obteſtor, vt aliquando id ſtudium in mẽtes medicorũ & pharmacopœorum immittat, vt eſſe quiſque quàm videri aut di ci malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quòd ſi di uinam illam gratiam neglexerint, faxit deus vt regia cenſura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint hominum corpori tam ſalubrem cum recte obitur, tam inſalubrem & pernicioſam, cum inſcienter tractatur.

De Medicamẽtorum ſimpli-

CIVM DELECTV RITE FACIENDO,

LIBER PRIMVS.

QVOS TRES libros his mẽſibus proximis ſum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinentes, præſtare aggredior. Primum ſcilicet, de accurato medicamẽtorum ſimplicium delectu: Alterum de legitima ipſorum pręparatione: Poſtremũ, de modo miſcendi medicamẽta componi idonea. Quod verò ad primũ laborem mihi propoſitum attinet, quanquam rectè à Meſue tradita eſt methodus medicamenta purgãtia deligẽdi, & quam facile ad alia quoque medicamenta deligenda transferre poſsit lector non indoctus: tamen paucis viſum mihi eſt eam methodum illuſtrare, & planiorẽ reddere locis aliquot communibus, à Meſue poſt Dioſcoridem & Galenũ obſeruatis, noſtro autem commẽtario latius effuſis: quanquam & à me non pauca in hanc rem ſunt dicta initio methodi medicamenta componendi: ſed tamen quæ nunc trademus, neq; bis dicta, neq; ocioſa facilè intelliges, ſi ea legeris attentius. Delectus itaq; medicamentorũ ſimpliciũ, vt aliarũ rerum plurimarũ præcipue ſumitur ab ipſorũ ſubſtantia, quãtitate, qualitate, actione, ſitu, & tẽpore. Quædam enim ipſorũ pręſtantiora ſunt ſi craſſę ſint ſubſtãtiæ, alia tenuis, nõnulla denſę, alia raræ. Sunt quæ magis leuitas commendet, quædã grauitas. Nec deſunt quæ friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu cõtumacia. Adhæc glutinoſa quædam, alia fluxilia. Aſpera item nonnulla præponimus, alia læuia. Poſtremo hęc mollia alijs pręſtantiora, illa verô dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina ſubſtantiæ per ſe incomprehenſibili & indicibili tribuuntur: quôd eius craſſamentum & ex elementis miſtionem primæ ſequuntur, & omnium poſt ſapores (qui etiam ad has referri poſſunt, cum guſtatus quoq; Ariſtoteli & Galeno quidam tactus ſit) maxime demonſtrãt. Ad eandem plenius declarãdam non leuiter cõferunt ſinceritas, impuritas, hepatis, ferri, aliarumq́ue rerum nobis notarum, in ſubſtãtia ſimilitudo. Præterea ſubſtantiæ triplicis in vnoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autẽ hæc nomina qualitatum tactricum medico ſignificẽt, licet abunde ſit explicatum libro ſecundo noſtrę methodi medicamenta componendi, hoc loco tamen paucis perſtringere non fuerit alienum.

Craſſum ſeu παχυμερὲς, quod ęgrè in tenues partes comminui poteſt.

Tenue ſeu λεπτομερὲς, quod facilè in partes tenues cõminui poteſt, quod in ſiccis ſignificat in puluerem tenuiſsimum: in liquidis verò, quod prompte latius ſe ſpargit, & corpus quaquauerſum cito imbuit, ipſumq́ue velut vaneſcit, vt aqua vitæ, oleum terebinthinę, & oleum ipſum aquæ collatum. Lib. 10. ſimpl. ca. 3.

Denſum proprie quod poros, id eſt, meatus paruos per ſe totum habet. Lib. 2. ſanit. tuendę.

Rarum proprie quod poros per ſe totum habet magnos.

Denſum per metaphorã & abuſiue eſt coactum in ſe, vt aqua, terra. Rarũ verò eſt laxũ, vt ignis, aer: quanquã hæc elementa ſint vnita, & ex ſimilaribus natura partibus conſtent, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua põdus magnum exhibet nobis vel ſtateris, qualia ſunt aquea, terrea præſertim denſa.

Leue quod mole etiã magna pondus exiguũ præſtat nobis, vel ſtateris, vt igneũ & aereũ corpus, præſertim rarum. Aqua autem quæ cito calefit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſſima dicitur: non tãtum proprie vt definiuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondrijs non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ ſuæ tenuitatem: quę facit vt cito alteretur, prompte in corpus diſtribuatur. Lib. 11. Meth.

γλισχρὸν, id eſt, lentũ & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multo, & tentioni cedente, vt in ſparto, ſalice, corijs, tendonibus, ligamentis, quę tuſa lateſcunt magis.

Friabile quod prompte friatur, & in puluerem abit, etiã digitorum compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura. Lib. 7. Meth. in melle.

Lentũ autem in humidis eſt quicquid ęgrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dum trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatẽ longiſsimè ſeruat: & non interciſum nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

Lib. II. Meth.

ῥυπτικὸν, id eſt, detergens, quod tantũ abeſt vt adhæreat, vt etiã quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolum tactu inęquale, ſed etiam guſtatu partes inequaliter ſiccans, contrahens, humore terreo integens, quale acerbum auſterum lene lubricum & æquale. in humidis verò quod linguæ, fauciũ, aſperæ arteriæ, dentium inæqualitatẽ corrigit, vel replendo, vel modice tergendo, & laxando, quale dulce & vnctuoſum.

Molle quod cedit noſtræ carni: Durũ cui cedit noſtra caro. De vtroq; plura li. 2. ſanit. tuendæ, & lib. 5. ſimpl. cap. 4.

Ad craſſum reducitur terreum, lapidoſum, arenoſum, aſtringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aereum, igneum, coctum, vſtum, amarum, acre, perlucidum.

Ad denſum, ſolidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungoſum, ſolutum.

Ad graue, plenum, diſtẽtum, & ſi vis denſum, ſucculentum, bene habitũ, probe nutritũ.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungoſum, rugoſum, & ſi vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinoſum, pingue, gũmoſum, reſinoſum, mucoſum, tenax, ſibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis, expers.

Ad lęue ſeu lene & politum, vel foris tãtum enode, ſpinis carens, depile. vel etiã intus, æquale, ſibi vbique ſimile, homœomeres, ac ſimilare.

Ad aſperũ foris, ſpinis armatũ, & his longis, breuibus, rectis, hamatis, hirſutum, lanuginoſum, muſcoſum, capillatum. Vel etiã intus, inæquale ſibi, partibus quibuſdam diſsimile anomœomeres ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle, tenerũ, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lentũ, & vitilium vorijque modo flexile, humidum.

Ad durum, firmũ, oſſeum, lapidoſum lignoſum, exuccum, ſolidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum refertur.

Secundo loco cũ quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reijcimus. Numerus enim ſingularis dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeo plantas totas, vel optatiores reddit, vel contemptiores ac minus ſalubres. quod in colocynthide planta & fructu, & alijs quibuſdam recte Meſues commemorauit, & in multorũ aliorum delectu clarè apparet, tum ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib. 1. Pharmacopœciæ.

Magnitudo autẽ latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, ſed quia eius nomine interdum ſola longitudo venit: vt Aph. vlt. lib. 2. Poteſt etiam latitudo ſola intelligi, vel etiam ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria ſimul: quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet quod in horum ſingulis contrarietas eſt, ratióque maioris & minoris in infinitum extenditur, & lõgum, breue, latum, anguſtum, profundum, elatũ, ſymmetrio ſui generis collatũ, aliud magis & minus alio dicitur, idq́ue paulo vel multo magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, eſt mediocritas quędam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vaſtitatem pertinẽt nomina menſurarũ nobis notarum, digiti, & eius parui, maximi, medij, pollicis, palmi, dodrãtis, pedis, cubiti, & aliorũ plurimorum. Hinc dicimus deligendum hoc illud vel fugiendum, quod magnum eſt, enorme, procerum, vaſtum, corpulentũ, bene habitum, exiguum, gracile, ſtrigoſum, rugoſum, marcidum, (nam hęc etiã quantitatẽ conſignificãt) & item quod eſt pręditũ magnitudine digiti, pollicis humani, manus, palmi, dodrantis, pedis, ſemipedis, dimidij cubiti, cubiti vnius, duorum, trium, quatuor, quinque, ſeu digitali, pollicari, dodrantali, pedali, ſemipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo ſermonis genere magnitudo longitudinem potius declarat, quãquam & craſsitiem & profunditatem conſignificare poſsit: quarum alterutra dum nobis apertius ſignificanda eſt, exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnius, duorum, &c. vel digitali, pollicari, cubitali, &c. craſsitie vel longitudine. Id quod in profunditate ſimiliter facimus frequẽter, vtrãq; dimẽſionem craſsitiei nomine cõprehẽdimus, dicẽtes hoc tũc eſſe vſui, quãdo eſt craſsitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Eſt quando altitudo quoq; exprimitur, vt protẽſorũ vtrinq; hominis brachiorũ altitudine eſt ſolanũ Dioſ. & phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenum digitorũ.

Eodẽ modo in contrarijs, paruitate, breuitate, anguſtia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda eſt.

Ex loco enim fertili plantę & animalia auctiora & pulchriora euadũt:eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda . Scillam nanque enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat, improbat & ſtrigoſam flaccidamque: bene habitam verò & magnitudine mediocremcommendat.

Qui autẽ locus cõis in qualitate eſt, notarũ ad deligẽda medicamẽta neceſſariarum eſt-fœcũdiſsimus. Hinc probamus aut improbam⁹ medicamẽtũ hoc illud calidũ, frigidũ, humidum, ſiccũ, principio medio fine, ordinis primi, ſecundi, tertij, quarti. Ad hæc hac vel illã pręditũ facultate, ſecũda, tertia, & ſapore, odore, colore, has qualitates primas cõſequẽtib⁹

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo, vel guſtũ aſtringente, ſeu acerbo auſteróve vel acido vel dulci, vel vnctuoſo, vel nitroſo ſeu ſalſo, vel amarovel acri(ad quẽ feruidus, linguam erodens, cauſticus, id eſt, vrens reducitur, vt ad dulcem melleus, ſuauis, iucundus(vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicũ ſaporẽ, & ob id inſignẽ, ſed fere inexplicabilẽ nactæ, vt ſapore aloes, piperis: hoc illud eſt præſtãtius, vel deterius. Sed dũ ſapore medicamẽta exploras, præſertim acria, aromatica, amara, ſalſa, ne guſta eodẽ tẽpore multa, vt nõ tibi imponat guſtatoria qualitas linguæ ab his tradita : quam tamen aqua pura gargarizata, aut papyrus manſa delere putatur.

Odore vero, iucũdo, ſuaui, bono, ingrato, fœdo, tetro, acerbo, auſtero, acido(tot enim ſunt differentiæ odorum quot ſaporum, ſed nominibus non deſignatę) odore item croci, bituminis, cucumeris, vel alterius cogniti, & odore eximio prędití, ſed indicibili, &qui in nullã prædictarũ differentiarũ rectèc õferri poſsit. Sic odore vinoſo aromatico medicato, illud hos commendante, iucundo. Hoc illud eſſe debet, non debet hoc grauiter odoratũ, alitu terram, hircũ, picem, reſinã pineã bitumen, olẽte, viroſo, aſpero, eſt melius vel peius.

Gal. lib. de nat. hominum.

Colore deniq; nullo inſigni, vel albo pallido, rufo, flauo, rubro, viridi, liuido, nigro, vel horum medio (vnde hoc illud ὑπολευκὸν ὑπώχρον ὑπόπιῤῥον ὑπόξανθον & ſimilia Græcis dicũtur, vt latinis ſubalbum, ſuppallidum, ſubrufum, ſubflauũ vel albicans, palleſcẽs, rufeſcẽs, flaueſcens, vel in album pallidum, rufum, flauum inclinãs) vel ex horum quibuſdam miſto, vnde λευκώχρον ὠχρόπιῤῥον, ὠχρόξανθον, πιῤῥόξανθον & ſimilia Græcis ſæpe dicũtur: nobis ex albo pallidum, ex pallido rufum, vel in pallido flauũ, ex rufo pallidum , vel pallidum in rufum inclinans, vel cum rubore albeſcens cinereus ad ceruleum vergens & ſimilia. Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quam natura propinquis. hanc verò naturę in coloribus propinquitatem ordo nobis Galenum lib. I. criſ. ſequutis ſeruatus oſtẽdit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proximus, ſic natura, & alij ſimiliter.

Colorum differẽtię & in his ordo Gal. libro I. Criſeon.

Ad album verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum cinereus, plumbeus, buxeus,

Ad rufum melinus. i. mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum aureus, luteus, croceus diluti aqua croci color.

Ad rubrum, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidũ cæruleus, glaucus, cæſius nõnullis dictus, ferrugineus. & interdum cinereus plumbeus, buxeus. hæc enim ambigunt vt in ſuis in artẽ medicam Galeni comentarijs apertè demonſtrat Martinus Acacia, medicus longe doctiſsimus.

Ad nigrũ tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoq; non leuis eſt ad medicamẽti delectum coniectura, quod hæc ſint vtenda vel vitanda quæ figura ſunt eleganti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multangula, mucronata ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpongioſa, multifida. Alia item figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu caprini, caudę ſcorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, cyrrorum polypi piſcis, teſticulorum canis, vel alterius, capillorum, ligulę, ligulę bubulæ, aurium muris, delphini: pennarũ auis, geniculata raro, crebro fruticoſa, iuncea, tuberoſa, bulboſa, fibroſa, cæpacea, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horũ autem vel omnium vel plurimorũ exempla poſtea leges frequẽtiſsima in particularium delectu, & in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nũc ſimilia, nunc diſsimilia, vel inter ſe, & in aliqua plantarum ſpecie, vt abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico: abrotonum mas, diſſimile fœminæ.

Vel in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarundam prædictarum , atque adeo ſubſtantiæ & quantitatis, & actionis: vt in

herbarum genere, abſinthium ſeriphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu:vel in toto plantarum genere, vt chamædrys, chamepitys herbæ ſunt ſimiles quercui pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, vt aloe optima ſit ſimilis hepati:aſcyri folium cribri modo foraminulentum, ambitu ſerratum vrticæ folium, illud in arcum flectitur. Vel ancorę modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruũ, venoſum, gibboſum, dorſo elato, galeri, petaſi, pileoli, lanceę, lanceę cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauę, piſtilli, iunci, feſtucarum, fœni, vitilium modo formatum. inflexile, virgatum, velut lineis interſectum. alarum cauis binis, pluribus, virgis arboreſcẽtibus ſpecie capituli rotundi, verticillorũ, pedum lecti, ſtellarum, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamnus. bullæ in dipſaco ſpinoſæ. flos comici s perſonis hiantibus ſimilis. radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, tubarum modo in ſe inuicẽ infarctis radicibus, ſtipitibus condylorum modo tuberculis quibuſdam excreſcentibus.

Horum nihil negligendũ eſt ei qui probe volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accommodatiſsima ad ipſa cognoſcẽda & deliganda non mediocriter pertinẽtia. quod exẽplis q̃ verbis pluribus probare maius erit operæpretium.

Quarto plantarũ & aliorum ſimplicium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, nõ modo generali & regione, vt caſtorium ſit ponticum, cuminum Aethiopicum, glycyrrhiza cretica:ſed etiam à particulari, in ſingulis regionibus, loco nẽpe calido, frigido, humido, ſicco, horũ medio. Plantæ enim calidę in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis ſiccioribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proxime ipſos, inſolatum. qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidũ vmbroſus, nemoroſus, arboribus ſepibus & alijs ſtirpibus confertus, quercetis, frutetis, dumetis defenſus, muſcoſus, ſaxoſus, montoſus, opacus: parietibus, arboribus vel alijs:& item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionẽ ſpectãte ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli auerſus obiectu montium.

Ad humidũ, quod in aquis viuit aut verſatur, & ipſis dulcibus, ſalſis, fluẽtibus, torrentibus, pigris, rapidis, ſtagnantibus, paludoſis, paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicãs, ſine radice innatans, aut prope aquas eaſdem & ſcatebras, fontes, canales, fluuiorũ oſtia, alueos in conualle aquoſa, loco vliginoſo, pratis, puteorum parietibus & muris alijs humentibus, ſaxis roſidis, ſtillicidijs, foſsis vrbium. Hinc fluuiales, maritimę, pratenſes, aquaticæ plantæ alijs ſui generis alio loco educatis præſtantiores ſunt vel deteriores pro varia ipſarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad ſiccum, editus, montoſus, tumuloſus, cliuoſus, ſaxoſus, petroſus, ſcrupuloſus, tophaceus, pumicoſus, ſalebroſus, ſabuloſus, arenoſus, argillaceus, præruptus, ſcopuloſus, promontorijs altus, aſper, tenuis, ſterilis, perflatilis, in ſemitis, vijs, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recentibus, vetuſtis. Quanquam horum quædam aliquãdo humectata eſſe poſſunt, vt petrę litorales, teſtæ piſcium, quibus muſcus marinus innaſcitur.

Ad medium horum ſeu temperatũ reducitur locus regionum temperatarum, vernus, & magna ex parte campeſtris, planus, pinguis, fœcundus, cultus, aruum, in ſegetibus, tritico, hordeo, leguminibus, vinetis, hortis.

Ad locum item & ſitũ connexio reducitur & vicinia. Plantæ enim maleficæ & ipſarum fructus ſunt innocẽtiores ſi multæ ſimul ex eodẽ loco venenoſam, ſed ſibi familiarẽ ſubſtãtiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta. Ob id thymelęam, colocynthidem, ſcillam in loco aliquo ſolam recte damnat Meſues, præfert quæ multas congeneres ſimul nutritas habet. & colocynthidis fructũ ſi vnicꝰ erit aut paucus improbat, numeroſum pręfert. Rationabile enim eſt vt plantas benignas ſi paucę ſint vberiorẽ ſuccũ benignum trahere, & ob id ſalubriores eſſe:ſic maleficas venenoſam loci malitiã exhaurire, & in ſe trãſferre:quem & largiorem & vehementiorem paucæ quàm multæ in ſe trahant neceſſe eſt. Sublimis quoque ſitus, infernus, dexter ſiniſter, anticus, poſticus quidam eſt, ſic miſy chalcitis ſori ſitu diuerſa metallica ſubſtantiam indicant & facultatem diuerſam, & tartarũ in ſummo vaſe vinario melius quã in lateribus, & cadmia botryitis melior alijs, & pompho-

lyx ſpodio prȩſtantior: ſic denſi fructus quia conferti & compreſsi male nutriuntur, male coquūtur, male difflantur: cōtrarij contrà laxi enim & rari partus plantarū, & animalium. vberius alimentum trahunt. ob id meliores ſunt ſi nobis ſalubre eſt id alimentum: peiores ſi inſalubre, vt in colocynthide Meſues probè docuit. Et plantarū partes humi repētes rectis alijs meliores, vel contrà: & in orbē circūacta radix, vel altera alteri inſidens, vel ſibi inuicē implexæ radices, & partes mutuo cōtactu inhȩrētes, diſsitȩ, ſuperficiariȩ, profundȩ. Cum verò tēperamentum medicamēti vt aliorū ſit cauſa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipſius, vt docet Gal. lib. de facul. natu. & lib. de vſu partiū, quȩ ex naturali cuiuſque potentia, deligendi ratio ſumi poteſt, ea nobis ab actione tanquam ſenſu notiore ſumitur. Ab actione igitur facultates, primas, ſecundas, tertias, quartas conſequēte delectus medicamentorum ſumitur, eſtque hȩc nota maximarū virium. Quoniā tamen de omni genere harū facultatū nobis abundè eſt dictū initio lib. 2. noſtræ methodi medicamēta cōponendi, neceſſe non putaui huc aſcribere. Harum autē differentiarū & notarū, vel plurimarū, vel omniū, vel ſaltem quarundā, in ſingulis ſimplicibus medicamētis exempla plurima tibi Dioſcorides ſuppeditabit, non pauca Galenus, & qui poſt eum de materia medica ſcripſerunt.

Adde quòd vt tota ſubſtātia nobis alimentū eſt familiare, ſic plantis ſuū. quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, nō ſolum quia calidior, frigidior, humidior, ſiccior, aut per coniugationē quam ipſius plantæ vel animalis naturæ cōueniat: ſed quia in ea alimentū plantæ & animali cognatū deſideratur.

Nec tantū hæc in plantis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipſorum partibus, & terreis corporibus tibi per ſuadeas) quales ſunt radices, trunci, caules, culmi, feſtucæ, rami, virgæ, ſurculi, germina, ſarmenta, viticulæ, adnata, capreoli, ſpinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, ſemina, ſiliquæ, vaſcula, capitula, calyces, vmbellȩ, corymbi, comæ, ſpicȩ, pappi, ligna, cortices, ſucci, liquores, lachrymȩ gummoſæ, & reſinoſæ, & ſi quȩ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tēpus in deligēdo medicamēto multiplex obſeruādū eſt, ȩtas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt & repoſita, aeris conſtitutio ſerena, pluuia, ventoſa, his viuētibus aut repoſitis, pars diei varia, duratio & ſeruatio longa, breuis. Quæ alia tēpus indicet diximus lib, 2. noſtrȩ methodi.

Virtus enim alia vt & tēperatura eſt neophytis & teneris, alia adultis & ſeneſcentibus. vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ, ſiccæ, ſi aer ſit calidus, ſiccus, ſunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, ſi aere non fuerint pluuio educatæ. In ſingulis tamen partes deligendæ ſunt, omniū præſtantiſsimæ & maximè medicamentoſæ, ſi his viribus egetur. Eſt enim quando ignobilioribus & imbecillioribus eſt opus, ob affectus ægri, aeris naturam. Præſtantiſsimæ verò tum ex prædictis conditionibus, tum ex his quæ in ſingulis particulatim dicendæ ſunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta eſt, in animalibus quoque & corporibus terreis ſeruata. De tēpore verò collectionis Dioſcoridis verba hȩc ſunt, Imprimis curandū eſt, vt quæ in vſum reponenda ſunt medicamenta, ſuis tēporibus ſingula demetantur. Ex hoc enim fit, vt quædam viribus magis valeant, alia ſint inefficacia. Primum itaque cælo ſereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligendū ſi vel ſqualores & ſiccitates vel imbres infeſtent, quemadmodum ſi loca quibus hæc prodeunt ſint montana, excelſa, perflata, frigida, ſicca. In his enim locis vires habent longè valentiores: contrà verò quæ in campeſtribus, riguis, opacis, cæteriſque locis à vento ſilentibus, plærunque degenerant, & minus valent viribus, præſertim ſi non ſuo tempore legantur, vel vitiata, & prȩ imbecillitate languentia. Ignorandum nanque non eſt, multa pro ſoli & cȩli natura ac temperie citius aut tardius adoleſcere, nonnulla vi propria, etiā hyeme frondere & florere. Sciendum præterea eſt, quædam in herbaceis medicamentis, vt veratrum vtrunque multis edurare annis, alia poſt trimatum inutilia. Quȩ verò herbȩ ſunt fruticoſæ vt ſtœchas, trixago, polium, abrotanum, ſeriphium, abſinthium, hyſſopum, & alia id genus, dum ſemine prægnantia ſunt, demetenda. Flores verò, antequam ſponte ſua decidāt. Fructus autem dum maturi ſunt, vt ſemina dum ſiccari cœperūt, priuſquam defluant, herbarum & foliorum ſuccos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrymæ excipiuntur caule inciſo per ſummum adoleſcentiæ vigorem. radices & liquamenta corticeſque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ ſuis folijs exuuntur. Si purȩ ſunt & nitidæ, ſiccentur & reponantur loco non vliginoſo: quȩ autē terreno aut luto ſunt ſordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundū odorē reddentia, arculis tiliaceis æ-

dium parte ſicciſsima reponantur. Eſt quãdo chartarũ inuolucris & folliculis ſuis ſemina vtilius & innocentius ſeruantur. Liquidis medicamẽtis denſior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit: fictilis etiam modo rara nõ ſit: & lignea, præſertim è buxo: ęnea verò vaſa ocularijs medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autẽ & medullas ſtanneis vaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſc.

Finem labori propoſito imponemus, vbi locum Meſuæ, quo quædam medicamenta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exemplis explicauerimus: ſumpta ab animalibus analogia. Nam vt animalium naturæ, hoc eſt temperaturę, & ętates, & morbi calidiores ad hyemem, regionem frigidam victus rationem refrigerantem tãquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent, ad æſtatem verò regionem calidam victum calefacientem ceu intemperaturam augentes cauſas, male: & contrà naturæ ætates, morbi frigidiores ad æſtatem calidam regionem victum calefacientem benè ſe habent, quod ab his contrarijs illorum à temperato receſſus corrigatur, male verò ad hyemem regionem frigidam victum refrigerantem tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas, & ſimili ratione humidiora hæc ad cauſas ſiccantes, & ſicciora ad humectantes melius habent: ſic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus inſitum eſt alimento familiari nutriri, quibuſque vt animalibus conſueta victus ratio naturam ſeruat, ſi eſt victus illarum naturæ ſimilis, aut nouam facit ſi diſsimilis. Ob id plantæ intemperatiores, id eſt, calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, ſolo & cælo & alimento ipſis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri poteſt, inclinant: niſi quas multum calidas frigidas humidas ſiccas expetimus. tales enim ſolum & cælum & alimentum ſimile conſeruant: mirum ni etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura eſt omnium extremorum media, iniurijſque omnibus omnium maxime reſiſtit, illa ſimilibus temperatis ſeruatur. quòd Galenus dilucide lib. prioribus ſanitatis tuendæ demonſtrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & ſolo temperato conſeruatæ, meliores euadunt: niſi ad effecta alia has calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores requiris. Tũc enim ſolo & cęlo diſsimili, & à ſua natura temperata diuerſo, hoc eſt, calidiore ſi calidiores vis: frigidiore, ſi frigidiores: humidiore, ſi humidiores: ſicciore, ſi ſicciores expetis, emendantur: & calidę ſiccę calido ſicco ſolo & cęlo. Ob id Creticas plantas plurimas ad thiriacam, & alia medicamenta, & Italicas ſi ſolum & cælum ſicca fuerint, præponit Galenus. tamẽ in his eſt quadam prodire tenus, ſed non datur vltra. Nam eædem ex India aut AEthiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quaſdam habeant eximias, vt Aethiopia cuminũ, Troglodìtæ myrrhã, India nardũ & malabathrũ, & alia plurima, quæ inde largo prouẽtu Luſitani nauigationib⁹ ad nos cõuehũt. Quæ igitur ad methodum ſimplicia deligendi pertinent, vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandẽ in particularibus ipſis exercere oportet, ordine illo quẽ in ſimplicibus ſeruauimus. De radicum itaque delectu primum dicamus, in quibus vt alijs plantarũ partibus, propterea quod noſtrates communem quandam deligendi rationem ſuſtinent, de his etiam cõmuniter ſcribemus: de exoticis verò ſingulatim, tum quòd hæ ſunt cariores, & ob id ab exteris adulterari ſolitę: tum quòd hæ quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Tempus colligẽdi

Radices autẽ omnes incipiente foliorũ defluuio legendas, & cælo ſereno, cenſuit Dioſcorides, cui in ꝗbuſdã Galenus & Auicẽna & Meſues cõſentiunt, in alijs diuerſa ſentiunt, vt poſt leges. Sunt contra quibus placet magis, radices eſſe legendas priuſquã in caulem, folia, florem, fructum, ſemen, vis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autem folijs eas eſſe fœtis animalibus ſimiles, hoc eſt, velut ſemianimes ac multum imbecillas, niſi ſiquæ tantum habebant virium, vt etiam earũ ſatis retineant arefacto caule, vt ſcilla. quomodo valida animalia etiam fœta adhuc robuſta permanent: niſi dicas etiam in illis quæ viua & veteri radice repullulant, ſaluam vitalem plantę velut ſanguinẽ per caulem priuſquam areſcat in radices, licet nõ totum, refluere, vt in arboribus fit, alio quouis tempore colligi poſſunt, quæ hominum cultu & ſatione crebra in omnem anni partem vegetę incidunt. quales ferè ſunt hortenſes, alimentoſæ, vt apij vulgaris, bugloſsi vtriuſque, betæ, lactucæ, intybi, oxalydis, rhaphani, napi, paſtinacę, ſiſari, cari panacis, cępe, porri, allij: & pręter has erraticæ, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclumeni, cotyledonis: nã hæ quinque, vt bulboſæ quædam aliæ etiam æſtate ſiccatis folijs, plenæ ſunt, & frequẽter autumno regerminant, alimenti pinguis & craſsi copia.

Quæ verò ſolius naturæ ſponte creſcunt, aut ſemel à nobis tempeſtiue ſeruntur aut plan-

tantur,fere ſunt optimæ,ſolo aut vere aut(vt dixi)autumno,paucisſimę ęſtatę,aut hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, ſunt præſtantiores cum tempeſtiue ſatæ adoleuerunt, & vigent: alijs verò temporibus ignauiores,quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adoleſcere,ſub cælo ſibi parum propitio:quale æſtiuum eſt,ac autumnale,& hyemale. Sic vere ipſo, quãdo primum germinare incipiũt, nobis legũtur in annum, enula,althæa iris,acorus,ſymphytum,ruſcus,aſparagus,petroſelinum,apium,fœniculũ,bryonia,cyperus,rubia,ſaxifraga,valeriana,eryngiũ,tormentilia, pæonia vtraque,polypodium,gramen,lilium: niſi recentibus aliquando ſit opus, ſed quæ omnino erunt imbecilliores,quam ſi quo tempore recentes colligi debent in vſum veniſſent.Omnes tamẽ integræ ſunt,ſi fieri poteſt,vellendæ,& vnaquæque in ſolo & cælo ſuæ naturæ familiari,quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitæ ſunt,nec enormes ob alimenti copiam:nec ſtrigoſę,& marcidę,& tenues & rugoſę ob eiuſdem inopiam.Mox aqua lauandę ſunt,& radiculę purgãdę,multę etiam elignandę:quædam verò craſſæ & magnę etiam in taleolã ſecandę,poſthæc ſiccandę in ſole, vẽto,interdum igni,vt in ſiccatione lib.2.dicemus,niſi recentes ſint vtendæ. Igni autẽ præcipue ſiccantur,quando cælum eſt nubilum,aut hyems,aut quando mox ſiccatis opus eſt.Adde,quòd in his & alijs plantarum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandũ, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponẽdæ niſi exquiſitè ſiccatę,ne putreſcãt:nec loco humido,puluerulẽto,non perflato reponendæ.

Radices ſupra tres annos nõ ſeruãtur Auicẽnæ. Quæ enim craſſæ & denſæ ſubſtãtię ſunt tandiu ſeruari poſſunt,vt radix bryoniæ,rha põtici,peucedani,mei,ariſtolochię.Quæ verò tenui & rara conſtant ſubſtantia, vt aſari, apij, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormentillę,quotannis ſunt mutandę.Radices autem legendas cum folia cadunt,etiam cenſet Auic.canone 2.& Matearius in Ariſtolochia.Quædam tamen alijs temporibus ſaladino leguntur,vt veris fine,aut æſtatis initio,acorus,gentiana:aut menſe auguſto quando etiam ſpina alba vulgo bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus,iris, enula campana, dictamnus vulgaris,pæonia,glycyrthiza,vt ſeptembri peucedanum.

Octobri cyclaminus,recens & ſiccus efficax.

Decembri eryngium ijſdem leguntur.

Efficaces autem illi quoque ſeruantur annum vnum,pęonia vtraque,peucedanum.

Duos,meum,iris,cyperus,maior & minor dictannus.

Tres, acorus, chelidonium,enula,ſaxifragia,valeriana,pyrethrum.

Decem coſtus,œnanthe,rhaponticum.

Daucus autem aſarum,& aliæ radices multæ recentes ſunt meliores: recõdita autem prope omnia quia ſunt eſſentiæ tenuis parum diu ſeruantur efficacia,præſertim puluerata.

Aſari radix ampla,ſpiſſa,odore tenui,ſapore acri,& parum aſtringente. Meſues in ſimpl.

Eryngij radix eligenda ampla alba tenera,quę condiatur.

Radix ſatyrij plena & recens,non flaccida & emortua ad diaſatyrion. Idẽ initio Anti.

EXOTICAE verò radices ſic deligantur.

Acori radix ſimilis ireos radici .i.complicata in obliquum,geniculis intercepta, candida, gustu acri,& modice amaro,odore iucundo,calida.ſicca ordine tertio, denſa,plena, carie nõ exeſa,qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibuſdam galanga maior vocatur, quod ſit vtraque crebro geniculata & odore aromatico : ſed hęc iridis magnitudine, illa cyperi. Ibidem. Dioſc.

Vulgaris acorus huic diuerſisſimus tota ſua natura, non vſurpandus, niſi medicus ad refrigerandum & ſiccandũ imperauerit.Quod ſiqua huius generis in locis ſiccioribus educata & calidioribus naturam acori prędictã aliquid induerit,vtraq; acorus eſto,ille indicus,hic noſtras imbecillior.

Agaricus fœmininus rectis intus venarum diſcurſibus conſtãs,ſapore initio dulci,mox amaro,tandem etiam ſubacri & ſubaſtringẽte, luior,rarior,mollior,albior,breuior,friabilior,ſplẽdidior quã mas,in fracturis ſuis,filoſus neruorũ modo .i.grauis,denſus,durus,niger,lignoſus,longus,interdum rotundus, ſed vbique compactior & obſcurior, ſuperficie nõ denſa,ſed rara.tota fœmininus pręterea,ſede vero & radice ſemiuliginoſa & ſemiputri gignitur in Agaria Sarmatię regione,& inde appellatur:hodie ex alpibus metitur. Dioſ.gal. Meſues.

Hæc autẽ ἐπιφανεία,id eſt,ſuperficies ſeu facies ſumma,ſeu cũ Meſue pars ſuperior,quanuis tota vndique ſuperficies intelligi poſsit, tamẽ quæ pro ſitu in arbore vario eſt agarici pars ſuperior,vti à Meſue rectiſsimè dicitur,ea potior videtur,quia magis aerea,& ob id leuior

rarior, &c. cum æreum ob inſitam leuitatem ſurſum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorſum: ſiue autem ea pars ſuperior ſola, ſiue etiã tota eius ſuperficies optima eſt, non eſt nobis purgantibus agaricum excidenda & abijcienda quorundam more. Nec ita ſuperficiem ad viuum intellige, vt ſola velut cuticula ſit vtilis, ſed illę partes quæ ſubſunt quo ipſi optimæ ſunt propiores, eo meliores.

Ariſtolochię clematidis longa radix nobis eſt perfrequẽs, lõga, rara, rotũdę verò in agro Nemauſenſi plurima, etiam hic crebreſcit, Effodiẽda eſt meſsibus & deſquamato terreno ſeruanda. Legẽdam vtranque plenilunio, vt alias propè omnes quidam contendunt: ſic enim pleniores cum ſint, ſiccando minus flacceſcunt, alio tempore lectis magna ſui parte ſiccando vaporantibus, & marceſcentibus. Eligenda vtraque bene habita, & ſi eſt ſicca, minus alte rugis ſtriata, carne multa, firma, odore & ſapore vegeto, ſed ſuo, nõ pulverulenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie aut teredinibus exeſa. Quæ bonitatis notæ reliquis propè plantarũ partibus ſunt cõmunes. Pontica autẽ & Cretica eſt pręſtantior.
Serapio Behen accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò ho-
Manard⁹ die in Italia & Prouincia inodoræ reperiuntur radices, & pro behen ſupponuntur, vel alię
ſunt ab Armenijs, vel ſaltem his minus efficaces. Harũ loco placerẽt magis radices eryngij, Behen rubrum folio lapathi rotundi prope Burdegalam locis aquoſis plurimũ, ac inde in alias Galliæ partes tranſportatur: album in Prouincia crebrius.

Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, cõſummata, colligatur veris initio.

Dioſ. Gal. Calamus aromaticus, calidus ſiccus, ordine ſecũdo, partiũ nõnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, denſe geniculatus arũdinis modo, cętera mollis tactu, lentus in frangendo, cõfractus autem in aſſulas diſsilit, non totum raphani modo rumpitur, fiſtula intus plena araneorum, caſię guſtu, leuiter aſtringens, & cum quadam, ſed minima acrimonia amarus, in mãdendo glutinoſus, ex India defertur, teredinibus facile ten-
Hor. Ma- tatur. Qui verò in officinis, eſt nõ calamus, ſed radix eſt, neq; ea calami, ſed plãtę alterius:
nardi. neque ex India videtur afferri, quia vili venditur, & ſæpè recens multum cernitur. Ob id
inter radices eũ recenſui, iuſtius inter ligna locandũ: ſi verus habeatur, triennio ſeruatur.

Dioſ. Gal. Centaurij magni radix, acris, aſtringens, ſubdulcis, ſubamara, rubeſcẽs, craſſa, grauis, ſolida, tripedalis (ſi integra eſt) ſucco pręgnans dum recens eſt ex ſolo pingui & aprico Lycię, Peloponeſi, & aliarum multarum regionum, annos decem ſeruatur. Radix autem centaurij parui, medicamentis eſt inefficax.

Ibidem. Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus vt vlceret, cãdidus, leuis, eximia odoris gratia, recens, abunde plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus non exeſus, Arabicus. Poſt hũc indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugduni frequens eſt Arabicus, non tamen quẽ Arabici ſcriptores dulcem & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri mentio fit Dioſ. in rha pontico.

Meſ. Dracunculi radix legenda vere, aut æſtatis initio, ampla, completa ex loco libero, hæc etiam noſtras eſt, rarò externa huc conuehitur.

Dictãni radix Dioſcoridi calefacit, alijs folia magis celebrantur calida, odorata, rotunda, parua, denſa, lanugine vtrimque intecta. Cretica metitur æſtate & autumno. Quæ verò radix dictamni ab officinis ſupponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimũ amara, nullo exiguove caloris ſenſu pſeudodictamni fuerit potius aut herbæ neſcio cuius qua abiecta, potius pulegio vtendum eſt.

Serapio. Doronicũ, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis colore & figura.

Dioſ. Elleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblõgo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modo fibratis. optimę ſunt candidæ, friabiles, carnoſæ, mediocriter extentæ, nec iunci modo mucronatæ, nec in frangendo puluerem emittẽtes: ſuntque medulla tenui, guſtu feruente, nec tamen id vehementer, nec ſaliuam ſubinde ciens. Quæ enim confertim eam contrahunt, ſtrangulant. Laudantur ex montibus & aſperis, Cyrenaicæ, Galaticæ verò & Cappadocicæ & Italæ ſunt periculoſiores. Omnis albus eſt periculoſus Meſuæ, non item Græcis authoribus. Eidem minus acer & mordax, nec ſtatim initio albus quam niger, ſed amarior eſt ac diutius ſeruari poteſt quã niger, cætera nigro ſimilis.

Meſues. Cortex radicum fibroſarum, aſari colore, fractu facilis medius craſsi tenuis, antiqui recentis grauis & leuis, aut potius leuior quam grauior, legitur vere & æſtate Meſ.

Dioſ. Elleborus niger radicibus cohæret nigris tenuibus à capitulo cæpę ſimili, cõfibratis, vt albus, quarum eſt vſus. Optimæ ſunt corpulentę, plenę, in quibus ſit tenuis medulla, acres guſtu & feruentes in collibus, aſperis & ſitientibus locis, vt Anticyra, Helicone, Parna-

ſo, Aetolia. Addit Meſues fragiles, leues, aſperitatiſque expertes, læuiores quā grauiores, tenuium & craſſarum, recentium & vetularum medias. Salubrior eſt albo, colligitur vere & æſtate.

Meſues.

Eſulę minoris radicis cortex eligēdus, tenuis, leuis, fractu facilis, rubeſcēs caſsie fiſtulæ modo poſt ſex à collectu menſes, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris, autē lac eius colligendum eſt.

Galanga eſt radix ſublubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo, linguā admodum vellicante, calida ſicca gradu tertio, odore & figura quadam cyperi. Vnde quibuſdam cyperus Babylonicus dicitur, indicta priſcis, alba, odoris & ſaporis gratia carēs. puluerabilis multum abijcienda.

Gentiana notis tantum communibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocāte, amariſsima (ob id aloe Gallica dicitur) dura, parum rugoſa, frāgi contumax. In hortos Parrhiſienſes translata, minus efficax adoleſcit.

Actuarius
Serapio.

Glycyrrhiza quanuis in Gallijs paſsim luxuriet, laudatur tamen Galeno magis Cretica, aut ſaltem Hiſpanica, vel ex locis alijs minus humidis: colore eſt foris buxeo, ligno lento & fractu contumaci, intus multum croceo, ſitimque manſa extinguente, ſapore ſubacerbo, dulci. quibuſdam melior eſt nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis rhaphani modo, & inter frangendum puluerem edens: quæ nota in omni parte plantæ, ſi prēter naturam adeſt, vetuſtatem prodit.

Dioſc.

Hermodactylus Meſuę probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multū alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & ſicca initio gradus ſecundi: laxa verò, rara, leuis, eſt imbecilla: rubra & nigra, mala. Quæ in officinis eſt, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonenſi & Prouincia, eſſe folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci ſine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat eſſe colchicum innoxium, tamen aut ſaltē innocentius experimur forte: quia ſiccatum eſt, niſi recens nobis vſurpatur.

Iris illyrica veteribus propè ſola laudatur. parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, intus albior, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen ſola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib. 8. c. ph. part. Ex locis apricis & ſiccioribus Illyridis lecta ad me miſſa Venetijs à Martino Gregorio medico præſtantiſsimo, in horti mei partem editam, & ſoli meridiano apertam translata, iam pulchrè repullulat. Meſuæ verò laudatur radix ampla, dura, denſa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubeſcens, odore violę nigræ, aromatico ſapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi ſpica cum radice dodrantali, digiti parui craſsitudine, aſtringēte, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primo exceſſu, ſicca ſecundo. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Horneo Pariſijs Pharmacopœo lōge peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſsimo, Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto, acoro, & alijs non paucis.

Pyrethrum radice eſt longa, pollicari craſsitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomen habet, quæ manſa pituitam largam elicit.

Dioſc.

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multum ſiccāte, ſed ſine morſu, probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenum, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacij modo. recens quercuum & arborum aliarum glandiferarū truncis innatum: alijs murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa.

Dioſc.
Gal.
Meſues.

Rha ponticum radix nigra, coſto nigro foris, centaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquantum leuis, ſine odore, quæ manſa colorem reddit pallidum, ad crocum inclinantem, teredinibus non exeſa. Dioſc. In quo præter hæc legit Serapio, aſtringens, ſi pluſculum mandatur, ſubacris, &c.

Dioſc.

Rha indicum & proximum ipſi rha barbarum, laudatur ſubnigrum in rubrum inclinans, graue pro raritate ſua: confractum, ex rufo & glauco alternat, & croci modo tingit, recens, nō adulteratum, aſtringens, amarum cholagigū calidum ſiccum ordine ſecundo. ſeruatur annis tribus, quatuor in pſyllio milio, vel oblitum cera ſola, vel ea cum terebinthina.

Raued ſceni Meſue dicitur
Gal. anti. lib. 1

Scilla ſit bonę magnitudinis (non tamen admodum magna & enormis) benè habita & nutrita, alba, recens ex terra ſumpta, cum folia eius & caulis exactę aruerint, ſeu quando triticum metunt, quia tunc po tiſsimum viget. Huic pancratium ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. Meſuæ præfertur, quæ ſapore eſt dulci, acri, amaro, ſquammis delibrata, ſplendens ex loco libero propę alias educata.

Gal. lib. 8. ſimpl.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gummoſus lactis craſsitie, vacuus, arundinaceus, fractu facilis, recens, foris autem cineritius & planus, ex locis ſiccioribus.

Meſues

Zingiberis radix ſit candida, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quod tardius calefacit: ſed diutius, vti longum piper. Damnatur teredinibus exeſum, puluerulentum, tectorio quouis circunlitum ad pondus & magis ad exeſionem tegendam. Terrã meritam & columbinũ quod vocant male zingiberis loco ſupponunt, quoties puluere eius eſt opus, licet pondere, colore, & reliqua natura radices ſint diuerſę.

Zedoaria radix ariſtolochiæ rotundæ æmula ſapore, & colore zingiberis, calida ſicca gradu ſecundo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: ſed zurumbet ſine, h, radix eſt diuerſa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBAE propè omnes ſunt noſtrates, quanquã harũ quædam ex alijs regionibus ſunt meliores, vt abſinthium ponticum, chamædrys, chamæpitys, ſcordium, Cretica chamędrys, campeſtris potius quàm ſuburbana, calaminthe montana melior q̃ domeſtica: tamen ſi noſtrũ hoc ſolum & cælum habeant perſimile externo, vires quoque non ita diſsimiles ſortiantur, qua ratione plantas Italas Creticis non multum cedere ſcribit Gal. ſi pluuiũ nõ fuerit cælum, & herbæ acres digeranteſque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererẽt, ex ſiccis & maritimis locis eligantur, in ampl. διὰ βοτάνων initio lib. 6. c. pſius.

Porrò ex herbis plurimę ſolum virides in vſum recipiuntur, dum hæ vel harum ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apozemata, clyſteras, fotus, cataplaſmata, & alia id genus in quos vſus poſtremos quouis tempore leguntur: in ſyrupos autem, vel formam aliam toto anno ſeruãdam ſunt legendæ, quando ſunt efficaciſsimę, cum ſcilicet florent aut etiam ſemine iam plenæ ſunt vt fumaria, calaminthe, & aliæ ex ſequentib⁹, in ſyrupos, vel alia compoſita diu ſeruanda recipi ſolitæ. Nam fumariam florentem veris initio, ſemine autẽ plenam veris fine legit Meſues.

Quod ſi herbę nec caulem, nec florem, nec ſemen edunt, vt adiantum omne, aſpleniũ, legendæ in foliorũ vigore: quando ſcilicet maxima & virentiſsima ſunt. quædam verò dum florent, aut ſementeſcunt, quia lignoſæ ſunt, & exuccę: ante id tempus in vſum trahuntur, vt beta, braſſica, cichorium, chõdrilla, eupatorium, lappatha, plantagines, verbaſcum, verbenaca. In quo virium vigore etiam ſunt colligendæ, quę ſiccantur, & in vſus medicorum varios anno etiã toto ſeruantur, vt abſinthium omne, adiantum omne nobis (quibus enim abundat virens & vigens vſurpatur) anethi coma, betonica, carduus benedictus, cichorium, centaurium paruũ, calaminthe, mentha, chamædrys, chamæpitys, eupatoriũ, eufragia, fumaria, hyſſopi coma, marrubium, maiorana, origanum, polium, pulegium, ruta, roſmaris, ſaluia (licet hæ duæ etiam ſine floribus ſint efficaces) ſcordium, ſplenium, thymum, thymbra, verbaſcum: aut ſaltem cum vigent folia magnitudine, odore, colore, præſertim quæ cacumini ſunt propiora. Abſinthium autem vere legit Meſues, ad ſuccũ & aquam inde ſtillãdam. flores eiuſdem æſtatis initio, hic autem æſtatis fine, vel etiam autumno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuę. Siccantur autem in vmbra magis, niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore], & ob id apto putreſcere. Vbi probę ſunt ſiccatę, reponũtur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Anethi & hyſſopi coma florulenta eſt.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus folijs: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente exanimatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur cum maximè vigent, cęlo ſereno, non autem vt Bulcaſis & indocti alij ſcribunt hoc vel illo menſe. nam quibuſdam regionibus & cæli conſtitutionibus celerius aut tardius plantarũ partes perficiuntur, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridẽ, & ex quibus vis nondũ exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aere calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicũ ſuperſit, minus autẽ ex mõtanis floribus quã ex campeſtribus minuitur. Reponuntur vt alia, quotannis mutantur, quãuis ſphœnanthũ etiam decennium ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem. Quam virium cõſtantiam etiam tum validus odor demõſtrat. Flores abſinthij, chamedryos, chamæpityos, hyſſopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranę, origani, roriſmarini, ſaluiæ, thymi, verbaſci in herbis ipſis commemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtium flos ſylueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt aſtringentior, præſertim

quod ex acerbis punicis eſt. Vterq; hic flos punicę, eſt ab arbore auellendus quo loco tunc gra
natum nullũ gignetur. Nam qui cecidit, ſæpè id illi ob alimenti inopiam, augeſcente & protru-
dente fructu cõtingit, aut ob vermiculũ, aut aliam cauſam: ob id infirmior eſt, qualis agnoſcitur
facile: quia vna parte nigricat, foliolumque capillamentorum ipſis non hæret, vt in eo quẽ a-
uulſeris, qui pręterea in vmbilico ipſo, vt foris rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præ-
ſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frangi contumax, odoratum, ex plano tumidulum, recens, quod
vnguibus compreſſum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidum ſiccum gra
du ſecundo, aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt, loco temperato: nam in humidiore
putreſcit, ſicciore areſcit, & rugoſius euadit ac imbecilli⁹, vt quod in eo eſt enormius, quod bar
bari antophyllum vocant, interpretanturque antefolium natũ, vt vox ſit illis compoſita ex la-
tina prępoſitione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamẽta, Corycius, recens, oblongus, integer, plenus,
non fragilis, flauiſsimus, & qui cum humore tritus, ſuo colore manus ſaturet, nec ſitum nec
cariem redolens, ſubacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo naſcitur, licet a- Lib.I. Antid.
lijs ſit procerior, non tamen alijs robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus
verò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus & flauiſsimus, & longo tempore in vigore ſuo per-
ſiſtens. Præſtantiſsimũ igitur aliquẽ crocũ apto quodam ædium loco repoſitũ obſerua ſępé,
vt pernoſcas. Nam id colorem odoremque priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & co
lor cito vaneſcit. Hæc Galenus.

Centaurij parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autem ſunt
purpuraſcentes.

Epithymum Arabum ſeu thymi caſsutha amplexicaulis, cum ramulis thymi lecta minus ci
tò marceſsit, & à thymo eſſe non herbis alijs congeneribus cernitur. Sic flores cęteros & fru-
ctus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano, eſt præſtantius quàm
ex hortenſi. Cretenſe rufum pręfertur à Meſue.

Epithymum Græcorum quid reuera ſit, nondum planè compertum habemus, niſi ſit flos
ſatureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis.

Hyſſopus colligenda Meſſuæ quando incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex ſtagnis, quam luteus ex fluuiis, vere legitur, cum apertus eſt:
ſiccaturque luteus ob paruitatẽ, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis folijs purgatus, &
cauliculo capillamẽtiſque crocatis. Luteus verò fere hic in aquam etiam cum albo diſtillatur,
rarò ſiccatus ſeruatur. Narbonenſes alba ſola vtuntur.

Roſę ſunt præſtantiſsimę quæ longè omnium ſuauiſsimæ ſunt, & alijs rubicũdiores, qua-
les ex montanis non autem conuallibus leguntur, ſiccandę loco ſublimi meridiano, quo ſolis
radii penetrent, roſas tamen non tangant. Nam albæ, incarnatæ, moſchatę, quanuis recentes
odoratiſsimę ſint, tamen ſiccatę ſunt inodoræ: rubræ contrà recentes parum odoris reddunt,
ſiccatę iucundiſsimum & diuturniſsimum iaculantur. Ex agro mõtoſo petroſo Pruini vrbis,
vnius diei itinere à Parrhiſiis diſsitæ, in vniuerſam propè Galliam omniũ præſtantiſsimæ cõ
uehuntur, in territorio tamen Parrhiſino non inſuaues præſertim vico cui fons Naiadũ no-
men etiam vulgo eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſet poſsint,
vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas nõ deſideremus. Rubras admodum folijs paucis &
planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parũ diu ſeruantur, & cito nigreſcũt
tẽpeſtiue lectę biennio ſeruantur. cũ igitur mediocriter ſunt apertę, mox integræ inſolẽtur ſæ-
pe mouẽdę deinde folia auulſa vaſę terreo claudãtur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt
lectę ſol nõ luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alij flores ſiccentur

Schœnanthũ ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsime huc ad nos transfertur ſed eius iunci
tantum calami, ſi deferantur flores, ſolo odoratus vigore deligantur. Nam odoris illius gratia
cito vaneſcit. Gal. lib. I. antidotorum.

Stœchas etiam exotica eſt. ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, Gal. lib. I.
multa tamen nobis domeſtica ex inſulis ſtœchadibus Maſsiliæ aſsidentibus, à quibus & no- Antid.
men ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Meſue
præfertur, flore præſertim, pòſt folijs: ſit amara modicè aſtringens: ſpica ex purpureo cæru-
lea, odorata.

Stœchas verò citrea ſeu flaua Dioſcoridis heliochryſum, & Galeni amaranthus coma flo
ris aurea, denſa: in Gallia Narbonẽſi & Aquitania, agro Burdegalenſi plurima & præſtantiſ-
ſima gignitur, odore abrotani maris, & etiam ſapore, ſed minus amaro.

Viola nigra vulgo martia & quadrageſimalis, à Meſue laudatur quæ prima floruit, Meſ.

neque vim ſuam calore ſolis reſolutam perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & diſsipauit. Quæ iam diu aperta eſt, aut pluuiam ſenſit, aut in ſylueſtribus naſcitur, odoris gratia caret, ac viribus.

Flores vix annum ſeruari poſſunt efficaces, præter chamęmelum, ſtœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis poſt duobus aut tribus coloris & odoris gratiam retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abunde in noſtræ methodi lib. 1. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulenta, & quæ naturæ ſuæ vires proprias habeant efficaciſsimas, & odorem, ſaporem, colorem ſui generis perfectiſsimum, ſi odoris, ſaporis eſt particeps. Multa enim ſunt inodora & inſipida non modo ſeminum ſed aliarum quoque partium genera. Sint præterea, ſi fieri poteſt, delata ex regionibus, in quibus celebratiſsima creſcunt maiorum noſtrorum teſtimonio. Sintque recentia, aut his proxima. Quæ enim diutiſsime fuerunt repoſita ſemina, & alia, vires habent imbecilliores. Vbi autem puluis ab ipſis diuidendo excidit, terminum exceſſerunt. lib. 1. alimentorum.

Amomum candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxius in vua parua ſeminis tamen plena, diffuſum, non aſtrictius cohærens. ſit præterea odoratum, nares vulnerãs, acre, mordax recens, non carioſum. Amomum Scythicum laudatur lib. 8. cõ. phi.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Aniſum Creticum.

Cuminum AEthiopicum, deinde Aegyptium.

Liguſticum ex Liguſticis alpibus vnde illi nomen.

Seſeli Maſsilienſe, alterum Aethiopicum, tertium Creticum Dioſcoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaſpi Cappadocicum vel Creticum, ſed maius & minus rotundum eſt præſtantius Galeno. Vtrunque nobis eſt à Burſa paſtoris herba frigida aſtringente, diuerſum.

Dioſc. Cardamomum eligi debet frangenti contumax, occluſum, plenum, farctumque, guſtu acre amarumque, odore caput tentans, excalfaciens. quod tale non eſt, exoletum iudicatur. Hæc Dioſc. Nigrum paſsim cognominatur Galeno, Naſturcio minus calidum, ſed ſuauius & fragrantius eidem dicitur. An verò ſemen quod hodie noſter Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradiſi, colore & ſapore propè eodem, in ſiliqua breui triquetraque largiſsimum, ſit verum cardamomum, affirmare no n auſim ob hiſtoriæ ipſius obſcuram breuitatem: tamen tum ipſum tum granum paradiſi & quod cardamomum minus vocant & proferunt officinæ, ſemina ſunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipſis aromaticarum excellentiam.

Cenici ſemen ſit amplum, plenum, medulla pingui, album, anguloſum, læue Meſ.

Pſyllium eligit Meſues abſolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX FRVCTIBVS quanquam non pauci noſtrates in medicamenta recipiũtur: quia tamen externi quidam præſtantiores habentur, ipſorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæprecium.

Amygdalę tam dulces quã amaræ, probantur flauiſsimæ, plenæ, integræ, nõ confractæ, nec eroſæ, tamẽ leues, duræ & ſiccæ quantum illis datũ eſt, ob id fragiles, intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicate, prope indicibili in caſtaneam toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinantes: odore eante eſum nullo aut perquam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerunt, aut nigrorem, oleoſæ, natura aut vetuſtate odore rancido, ſapore ingrato aut oleagino: quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiãſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimi dotes non aſſequitur, quod ex prioribus extrahatur excorticatis cultello potius quam aqua calida, vt in oleis dicemus.

Anacardus, ſeu cum Paulò & Actuario anacardion, ſit plenior & habilior, fuſcus, reſina in cortice multa, acri nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinũ. Hoc etiam tuſo poteſt oleũ exprimi, ſed longè diuerſum ab eo quod coctis in aqua corticibus ſupernatat

& conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint, flauę, multum in viride inclinantes, denſæ, graues, in fractu ris gummoſæ, amplæ, cortice craſſo, denſo, os paruum complectente. Meſ.

Cæpulæ amplę ſint, & quo maiores eo meliores, ſubnigræ, in rubrum inclinãtes, graues, ob id in aquam promptæ mergi, cortice craſſo. Ibidem.

Indæ, ſint nigræ, magnæ, graues, ſubſtãtia denſa, ſine oſsibus. A quibus conditionibus quanto longius abſcedunt, tanto ſunt deteriores. Ibidem.

Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, denſa, oſsibus exiguis. Rara verò carne quæ ſunt, ſpiritu & vigore carent. Ibidem.

Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & denſa. Ibidem.

Notæ igitur in his communes aliorum fructuum & pręcipuę ſunt, vt ſint bene habitæ, & corpulentæ, carne multa & firma ac denſa, & ob id oſſe exiguo, quibus os datum eſt. Nam Indæ ſunt exoſſes. Quæ verò notæ alię à colore ducuntur, & oſsis figura, minoris ſunt momenti.

Balanus myrepſica ſit ampla, vetus, cortice læui, tenui, pleno medulla, leui pingui. Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, lęui, pingui, eſt innocentior.

Conij ſeu ſtrobyli vulgo pineoli, pleni, recentes, albi, ſicci, quatenus illis datum eſt. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleoſi, rancidi. Id quod his citò, vt fere ſexto menſe accidit, niſi prius ſaccharo intecti hoc vitium effugiant: præſertim ſi prius ex furfure frigantur, & ſic probe ſiccentur: deinde cribro purgentur. quod remedium eſt, alijs quoque ſeminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam conditaranceſcant.

Cupreſsi pilulæ, vulgo nuces, ſint perfectæ, recentes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiam in ipſis hiatibus.

Cydonia ſeu cotonea ſint bene habita, flaueſcẽtia, odorata, matura cum minus aſtringendum & refrigerandum eſt: cum verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio eſt ſtruthiorum, quæ nos cydonia fœminina vocamus, alijs maiora, minus acerba, carnoſiora.

Citrium & arancium malum, & quem vulgus limonẽ vocat, ſint magnitudine quodque in ſuo genere mediocri, odore valido & iucundo, cuique ſuo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubeſcẽte: quãuis & arantia viridia etiã per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci, eſt quando ex vtriſque miſto.

Colocyntidis medulla cortice ablato ſit pilę mediocris in ſpeciem cõglomerata, vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tanto melior: alba admodum lenis, eadem fœmina autumno legenda cum flaueſcit abeunte iam virore. Gal. Meſ.

Cucumeris agreſtis fructus pręfertur abſolutus & maturus & virore depoſito, flauus, amarus. Ex quo ſuccus albus, ſuppinguis, Elaterium dictum, quò modo ſine valenti cõpreſsione extrahatur, docet Dioſ. Meſ.

Carpobalſamum ſit flauum, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modice opobalſamum redolens. Dioſ.

Caſsia fiſtula, ſeu nigra, ſeu cathartica, id eſt, purgatrix eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ concuſſa clauſis intus granis non ſtrepat: pulpa intus pingui, ſplendente, ſucculenta, non fitulenta nec putri: ſapore prunorum delicato, calida, humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahenda: nam extra cannas, vt ſemen, ſanguis, lac, extra propria conceptacula, prõptè corrumpitur, & in vaſis ſeruata peior euadit. Meſ. Act.

Cubebæ ſint corpulentę, plenę, graues, acres, minus tamen quàm piper, ſubamaræ, admodum aromaticę, ſubdulces, annis decem ſeruantur.

Coccum gnidium ex thymelęa eligendum, cui folia magna tenuia ſint, quæ in locis liberis creſcit propè alias multas thymelęas. foliorũ vſum celebrat Meſues nõ granorũ.

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probãtur magni, flaui, parum rugoſi, molles, pleni tamẽ, & carne intus multa, ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticẽ rubeſcente, non pertuſi, non vermiculoſi, & qui concuſſu nihil aut minimum ſonent, ſapore vinoſo. Deteriores ſunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excuſſo pediculo pertuſi: ijdem ferè vermiculis ſcatentes.

Ficus paſſę ſeu caricę habentur pręſtantiſsimę, quæ in calatho ſpartaceo digitis, aut pugnis vtrinq; preſſę, ſic illis mollitie ſua cedunt, vt mutuos partium dictarum motus

ſibi propè occurrentes ſentias, odore ſunt iucundo, nõ calorem putredinoſum aut vermiculoſum referente.

Hæ verò ſi particulatim explorentur, pediculo ſunt breuiſsimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facile cedẽtes, cute tenui, molli, ſucco intus & ſemine flauo, & plane melleo ſapore, odore ante eſum & inter edendum iucundo, graues, paruæ. Si Maſsiliotides (quæ etiam ſaporis gratia cæteras longe antecellunt ſiue albicantes tantum ſint, ſiue intus & foris albæ, ſed flauo ſemine) maximę: ſi externę ſint, quales Hiſpania mittit muſto merſas, vt dulciores ſint, poſt ne cohæreant farina aſperſas.

Vitioſę ſunt durę, tum in maſſa, tum per ſe ſingulæ, vermiculoſæ, graueolentes, foris nigrę, intus rubentes, vel alio pręter naturam colore præditæ, cortice craſſo, duro, ſicco, intus alieno colore, odore, ſapore. Quædã tamen ſunt nigrę Prouincialibus & Narbonenſibus dictę, folijs nigrantes, intus ruberrimę, omniũ delicatiſsimæ dum recentes ſunt: nam ſiccatæ liqueſcunt. aliæ iiſdem cineritię, aquoſiores quàm vt ſiccari poſsint: hominibus ingratæ, auibus expetitę.

Galla omphacitis, id eſt immatura, laudatur parua, ſeu magnitudine mediocri, nodoſa, grauis, ſolida, nõ perforata: minus vtilis magna, rotundiſsima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut ſaltẽ rufa. Gallia Narbonenſis & Lugdunenſis præfert roſmarinas vulgo dictas, omnium minimas, graues, ſolidas, aſperas, pretioſiſsimas.

Iuiubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplę, oblongę, paſſę, tamẽ tenſę, carne intus multa, ſucculenta, laxa, dulci, vinoſa: plenę, graues: ſapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albeſcẽtes, (Nam foris albę nobis nondum viſę) oſſe prunorũ, rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetuſtate nigricantes, leues, ſiccę, puluerulentę, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria vulgo ſebeſten, à muccoſo lentore, quo abundãt dictæ, prędictis affines, ſed dimidio minores, acuminatæ, parum rugoſę, graues, nigrę, carne multa ex rubro nigricãte, firmiore, glutinoſa, dulci & ſubacida, oſſe prunorum Damaſcenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro, rufo, duro, & denſo, graue, maturum, granis intus rubris vel roſeis, ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti baccæ recentes, plenæ, ſucculentę, odoratæ grandes, & bene nutritæ.

Nuces auellanæ præferuntur ligno ſolido non pertuſo, rubente, rotundo: corpulentæ, graues, nucleo intus ſi concutiantur ſonante: ſi fracta nuce guſtetur, gratiſsimo, & ſapore caſtaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno, duro.

His proximæ ſunt, francæ vulgo dictæ, hoc eſt legitimæ, oblongæ, ligno ſimili, cute intus nucleum veſtiente, rubentiſsima, carne dura & firma rubente. Infimę ſunt ſylueſtres, ligno & nucleo candicante. Improbantur leues, perforatæ, quia vermiculoſę vetuſtate oleaginæ, rugoſo nucleo & exucco.

In Gallia Narbonẽ ſi quatuor locis inciſę muria dies aliquot vt item poſt omphacio ſeruãtur.

Nux moſchata ſit grauis, oleoſa, odorata.

Nux Indica aquã intus dulcem habet, ſi recens eſt. Quę quidem vtenda non cortex.

Oliuę halmades, ſeu colymbades, quæ in ſua muria conditæ innatant, præſtantiores ſunt, magnę, ouales figura, pallidę aut rufæ, plenæ, ſolidę, carne multa, denſa, ſubamara & ſubdulci: oſſe intus paruo, longo, nucleum delicatiſsimum complexo. Quæ verò enormes aduehuntur, acuminatę, carne multo largiore, ſapore ſunt minus delicato, vt armeniaca. Inſita non inſitis corpulentiora multo ſunt, ſed ſaporis iucunditate multo inferiora.

Gal.

Opianthes & rha, & ribes vua legenda matura, plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quàm denſis, & paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit, corpulentum, integrum, recens, linguam tarde, ſed diu commordens. improbatur perforatum, vel adulteratum.

Meſues.

Piper album ex hoc productum acrius longo & nigro, maximum, pleniſsimum, graue non rugoſum.

Piper nigrum alio maius cortice tenuiore, & minus rugoſo, graue admodum.

Piſtacia ſint recentia nucleo, intus herbaceo, ſapore iucundo.

Thamar Indi præferuntur ſubnigri, ſeu fuſci, lucidi, molles, recentes, pingues ceu villis quibuſdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, ſeu ex dulcibus acidi, & vinoſo ſapore. Improbantur ſicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo eſt obſcura, & prunorum odor & ſapor.

Pruna paſſa, vel acida ſunt vel dulcia, vtraque ſint ampla, & plena: carne intus mul-

ta,ſucculenta,firma: oſſe exiguo, foris vel melle aerio incruſtata, vel nigra,ſed citra ablutionem:non rancida,nec ſitulenta,nec pulueruIenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluum ſubducendam,& dulcia alia humidaque ſunt eligenda Meſuę quàm acida,vel horum media.

Senna folliculo(cuius pręcipuus eſt vſus)ſit ſubnigro,in viride inclinante,modice amaro & aſtringente,à natura cõpleto,recenti,ſemine intus amplo cõpreſſoq;. Deterior eſt ſubalbus,nondum iuſtæ magnitudinis,aut maturitatis. Folia ſecundũ tenent locum ſi viridia ſint,& plena,nõ ſubalba,aut tenuia:ſurculi inutiles purgationi,ob id abijciendi. Mirum eſt hodie tam oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciat & vendant quàm folliculos. Noſtras verò hortenſis ſenna inefficacior eſt orientali, vt vocant,tamen non inutilis vſu quotidiano exploratur. Meſ.

Vuæ paſſę,pingues,carnoſę,cortice tenui ſunt prętantiores lib.2.alimentorum.nobis ſunt Damaſcenæ,Corinthię, vulgares.

Damaſcenæ ſunt deligendæ amplæ,fuluæ,tranſparentes,carnoſæ,ſeminibus paucis, paruis,ſapore vinoſo.

Corinthiæ omnium minimæ ſine ſeminibus colore purpuraſcente,ſapore delicatiſsimo,rarę,& pretioſiſsimæ.

Vulgares huc afferũtur,vel ex Prouincia capſulis abietinis,vel ex Hiſpania calathis ſpartaceis. Prouinciales omnium poſt dicta duo genera Damaſcenas intelligo & Corinthias præſtantiſsimæ, præſertim quæ Prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quod acino ſint pruni æmulo, hoc eſt nigro,ſed quem ros cæruleus intexit. Nõ incelebres fulue, Picardatę ijſdem dictæ,Damaſcenis toto habitu proximæ, niſi minores eſſent,& carne parciore, minuſque ſolida. Ambæ in palmite ſiccantur intorto pediculo. hæ ſi pingueſcant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aſperſa vitium indigenæ tegunt.Qui dolus eſt frequentiſsimus in Hiſpanis omnium ignobiliſsimis. Quas enim habet Hiſpania optimas,ſibi ſeruat:viles in alias ſeptentrionis regiones tranſmittit.

DELECTVS LIGNORVM.

A GALLOCHVM lignum, ſit maculatum, odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarum,cute verius quàm cortice aliquantũ verſicolore, halitum manſu commendans,ſuffimentis expetitum thuris vice, eiusque modo in igne liqueſcens, ſed tardius, & aquæ iniectum mox ſubſideat,& bullulas edat. Dioſ.

Xylaloe dicitur Aetio & Actuario i.lignum aloes arboris, non herbæ,cuiustamen ſuccum nigredine & amaritudine pauca, & ſucco intus gummoſo nonnihil repręſentat:vnde opinor illi nomẽ hoc acceſsit. Crudam vbiq; Meſues requirit.quod enim à quibuſdam coctum eſt excipiendi odoris gratia, vim amiſit. Quod verò oſtendunt officinæ,verius eſt aſpalathum: quod ſi optimum ſit,graue & detracto cortice rubens aut purpuraſcẽs,denſum,odoratum, guſtatu amarum: alterum deterius cãdidum, lignoſum,inodorum. Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem ſubſtituant. Dioſ.

Lignum Gaiaci, ſiue ebeni ſpecies eſt, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno ſcriptis refert,ſiue aliud lignum ſit,eligatur colore fuſcum & flauum, cortice ipſi ligno firmiter hærente, denſum, graue, bene habitum, ex arbore ætatis mediæ,ſi potes recentiſsimum (quo enim recentius eo eſt ſucculentius & vegetius) aut alioqui gummoſum,ac in eo non excorticato rami mediocres pręferuntur.ſi vero vetuſtus eſt truncus,(modo non ſit putris aut carioſus,vel aliter vitiatus, vt ſæpe videmus) quia ob craſsitiem & duritiẽ diſſolutioni ſui magis reſiſtit, pinguior manet quam rami, cortex verò ſiccatior. Contrà verò recẽtis cortex internus pinguior,& ſucculentus magis,quia alimenti plãtæ vehiculum ferè fuit. Eligatur item ſapore dulci, amaro, acri ex inſula meridiana ſancti Ioannis,temperata,irrigua, reſinoſius:ex inſula autẽ ſancti Dominici in zona torrida aridius.

Palus ſanctus quibuſdam videtur ramus gaiaci, cui lignoſarum fibrarũ implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locũ ſubſtitui ſolita, viribus denique proximis eſt,ſed valentior ſi recẽs eſt: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exſiccatus ſi vetus,vt in aliarum plantarum ramis,& pręcipuè ſurculis. Alijs diuerſus videtur quòd albeſcat magis ſuo cortice,& alijs quibuſdam de cauſis.Iudiciũ his permitto, qui arbores ipſas cędunt,viribus certè ambo ſunt proxima.

Santalum citrinum,optimũ, & maxime aromaticũ,ſed inuentu rarũ etiam Plateario.

Album peſsimũ,rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecũdo. Quæ tamen ſunt in officinis acri ſapore linguam mordẽt,præſertim citrinum ob id non vtenda.

Dioſ. Xylobalſamum probatur recẽs,ſarmento tenui,fuluum,odoratum,opobalſamũ nonnihil ſpirans.

Calamus aromaticus,quem officinę oſtendunt,radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus,odore & ſapore aromatico,non puluerulentus inter frangendum,triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

Galenus locis varijs. CINAMOMVM deligatur tenuium partium, odoratiſsimum, ſeu indicibili quadam ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax,admodumq; calidum,non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere videtur,color illi eſt lacteus, cum gilno & cyaneo mixtus,ſeu cineritius,virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confringi facile. Leptocinamomum.i.tenue cinamomũ pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus,vel caſia eſt,vel pſeudocinamomũ,quanquã principum cinamomorum ſex ipſi ſint differentiæ generales.annos triginta ſeruatũ fit imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe integris viribus toto habitu corticiſq; tenuitate.

Caſia quò cinamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu propior, eò eſt præſtantior. Eſt autem rufa,roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferens.i.fiſtuloſa & aromatũ modo, vehementer odora,vnde caſia ſyrinx,& caſię ſyrinx fiſtula ſæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorẽ, quem & fiſtulam dicunt,odoratu & guſtatu valentẽ habet: quod autem intus eſt maximè imbecillum,ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauum,aromaticum,odore ſuaui,ſapore ſubacri,& minimum amaro,quoque recentius & ſucculentius eò melius ne putes cũ quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gũmi hędere figura, quã ipſum macis eſt valentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit verus ex Gallia Narbonẽſi potius quàm ex fonte bellę aquæ paradiſo regia propè Melodunum. Hic cum ſit noſtras & paſsim luxuriet,vel lippis & tonſoribus notus eſt,vt cortex radicis capparis.

Dioſ. Thuris cortex ſit craſſus,pinguis,odoratus,recens,læuis, nõ ſcaber ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant nõ incenduntur,ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, fere in glebis thuris miſtus inuenitur.

SVCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expreſſum, colore rufo,purum,perlucidũ,tenue, odore exiguo ſed grato,ſapore dulci,ſubacri,& indicibili,recens,aut non ita vetuſtum, niſi vetuſto egeatur. In quo trigenariũ trimo,& quadragenarium quadrimo eſt plurimo valentius, vbique craſsius, graueolentius, calidius,acrius.

Oleum virgo quod vocatur eſt,præſtantiſsimum:paucum fit,ob id pretioſum.

Dioſ. Oleum omphacinum ex immaturis vuis expreſſum ad viride inclinat,recẽs ſit,odoratum,morſus expers,ſapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum varijs. Colore autem,odore,ſapore, conſiſtentia ferè probatur.

Acetũ albũ tenuius ob id valẽtius nigro & medio,pręſertim ſi ęque ſit acre & vetuſtũ

Mel ſit vernũ aut ęſtiuũ nõ hybernũ. Mel optimum ſit purũ adeò,vt totũ perluceat,odorum,flauum,acerrimum, dulciſsimumque guſtanti & iucundiſsimũ:cõſiſtentia nec craſſa nec liquida, ſed tam ſibi cohęrens,vt continuitatẽ ſuam quaſi linea longiſsima non intercisum ſeruet,ſi digito attollitur. Idem coquendo paucam ſpumam emittit,nec thymum immodice olet.

Auic. Album etiam colore ſi fuerit,modo notarum bonitatis aliarum nulla deſit,nihilo deterius fuerit. Quin Hiſpani & Narbonenſes mittũt albiſsimum,& longe pręſtantiſsimũ, idemque prædurum,quale etiã flauum hic præferunt liquido:quippe quod humore aliquo eſt vitiatum.

Aeromeli autẽ.i.mel aerium ſeu manna Arabibus dicta, ſiue liquida ſit, ſiue granuloſa, eligatur alba, recẽs, dulcis, pura, & excrementorũ, quoad licet expers, ex plantis odoratis & homini ſalubrib⁹ collecta, qualis laricea hodie probatur, anno ſeruatur. Sola propę granuloſa in vſu eſt, liquida, inuẽtu rara. quę in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: peſsima fuſca, cœnoſa, antiqua, ſaccharo & folliculis ſanne adulterata: ſed hęc tempore molleſcit, & liqueſcit, dolumque prodit. Meſues.

Cera ſit flauiſsima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Maurica tingendis flauo colore alijs quanquam nigricat expetitur alba, vel natura, vel ablutione: fit viridis miſta ærugine: rubea immiſſa anchuſę radice, cennabrio tamen ſępe tingitur.

Saccharũ eſt præſtantiſsimũ, quod durũ, ſolidũ, & mutuo metarũ alliſu ſonorũ eſt, ligni ſicci & ſolidi modo, tamen ob ſiccitatẽ & imperceptã raritatẽ leue, dulciſsimũ, candidiſsimũ, & niuis in morẽ ſcintillans, cohærens, quale Valentinum in metas pyramidum ęmulas (panes vocant) coactũ, paruas, ponderis librę vnius & dimidię, vel circiter, cariſsimum, & confecturis ſiccis aptiſsimũ, penidijs ob ſiccitatẽ nimis friabilẽ, ineptũ.

Illi dotibus iſtis & precio eſt proximũ qđ Madere appellãt, ſed in metas ponderis librarũ 6, 7, 8, 9, decem formatur, confecturis expetitũ, quia minus precioſum, non multo tamen imperfectius.

Tertium ſtatuitur lentile, album quidem ſed pinguius, ob id vilius neque confecturis ſiccis aptum, ſed penidijs idoneum.

Quartũ ex Canarijs nũc dictis inſulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiã intus albicãs, bonitate inferius prædictis, præſtãtius ſequẽti, metis cõſtat maximis, põdere lib. 10. 12.

Quintũ ignobiliſsimum ſancti Audomari dictũ, foris albidum, intus ſubrubrũ, tanquam alio fartũ, & foris dolo tectũ, metis æqualibus, omnium glutinoſiſsimũ, cõdituris ſiccis ineptiſsimũ, liquidis ſeruit & ſyrupis, opiatis, conſeruis, & ſimilibus, quia viliſsimum, & vilitatẽ tegit aliorũ miſtura. Id ſi mare ſentit (nam eo naues ob grauitatẽ ſaburrãt) rubrũ vulgo dictũ fit, quanquã ſunt qui rubrũ ſpumã & ſpurcitiã omnis, ſacchari ſe coquendo purgantis exiſtimant. Ex micis horũ colliſu eliſis etiam metas hic quidã cogunt, quæ ſimplicium naturã ſequuntur. Ex his quod generoſiſsimum minimã coctionem ſuſtinet ne pulueruſcat: ignobiliſsimũ cõtra: cætera pro acceſſu, aut receſſu variãt.

Acacia noſtras modo non putruerit, aut ſitulenta euaſerit, bona adhuc fuerit vetuſta, niſi recentem medicus exigat ob ſcopum aliquem.

Aloe optima ſit pinguis, glutinoſa, friabilis digitis, facilè liqueſcens, ex rubro ruffa, hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante, licet planta tota odore ſit tetro eximiæ amaritudinis, ſincera, nitida, tranſparens, arenularum & calculorum expers, qualis eſt indica. Adulteratur Meſue & alijs, & notas iſtas non habet. Dioſ. Meſ.

Elaterium, & Glaucium & Lycium ſi habebuntur, notas ex Dioſcoride require.

Glycyrrhizæ ſuccus ex Creta optimus, hoc eſt, dulciſsimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus ſplendeſcat, nigerrimus, & qui linguæ ſubditus tandem totus eliqueſcat.

Hypociſthis licet quędã flaua, alia virens, alia cãdida Dioſcoridi dicatur, ante pręparationem intelligitur. In offas enim conformata eſt nigra, lenta, ſapore aſtringente, odore non ingrato.

Ladanũ probatur odoratũ, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, reſinoſum, quod arenas nõ collegit, nec ſqualore obſitũ eſt, quale Cypriũ, ſed Arabicũ & Libycũ eſt vilius. Dioſ.

LIQVORVM DELECTVS.

OPOS eſt liquor ex planta vulnerata, terebrata, ſcarificata, caſtrata, ſponte defluens, ſed ſuaui guſtu.

Opus Cyrenaic⁹ ſit acer, mordax, modice rufus, nõ porraceus colore, trãſlucẽs, myrrhę ęmulus, odoratus, & qui dilutus cito albeſcat. Ex Taprobana inſula in mari Indico maxima hodie à Luſitanis cõuehitur belzoe indigenis dictus, & nobis inde belzoin. (Nã Indic⁹ etiã Meſuę laudat) corruptius bencoin. Aſſa aromatica & odorata, quib⁹ correpte etiã dicitur nomine à laſere herba detorto à qua planta hic liquor defluit, vt etiã aſſa fœtida à laſere Parthico & Perſico, & cũ Meſue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioſcoridi.

Opium dictum, quod nigri μηκονος .i. papaueris, ſit opos .i. liquor, vt meconiũ eiuſdem Dioſ.

ſuccus.laudabatur olim Thebaicũ & Hiſpanũ,nũnc Apulũ in vſu eſſe frequentiore audio.Opium habetur optimũ,graue,denſum,guſtu amarũ,odoratu ſoporiferum,quod facile aqua diluitur,læue,cãdidum,neq; aſperũ,neq; grumoſum, quodq; inter colandum non vt cætera coeat,& in ſole diffundatur,deinde admotũ lucernis non atra luceat flãma,extinctum denique odoris vim ſeruet.

Dioſc. Meſues Opobalſamum probatur recens,validi odoris, ſincerum,non ad acorem vergẽs, dilui facile, læue, aſtringens, mordens guſtu modice,in laneam veſtem effuſum,nec maculam facit, nec ſi eluatur notam relinquit, lac coagulat,in aqua, aut lacte celerrime liquatur,& colore lacteſcit.Idem ſeneſcens craſſeſcit,deteriuſque habetur Dioſ.

Opopanax.i.panacis heraclij radicis inciſæ, vel caulis liquor cãdidus dũ recẽs eſt,dũ aruit colore foris croceo, aut ſubflauo intus cãdido, odore graui,ſęu cum Meſue odore bono,ſed ſuo,amariſsimus,læuis,pinguis,friabilis,tener,facile in aqua liqueſcens.

Damnatur niger admodum & mollis.

Dioſ. Gal. Euphorbium ſit lacteũ,cauſticũ,& vrẽs,tenuium partium vel orobi magnitudine,ſarcocollę modo emicans,vel in ouillis aut hedinis ventriculis exceptum & concretũ, vitreum,tranſlucens,acre,recens, albiſsimum vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico,luteũ &vetus.Recens enim albius eſt,& calidius,& leui guſtatu os accenſum diutius ſic tenet, vt cætera guſtata euphorbium reſipiant.Calor autẽ hic caducus eſt,& citò euanidus, fitque vetuſtate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus eſt, & interdũ quadrimum:quinto autem aut ſexto anno exoluitur, procedenteque tẽpore totum elangueſcit, ne putes cũ vulgo annis decem poſſe integrũ ſeruari,etiam cum milio,lentibus ,fabis. Recẽs verò quia viribus eſt violentis,non vtendum niſi medici optimi conſilio,pręſertim ſumẽdo remedio. Meſuę vero optimũ eſt leue, fragile,pallidum, clarũ,acerrimum,odore mordax, annotinum, nam recentius igneum eſt & venenoſum.

Galbanum laudatur ligno purum, aliquid tamen ſeminis miſtum habẽs, odore graui, ſapore abominabili,pingue, in hammoniaci aut thuris ſimilitudinẽ cartilaginoſum, humidi & aridi medium.

Hammoniacum probatur purum ligno, arenis, terra,ſordibus,bene coloratũ,odore caſtorij , ſapore amaro , prædenſum , & in thuris maſculi ſimilitudinem minutis glebis cartilaginoſum.

Gal. lib.1 Antid. Sagapenum laudatur perlucidum, foris rufum,intus cãdidum,acre, odore porri,ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum,quibus adulteratur.galbano albiori eſt ſimile.Nã ſpumoſa,cohærẽs,albior, leuiſq; pars galbani in ſagapenũ degenerat. Altera dẽſior,& multo quàm aliud galbanum conſtrictior,fit galbanum optimum,ſagapenũ reſipiens,eáque tanquam præſtantiſsima vtendum ſi verum eſt. Ibidem. vino aut aqua ſtatim ſoluitur, adulteratũ non liqueſcit. Meſuę vero optimũ ſagapenum cenſetur ex albido rubeſcens,odore porri,non omnino laſeris,nec galbani,quibus adulteratur,ſpiſſum,ſed tamen leue,facile in aqua reſolubile.

Dioſ. Meſues. Scammonia vel ſcammonium ex Myſia Aſiatica defertur laudatiſsimũ, hoc eſt,nitidum,rarum,fiſtulis tenuibus,fungoſum,leue,taurino glutini,vel gummi colore ſimillimum,& clarum linguam parum vehemẽter vrens, linguæ ſaliuoſæ tactu vel humoris alicuius albeſcens in fragmentis,& lacteſcens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono ſed ſuo,non autem fœdo.Syriacũ & Iudaicum graue & denſum improbantur:tamen Antiochenũ Meſues commendat.ſi verò linguam vehementer exurat,tithymali ſucco vitiatum iudicatur.

Ladanũ maxime probatur,odoratum,ſubuiride,facile molleſcens,pingue,reſinoſum, arenis non miſtũ,nec ſqualore obſitũ,quale Cypriũ eſt. Arabicũ verò & Libycũ vilius.

RESINARVM DELECTVS.

Dioſ.gal. MASTICHE laudatiſsima fulgore quodam ignis ſplendida, candore cerę Tyrrhenicæ,ampla,retorrida,friabilis, ſtridẽs friando,odorata,minimũ acris,Chia.i.ex Chio inſula,calida ſicca ordine ſecundo, parũ aſtringẽs.

Deterior eſt viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine ſimilis.Eſt autem lentiſci arboris reſina.

Terebinthina reſina ex terebintho arbore defluens,optima eſt alba,vel cærulea, vel colore vitri,perlucida, odorata,terebinthum olens,ſubamara,chia,aſperę arterię & ori

mordax,liquida. Huic primatũ inter reſinas dat Dioſc.ſecũdas tribuit maſtichæ. contrà Galenus,ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida & per ſiccationẽ coactior non cõtemnenda.Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore,in qua mannam fere colligunt. Larici bonitate & tota natura eſt affinis, abieti na, quæ hodie ꝓpe ſola pro terebinthina ab omnibus officinis ſupponitur magno errore, cũ ſit multo inferior terebinthina. Quod ſi Galenus non modo terebinthinam exigebat,ſed Chiam tanquã omnium præſtantiſſimam requirebat, qua non dico ignominia ſed pœna mulctandi ſunt rhopopolę, qui ſcientes abietinam pro terebinthina vendunt,vſurpantq́; non ſine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea,pinea,ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea,quę quod olim à Colophone vrbe Aſię minoris petebatur,colophonia vocabatur;nunc neſcio,qua ratione fecem terebinthinæ deſtillatæ ſolã vocẽt Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Aegypti ſpina,Arabicum vulgo dictum,& gummi abſolute,laudatur vermiculorũ in ſpeciẽ contractum, vitri modo perlucidum, purum.refrigerat,denſat.

Cancamũ Arabicæ arboris lachryma, vulgo gũmi lacha, præſtãtius eſt ex Dioſc.legẽdũ. Dioſc.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachryma,ſolis Arabibus & Gręcis recẽtioribus cognita, eligatur quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt. Ea enim eſt melior & tenuior & durantior,eadem pani calido impoſita madeſcit ſi ſincera eſt:areſcit vero, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa,fuſca,nigra,aſsulis ligni ſui implicata, vaſe eburneo cũ ſemine pſyllij aut lini,annos quadraginta ſeruari poſse quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethiopicæ corruptè elemnii dictum, melius eſt ſcammonio ſimile,fuluũ, ſtillis exilibus conſtans,mordax.

Damnatur Hammoniaco vel gummi Arabico ſimile colore, nigricãs,morſus expers. Quod proferunt officinę eſt reſinę piceæ aut pinus,quam Burgũdicam vocamus, colore & conſiſtentia & odore,primo deinde tamen valentiſsimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix,quia verno tempore exudat & legitur,bonum eſt recẽs, perlucidum,pallidum.dum veterauit,flaueſcit,& fit friabile maſtyches modo: quam toto habitu multũ mentitur. In vſu frequentiori tamen eſt ſcriptoribus & pictoribus quam medicis,præterquam in ſuffitibus.qua autem ratione non video,cum ipſum vt & thus caput grauet,& vapore craſſo & calido repleat. Dioſc.

Myrrha arboris Arabicę lachryma eligẽda,recens,ſqualore & ſitu obducta, leuis,tota cõcolor,& quæ confractas vnguiũ modo & læues venas oſtendat,glebis minutis,amara, acris,odorata.Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis,perlucida,mordax,odoris gratiſsimi,nullo vitiata liquore.Poſt hanc ſecunda eſt tenuis, bdellij modo facilè ſub digito molleſcens,odore grauiuſcula,apricis naſcens.Mala nigra aut colore picis,grauis,retorrida,maturitate maximè exoleta.

Omniũ peſsima,pingui carens,cano ſitu obducta,acris,ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima.Ob id adulteratur gũmi macerato aqua,in qua myrrha maduit. Vera enim eſt rara inuentu,præcipue ſincera. Nam in optima myrrha opocalpaſon inuenitur ab optima myrrha diuerſum, vt in noſtris ſimplicibus abunde docuimus:propter quod & alia. myrrhæ in ſumendis parum tutus eſt vſus.

Myrrha ſtacte, id eſt,ex myrrha recente.pingui,& ſolo lætiore nata exudans & ſtillans, cum ex aqua pauca tuſa,deinde machina exprimitur,colore pallido,amaritudine præcipua, odoratiſsima,pretioſiſsima,minima portione efficaciſsima.multo rarior ipſa myrrha. Nam quæ ſtyrax liquida vulgo dicitur,ſi verax eſſet,myrrha fuerit ſtacte:ſed cum odore ſit teterrimo,à myrrha alieniſsima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis magma myrrhæ ſupereſt,vulgo quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lachryma arboris Sarracenicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carens cortice,ligno,ſordibus,vt taurinum gluten, tranſlucens & clarum, odore vnguis marini incẽſum,guſtu amaro,intus pingue,& ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius,reſinoſius,molliens magis. Arabicum reſinoſum,liueſcens, lucidum,magis ſiccans,niſi recens ſit & humidum,& tundendo facilè molleſcens. Indicum,

ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachryma arboris ſyriacę, probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum & amarus, quamplurimum in ſua odoris fragrantia permanēs, & qui ſubactus melleū reddat liquorē. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & paucißimus Galeni ætate, qui ex Pamphylia in calamis & arundinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſsimum, & odore & guſtu valentiſsimum eſt.

De ſtyracis duobus alijs generibus ſuppoſititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicæ lachryma, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubamara ſine morſu ſiccans Meſuæ. Item valentior eſt flaua quam alba, & quo amarior, eo melior.

Adulteratur gummi miſto, puluerata etiam ſuſpecta eſt adulterii. Vera enim rara eſt inuentu.

Dioſc. Succinum vel Electrum eſt lachryma ex pinei generis arboribus exudans autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incenſa pineam aperte olet, charabe vulgo & ambra dicitur: medicis in vſu raro.

Ambar vero ſeu ambarum ſeu ambra Arabibus & Græcis recentioribus eſt odoramenti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba. Indica, rufa, pinguis, odorata, ſuccinum orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lachryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, emplaſticum, flauius, eſt ſiccius, & antiquatum magis. Quod fœmininum vocant reſinoſum magis eſt ac molle, cito ardens: quod maſculum, primum albicat, tandem etiam rufeſcit & flaueſcit. Perlucidum eſt, ſi præſertim guttarū formam retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi non inflammatur, reſina in fumum abit.

Mannam ſeu malnam thuris Græci proprie vocant micas thuris, ex magnis faſciculis cōcuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis, corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba, perlucens, gracilis, læuis, ſincera, ſubdulcis. Saliua, in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primum, deinde rufeſcit, tādem etiam flaueſcit: quod lachrymis prope omnibus cōmune eſt. fitque tragacantha hæc annis amara, ob idque calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmæ maiori & alijs quibuſdam compoſitis miſcent, quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt dicunt fermentata, poſt annum ſcilicet dimidium: alijs vero frigidis aut temperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERREORVM DELECTVS.

VRVM & argentum indice lapide explorātur & probantur, colore ſcilicet flauo in lapide relicto. Igni quoque & alijs explorantur fabris aurarijs.

A Lithargyros auri omniū optima, præcipue foliata, aureo colore. Liquatur vt cera ſed non mox, vt lib. ſequente in liquatione audies. materię ſolius in emplaſtris rationem obtinet. ſeruatur vaſe vitreo plumbeo, ſtanneo, argenteo, ſiquidem aliam omnem materiam exedit, & defluere facit. Dioſc.

Lithargyros argenti & plumbi deterior. Eſt autem horum metallorum ſe igni purgantiū vitium ſeu ferueſcentium ſpuma.

Arſenicum, id eſt auripigmentū optimū eſt, aureo colore, nulli materiæ permiſtum, cruſtoſum, & in ſquammas tanquam bracteolas fiſsile. Alterum globoſum, glandis effigie, pallidum, & colore ſandarachan imitans: vtrunque cauſticum eſt. In eiſdem metallicis fodinis quibus ſandaracha gignitur in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arſenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arſenicum vſtione degenerat: ob id auripigmentum & arſenicum rubrum quibuſdam dicitur. probatur colore rufo, ſaturatior ſeu cinnabaris rubro, ſulfuris virus redolēs, friabilis, aliena materia carens, cauſticum eſt. Ne ergo poſthac ſandarachę nomine gummi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

Dioſc. AEs vſtum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrum vero plusquam decet exuſtum eſt.

Ibidem. Squamma æris laudatur craſſa, rufa præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat.

Flos æris ære fuſo & aqua affuſa exilit ſubito, milij effigie & numero, optim⁹ eſt breuis,

grauis,ſplendens,cum teritur rufus,friabilis adulteratur æris ſquamma aut limatura , ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis toſtũ eſt perfecti æris velut fæx ſubſidens & cohærens imæ fornacũ parti,ablato ære viſitur,acre eſt vt æs vſtum,pręfertur quod ſaporẽ æris & æruginis habet, aſtringens & vehementer ſiccans linguam,quod exuſta ochra ſibi non vendicat,quæ tamen diphrygis vice venditur,adulteratur enim ochra vſta.

Scoria eſt metallorum omnium velut ſtercus. ſcoria plumbi optima eſt,denſa fractu contumax,ceruſſam plane repræſentans.nihil plumboſum habens,ad luteum colorẽ accedens, vitri ſplendorem imitatur.

Aerugo eſt æris velut rubigo,acris eſt & mordax & cauſtica.Flos æris Guidoni & ſæpe idiotis alijs male dicitur.

Aerugo ſincera compreſſu digitorum diffunditur,dentiũ quoq; appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſcilem præfertur raſilis nobis hodie ſola in vſu.

Sori , chalcitis miſy & ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccata calchantum, acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimum,craſsiſsmũ,lapidoſius,vehementius compactum,in humore non liqueſcit,friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat vt miſy , in multa foramina dehiſcit ,olfactu & guſtatu virus olet,ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummũ grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile,& friando auri colorem repręſentans,& ſtellę modo ſplendens ægræ liqueſcit . Cyprium ad ocularia medicamenta optimum,ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Dioſc.

Calcitis ſitu & natura horum media æri ſimilis,friabilis,non lapidoſa, nec inueterata intercurſantibus oblongis venis ſplendentibuſque promptiſsime liqueſcit.

Chalcantum optimum eſt molle,concretum, graue,cæruleum, tranſlucens,quale eſt ſtillatitium concretitio & coctili præſtantius.

Melanteria præſtat ſulfuris colore,læuis,pura,æquabilis, aquę contactu confeſtim nigreſcens,miſyos modo cauſtica. Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis , id eſt, racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa,denſa,modicè grauis,in lęuitatem magis inclinans,colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia lapis,calaminaris vulgo dicitur,cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiã hodie fabri ærarij . Is alieno ſapore madẽti eſt,& in farinã tritus,aceto ſubact⁹,in ſole ſiccatus coit in lapidẽ, in igne manet & fuliginem edit luteã vel æreã,quæ lapidi cuidã in lapidũ fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia ſuppoſito non conueniunt. Dioſc. Id quod dum fit,pumpholyx ceu fuligo quædã alba,tenuis ſummæ fornacis cameræ adhærens parietibusq; ac tectis & ſpodos illi perſimilis, ſed grauior, in pauimentum recidit. Vtriuſq; magnam nobis copiã ſuppeditant fornaces ærariæ Parrhiſijs,in via diui Martini,propè Budæi,piè vita functi,ædes.

Ceruſſa olim Rhodiaca Corinthia,& quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior,leuior, tenuiorum partium,ad emplaſtra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum eſt optimum præſertim ſi nitedule ſeu fulguris modo ſplendeat & perluceat,nec ſit lapidoſum.vſtum verò eſt melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum,quo virentius,oleoſius,pinguius,eo melius.

Alumen ſciſsile non in fila tantũ, ſed digitis friabile , vulgo plumæ, omniũ ſubſtantia eſt tenuiſsimũ & pretioſiſsimũ,aquæ innatat,linguę,& cuti integræ mordaciſsimũ,igni liquatur vt alia allumina: quibus notis tribus ab amãtho lapide pro ipſo ſupponi ſolito facile ſecernitur. Liquidum maximè craſſarũ eſt partium & viliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facile,cruſtę & lateris figura. Quia facile opinor liquatur,liquidum dicitur.

Rotundum & aſtragali figura in medio eſt amborum.

Gypſum vrendo ſeu vt vocant coquendo vt petra in calcem vrendo coquitur. fit emplaſticum: vſtum verò præterea vt quũ in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocant,minus eſt emplaſticum.

Spuma nitri aphronitrũ,nitrum videri deſierat,nec probo ſalem petræ ipſorũ loco medicamentis miſceri:mallẽ nitrũ candidũ,quod mihi ex agro Nauarræ datũ eſt minimũ ſalſum.

Nitrum præſtantius eſt album rubro permiſtum,lucidum in fracturis laminoſum, fragile,lęue,ſpongioſum,ſalſum,mordax naturale.

Sal foſsitius,vulgo ſal gemma,quibuſdam videtur,ſed Meſuæ ſalnaphthicus , omniũ valentiſsimus,ſecundo loco ſal gemma,tertio mineralis,infirmiſsimus eſt marinus.

Sal Armeniacus, Hammoniacus quoque Dioſcoridi & Galeno dici videtur, ſubacer eſt ac leuiſsimus.

Dioſc. Stimmi vel ſtibium vulgo antimoniũ, optimum, ſplendidiſsimum, & modo nitedularum emicans, confractu cruſtoſum, terræ & ſordium expers, friabile.

Dioſc. Chryſocolla laudatiſsima eſt armeniaca, colorẽ porri quàm ſimillimũ reddens, pura, terræ & calculorum expers.

Cyanus, in cuius fracturis velut ſtellę quædam aureæ ſcintillãt, vnde lapis ſtellatus Meſuæ dicitur, & vſtione fit cæruleus magis: probatur maxime ſaturatus colore nominis ſui Dioſc. Meſuę verò eſt colore viridior & cæruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquam ęquabilis, calculi expers, colore cęruleo, friabilis. Dioſc. colore ex viridi obſcurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris diſtinctꝰ, attactu læuis & aſperitatis expers, nondũ exacte lapis, ſed friabilis & puluerat u facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſsima, & omnino lutea, friabilis, non lapidoſa, vritur & lauatur vt cadmia. Dioſc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rariſsimus eſt vſus.

Iaſpidem viridem Galenus, omnem iaſpidem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoque compoſitis quibuſdam cardiacis ſapphyros hyacinthos, granatos, ſardines, margaritas commendant. De his Albertus Magnus, Serapio & alij plæriq; multa prodiderunt, quàm vere æſtimato.

Dioſc. Hæmatites probatur friabilis, ſaturato colore, niger, durus, & ſuapte natura æqualis, nulla ſorde admiſta, nulloque zonarum diſcurſu.

Dioſc. Magnes ferrum prompte trahat, ſit colore ad cæruleum vergente, denſus nec admodum grauis.

Lapis iudaicus metę ſtriatę forma, tener & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur. aliis arbor lapidoſa, ruber & niger eſt Dioſc. Nobis etiã albus & aliter coloratus. Viſus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemniũ, in placentulas quaſdam exiguas formatum characteribus turcicis ſignatum, colore nunc pallido nunc rufo, ſapore parum aſtringente.

Bolus Armenia colore ochra, id eſt pallida vel lutea, promptiſsime in ſummum læuorem calcis modo ſoluitur piſtillo aut quouis liquore, arenoſa ſubſtantia caret. Tam callide hæc vt ſigillum Lemnium & alia plæraque adulterantur hodie, vt pro veris recipienda non ſint, niſi ab eo qui collegerit, fides ſinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS SVMPTARVM DELECTVS.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, ſeſeli, lauro, auguſto menſe iugulati, medius effluens eligatur: nam primus tenuior, poſtremus craſsior putatur. Vaſe vitreo receptus, linteo raro tectus, ſole ſiccetur.

Sanguis draconis veterum, hodie ignoratur. Qui verò oſtenditur, factitius eſt ex hirci ſanguine, bolo armenia, & ſucco ſorborum vel alijs.

Lac vaccæ, capræ, aſinæ iuuenis, aliquandiu poſt partum exercitæ, & bene paſtæ præſertim idoneis ſibi paſcuis, vernũ largius ſed humidius, autũnale parcius ſiccius, & butyro diu ſeruando aptius. ſit autem quatenus lacti datum eſt, dulciſsimum, albiſsimum, conſiſtentia mediocri, ſi vaccinum eſt: tenuiori, ſi aſininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimentis nutritæ, paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecundas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur vel incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni, in vaſe duplici. Alij toſto in veru animali cadentem excipiunt.

Medulla vt adeps ſumatur à fine ęſtatis. ad hyemis initiũ, ex florenti animali: & reponatur loco ſicco & edito, & ſeptentrionẽ ſpectãte: reponatur cum folijs lauri ſiccis, ne putreſcat, aut ſitum ducat. Recens etiam tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autumno captorum reponũtur, cum vitello oui & melle, vel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis cum ſit Dioſcoridis piſſaſphalthum, id eſt pix & bitumen, ex horum

notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia, liquamen eſt hominum aloe, myrrha, &
ſi datur balſamo in ſepulchro conditorũ. Carnes enim cum humanis oſsibus retorridæ
ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem ventriculi gallinarum quia inutilem confirmat Galenus, de illa
ne labora.

Iecur lupi ſi potes florẽtis & bene habiti aut etiam teneri potius, & recens quam ſiccatũ
eſt præſtantius. Poteſt tamen ſiccatum in multos dies ſeruari, vt pulmo vulpis.

Renes ſcinicorum, qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur, corpulenti & non Dioſc.
ſtrigoſi.

Caſtorium elige, id eſt caſtoris teſtes, qui ex vno principio committuntur, & quibus eſt Dioſc.
intus liquor ceroſus, friabilis, odore graui, & virus olente, guſtu acri & mordaci, recens ta-
men melius veteri quibuſdam eſt. Nigrum autem fœtidum, rancidum, die vno necare ſum-
ptũ affirmat Auicenna de venenis.

Oeſypus, id eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo ſeruetur purus, ex ouibus integris non
ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præſtantiſsima tamen fuerit rara, læuis,
habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdum & cineritia & alba, odoris gratia multum com
mendabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moſchus melior eſt ſubflauus quam nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior
euadat, quam qui grauior. Ex Catay tamen niger præſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugi-
neus fere eſt noſter, non quẽ Auicẽna probat citrinus, Alexandrinum vocãs, eſt odore in o-
pum Cyrenaicum inclinante ſed valentiore, pręter ſummam aliam in eo fragrantiam glebu-
lis exiguis conſtat. ſeruatur melius pyxide plũbea cera obturata per ſe. ſi autem odoris gra-
tiam perdidit, repone vaſe vitreo aperto, & ſuſpende in cloaca. ſic enim recuperabit, ſi Pla- Dioſc.
teario credimus.

Cantharides probantur in frumento inuentæ, verſicolores, & quæ luteas in alis tranſuer
ſas habent lineas, corpore longo, craſſo, præpingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ vnius
ſunt coloris Capiantur vere, & phiala ſeruentur: necentur autem vt iubet Dioſc.

Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motũ Meſ.
pugnã, coitũ alacer, & in dimicãdo validus, macri & pinguis medius, hoc eſt bene carnoſus.
præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blattus Bizãtis Actuario, blatta bizantia vulgo, conchylij, tegumentũ
eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneum. ipſa enim teſta mox liquatur igni bitu-
minis modo, quod etiam improbe ipſa olet, quidam albicantem odoratã magis cõmendant.

Vniones ſeu margaritę ex quodam concharũ genere auulſi, ſint corpulenti, integri, non
perforati. Sunt qui à natura perforatos pręferãt, quod per foramen excremẽtis ſint purgatę.

De viperarum delectu lib. 4. noſtrę Methodi in theriaces cõpoſitione, quantum ſatis eſt
diximus.

Ladanum ſit nigrũ, molle, glutinoſum, graue, odoratum, friabile autem vetuſtate elãguit.

Ex prædictis aromata ſunt amomum, cinamomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gal-
lica & Indica, partes balſami, crocus, folium, folium malabathri, ladanum, aſpalathum, xyla-
loe, macer, & recentioribus Ambra, moſchus, vnguis odoratus, caphura, cubebæ, doro-
nicum, galanga, cariophyllum, macis, nux moſchata, ſantalum triplex, cornu monocero-
tis, cedoaria. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere ſunt pręſtantiora. Sapore autem
ſi explorabis, permulta continenter ne guſta, ſed vel os interea ablue, vel papyrum mande,
vel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt non prioris reliquiæ iu-
dicium tibi falſum afferant poſterioris aromatis. Hæc cum ſint eſſentiæ tenuioris, celerius
exanimantur, præſertim aere calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam
comminuta. Ob id vtenda cum vigentiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta,
exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia ſunt agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterque,
tithymalli, daphnoides, opopanax polypodiũ, ſagapenũ, ſarcocolla, dracũculus, ſcãmoniũ,
euphorbium, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & arme-
nus, manna, rha barbarũ, Tamar indi, turbith, ſenna, & alia quædã Meſuæ & alijs tradita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda, reponenda & ſeruanda: & quæ vi malefica
ſunt prædita, caſtiganda, vt libro ſequenti dicemus.

Adulteria, quòd imprimis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eaque ſim
plicibus ipſis dolo mentitis adſcripſi, ne longius lectori diſquirẽda eſſent: fuſius tamen hæc

ipſa perſequi non placuit ob dictas à nobis cauſas lib.3.methodi medicamēta componendi: vnde in hunc librum ſiqua de adulteratorum notis deſiderabis,transferre potes.

Supereſt in hoc etiā primo deſcribere analoga quę vocant & antiballomena,quod hæc ambo non parū ad medicamentorum delectum cōmodare exiſtimem,vt libro ſequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamentorum ſimplicium ad compoſitionem vtili,vel etiam neceſſaria.

Cum nomen alicuius ſimplicis medicamēti cōmune multis ſcribitur ſine additione,quod ex illis intelligendum ſit quia inſignius vel rei propoſitæ aptius . vt ammi, aniſum, anethū, apium,cnicus, cuminum,gith,lybiſticum,naſturcium,pſylium,ſeſeli, ſtaphys agria, ſemine ſunt efficaciora.Ergo apium ammi,aniſum,anethum,id eſt ſemen. Adhæc, aniſum Creticum,ammi Illyricum,melius.

Aloe optima qualis Galeno Indica,Meſuæ ſuccotrina.

Acetum,ex vino.Nam ex hydromelite,ceruiſia,& alijs fit,ſed inefficacius.

Agaricus,albus & fœmininus & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius ſcriptas habeat,& in cæteris ſimiliter.

Agnus,flos aut etiam ſemen.

Alumen,ſciſsile quia præſtantiſsimum.

Ariſtolochia,rotunda.In vnguentis vero clematitis.

Amomum ſcythicum,& cum notis ſcriptis.

Balſamum,opobalſamum.

Bryonia,alba potior quam nigra.

Bugloſſum vtrunque,id eſt,folia & flores.

Caſia vel caſsia in libris Græcorum noſtrum vulgare cinnamomum. quæ in libris Arabum caſsia lignea dicitur.

Caſsia vero fiſtula ponitur quando medicamentum Arabum eſt purgatorium.

Cardamomum,maius.

Capparis,cortex radicis.

Coriandrum,Cuminum Aethiopicum,ſemen.

Centaurium,in purgantibus,minus:in alijs,maius.

Calaminthe,montana:quia efficacior domeſtica.

Coſtus cum reuera vnius ſit generis ambiguitatem non habet. Radix autem eligatur. Nam dulcis coſtus arabum ignoratur .

Cypreſſus,pilulę eius ſeu nuces recentes.

Cinamomum,optimum & cum notis ante ſcriptis.

Daucus, agreſtis.Nam ſatiuus eſt paſtinaca,alimentum potius quàm medicamentum.

Elleborus albus Galeno.Niger Meſuæ.

Eruca,ſylueſtris quia efficacior.

Epithymum Atticum Græcis.Arabicum Arabicis compoſitionibus vſurpandum.

Fœniculus,ſemen:ſed in colyrijs,ſuccus foliorum aut radicum.

Galla,ſolida:quia efficacior,quam perforata.

Granatum,acidum.

Gummi,Arabicum.Id enim omnium perfectiſsimum.

Gluten,ichthiocolla his,alijs taurocolla,alijs maſtiche intelligitur.

Hyſſopus,montana hortenſi melior.Ciliciam Dioſc.Creticam alij laudant.

Hyoſcyamus,albus,ſeu album eius ſemen.

Iris,radix ireos Illyryeæ.Græcis,neotericis,florentinæ.

Lupinus,amarus,Nam dulcis eſculentus eſt.

Laurus,folia.

Liguſticum,ſemen

Lactuca,ſemen:ſed in victus ratione,folia.

Lapathum,oxylapathum efficacius rotundo.

Lithargyrus,auri,quod aliquando tamen exprimitur.

Maſtiche,Chia:alijs etiam Aegyptia.

Marrubium,album præſtantius nigro.

Mel apum.Alterum aeromeli,ſeu manna.

Margaritæ ſolidæ,meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ:quia tunc ſolidis ſunt pares.

Medul la,ceruina in valenti medicamento:in mitiori,vitulina.

Nuclei pini:alijs,oliuæ,dactyli Auicenne.
Nux iuglans,vſualis vulgo & communis
Naſturcium,ſemen
Oleum,oliuum ex oliuis expreſſum
Ozimum,in arabibus Cariophyllatum.
Opum,Thebaicum.Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.
Petroſelinum,Macedonicum:& in hoc aſtreoticum,à loco in Macedonia vbi creſcit optimũ in præruptis:~~& huius~~ maxime ſemen.
Pruna,ſi aluus deiicienda eſt,dulcia:ſe aſtringenda,acerba vel auſtera.
Papauer,album ſemen.
Piper,album quia acrius.
Pix liquida in ſuppurantibus & tergentibus medicamentis:ſicca,in ſiccātibus epuloticis, glutinantibus.
Pæonia,mas ſeu ipſius radix,vel ſemen.
Polypodium,quernum,murale alij.
Polium,in antidotis,minus ſeu montanum quia acrius,amarius,ob id efficacius.
Quatuor emollientia malua,althæa,violanigra, acanthus.
Quatuor ſemina frigida,maiora,melonum,cucumeris,cucurbitæ,citruli.
Quatuor ſemina frigida minora,lactucæ,portulacæ,intybi,cichorij.
Quatuor ſemina calida maiora,cumini,cari,aniſi,fœniculi.
Quatuor ſemina calida minora,apij,dauci,ameos,amomi.
Quinque radices vreticæ,id eſt vrinam mouentes,apij, petroſelini, aſparagi,graminis, ruſci ſeu apij veri & eleoſelini.
Reſina,Galeno maſtiche: Dioſcoridi,terebinthina.
Ruta, folia rutæ agreſtis, ſed fere à Græcis exprimitur, aut alio nomine vocatur ſcilicet moly beſaſa hermola.
Raphanus,ſylueſtris radix
Roſmarinus,flos aut folia.
Rhus,cortex fructus,ſumach dicti.
Stœchas,ſtœchados Arabicæ flos.
Styrax,calamites ſi habere poſsit,aut ſaltem calidiſsimus & vegetiſsimus.
Santalum,flauum,quia odoratius.
Spica,nardi Indicæ.
Sulfur,viuum,& igni non exuſtum.
Tragacantha, alba in frigidis compoſitionibus:ruſa,in calidis miſcetur.
Tres flores cordiales,violarum,bugloſsi vtriuſque.
Thymum,Atticum,aut ex locis editis & ſiccis.
Viola,nigra ſeu purpurea:vulgo martia & quadrageſimalis:& recens ſi haberi poteſt, & folia,ſi emolliendum eſt:flos,ſi cor roborandum:ſemen,ſi purgandum.
Viſcum,quernum,ipſius baccæ recentis,aut recentis ſumma germina cũ folijs & cortice.
Zizipha ſeu iuiubæ,recentia & bene matura, aut ſaltem integra,non putria aut vetuſtate exucca.

In ſumma,intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatum eſt habebatur, Ob id

Alumen,Mileſium
Agaricus,Ponticus
Caſtorium,Ponticum
Miſy,Cyprium
Nitrum,Berenicium
Sinon,Syriacus
Cuminum, Hiſpanum & Aethiopicum
Meum,Hiſpanum & Macedonicum
Ariſtolochia,Pontica vel potius Cretica
Phu,Ponticum
Erugo,ceruſſa,æs,æris ſquamma,ex Puteolis vrbè Italiæ.
Lithargyros,optima Romana & Sicula.

Aniſum
Thymum
Daucus
Amaracus
Glycyrrhiza
Origanum
Dictamnus
} Creticum

FRANCISCI SYLVII MEDICI

ANTIBALLOMENA ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis conſentanea rationi ſunt, loco

Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura.
Acaciæ, ſuccus & caro prunellorum agreſtium.
Aſari, acorus vel carpeſium.
Abſinthij, Abrotanum.
Acanthæ, Arabicæ ſeu Aegyptiæ hærbæ (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acantha leuce noſtras, eidem dicta bedegar.
Alicacabi, ſemen ſolani. Aſphalthi, pix liquida Brutia,
Aethiopicæ oleæ lachrymæ.i.gũmi elemnij, gummi acaciæ ſeu gummi Arabicum.
Anchuſæ, hyacinthus.
Amyli, ſicca farina.
Arſenici ſandaracha.
Amygdali amari, abſinthium.
Ariſtolochiæ cuiuſuis, vna ex tribus.
Adipis vulpini, vrſinus.
Adipis ceruini, anſerinus.
Aluminis, ſal foſsitius.
Balauſtii vice, malicorium.
Buccinorum, oſtreorum teſta vſta.
Balſami liquoris, myrrha ſtacte vel caphurelæon.
Cinamomi loco, caſiæ optimæ vel carpeſij vel amomi vel ſeminis cardamomi, ſabinæ duplum.
Caſię, ſeu caſiæ corticis, cinamomum etiam ignobile, niſi optima caſia requiratur quæ cinamomo eſt proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.
Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicum.
Coſti, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helemi vel ireos.
Cimoliæ terræ, retrimentum ferri & molæ.
Ceruſſę, ſpodium, pompholyx.
Caphuræ rei incognitæ & ſapore ingratæ, ſantala alba & rubra.
Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mẽtaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus: ob id inuicem ſunt antiballomena
Croci, corcomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini, ſemen rutæ vel agni.
Colocynthidis, ſemen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ,
Dictamni loco, ſaluia vel nepitha vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidiuhm.
Dauci, paſtinaca.
Elaterij vice, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.
Ebeni, lignum gaiaci
Eupatorij Meſuæ, aſari & abſinthij ana dimidium.
Folij loco, folium caryophylli vel nardus indica vel caſia vel macis.
Ferruginis, ſquamma ferri.
Fimi palumbis, fimus columbæ.
Fellis ſuilli, fel perdicis vel piſcium.
Gentianæ loco, aſari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ ſucci, puluis radicis.
Gnidij cocci, ſemen lathyridis.
Galbani, ſagapenum.
Hammoniaci loco, propolis.
Hermodactyli, folium anchuſæ & dimidium bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hederæ gummi, gummi perſici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
Lapidis Aſsij, gagates.
Lapidis phrygij, magnes, pyrites.

Libyſtici ſeminis,ſemen dauci.
Lanarię radicis,radix Veratri nigri.
Lycij,ſuccus radicis centaurij magni.
Mellis loco ſaccharum.
Malabathri,caſia,nardus Indica.
Myrrhæ,ſmyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ,calamus odoratus.
Marrubij,meliſſo phyllum.
Meſpili tricoctiæ,id eſt,azaroli,meſpilum noſtras quinque oſsibus præditum.
Naſturcij ſeminis loco,folia eius ſicca.
Nucis moſchatæ,ſpica nardi.
Nardi ſyriacæ,iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
Opopanacis loco,hammoniacum,galbanum,ſagapenum,bdellium.
Opij,meconium.
Ozimi caryophyllati,meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini,oleum cedrinum vel cicinum.
Olei omphacini,ablutum oleum dulce.
Olei roſati,violatum,amygdalinum.
Olei cicini ſeu ricinini,rhaphaninum.
Opobalſami,apocarpaſon vel myrrha ſtacte.
Orizę farina hordei
Oeſypi,medulla cerui.
Omphacij,ſuccus rhois,id eſt ſumach vel vinum auſterum.
Piperis longi loco,album.
Piperis albi nigrum optimum,id eſt grauiſsimum.
Petroſelini Macedonici in Thiriaca:alterius regionis petroſelinum.
Pompholygis,ſpodium & antiſpodium.
Rubiginis loco,ſcoria ferri.
Rhaphani ſeminis,ſuccus.
Roſarum,flos ipſarum.
Rhois coriarij,rhus obſoniorum.
Staphydis agriæ loco,pyrethrum.
Struthij in ſternutamentis,elleborus albus.
Spodij,antiſpodium aliquod,pompholyx.
Styracis,caſtorium,niſi odor quæritur.
Salis indi, ſaccharum candefactum.
Sagapeni,hammoniacum.
Spumę nitri,nitrum,aphronitrum,modo non ſit in corpus recipiendum
Sulphuris viui,coctum & vſtum
Satyrij,ſemen erucæ,ſcincus,
Sinapis,cardamomum,vel cardamum.
Scammonij,ricinus.
Stibij contuſi,ſquamma æris,ſtannum vſtum.
Sepiæ oſsis,pumex.
Scillæ,pancratium.
Terebinthinæ loco,larix ſeu laricea reſina.
Thapſiæ ſucci,cardami vel erucæ ſemen foris adhibetur.
Veratri albi loco,nigrum.
Vini falerni, quoduis fuluum,tenue,perlucens,odorum vehementer.
Zingiberis loco,pyrethrum foris adhibetur.

Qua autem ratione pro deſideratis iſtis,alia hic aſſcripta ſupponi poſſunt: ita & cōtrà ſi quod horum ſuppoſititiorū deſideretur & aliorum eſt poteſtas, in horum vicem ponentur. poteſt quiuis alia multo plura pro varijs locis & affectibus & hominum proprietate facere antiballomena,ſed nolim pharmacopœo licere vel clementiſsimū mutare ſine docti medici cōſilio, ne audaculus fiat etiam in alijs. Quomodo enim pluris eſt rex ipſe quam prorex:ſic maiorum eſt virium & compoſitioni propoſitæ aptius ſimplex quod à maioribus eſt aſcriptum, quàm quod illius pœnuria ſupponitur. Sit itaque religioſus & formidoloſus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

De Medicamẽtorum ſimplicium praeparatione,

LIBER SECVNDVS.

HAEC pharmacopœetię pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna ne
mini debet videri,cũ medicamẽtorũ cõpoſitorum facultates propemo-
dum totę ab hac proficiſcantur.Quę enim vis,quis vſus ſimpliciũ me-
dicamentorũ citra triturã,coctionẽ,infuſionẽ,& alia plęraq; poſt dicen
da,eſſe poſsit? Quæ miſtio ad cõpoſitionẽ omnino neceſſaria ſine his
præparationũ modis fiat?Quàm autem facultates nõ ſimpliciũ modò,
ſed etiam cõpoſitorum,varient, vel ſola præparandi ratione tam apertè
poſtea condiſces,vt neq; teſtibus neq; demonſtratione longa opus ſit. Quoque difficilius
fuit rem à nemine hactenus tentatã ceu nouam excitare,& in hominũ manus & animos po
nere:eo mea ſententia erit & præclarius.Quãq̃ enim Hippocrates, Galenus,alijq; celebres
medici,vt interim empiricos taceã, leuiter ſimpliciũ medicamẽtorũ quorundã pręparationẽ
attigerunt, & nõnullos ſe priores medicos de præparandi ratione quædã ſcripſiſſe teſtetur
Galenus:tamẽ nullus hodie extat quẽ ſciã,qui hac de re aliquid memoria dignũ abſoluerit:
præterquam quod pauca quædam,ſed tamen legi digniſsima,de quatuor præparandi gene-
ribus,tritura,coctione,vſtione, infuſione, Meſues in ſua methodo deligendi medicamenta
purgatoria & caſtigandi perſtrinxit. Nam quæ ſeruitor neſcio quis partim ex Dioſcoride
deprauauit, partim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippocrate,Dioſcoride, Galeno, alijsq; permultis quo-
rundã ſimpliciũ preparationes paſsim diſperſas,in ordinẽ congeſsimus,multas ipſi & inue-
nimus & experti ſumus,& à doctiſsimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quæ dum à
nobis ſtylo mediocri ſcripta legis candide lector,tecum reputa nos rudibus introducendis
hæc ſcribere, quorũ captui ſeruire malui res nudas docẽdo,quàm ſingulorũ rationem pro-
lixius afferre: quanuis & id ad rem propoſitam felicius abſoluendam, plurimum pertinere
videatur. Porrò præparationem exequi ſtatui medicamẽtorum ſimplicium tantum, non a-
liarum etiam rerũ per quas omnes præparationis ratio & virtus ſpargitur: vt nihil à natura
gignatur,augeatur,aut alio quouis modo moueatur citra pręparationẽ:nihil artes tã mecha-
nice quàm alię omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua,per quam ars ſæpe
naturam vincere videtur.

Medicamenta pręparare eſt,ipſa per artẽ vſui vel cõpoſitioni cõmodiora reddere, hoc eſt
vel mitiora,vel valentiora,vel gratiora,vel ſalubriora,vel magis miſcibilia,& vt paucis dicã
meliora vel ad vtendũ vel ad cõponẽdum. Quædã enim vbi à nobis ſunt præparata,etiã ci
tra cõpoſitionẽ mox vſurpamꝰ.Plurima autẽ p̃parata ante vſum ad cõpoſitionẽ veniũt. Ad
pręparationis quoq; vim(de qua paulò poſt dicã fuſius) reducẽdũ putamus cũ vnã medica
mẽti facultatẽ nobis in præſens noxiã tollimus,vel optatã detegimus,vel nouã acquirimus.

At verò medicamenta omnis generis metallica inquã plantas,animãtia,vt ex iiſdem ſæpe
alimenta,paramus interdũ adhuc viuentia frequentius emortua. Terrã enim Lemniã (quæ
dũ adhuc in colle eſt ex quo effoditur,velut in matre viuere videtur) ſacerdos Dianæ dũ ſu
libr. 9. ſimpl. mit ſparſo tritico & hordeo piamenta ritu patrio faciens præparare videtur,vt hinc magnã
virium ſuarũ partem,niſi etiã vires ſuas omnes cõſequi putetur. Nõne arſenicũ in ſandara-
chan & ſori in chalcitin, chalcitis in miſy promptius in vena ipſa tranſibit ſi ſpecũ ipſum ſo
li meridiano aperueris?Ratione eadẽ vomica hydrargyri ſi in ſolẽ erumpat tenuior euaſerit,
& ſulfur in veſuuio vel alio monte vſtum minus quidẽ oleoſum ſed tenuius euadit.An non
longa & aſperrima hyeme,qua ventres ac viſcera terræ plus calidi habent,metalla omnia lar
gius gigni & plenius augeri recipimus?Nã & mihi aureę quædã velut arbores in duriſsimis
quibuſdã lapidibus viſæ ſunt,& velut quædã arbores ex auro & argento rudimenta,vt non
ambigã quod docte Augerellus in chryſopœia ſcripſit,metalla in momenta gigni, nutriri,
augeri,perfici,etiam ſi puteus Hannibalis & metalla Iluæ Tyrrheni maris,inſulæ inexhau-
ſta,& alia plæraque huius rei teſtimonia dare fidemque facere poterant.

In foſſam ſuper collem in Cypro pluuia recepta per venã miſyos, chalciteos, ſoreos trãſ-
libr. 9. ſimpl. fuſa in ſpecũ ſubditũ,quædam eſt chalcanthi præparatio aut verius generatio.

Viuentem raphanum inſertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri,purgatricem

facimus,& fructus arborum purgatorios ſcarificato ipſarum cortice quo tempore ſaliua cõ ſcendit & immiſſo in plagas ſcammonio ceraque ſuper vulnus data & deligata. Meſues in canonib⁹ vniuerſalibus.

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura ſint vel vigentia vel ſicca quæ lecturi ſumus,& cælum plantę propitium,ſæpe etiam lunę quadraturas ſpectamus,vt efficacior ſit planta tũc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dum vites putamus,propagamus,ſarrimus,decacuminamus,feſtucamus: harum plantarum fructus nõ modo vberiores, ſed etiã meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat,quomodo & aſininum Galenus lib.7.Meth.& vaccinum receſſu Tabiarum lib. Meth. quinto. Porcos,capros,arietes,tauros iuuenes caſtramus,vt eorum caro ſit ſuauior,plenioris alimenti,coctu facilior. lib.3.aliũ.

Glandulæ mammarum præſertim vaccinarum & ſuillarum dum lacte ſuo tument,meliores quam exuccæ:vnde & ſumen porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus.

Coagulum in primo ventriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum venatu animalis efficacius euadit,vt animaliũ prope omnium,non ſolum ferorũ caro. Ibidem.

Gallum veterem venatu quoque exercemus,& meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multo fatigatas ſi bene habitas ſi oleo incoquimus,multo digerentius oleum efficimus. Si vero eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus, eſu ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus vero præſertim faginis, laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimũ dum menſibus aliquot antequam iugulemus , herbis nutrimus calculum frangentibus,& vino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus præſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat & vrebat poſt canis ortum, ſole leonem ingreſſo,die vero lunæ eius decimo octauo,contra rabiem hac ratione efficaciores ſperabat,hocque modo præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepſerant,ſed iam exercitas,iam conſueto ante hyemem alimento recreatas,iam ſuo exuuio inter lapidum coagmenta depoſito,velut rediuiuas Galenus vult capi,ſicque præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarũ cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Gradi ,ad vſque deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

Gallinaceus pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quam iugulemus, vt teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſsimos, & ſi ante coitũ ne virus ex ſemine oleant Sic enim boni ſunt ſucci valide nutriunt,facile coquentur Ibidem. lib.3.aliũ.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt præſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi ſeu iecur anſeris nutriti alimentis lacte imbutis ſuauius,coctu facilius, melioris ſucci. Ibidem.

Capra aut aliud animal ſcammonium aut tithymallos depaſtum,lac reddit phlegmagogum,& quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimentis, & ſtercus canis ad alia eſu oſsium in viuis ipſis animalibus præparamus,& alia in his generibus plurima. Sed ad hanc rem hæc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cum vero hæc præparandi ratio licet ſit efficacior, tamen haud ita crebro in vſum venit, vt fortaſſe quis etiam præparationis nomine non eſſe accipiendam contendere poſsit : ob id de altera eius ſpecie agamus , quæ omnino latiſsime patet in ſingulis medicamentorum ſimplicium generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc ſubſtantiæ nunc facultatis,nunc vtriuſque,particulatim vero tritura,coctione aſſatione,vſtione & cæteris poſt ſcribendis. Ibidem. lib.3.aliũ. libr.2. ſimpl.

Ad ablationẽ vero reduci volo ſeperationẽ partiũ nũc ſimul manentiũ, vt in tritura, nũc à ſeinuicem abeuntiũ vt in deſpumatione,deſtillatione,ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autem differentijs quæ additio aut ablatio aut additio & ablatio vel ſubſtantiæ vel qualitatis,& eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde poſtea docebimus.

Nunc hæ omnes præparandi differentiæ quam facultatem habeant,& quibus modis perficiantur,ſingulatim dicamus, primumque de tritura omnibus prope communi non ſimplicibus ſolis ſed etiam alijs præparationibus,poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore,poſt hæc ſiccatione. Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM TRITVRA.

Meſues in Canonibus.

MEDICAMENTA teruntur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſsint. vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terendi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & vitreo mortario etiã ligneus, ſed plumbeus plumbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum, vt marmoreum porphyrium vulgo dictum: marinum, quem maris ſquammam vocant. Ducuntur autem ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem molulam vulgo vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis ſuppoſitus, magne.

Tertio teruntur medicamenta quędam molis truſatilibus vel verſatilibus, vt quædam etiã moletrinarum molis, qui modus Lugduni eſt frequens in terendis aromatibus, quibus conſtant puluis minutarũ ſpecierũ, & puluis ſelectus, quem finem vocant, & alij permulti ſuo cuiq; more cõmiſti. De hoc non ſum dicturus, ſed de primo præſertim, & pauca de ſecũdo.

Nec omittendum mortarij operculum ſaltem ſimplex aut etiam duplex, quale veteribus in vſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemorauimus, præſertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere videtur. Ad trituram quæ præparandi ſpecies reducẽdę ſint ceu ipſi affines, poſterius audies: vt quod quędã rapaci ſerra cõminuũtur, alia minutim cõcidũtur, vt prõpti⁹ teri poſsint, vel humori cui ĩcoquũtur vires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis variat terendi modus, ſed etiam ipſius percuſsionis vigore & tempore & rerum terendarum ſitu & connexione & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda, alia cum alijs quibuſdam ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuãtibus: alia tum per ſe, tum cũ quibuſuis teri poſſunt, & hac omnia tenuiſſime vel craſsius. Item quædam diu terenda ſunt, alia trituram breuem vti & decoctionem ſuſtinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum clementer frianda ducto per mortariũ molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo, interdum & valenter.

Præterea attritu cuique moderato non autem vehementiore aut immodico ſunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno exanimantur, viribuſque diſſolutis languent, magis tamen tenuia, rara, facultatem imbecillam aut ſuperficiariam ſortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam ſingulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot ſingula medicamentorum ſimplicium genera terantur initio à radicibus ſumpto.

Cõmunis tritura radicis.

RADICIS ſi craſſę ſint nec adeo ſiccę in particulas ſectę, & alijs ſiccioribus particulatim adiectę, multis ſcilicet paucę, puluerantur cũ ipſis: ſi autẽ ſicciores ſunt, aut per ſe aut ſimul puluerari poſſunt, ſed ante vel cultello conciſę, aut forpicibus aut manibus fractę, niſi ſiquas ante ad ſiccandi neceſsitatem concideramus in taleolas.

Diutius autem terendæ ſunt quæ craſſæ, durę, ſolidæ, denſæ, neruoſæ, membranoſę, & fractu contumaces ſi in puluerem molliſsimum comminui conſiliũ eſt. Interdum enim minus teri volumus, præſertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere ſunt radix acori vtriuſque, omnis ariſtolochię, althææ, bryonię, coſti, helenij, gentianæ, polypodi:.

Parum diu vero terantur contrariæ, etiam ſi læuiſsimum puluerem requiris: quales ſunt radix calami odorati officinarũ, ellebori vtriuſque, hermodactylorum, pyrethri, vt mediocriter quæ in harum ſunt medio radices, vt apij, aſparagi turbithbehen vtriuſq;. dictãni vulgaris, doronici, fœniculi, galangę, glycyrrhizę, graminis ireos, petroſilini, pœoniæ vtriuſque, rha barbari.

Herbarũ.

HERBAE item teruntur, nunc virides nunc ſiccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ, vel crudę ſemel, iterũ poſt coctionẽ, idque in vſus varios. Nã virides fere terũtur in ſuccũ vel cataplaſma crudũ, coctę vero teruntur vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplaſma cernantur, præſertim ſiquid durũ aut lignoſum ſint ſortitę. At ſiccę teruntur nunc in coctionem ſed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidem craſſæ, durę, denſę. lignoſę, lentæ, minus contrarię. Quæ dum ad conſiſtentiam qua cerni poſsint cribro hoc illo pro ſcopis medicorum varijs, peruenerint, teri deſinunt.

Herbæ tamen propemodum omnes ante vel ſecantur, vel manibus franguntur quàm terantur: teruntur que ferè mediocriter, & cum folijs interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulo minus diu terẽde vti & adiantha omnia, calaminthe, maiorana, origanum,

roſmarinus,thymus,præſertim cum hæc poſtrema ſunt florulenta.

FLORES prope omnes ſiccati,parũ diu terendi,quia cito puluerantur,& facilè pulnerando exanimantur ac exhalant. Florum.

vt crocus
Epithymum Græcorum & Arabum
Geniſtæ flos,
Leucoiorum omnium,
Meliloti,
Roriſmarini,
Nymphęæ vtriuſque,
Periclymeni
Roſarum omnium
Schœnuanthos
ſi ipſum haberi
poſsit.

Si verò cum herbis ipſis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harũ ſurculos,quibus hærent adhuc, terendi ſunt,quaſi ab his eſſent ſecreti, vt abſinthij coma, anethi coma,abrotani coma,chamędrys,chamæpitys,eufragia,melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio eſt , magna ex parte croci capillamẽtis ſimile, ſed etiam folia id ipſum ambientia,nũc alba,vt in chamæmelo, nymphęa alba, roſa alba & moſchata:nunc lutea, vt in nymphæa lutea,chryſanthemo:nunc rubra,vt in roſa rubra, in balauſtio: niſi quòd croci nomine tantum capillamenta(quod ea in vſu ſint ſola)intelligũtur:vti & Galenus ſæpe in Cõp.ph.p.florem roſarum appellat,non folia illa ampla,ſed in medio capillamenta.

Multum autem terenda ſunt chamæmelum,quanquam id eſſentiæ tenuis ſit,quia tamen denſum eſt,& odore vegeto ac diuturno:ac etiam ſtœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis,vt Turbith, cœpta teri , ad poſtremum adhuc ſemitrita appareat. & item heliochryſos, ſtœchas citri vulgo appellata,;& ſpica nardi in quancunque plantarum partem reponatur,etiam ſi prius minutiſsimè incidatur.

Balauſtium quoque, diu teri debet ob lignoſa ſua folia,quod autem intus eſt fibroſum ſi per ſe terendum ſit,promptius multo diſſoluitur.

Capparis flos ſiue adhuc gemma ſit, ſiue iam apertus,ſiue iam in fructum ſeminis plenum excreuit, fere muria conditus in vſum venit , & eius loco flos geniſtę aceto & ſale conditus.

Si tamen ſiccatur,mediocriter diu teretur, & flos lupi ſalictarij folioſus,qualis etiam vlmo eſt.

Caryophylla craſſæ ſubſtantiæ ægre teruntur,ſiue flores ſint,ſiue aliud.

Roſæ igni vel ſole inter papyros ſiccatæ,forpicibus minutim cõciſę, per ſe aut cum alijs teruntur:cum alijs autem etiam citra ſiccationem illam,atque adeò recentes ſolum ſectę.quomodo & quoſdam incidere non terere tamen, vt ſaccharum roſatum fiat,ſcribit Meſues.Cum vero ſpecimen edis,ne ſicca:ſed cum alijs tere,vt vites calumniam.

SEMINA prope vniuerſa medio inter radices & herbas modo puluerari deſiderãt. Ob id cum omnia hæc ſimul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui , ſemina inijciuntur,quibus etiam abunde iam comminutis,herbæ minutim cõciſæ adijciuntur, & omnia ſimul conteruntur. Fructuũ & ſeminũ

Talia ſunt
Agnus, Apium
Amomum
Aniſum
Anethum
Ammi
Baſilicum
Carum
Cardamomum
Coriandrum
Cuminum quando autem vreticum volumus multum teritur
Coccus baphica
Eruca
Eruum
Eryſimum
Fœnum Græcum
Linum
Lithoſpermum.
Lupinus
Lens
Melanthium
Pſyllium
Papauer
Seſeli
Staphys agria
Sinapi
Thlaſpi
Vrtica

Et ex fructibus pilulæ cupreſsi , colocynthidis medulla ſiccata & minutim ſecta , Carpobalſamũ,cubebæ,galla,nux moſchata,piper, & præter hos dactyli,iuniperi baccæ,ficus,zizipha,myxa,pruna paſſa,vuæ paſſæ.quãquam fructus hi molles ſint,purgati tamen nucleo & inciſi cum alijs quo dixi ordine teruntur,ſi in compoſitionem veniant: & in puluerem abeunt,ſi pauci ſiccioribus multis miſcẽtur, aut triti cernuntur per cri-

brum manu, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Meſues, quando earũ ſubſtantiã in corpus rapi volumus, & viſcera ipſa aſtringere, & cõtrahendo velut obſtruere conſilium eſt. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in ſole ſemina cucumeris, cucurbitę, melonum & ſimilia, quæ poſtea cultello concidi docebimus, per ſe in farinam puluerantur.

Ex ſeminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius, id eſt, granum paradiſi, quam minus, lithoſpermum, & cuminum, vt ſit vreticũ: & ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi, ac folliculi ſennę tam diu quàm radices ipſæ teri poſtulãt: ob id cum ipſis inijcienda.

Quæ verò ſeminum vel fructuum medullæ ſunt oleoſæ, vel cultello ſuper papyrum identidem mutandam incidantur, vel cum ſaccharo puriſsimo & ſicciſsimo pauco ſeorſum terantur. Tales ſunt medulla ſeminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, ſtaphydos agriæ, & fructuum medullæ, amygdalarũ, anacardorum, balani myrepſicæ, pineorum nucleorum, piſtatiorum, caſtaneæ, auellanę.

Nux autem moſchata ferè poſtrema inijcitur, vt in puluerẽ minutarũ ſpecierũ. Nam ſi prima inijciatur, reliqua puluerari prohibet, ſuo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi ſolita, ſi humidis miſcenda ſunt, per ſe teri poſſunt: ſi ſiccis, cum horũ multa copia ſemina hæc pauca teri poſſunt, vt ſuccus glycyrrhizę, bdellium. ſucci, liquores prius particulatim conciſi, poſſunt etiam (vt dixi) diu inſolati per ſe puluerari.

In diapruno quoque ſemina frigida maiora & ſimilia ſi addãtur, cum ſaccharo multo hæc pauca teri poſſunt: ſic in diaphœnice amygdalæ poſſunt incidi, vel cum ſaccharo teri. Sic papaueris ſemen quidam per ſe parum prius in mortario quaſſant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ ſi compoſitis cardiacis ſint miſcendæ, vtendi tempore incidantur & miſceantur potius quàm cum alijs terantur. Nam vix bene menſem vnum ſeruantur integræ, ſedranceſcunt, & compoſitum vitiant, niſi parcum ſit compoſitum, & mox abſumendum.

Succorũ & aliarũ plãtę partium triturę.

SVCCI ſiccati, liquores, gummi, reſinæ ſi recẽtes ſunt, ob id humidi & molles, electarijs mollibus, catapotijs, vnguẽtis, ceratis, emplaſtris per ſe miſceri poſſunt, vel cum alijs mollita & ſubacta, vel aliquo his remedijs idoneo humore ſoluta.

Vbi verò iam paulo mediocribus ſicciores euaſerũt, vt iam cõminui poſsint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando piſtilli, pręſertim calfacti clementerq; ducti per fundum & latera mortarij, quàm verberãdo tundãtur. Nam ſub violento ictu lateſcunt, mortarioque contumaciter, hęrẽt lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturque. Quòd ſi immodicè ſiccata ſint, quanquam tunc facilius puluerantur, tamẽ velut exanimata, & viribus priuata reijciuntur. De moderate ſiccis igitur aut paulò ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scammonium igitur (eſt enim id aliquãdo ſuccus, vti etiam Meſues docuit, ſed multo inferius ſcammonio liquore) & ſiqui ſimiles ſucci ad conſiſtẽtiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortario teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſint copia, bonam ſui partẽ mortario affixam relinquunt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multo ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, pręſertim vetuſtate oleaginas, quę ſuo lentore liquido ſuccos adhęrere prohibeãt. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucũ mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductũ per mortarij fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarũ dulcium, niſi ſuccus aſtringens omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorũ exhalare, & pollinem tenuiſsimum euolare non permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & facilior ẽ reddit. Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtras etiam ſiccior frangi contumax eſt, vt minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda puluerandis alijs.

Aloe verò cum friando teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum quod friabilis ſit ſimul & tenax ac glutinoſa, quod etiã digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

Succus glycyrrhizę, & hypociſtis, & lycium noſtras piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admodum ſint recentia & præhumida, vel minutim ſecta: tunc additur, & cum

aliȷs puluериſatur, cum ea ſunt iam cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoque qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbium, thapſia, & (vt dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliȷs ſiccioribus particulatim iniectum cõminuitur, vt cum humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, ſi pauca quantitate multis aliȷs ſiccioribus particulatim coniȷciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocynthidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluẽda, & calfacta colantur, poſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiã.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddunt compoſitionem. Vel diſſoluuntur humore idoneo, & colantur per ſtamen. Sed tunc quantum excrementi colando ſit abȷciendum cõiecta, & ob id largiora quàm ſtriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrymæ denique tam reſinoſæ, vt maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, ſtrobilina, colophonia: quàm gummoſæ, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi, amygdalorum amborũ, ceraſi, pruni, hederę, iuniperi, multum ſiccatæ, friando per ſe, aut cum aliȷs excepta maſtiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoque, ſiue ea ſit gummi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid. Eędem verò lachrymæ recentes aliȷs liquidioribus, excepta maſtiche, miſtæ diſſoluuntur, vel medicamenta alia paulo ſicciora diſſoluunt.

Quod ſi lachrymarum aliquę ſuo lentore mortario hæreant, oleo pauco ipſum prius illinendum eſt, vt ſi myrrham veram nec vetuſtate ita exuccam teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis. Adde quod maſtichę ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceæ paululum affundi poteſt, & aliȷs horũ ob ſiccitatem maxime friabilibus. In emplaſtra tamen ſatius eſt maſtichen & myrrham puluerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacãtha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multo promptius friando puluerantur. Citius adhuc ſi paucum aquæ vitæ immittas.

Thus teritur ſolum non reſoluitur quibuſdam, ſed aqua & aceto reſolui in emplaſtri conſiſtentiam & oleo, ſed tunc coaleſcere grumis non potuit.

Maſtiche teritur cũ pauco oleo in catapotiȷs Hermetis ex trochiſcis colocynthidis.

Myrrha vera primo die craſsius teritur, poſtridie tenuiſsime pulueratur: ſic bdelliũ thus vtrunque ſiccius, ſarcocolla, ſtyrax, euphorbium, ladanum tempore aut piſtillo & mortario calido ſiccatum pulueratur, recens verò ſoluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM ET CORTICVM.

LIGNA vt agallochum, aſpalathum, gaiacum, ſantala, xylobalſamum, & lignorum cortices vt cinamomum, caſia, cortex radicis oxyacanthę, tamaricis, capparis, quantum radices teri poſtulant: ſtipitum eadem ratio eſt & malicoriȷ, quod eſt mali granati cortex lignoſus, ſed macis: moſchatę nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apiȷ, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimilium herbarũ tritura in herbis ipſis eſt declarata. Turbith mediocriter terendum Meſuę eſt.

Ne mireris autem cinamomum omnium æque calidorum tenuiſsima ſubſtantia prędítum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multũ fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERREORVM TRITVRA.

METALLICA omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium, in profundum, vt ad pũctum, neruum penetrare nõ poſſunt. Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu in ſole ęſtiuo cum aceto vetuſtiſſimo, acerrimo, tenuiſsimo (quod ſit ex vino nõ auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimũ guſtu referente: quę quãto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgant, tenuant, ſiccant. Lib. 3. C.ph.9.

Ex vino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole, vel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur,non tunditur,ne plumbum eius ſi chryſitis eſt parcius,ſi argyritis largius lateſcat, quod cernendo per pannum rariſsimum remanet: ſcoria autem eius lotione ſeparatur,& ſic emplaſtra fiunt alba.

Lapis armenus ſi inuenitur, ad lotionẽ teratur in mortario lapideo,idq; diu ſatis:ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus longiorẽ ſuſtinet triturã Meſuę. Terũtur in mortario marmoreo albo prius per ſe vniones,coralia,ne odorẽ,colorẽ,ſaporẽ alienũ trahãt. Lapidum precioſorum ſapphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarum,vel borraginisvel bugloſsi tenuiſsime friantur. Sic enim fit vt promptè diſtribui poſsint,nec obſtruant,adhæc nullam mortarij partem terẽdo deradunt,quæ puluerem augeat. Qua de cauſa etiam Galenus ſimplicia ad theriacam in pila Aegyptia duriſsima cõteri iubet. Per ſe etiam teretur vnguis odoratus.

Tritura partiũ animalis.

Partes animalium,aut animalia tota ſi aſſatione, vel vſtione, vel aliter multum ſiccatæ ſint, puluerãtur aliorum modo: ſi humidæ & molles ſunt, paucæ cum multis ſiccioribus teri poſſunt, aut ſine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari poſſunt,vt adipes,medullę oeſypus,deinde colari.

Stercus canum,luporum,infantum ſiccatum etiam puluerabile eſt, & cãtharides repoſitę & caſtorium ſiccius,ſed inefficacius,& cancri fluuiatiles vſti,hirundines vſtę,lepus vſtus,renes ſciniorum ſicci,iecur lupi ſiccatum,pulmo vulpis ſiccatus.

Fel autem ferè alijs ſiccioribus diſſoluendis miſcetur,raro ſiccatur.

De vnionibus qui ſunt velut cõcharum quarundam partes dictũ prius eſt, & de vngue odorato. Sanguis hirci ſiccatus facilè pulueratur.

Dentes apri,lucij, elephantis limandi aut radendi,poſt terendi potius quàm vrendi, ſi vires eorum integriores poſtulas: ſic oſſa alia & cornua,vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum,vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa inijcitur in humorẽ calidũ, vt in eo liquetur, vt in Anti.diacoccu baphices.interdum teritur,deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarũ,vt in Ant.alepto moſchata, & in alijs multis. interdum prius in mortario terũtur duę tres amygdalæ.ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui,ebur,pudendũ cerui,tauri,cornu cerui rhinocerotis,& ſimilia prius raſa,poſt conciſa minutim cum alijs teruntur, quædam etiam vſta promptè puluerãtur.

¶Nunc ad id quod initio propoſuimus reuertamur.

Terenda per ſe.

PER ſe terẽda ſunt primũ metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arrhenicon,ſandaracha,ęs vſtum,ſquãma æris,ſcoria ęris,ærugo,chalcitis,ſori,miſy,melantheria,chalcanthum,cadmia,pompholyx,ſpodium,ſi hæc duo non ſunt ſatis læuia:plumbum vſtũ, ceruſſa,ſulfur,alumen,nitrum, ſal quiuis,ſtimmi, chryſocolla,gypſum, pumex, cyanus lapis,armenus lapis,calx,lapis ſpongiæ,iudaicus,ſmiris,aetites, magnes, hæmatites, ametiſtus,amiãthus,gagates, iaſpis,ſapphyrus,hyacinthus, pyropus,eranus,ſigillũ lemnium,terra Cimolia,Cretica,Armenia,coralliũ quoduis. Potes tamen ſimul metallica multa aut terrea terere,non autẽ cum partibus plantarũ aut animaliũ. Hæc autẽ ferè teruntur ſuper marmoreũ lapidem,aut porphyrium,aut marinũ,aut alium ſimiliter durũ.

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarum ſimiliter durę, anacardi in confectione anacardina Meſuę.

Aloe,ſcammonium,ſaccharum & ſaccharata, penidia: nam alia reddit glutinoſa ſaccharum,& ea teri prohibet maſtiche.

Rha Barbarum.

Spodium Arabum. Caphura.

Gummi Arabicum & ſarcocolla.

Tragacantha,thus magis,ſed tragacantha inciſa etiam cum alijs teritur ne euolet.

Ambra,Moſchus,Schœnuanthos & feſtucago,crocus

Semina puſilla,vt papaueris,

Hyoſcyami,maioranæ,portulacę,amomi vulgaris. Hæc enim ſi cum alijs terãtur,piſtillum eludunt, præſertim quæ cum paruitate ſunt lęuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, ſi cum alijs durioribus & teri contumacibus terantur,euolant & exhalant,priuſquam ſint probe comminuta.

Animalium partes durę vſtę,vel raſæ vel limatę,oſſa,dẽtes,cornua,vngulę,ebur,ſpodium vulgi quod eſt ebur,vel os elephãtis,vel alterius grandis animalis vſtum, ventriculus interior gallinarum res Galeno damnata, cerebella paſſerũ ſiccata, iecur lupi ſiccatum,pulmo vulpis ſiccatus,ſtercus canum, & luporum & infantis, mumia piſſaſphal-

thum Dioſcoridis putata,ſanguis hirci ſiccatus , ſanguis draconis dictus, cantharides, ſericum vſtum,vel inciſum, moſchus,margaritę,teſtæ ouorum,oſtreorum vſtę vel limatæ per ſe teruntur.

Cum alijs quibuſdam ſæpe ipſorum trituram,ſæpe etiam facultatē,colorē, odorē, ſaporem iuuantibus teruntur ſimplicia plurima & compoſita quædam, vt Moſchus, ambar,maſtiche ſiccior , & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia, teruntur aqua roſacea pauca affuſa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & maſtichę oleum nucū affundunt,vt in catapotijs Hermetis apud Meſuen.

Gummi Arabicū & tragacantha citius teruntur aqua dulci,roſata,vini,ſeu vitę pauca affuſa ſi affectus non repugnet: aut piſtillo & mortario calefactis ad prōptiorem ſiccationem,hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam,vt os à corde cerui,raſura eboris,cornu cerui & ſimilia minutim conciſa,etiam cum alijs ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha verò & penidia ſi mortario & piſtillo bene ſiccis cum alijs terētur,minus eorum perit & exilit.

Myrobalani ſiccæ quales ad nos ferè aduehūtur,affuſo pauco oleo meliores redduntur,non exhalant,promptius terūtur: vuæ itē paſſę & mel cum ipſis tritum ne vētri hęreant & ipſum corrugent,impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modice piſtillo fracta , vel potius minutim forpicibus inciſa teritur affuſo paulatim oleo pauco dulci,vel amygdalarū dulciū, vel roſato. Sunt qui ipſum piſtillo vel mortario allinunt,alij amygdalas aliquot prius in mortario terūt, alij papyro inuolutam ſole ardenti vel igni è longinquo parum diu ſiccant,vt crocum, roſas. Poſtea etiam per ſe facilius puluerant, vel cum alijs ſiccis ſiccatam forpicibusque ſectā terunt. Alij in trochiſcos prius fingūt, quales allandal Arabes vocant,priuſquam puluerent.

Quæ neceſsitas agarico adeſt prius enim ſerra quadam rapaci negligēter ſeparatur, poſt cum vino albo pauco quo zingiber purgatū ſit maceratū in trochiſcos formatur, ſiccatur in vmbra,pyxide vitrea reponitur, & cū opus eſt friando leuiſsime pulueratur.

Caphura teritur in mortario,cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint affrictæ,aut in eo tritu,aut ipſarū oleū piſtillo & mortario paucū ſit illitū, ne terēdo euolet ac exhalet.

Turbith quia per ſe tritum lateſcit(eſt enim gummoſum ſi legitimum eſt)vbi eſt modice cōfractum, alia ei ſicciora ſunt miſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber,& cætera in diaphœnico & electario Indo vtroque. Per ſe autem cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudum, inciſum facilè teritur miſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo cōtinentibus, & piſtillo ſiſtentibus. Sunt qui papyro inuolutum ſole vel igni parum ſiccant,poſt minutim concidunt,& cum alijs leuiſsime terūt.

Cinamomum cum paucis amygdalis terūt quidam in hippocraticum quod vocāt vinum,ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidem teritur , nec euolat nec exhalat , ſed minus fit purgatoriū: vt crocus iura minus tingit ſi ex oleo teratur,id quod quibuſdam pro ſecreto eſt. Crocum enim ad iurium,carnium,& aliorum ciborum condimentū,vel etiam ad frontes librorum tingendas nouo quodam modo terunt. Papyro enim interpoſitū,vel ſine hac ſartagini impoſitum igniq; admotum longule,ſed parū diu, vel ſoli diutius ſiccant, vt villoſa eius natura promptius terēdo rumpatur . Ne verò exhalet,ac vt prōptius teratur , & coloratior euadat,olei dulcis pauxillum vt guttas 4.5.in vncias ſingulas affundūt, vel piſtillo illinunt interdum tam largiter vt improbe rubeat ob idque ab archipharmacis damnatur . Sed vt ſit coloratior, minus tamen tingere putatur quâm qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis verò cum ſaccharo pauco potius teritur , ſi verò humorem alium olei loco acceperit,etiam coloratior euadit,ſed humore in vaporem ſoluto flauitiem natiuam repetit, & minus vulgo probatur. Verūtamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus eſt, ceu parum cocto ob ſoli & cæli naturam frigidiorē. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſsimo,odore vegetiſsimo,etiam diu poſtquam ſeruari cœpit,acquiſititio hoc colore nō indiget. Crocus verò vt ſpica,macis, colocynthis, ſericum,roſa & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolāte & oculos, has

partesvalenter mordet, ſternutamentoque implacato hominem torquet ob id ea moleſtia nouitios fatigant, vt ſæpe illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehemẽter doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucũ aut amygdalas miſcueris, quæ lentore ſuo etiam puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, neve mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, bdellium, ladanum, acacia vulgaris opium, hypociſtis, aſphaltum, ſiccior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia nõ pauca ſuccorũ liquorum & lachrymarũ genera, vel minus ſiccata, quam vt per ſe puluerari queant, vel neruoſa & velut membranoſa & coriacea, & fractu contumacia cum alijs ſiccioribus terũtur, ſed prius inciſa, vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorũ immiſta paulatim cum illis pulueramtur, vt in hiera diacolo cynthidos, & alijs compoſitionibus multis, ſic crocus, flores etiam recentes bugloſsi vtriuſque, roſarum & cęterorum. Sic trochiſti Galliæ moſchatę & alij, ſic dactyli intus & foris purgati ficus, vuę paſſę, myxa, zizypha paſſa, baccę lauri, myrti iuniperi, oxyacanthę, viſci quercini, anacardi, amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum, reliqua genera & glandium, ſemen cucurbitę, cucumeris, melonũ, citreoli, citri, cydoniorũ, ſinapis, cannabis, cnici, xyli, ceraſi, pſillij, lini, & ſimilia, Sic ſericum, lana, pili minutim conciſa cum alijs ſiccioribus teruntur potius quàm vſta eadem per ſe: nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & ijs quibuſcũ vrũtur acquirunt, ob id non vrenda, niſi medicus doctus iuſſerit, vti nec ebur, cornu cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, ſiccatum. Hæc enim vel in longum raſa & inciſa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci ſerra cum alijs ſiccioribus puluerantur.

Adde quòd quædam aut per ſe, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vſurpantur, vt vinca, coma amarãthi cum vino ſeſeli ſatyrion, pœonia gnaphalium ex vino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda ex aqua lupini cum poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamentis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic Bdellium ſaliua matutina & hominis ieiunij ſubactum digitis in emplaſtri conſiſtantiam vſurpatur. & alia alio modo in vſum veniunt cum humore aliquo trita, vt in compoſitis latius leges.

Lib.3.c. ph.p. Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel auſtero, vel veteri, vel medio ætate vel aceto, & eo acido, vinoſo, acri, pro ſcopis varis ipſorum remedia non ſimplicia ſolum, ſed & cõpoſita teruntur, ſic ad oculorum affectus collyria ſicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus ſimiliter.

Clementer frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut ſubſtantia ſub ictu valido lateſcit & mortario hæret, aut quæ multum ſunt friabilia vt caphura, ambra, moſchus, maſtiche, myrrha, bdellium, thus, gummi, iuniperi (vernicem vocant) cancamum, ſarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloe, ſcammonium, ſtyrax calamites, bolus Armenia, terra lemnia, & terrea ꝓpe reliqua. & metallica, amylum, ceruſſa, quin hæc duo ſæpe tantum cribro affricamus, ſaccharum, ſanguis draconis, caſtorium, radix ari, dracontij hermodactylorum, ellebori vtriuſque, turbith, rha Barbarum, ſpodium Arabum, trochiſti agarici, dum ſcilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam ſiccata ſunt.

Quorum ſiqua adhuc ſint paulo humidiora, piſtillo & mortario calefactis mox ſiccãtur, & ſimul puluerãtur, friando continenter. Quod auxilium ſuccis, liquoribus, gummis, reſinis etiam mediocriter fluidis confert: ſed eo frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri atque adeo argentum viuum cũ ſaluię ſucco.

Sed lapides prętioſi & metallica felicius puluerantur ſuper lapidem marmoreũ, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco ne puluiſculum euolet identidem affuſo qui poſtea euaporet.

Argentũ viuum ſublimatum & præcipitatũ cinnabrium vulgare, alumen ſciſsile, quia cæteris tenuius ſic puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quę ob duritiem, craſsitiem, lentorem, denſitatẽ ægre ſeparantur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum, ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ apij, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli bryoniæ,

behen,centaurij magni, cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci,doronici, dictāni vulgaris,helenij,eryngij,fœniculi,filicis,galangę,gētianę,glycyrrhyzę,graminis,iridis,mandragoræ,nardi,petroſelini,pyrethri,pæoniæ vtriuſque, polypodij,zyngiberis,cortex radicis capparis & tamaricis,& alij,& ligna omnia. Herbæ item omnes præſertim ſiccæ,flores chamęmeli , ſchœnuanthos, & eius farrago nobis conſueta pro flore,ſpica nardi,balauſtium,caryophyllū, & flores reliqui tam recētes quàm ſicci,ſemina aniſi,anethi,cari,cumini,coriandri,fœniculi,fœnigræci,lini,lupini, & reliqua, folliculi, ſennæ & fructus reliqui, ſucci,liquores,gummi, reſinæ in particulas ſectæ,& alijs inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & raſuræ,& rapturæ oſsium,cornuum,pudendorum.

Quædam parum diu ſunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, virtutem ſuperficiariā aut imbecillam ſortita,quæ paucam ſuſtinere trituram vulgus ait, viribus ſcilicet integris,de quorum quibuſdam ſic Galenus ſcribit lib.4.c.ph.9.

Quæ ex ſuccis & liquoribus,& lachrymis reſiccatis proueniunt:vt myrrha, aloe,acacia,ſcilicet vera,& quę his ſunt finitima εὐλείωτα ſunt,& facilè lęuia fiunt,ac prōptè in puluerem molliſsimum abeunt,ob id non diu terenda, ne ipſorum & virtus exhalet, & ſubſtātia tenuior euolet,vt caphura,ambra,moſchus,& alia prope vniuerſa,quę clementer terenda ſcripſimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Meſuę eſt , & ſpodium Arabum ex cānarum vſtis radicibus: nam ex ebore vſto ſpodium, quod vocant,mediocriter terendum. Quod autem Græcis eſt ſpodium,id eſt cinerula, & huic affinis ſed præſtātior pōpholyx non teritur,tantum linteo cernitur per lotionem,aut etiam ſine lotione.

Adhæc quæ acria & facile inflammabilia ſunt, vt reſinæ, liquores, gummi,quædam parum diu terenda.Nam tenuē horum ſubſtantiam calor motu accenſus diſsipat,& reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigētur : vt agaricus bonus,ari & dracunculi radix ſiccata, aſphodeli radix vſta: quanquam illas multam coctionem ſuſtinere dicat Meſues.Nam recentes intelligit non ſiccas.Sic amylum,ceruſſa,calx,ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora poſt vna, etiā affuſa aqua ſolui incipit,ea quæ ad lithocollam multo præſtātior iudicatur,quanquā minus multo alba eſt.

Quædam multum diuque terenda ſunt, vt cōpoſitioni ſint apta,vt quæ craſſa, denſa,dura,lenta, virtutē profundam aut validam, & ægre ſolubilem ſortita, quæ multam ſuſtinere triturā dicimus,viribus ſeruatis,vt metallica,lapidoſa,lignoſa,neruoſa, membranoſa: quæ tamen ob ſcopos medici varios nūc craſsius, nūc in pollinē molliſsimum terenda ſunt,vt cum oculis applicanda, vel vreticis miſcenda. Sic enim aſarū, cuminū, & alia permulta leuiſsime terēda ſunt cum per hæc obſtructa expedire diſtributionem alimenti in corpus iuuare,vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtātiam viſcera contrahi & roborari volumus,molliſsime teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quāquam tunc etiā magis vreticū eſt, vt purgatorium magis ſi craſsius teratur . Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige : nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutemque perdit Meſuę. Sic radices aliæ etiam aromaticę vt exacte puluerentur,diu terēdę ſunt acorus,ariſtolochia, bryonia,centaurium maius,cyclaminus,cucumis agreſtis,Meſuę,coſtus,cyperus, enula, galaga,iris,pæonia, pyrethrum,polypodium,zingiber.Pauca autem tritura fiunt læuia,agaricus trochiſcatus,& radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoque(inquit Galenus lib.4.c.ph.9.)galla,cytinus,malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus,& id genus omnia ſunt δυσλείωτα,id eſt,ęgre lęuia & tenuia puluerādo euadunt.Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum,ſandaracha, æs vſtum,ærugo, chalcitis,chalcanthū,cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum,molybdena,ſulfur,alumen,ſtymmi,chryſocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypſum , cyanus lapis, & armenius : ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsime debet teri ob cauſam à Meſue dictā in ſimplicium purgatoriorum facultatibus etiam ſi ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari quàm amaritudo eius agat & tergeat,dicatur Gal.

Scammoniū quoque exacte terendū, niſi cum in catapotia venit. Tūc enim craſsius

tritum diutius in ventriculo manet,potentiuſque agit.

Sic oſſa,cornua,etiam vſta,pili,lana,ſericum.

Plenam quoque trituram ſuſtinet centaurium paruum,etiã cum floribus,Meſuę, herbæ etiam aliæ,quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter puluerãdo terēda ſunt propè cætera,vt radices apij,aſparagi, aſari, niſi mouendũ ſit lociũ,cichoriũ,calamus aromaticus officinarũ non teredinoſus,doronicũ, dictãnus vulgaris,fœniculum,glycyrrhiza,gentiana,gramē,hermodactylus,iris Illyrica & Florētina,meum,radix mandragorę,nardi,œnanthes, petroſelini plãtaginis,phu, rubiæ,ruſci, raphani,rhapontici, zingiber, zurumbet: ſic herbæ acres & aromaticæ,vt hyſſopus,thymus,niſi mouere menſes,aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma,quæ diu coqui poſſunt,debent etiam & teri: quæ parum diu coquēda,parum diu terenda: quę mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt ob id trituram nõnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quędam audis parum & mediocriter,vel multum & mediocriter terenda.Nam cum huius medij magna ſit latitudo,in ea quædam ſunt extremis tam propinqua vt vix ſecerni queant.Sic agaricum mediocrem ſuſtinere triturã Meſues ſcribit,alijs placet paucam,non tamen pauciſsimam. Qua ratione etiam de primarũ qualitatum ordinibus diſsidia ſcriptorum illuſtrium cõcilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſsime ſunt terenda,vt promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicuntur , vt quæ celerius in partes omnes afficiẽdi corporis permeent ſiue fermentationem (vt dicunt)quærimus,ſiue firmationem & robur,ſiue materiarum inciſionē,tenuationem,terſionem, vacuationem per vrinas,menſes,ſudores in ſenſilē tranſpirationem. Sic cordi,hepati,& partibus cæteris internis,præſertim longe ab ore diſsitis roborãdis idonea.ab his vacuatura,obſtructiones liberatura,vrinas aut menſes motura tenuiſsime pulueramus , vt eſſentiæ quadam tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua promptius per oſcula vaſorũ anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latētes permeent,agãtq; citius quod agere nata ſunt.Ob id ſpecies omnes in hiera Gal.picra molliſsime terantur, & cribro ſerico cernãtur,vt aloes & aliorum vis in anguſtos ventriculi & partium vicinarũ meatus penetret.Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexãdri antidoto, & ſimilibus polychreſtis compoſitionibus leuiſsime terenda, vt promptius in ſe agendo & patiendo,velut fermentētur citius, & ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hęc opiata medicamenta, ſtupefaciendi vim præpollentem retinent. Non tamē omnino tenuiſsime ſunt pulueranda: Nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis,vel alijs miſcēda,aut etiam per ſe vtenda,ſunt tenuiſsime pulueranda, vt in paruos meatus & longe poſitas, profundaſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renum & veſicę affectibus,vt per ora vaſorum anguſta ſubeant.Sic thymus,aſarum,cuminũ,& ſimilia tenuiſsime terũtur in aurea,in hęmagogo,in diacurcuma maiore,in dialacha maiore, & alijs ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico,cõfectione Hamech, E.Indo maiore craſsius eadem ſunt terēda. Omnino etiã tenuiſsime puluerētur debita affectibꝰ oculorũ,ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate,& attactu oculi tunicas eximie ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt,aut lapides,aut ſimiliter dura & ſicca corpora.Saccharum enim candum,bolus Armenia, etiã ſi minus exacte trita oculo imponuntur,humore ex ipſo delachrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerem molliſsimum,quibus craſsius tritis vis noxia & malefica ineſt,vt ea terēdo vaneſcat,vt in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit ſpõgioſa,humore ſuperfluo imbuta tumeſcit,negotiumque tunc magnum faceſsit põdere,mole,morſu partibꝰ quibus incubuit.Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeũt, quia humoris non ſunt capacia . Craſsius tamen terenda cum in trochiſcos alandal eſt formanda, ſed ter quater puluerandi trochiſci & reformandi , vt ea tenuiſsime tandem pulueretur.Eadem ratio eſt de agarico ſubſtantia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior,trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curioſe terendum,quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet,vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda quæ in ventre diutius morari volumus, nec promptè va-

ſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, vt in ventrem partẽ minus principem, & vacuationi expoſitiſsimã ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſque offendant cum ad has facultate, aut ſaltem vapore ferri, vel quod plurimum ſit, portione paucíſsima ſufficiat.

Craſsius etiam teruntur, quorum virtutẽ multa tritura diſsipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craſsius terenda, vt mora in ventriculo longa coctionem felicius iuuent, neque cibo facilè vis eorum obtundatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac ſaporis gratiam non auctura ſubſtantiam: ſic cinamomum negligẽtius terimus quo quę colãtur aromatizamus: & cardamomum, zingiber, caryophyllum, macis, lignum aloes, ſpicam, crocum negligẽtius teris, per hęc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus diſsipatura ſunt, eadem ratione craſsius pulueranda ſunt, vt in dioſpolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgent, & diutius in flatus agant, licet tardius & imbecillius quâm ſi tenuata magis eſſent. Id quod ſi fieret, parum diu flatus diſsiparẽt, tum quod vires citius eis frangerentur, tum quod per vrinas mox ſecederent eaſque mouerent cum calida ſint & tenuia.

Quædam præterea tantum craſsius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes magnitudinis iuglandis, lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales. Dioſ. Gal.li.4. c.ph.p.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamẽta, nunc tenuius, nunc craſsius terenda pro varijs medicorum ſcopis, vt rha Barbarum, aſarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyſſopum, pulegiũ, origanũ, cuminũ, curioſiſsime teri volumus cum Galeno & Meſue, quando his vrinas mouere nobis ſtudiũ eſt: negligẽter verò, cum aluum mouere cõſtituimus.

Sic ſcammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc craſsius cum illud in pilulas, hæc in trochiſcos tranſit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuiſsime cum mox & citra aliam per trochiſcos triturã ſumenda. Scammonium quoque craſsius teritur ſi coquẽdum eſt cum alijs aut diu ante vſum ſeruari debet medicamentũ. Idq; ne vis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

ET quæ partes remotiſsimas petere volumus, leuiſsime: ſi eadem vẽtriculo, inteſtinis, & primis venis, hærere diutius, craſsiuſcule terenda ſint.

Ex his omnibus ſimplicium ſimul terendorum ordo quidam inſtituitur, vt prima inijciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, vt radices, baccę quędam. Semina prope omnia, vt quæ etiã glutinoſa medulla cõſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æque teri cõtumacia, vt iuncus odoratus, calam⁹ odoratus, zedoaria, zingiber, galãga, iris illyrica & Florentina ſeu noſtras alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamum, cubebe, piper, nux moſchata. Poſthæc autẽ ſimul cum his xyloaloe, xylobalſamũ, caſia, cinamomum, caryophylla.

Deinde ſucci, liquores, lachrymæ puluerabiles cum alijs de quibus ante, & quę cum quibus aut per ſe terenda ſint diximus.

Semina verò oleoſa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cydonii, piſtacia, ſtrobili, amygdalæ, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum tranſmitti prohibeant.

Mineralia etiã ferè per ſe & ſeorſum terũtur affuſa interdum ob eorũ ſiccitatẽ aqua pauca, ne ſubſtãtia eorũ tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem chalcanthũ, ærugo, ſulfur, ſandaracha, & alia quædam adhuc nõnihil humida, humectari nolunt.

De ſuccis, liquoribus, lachrymis, & animalium partibus abundè prius eſt dictum.

Mortariũ papyro vel corio etiã interdũ duplici eſt tegendũ (vt in Theriaces cõpoſitione diximus) interdum ne puluis tenuior, præſertim precioſus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuẽtis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & alijs non paucis euenit.

Ad triturã pręparãt, vel triturę loco ſunt attritio in cote medica, manſio, ſectio, fractio, raſio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis eſt tõſoria) cũ albuminis oui liquido, vel lacte, vel ſucco roſarum, vel ſeminis fœnigręci, aut cydoniorũ, aut maluę, aut althęę, ipſa collyria

ſicca, ſiue iam in paſtillos formata,ſiue adhuc integra: ſed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior contactu ſuo dolentem oculum non exaſperet.

Ad attritionē confricatio amyli,aut ceruſę ad cribrū facta vt puluerētur,eſt referēda.

Manduntur ad oris partium,faucium,aſperę arteriæ,pulmonis,œſophagi,ventriculi affectus: vt ad dētium dolorem vinca,liguſtri folia & germina,radix chelidonij,plantaginis,anemones,Galeno manduntur in ſimplicibus.

Secantur radices craſsiores,longiores herbæ,virentes ambæ aut ſiccæ,& flores magni,vt nympheæ,roſarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia noſtras,& troch. Galliæ: & capillacea,vt ſericum,pili,lana:& ligna,vt gaiacū,ſantala,berſiliū:& ramēta & velut bracteolę ferramēto, abraſę,cornuum,vngularum,oſsium, eboris,pudēdorum, coriorum,ichthiocollę,taurocollę, & ſimiliū. Secantur autē quouis ferramēto incidēte & forficibus: ligna autem etiam ligneo piſtillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam poſt ſectionē in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum, berſilium,& quę ex alijs voles. Alia,vt felicius & citius puluerētur,ante radūtur poſt ſecantur. Sic de fractione,raſione,roſione, raptione,limatione cēſendum eſt. Ea ſcilicet nūc ad triturā interuenire,nunc ad coctionem tantum,vel vſum alium.

Scalpro autem ſutorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato,vel cultelli verberatu crebro,vel duobus tribuſve cultellis inter digitos manus,vel alterius tātum, vel vtriuſque pręhenſis inciduntur minutiſsime ſemina,oleoſa & maiuſcula,quia ſub ictu piſtilli lateſcunt & pingueſcunt. Inciduntur autē aut per ſe, prius tamē depellata aut cum pauco ſaccharo,ne etiam ſic immodice pingueſcāt & oleoſa fiant. Supponitur autem ijs folium papyri purum,ſæpe mutādum,quando ſcilicet iam diſciſſum eſt,& huic folio lignum læue & politum.

Sunt verò ſecanda hoc modo ſemina cucurbitę,cucumeris,melonis,citreoli,bombacis,ceraſi,pruni,amygdalarum,piſtaciorū,ſtrobilorum,anacardorum, balani, myrepſicę, caſtaneę,auellanę,iuglandis,tribuli aquatici,cnici,ſtaphydis agriæ, quæ aliter quoq; teri poſse prius docuimus in ſeminum tritura vniuerſali.

Dactylos quoque intus & foris curioſe purgatos ſimiliter incidimus,ſi condita cardiaca ingrediuntur.

Eſt tamen quando eos negligenter inciſos cum alijs ſiccioribus terendos inijcimus, præſertim ſi pauci ſunt & multum ſicci.aliquando tantum aceto horas aliquot vt 12. maceramus,terimus,per cribrum cochleari,vel manu impellente cernimus,vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta,vt herbarum pugillos intorquēdo digitis abrumpimus & radices puſillas & fragiles,cortices parum frangi contumaces. Aegre enim fragilia ferramentis ſecamus,aut piſtillis tundimus.

Radūtur vt ante dixi ebur, cornua,& vngulæ,pudēda ſiccata,coria ſiccata,ichthiocolla,taurocolla ſiccior,lignum gaiaci,berſilium.& quędam alia vt faciliusvel coquendo vim ſuam humori cui incoquuntur, impartiantur, vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior,donec album appareat,Meſuę. Sic radix glycyrrhizę,ante trituram raditur,& alię radices,& ipſarum vt aliorum cortices. ſed id ad purgationem magis pertinet,de qua poſtea dicemus.

Raduntur quoque rapaci ſerra,lotus, lignum gaiaci,buxum,ſuber,ebur,& dura alia quæ etiam dum ſerra vulgari ſecantur,ſcobem reddunt non diſsimilem illi quā rapaces ſerræ ac veluti rudes & craſſæ limæ elidunt.

Ferri præterea albi lamina tenui curuata,foraminibus multis exaſperata comminuimus affricando agaricum, nucem moſchatam, zingiber. Mala item cydonia, vt ſucci hoc plus reddant,quàm ſi in mortario terantur.

Limantur præterea aurū,argentū,æs,ferrū,chalybs, plumbum: quædam vt vrantur poſtea terātur:alia vt etiā citra vſtionē in vſum veniant,vt aurū,argentū. ſed horū duorum limaturæ loco ſatius eſt auri & argēti folijs vti. Limantur quoque ligna prędura, gaiacum,ſantala,berſilium,oſſa cranij humani, dentes & maxillæ lucij, dentes apri exerti,& caſtoris,cornua cerui,capri rhinocerotis,& vngulæ quorundā ex his ac ebur. Pudendum quoque tauri,cerui, ichthiocolla,taurocolla,quæ etia radi & ſecari docuimus.

Raſio autem limationi finitima eſt, ſed ramenta ſunt maiora limaturis,quia horū inſtrumenta ſunt inſignius ſed rarius dentata quàm limę. Radendi quoq; modus eſt alius in lignis edolandis,qui ad trituram quoque & coctiones vſui eſſe poſsit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentijs ordine optimo ſuccedit cribratio, qua purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem, & farinæ florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & craſsiore ſeparant. Cribrationis ratio eadem eſt quæ trituræ ob ídque tenuiter pulverāda tenuiore cribro ſunt cernēda: quæ tenuiſsime, tenuiſsimo, vt pulueres dicti cordiales cribo ſericeo, tafetū vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuiſsime terenda, & cribro tenuiſsimo cernenda: ſic vrinas mouētia, obſtructiones liberantia. Contra verò quæ aluum mouere & purgare volumus, craſsius terenda, & cribro craſsiore ac rariore cribranda ſunt. Et quæ per ſe terūtur ſi cribranda ſint, per ſe cribrātur, vt metallica quę alijs miſta citius, & ante iuſtam pulverationem deſcendunt.

Cribramus autē interdum ad trituram meliorem frequētius ad miſturam aptiorem rerum iam mole minimarū. Quæ enim cribrū non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ craſsius terenda ſunt, rariore, vt dixi, cribro cernēda: quę tenuius, denſiore. Vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quædam enim corticę tiliaceo, anguſto, ſed æquali cancellatim connexo conſtant cribrando ſcobe gaiaci, vel agarico infectorum, & ſimiliter craſsiuſcule tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneum. alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata ſed rotūda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticū, hordeum & alia cerealia ſæpe etiam legumina ſeminibus alienis, ſed minutioribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatē facilè deſcendunt, ſemina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia ſeta equina in telæ modum cancellatim contexta conſtant circulis duobus ligneis vtrinque tenſa, quorum inferiore hæc pręhenduntur, atteruntur, & impingūtur: ſuperiore verò materiæ cribrandę continentur, horū verò cribrorū copia & differentia magna eſt, & vſus plurimus. Quædā enim ſolum in medio ligneorum circulorū habēt velut telā illam equinam, & his manu tantū molliter ſuccuſsis puluis in ſubiectum catinum ligneum, vel papyrum deſcēdit ſuperna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueribus parum pretioſis.

Alia præterea fundum & operculū habent exemptile, ſed vtrunq; corio veruecino clauſum. illo puluis per cribrum trāſmiſſus excipitur, & probe ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernēda exhalet, aut euolet, prohibet. In his verò multæ ſunt in raritate & denſitate differentię, quarum ſingularū ſuus eſt vſus, non modo ad medicamentorum terendorū genera, ſed etiā ad cōponendorum ſpeciē variā conſtituendam.

In his itē quædā telæ equinę loco ſericū habēt (tafetū vulgus vocat,) & id vel album pulueribus electariorū alborū, vt diatragacāthi diairis deſtinatū: vel rubrum debitum, pulverib⁹ electariorū rubrorū, vt diarhodi, dia triū ſantalorū, diacubebe, diamargaritō.

Vſurpatur itaq; id cribrorum genus alijs pretioſius, ad pulueres etiā precioſos, & vt vocant cordiales: neque vt præcedentia ſetacea ligneæ menſæ, aut alteri ſolido corpori violentius impingūtur ſuccuſando, ſed manibus tantum molliſsime verſantur, vt ſine violentia puluis tantum tenuiſsimus deſcendat.

Eſt etiam linteum magis minus, rarum, denſum, cribri loco in metallicis, pręſertim & terreis corporibus: Laxius autem, id eſt, remque cernendam comprehēdit, ac inter pyxidis alicuius ligneæ vel alterius, ſed grandiuſculę operculum & corpus cōcluditur & cōſtringitur, deinde vna manu fere violētius ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, vncia vel ſimili pōdere, ſed plumbeo in linteum etiam prius immiſſo vt id ſuo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret. quē cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat voce ex κοσκινίζειν, id eſt, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, ſemina, fructus, & alia plęraque cruda & cocta teruntur, etiam cribrātur: ſed ferè vi manus aut cochlearis quomodo caſsiam & tamar indos ſine tritura cernimus: ſic radices eryngij, ſatyriorū, raphani, dracontij coctę, tritæ, cribrantur in diaſatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quę vero pulverum eſt cribratio fere fit cribris abaco incuſsis valenter, ſed numeroſe, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu ſuſpenſa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus verſato, non in abacum incuſſo, ne etiam horum partes craſsiuſculæ vi impactę per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter alliſa.

Ceruſa & amylum, & ceruſa ſerpentaria cribro affricātur manibus: ſic quæ citra trituram cernuntur.

Quæ autẽ cribrũ non ſuperauerunt ob craſsitiem, teruntur donec ob tenuitatẽ tota cernãtur: niſi quod dũ paucifsimũ ſuperat, idq; tenuiſsimo ꝓximũ, cęteris iam cretis cõmiſceri ſolet aut ſeruari, vt alijs eiuſdem generis, vt poſtea terendis & cernendis iterum miſceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura ſit affinis, quia tamẽ non eſt ſiccorum, ſed magis liquidorum ob id in alium locum referenda fuit tãquam diſſolutioni, coctioni, infuſioni, clarificationi, & alijs plæriſque præparationum differentijs neceſſaria.

DE DISSOLVTIONE.

DISSOLVTIO autẽ ſeu dilutio tritura quædã eſſe videtur, ꝙ per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiam ſicca permaneãt ſi prius erãt, vt ſe ad triturã habeat hæc quomodo colatio ad cribrationẽ.

SOLVTIO igitur ſeu diſsolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti vel ſimplicis, vel cõpoſiti conſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtẽtiam, vel mediocrem, vel paulo hac craſsiorẽ aut liquidiorẽ, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & alijs medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodemq; largo eſt ſolutũ, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ. nunc enim diſſoluimus vt medicamentum facilius & iucũdius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur. cum facilius ſit & iucũdius ſumere liquida quàm craſſa: vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt alijs ad compoſitionem promptius miſceãtur, & vnà cum his aut etiam per ſe coqui poſsint, quod ſicciora ipſa promptè vrerentur, ſic ſuccos, liquores, lachrymas frequẽter diſſoluimus, vt euphorbium recens oleo diſſoluitur, Vetus autẽ fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nũc vt in partem affectã poſsit medicamẽtũ penetrare, aut illi applicari & adhęrere Sic in aurem inijcienda, in inteſtina, in vterum, in veſicam, in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanum oleo largiore ſoluimus in capillato, aut etiã modice tõſo quàm in raſo.

Nunc vt colari, & colãdo purgari ab excremẽtis poſsit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, hammoniacũ opopanax, galbanũ, ſagapenũ: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinæ recentes aliquando & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimẽtorum, vnguentorũ, ceratorum, emplaſtrorũ miſtionem, ſed lachrymæ reſinoſæ, oleoſis, gummoſe, aquoſis humoribus melius ſoluũtur: vel ipſę recentes alia ſicciora diſſoluunt, ſed vt dixi ſimilia magis, idque dum molle medicamentum eſt futurum, in quem vſum multa quoq; huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hierę diacolocynthidos.

Lib.8.c. ph.p.

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam.

Pix liquida cum melle lingitur.

Lib. 4.c. ph.p.

Tragacantha in oui albumine ſoluitur in arteriacam.

Fel ſcari piſcis cũ myrrha ſtacte miſcetur ſtomatica medicamẽta diſſoluũtur aqua vel mulſa ad gargarizandũ, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, prõptius cũ calore.

Bolus Armenia vera, terra lẽnia vera, calx, ſal, ſaccharũ, ſaccharata omnia, mãna, ceruſſa poſt longam velut bullationem chalcitis chalcãthum, ærugo, rubigo: ſed hęc oleo citius molleſſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim deſtillato vel ſucco limonum vniones ſeu margaritæ. Teſtæ ouorum, lapides renum veſicæ. Coralium vtrunque, eaque pòſt ſiccata prompte friantur. Præcipitatũ & ſublimatũ & cinnabriũ, & in argentũ viuum redeunt.

Hęc ĩ ſucco porri ſoluũtur in pilulis fœtidis, in ſucco braſsicę ĩ pilulis ex opopanace.

Etiam aurum & argentum & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluunt chymiſtę.

Soluuntur ergo ſimplicia quidem hammoniacum, ſagapenũ, galbanũ, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammoniũ, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, piſſaſphalthum, mumiam intelligo.

Aqua ſimplici, aqua vini, vino aceto ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis. Feruentibus enim his humoribus prędicta cito ſoluuntur: priora quinque in lacteum quendam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trochiſcis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis 6, non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizę etiam ſoluuntur, cętera molleſcũt:

tantũ poſtea durantur præſertim hammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum, maſtiche. Myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi Arabicum. Sarcocolla in aqua roſarũ diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius. ſed in oleo hæc mollita non multo poſt dureſcunt pręter maſtichen, quæ ſoluitur in oleum, nec ad naturam redit niſi igne valentiore coquatur, vt decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtras, ſulfur gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alij & liquores ſulfur & gagates igni liquantur, vt liquores omnes, opium, ladanum, chalcitis, calcanthum alumen omne, xylaloe vera, vnguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido calchantum, chalcitis, & hæc etiam aceto frigido.

Erugo ſori, nitrum alumen, in aceto frigido nõ liqueſcunt, vt nec creta: ſed hæc multum diuque feruet, fitque multo fragilior, vt & prædicta.

Saccharum, manna, quouis humore ſoluuntur. Saccharum autem ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolida, penidia, trochiſcos, & alia opera plurima varie ſoluitur, vt in Antidotis Meſuæ leges. Saccharum aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere. Manna vero fere ſoluitur iuſculo calente. & colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna, caſſia, tamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colantur in diamanna, & in alijs melius ſic miſcentur quam coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in altero mannæ. Moſchus, ambra, caphura fere humore aliquo ſoluta alijs miſcentur.

Tartarum vſtum in oleum vi frigidi ſoluitur, alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo hammoniacũ vel alium liquorẽ ſoluiſti, coquendo conſumis, fallaris. Nam ſæpe humorem alium ex ſe remittunt: quem ſi conſumere pergis, ipſorum liquorum humidum conſumis: fiuntque hi ſicciſſimi, & exucci, & emplaſtro ob id inepti.

Quæ vero compoſita quibus humoribus ſoluantur, non eſt operis præſentis docere, ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Compoſita tamen plurima, vt electaria, purgatoria cum aut ingrata ſint aut ægre deuorantur, aut citius deſcendere volumus, neque nauſea metuitur, ptiſſanę aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſæpe diſſoluimus, eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur.

Ex his conſtat ſolutionis nomen hic minus late patere quam cap. 6. libr. 4. meteororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIO ſolutioni & liquationi proxima, fit cũ medicamẽta tam ſimplicia quã compoſita redduntur molliora, idque vel affuſo humore aliquo ſed pauco vel ſolo calore noſtro, ſolis, ignis id vulgus malaxare vocat verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id eſt mollio & ſubigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt. nec eo libenter vtuntur alibi quam tum in catapotijs cum ſucco aut ſyrupo aut humore alio remolliendis & ſubigendis, tum in emplaſtris oleo, adipe, vel ſimili emolliendis.

Calore molleſcunt cornua, vngulę, pili, ſucci, liquores, lachrymę, vt etiam digitis calentibus tãtum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretę non ſolum ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum, & alia metalla immodico liquãtur.

Zitho (qui potus erat Alexandrinorum, noſtræ ceruiſię ſimilis) ebur molleſcit.

Vniones, corallia aceto diſtillato molleſcunt, & vt dixi ſoluuntur.

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni cõtraria nobis interdũ eſt in vſu in cõditis electarijs, ceratis, emplaſtris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſiccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſtea fuſius agemus adhibenda medicamentis plurimis nõ vt dureſcant, ſed vt ſeruari poſsint & ob cauſas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulo poſt dicemus, quarum tractatio durationem abunde illuſtrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO ſeu fuſio eſt eorũ quæ à frigido concreuerunt in liquidiorẽ & fluxilem cõſiſtentiam à calore facta reſolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno ſunt cõcreta, vt mel, cera, oleum hybernum, butyrum, adipes, medullę: reſinę à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quę vero à vehementi & diuturno frigore concre-

ta obriguerunt ægre multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrime, argentum æs facilius, ſtannum his facilius, facillime plumbum, ſtimmy arſenicum, ſandaracha, ſulfur, alumen omne (quanuis ſciſsile tantum molleſcere videatur nõ etiam liquari & fluere) chalcitis, chalcanthum, miſy & ærugo tardius, tardiſsimè ſori (quia terreum & ſaxeum) vt lithargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liqueſcit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius liquantur gagates, ſuccinum, vnguis odoratus, id eſt blatta bizantia, aſphatum, piſſeſphaltum (mumiam intelligo) xylaloe.

His promptius, ladanum Oeſypus, caſtorium, ſanguis hirci, Gummi Arabicum, tragacantha, cãcamum, caphura, myrrha, bdellium, ſtyrax, maſtiche, ſarcocolla, gummi hedere, iuniperi, ceraſi, pruni, amygdalarum.

Reſinæ his facilius. Aeque autem facile liquores opium emphorbium, hammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, ſcammonium & ſuccus glycyrrhize, hypociſthis, aloe, elaterium, lycium noſtras.

Cera omnium facillime. Mel, aeromeli ſeu manna, ſaccharum, humore etiam frigido vt ſal ſoluuntur.

Acacia noſtras & ſapæ non liquantur, ſed humore aliquo cum piſtillo, aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prædicta quoque omnia ſuccos, liquores, gummia, reſinas intelligo, calenti humore, vt dixi molleſcunt: quædam etiam ſoluuntur: nonnulla item liquantur.

Ambra minutim conciſa liqueſcit Meſuę in E. dia coccubaphiçes.

Porro liquationis neceſſitas magna eſt ad miſtionem electariorum, catapotiorũ, vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum, & reliquorum prope compoſitorum.

Quoniam in ſuperioribus præparandi differentijs virium caloris, frigoris, humectationis & ſiccationis meminimus, & in ſequentibus eorundem mentio frequens nobis eſt futura prius de his eſt nobis agendum, quam ad infuſionem, coctionem, aſſationem, vſtionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera tranſeamus.

DE CALFACTIONE.

De calfactione autem agemus non quatenus ſoluit, mollit, liquat, coquit, aſſat, vrit, vel aliud inſigne opus præſtat, ſed quatenus calorem rebus prębet moderatum, miſtioni neceſſarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipſi denique medicamentorũ ſimplicium, vel compoſitorum vſui dextero.

Calefit in ſole meridiano acopum, Galeni populeum lib. 4. ſanit. tuendę, vt fermentẽtur & probius miſceantur eorum vires.

In ſole teri vult Galenus metallica vel lauanda vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt promptius permeent, frigida enim velut concreta nõ percolantur, niſi erant multum aquoſa & liquida, vt oxymeli Galeni. calidiora autẽ cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida colanda. Tepidã damus aquam, vt ſit vomitoria.

Calidas modice damus potiones medicas non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, vreticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem viſcerum aperturas, præſertim cœlo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluente, aut niue circumpoſita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat vt ferrũ candens aqua frigida & aſtringente temperatur, vt ſit durius.

Calfacimus modice infundenda, vt vires ſuas promptius in humorem cui infunduntur tranſmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rarefit. quibus fit, vt eorum vis calore promptins trahatur. Alia prope innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ſiccationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium vehementię, aut aeris intemperiei calidę opponimus pocula medicamẽtoſa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carnium glutinoſarum in gelatinam vulgo dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priuſquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore ſoluta frigore volumus concreſcere, & dureſcere, vt electaria ſicca, cerata, emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidens ſiccant, ob id ordine bono iam de ſiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO eſt cõſumptio humiditatis, aut noxię, aut excremẽtoſæ, ob id nauſeabũdę, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibentis, vel caliditatem quæſitam obruentis. Ab-

ſumitur interdum,& naturæ humiditatis aliquid,plurimum autem in aſſatione & vſtione.

Scillę partes maxime medię direptis viuo tenus tunicis, fruſtatim conſectæ coquũtur mutata,ſæpe aqua donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traiectaque lino fruſta illa ſic,vt ſe non contingant ſiccãtur in vmbra dies.40.His ſegmentis ad oleum,vinum,acetũ, ſcillinũ vtimur. Hæc Dioſc.vbi neque cultri ex ligno pini vel cupreſsi ſcillam diuiſuri meminit,neque acus lignee, cum Meſue in aceto ſcillite,nec medium eius abijciendum iubet,(quod hodie ſolenni quodam more fieri ab omnibus video) ſed tantum tunicas externas advſque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum reddit cremorem: qui dum reſederit, inclinato vaſe quod ſupernatat ſenſim effundendum,reliquum bombace vel ſole æſtiuo mox ſiccãdum ne aceſcat, repoſitum operculetur metu vermium:hoc amylum,hyeme igni ſiccetur.Sic ex oriza & hordeo,& alijs fieri poteſt.

Roſæ mediocriter apertę ſereno cælo mane lectę eodem die vt ſunt ſiccentur ſole, ſi potes,ſæpe vertendo.Nam vix vmbra ſiccauerit,quanquam id eſſet optatius, ſiccatas auelle,& reconde vaſe vitreo operculato,vt odor & color perſeuerent.Meliores montanæ campeſtribus & minus minuuntur ſiccando, cum ex harum libris decem ſiccatis libr. vnica ſuperſit quibuſdam.idem,de violis.Scilla ſiccatur in eclegmate Meſuæ ad aſthma.Ad ſaccharum roſatum & violatum roſas, & violas modice ſiccat Meſues, hyſſopus in eclegmate ſano,menta in eclegmate aromatum,ruta in altero diacymino Meſuæ, vt in Galeni dioſpolitico, ſed modice.Nam ſupra modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit. non ſiccata flatus minus diſcutit, quia humorem quendam excremẽtoſum nondum percoctum retinet.

lib. 4 ſanit.

Herbæ item relique vmbra ſiccantur,niſi vtendi neceſsitas cogat te quaſdam igni vel ſole ſiccare.Nam in manipulis ligatę,in granario penſę ſiccantur, vbi ſiccatę ſunt, ſacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ,à lignoſa matrice ſecreti,mox inſolentur,nocte in aere ſicco perflatili ſeruentur,iterum ſoli reddantur donec erunt probe ſiccatæ.Quod ſi cælum eſt nubilum, ſicca fumo aut potius prope ignem, in calatho ſtramentitio vel ſaligno : aut ſi vtendi celeritas vrget ſartagini calfactę,& ab igni remotæ ipſas toties impone identidem vertendo,& ſartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus,donec abunde erunt ſiccatę.ſic radix enulę valerianę,acori noſtratis ſiccatur.Idem in radicibus quorundã fruticum,vt capp. tamaricis:& arborum, vt fraxini mori,faciendum eſt.

Radices iã ſiccatę ſi ægre pulu erãtur,papyro inſertę igni ſiccãtur,vel calidæ ſargatini ĩponũtur & igni exponũtur,igni,autẽ vel in ſartagine vel papyro vel furno vel ſupra, aut intra furnum à quo panis extractus eſt. Radices eędem & alię magnę recentes, lotæ, radiculis purgatæ,ac per teſſellas inciſę,filoque transfixę paruis interuallis ne ſe tangant in aere ventoſo & perflatili ſiccantur,vt radices ireos,ariſtolochię rotundę,& longę bryonię,& ſimiliũ: quæ tamen etiam citra diuiſionẽ probe ſiccantur, vt radix ari,dracunculi,cyclamini,aſphodeli,vti elignatę prius iſtę,mãdragorę,eryngij,apij,petroſelini,fœniculi,ruſci,turbith,elleborí vtriuſque,dictamni vulgaris,thapſiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationẽ in vmbra quoque ſiccantur, vt aſari, aſparagi,graminis.

Colocynthis ſeptembri legitur dum flaueſcit,maxima,& cum alijs multis producta inſolatur diu,quia ægre ſiccatur,& nocte in aere perflatili reponitur,aut ſi cælum eſt nubilum filo transfixa fumo ſiccatur,poſt excorticatur,vt teratur.itẽ quarta parte hore inuoluta papyro inſolatur,vel igni,aut fumo admouetur.

Meſues.

Aloe decocto aromatum imbuta ſiccatur,primo in vmbra,deinde in ſole.ſic myrobalani tritæ oleo amygdalarũ dulciũ, æſtate triduo cõfricatæ, & quoties opus erat irrigate ſiccãtur primum in vmbra,deinde in ſole.Trochiſci tamen ex his facti in vmbra tantum ſiccantur.

Ibidem.

Pulmo vulpis ſanæ venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam venoſam, & magis multo ſecundum venam arterioſam, ſanguine purgetur,vino albo odoro modice calido lauetur,ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur,refrigeratus & folijs abſinthij inuolutus reponatur.Plura de his leges in fine in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdale & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel potius cum furfure ducantur,& ſuccutiãtur donec humiditas rancida,aut excrementoſa cõſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſſim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus,vuæ,zizypha, myxa ,pyra & alij fructus multi ſole feruidiſſimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed vua oxyacanthe vmbra ſiccatur.

Fruᶜctus quoque rubi immaturi clibano ſiccãtur ad maiorem aſtrictionem , & mora vi
dia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. C
agula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nũc aceto, nũc oleo vel alio hum
re medicamenta non modo ſimplicia, vt felicius & innocentius in cõpoſitio
vel vſum veniant, ſed ſæpe etiam compoſita, vt cum craſſa humore diluimu
quo facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad condit
ram qua induſtria humectes docet Meſues initio lib. ſui de antidotis & in ſimplicibus.
Maſtiche moſchos ambra terendo humectantur aqua roſata.

Gũmi Arabicũ, tragacãtha aqua etiã vini, myrobalani, ſcammoniũ, colocynthis, caphu
turbith, ſericũ, croc⁹, euphorbiũ & alia plæraq;, terẽdo humectãtur oleo amygdalarũ dulc

Amygdalę, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem tr
ram & ſaporem delicatum ſi emulſionẽ, amygdalatum, marci panes, facturus es, alioqui p
gueſcunt & palato ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam nauſeabunde fiant.

DE INFVSIONE.

HVMECTATIONI proxima eſt infuſio, in hac enim medicamenta paru
trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerãtur & tẽperantur humore aliquo ſ
pis noſtris apto, eo magis minus calido à ſole vel igni potius q̃ frigido. Tẽp
autem quo id fit varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc ho
nunc horas plures, dies, mẽſes pro varia medicamenti natura & alijs medico
ſcopis. Vt enim quędam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda quod virtutem h
bent vel imbecillam vel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infund
da. Varij præterea ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quædam ſi
infundenda, & quædam (vt nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in
fouẽda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus v
caſtigemus bonam vero augeamus, vel in humorẽ ipſum vtendam transferamus, quos tr
infuſionis ſcopos præcipuos abunde Meſues docuit lib. 1. & nos lib. 3. de ratione cõpon
di medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimum purgantia medicamenta, ſed etiam alia in apoz
mata, ſyrupos, olea, & alias compoſitorum medicamentorum differentias.

Humor vero cui infunduntur maxime varius eſt pro ſcopis varijs: purgantia tamen fr
quenter ſero lactis infunduntur, quia purgatoriũ, & ori iucundũ. alia humoribus alijs,
poſt audies.

Meſues. Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & ſimiliter lactariarũ aceto infundimu
Turbith lacti recens mulſo infuſum & ſiccatum ventrem turbare deſinit.

Meſues: Aloe decocto aromatum vel ſpecierum hieræ, & aliorum quorundam calidorum mac
rata, citius etiam in ventriculi tunicas alte recepta vacuat, illi autem decocto ſi colocynth
aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet aloe facultate acquiſititia non inſita.

Ibidem. Myrobalani obſtruere deſinunt ſi infundantur in ſerum lactis vel ſuccum fumarię add
to præſertim abſinthio vel agarico vel rha barbaro.

Senna contrita horis. 24. in ſuccis maceratur, ſemel aut bis ferueſit, colatur, exprimit
in ſyr. Saporis.

Manna maceratur ſucco intybi ferueſit, manibus fricatur, colatur in ſyr. acido ex mann

Ibidem. Rha barbarũ infunditur aquæ cichorij vel intybi vel apij vel plantaginis, adiecto inte
dum vino albo pauco, & cum Meſue ſpica, pro varijs medici ſcopis. Id autem ante infuſio
ſcalpro aut cultello in tenuia velut folia incidatur potius quam vulgi more teratur, ne v
eius exhalet.

Ibidem. Thamar Indi infundũtur ſero caprino, aut ſucco fumarie vel lupuli, modos eorũ inf
dendorum varios lege in ſimplicibus Meſuæ.

Ibidem. Roſæ & violę infunduntur aquæ aliquoties, vt ſyrupus inde purgatorius coquatur. i
funduntur & aceto, quod ab his roſatum & violatum appellatur.

Alia prope omnia ſimplicia purgantia varie infundi docet Meſues in ſimplicibus.

Cyminum in dioſpolitico ſeu diacymino maceratur.24.horis aceto,deinde vaſe terreo bene cocto frigitur,& ſiccatur.id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat.

libr.4.ſanite tun.

Radices vreticę calentes eadem ratione aceto.24.horis ante vſum macerantur: ſi autem poſtea ſint coquendę ex aqua,ſatis eſt prius horas.6.aceto maceraſſe. Eadem ratione ſemen aniſi,anethi,apij,ameos,amomi,cari,fœniculi.

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis.24.aceto albo, aqua,ſucco bugloſſi.

Coriandrum aceto cui incoctus ſit ſampſuchus maceratum recte corrigitur.

Dactyli aceto macerantur triduo in diaphœnico Meſuę.

Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundēdam igneam eius caliditatem, priuſquam eclegmatis miſceatur.

Gale.libr.6.ſimpl.

Nuclei pinei virides aqua macerandi,vt acrimoniam in ea exuāt.In E. hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuiali diebus.6.7.8. macerati miteſcunt & dulceſcunt,vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera,triticum,hordeum lacte aliquoties infundūtur Meſuæ,& ſiccātur in puluere impinguante.Cicera aquę incoquuntur in diaſatyrio ſecundo.vtrunq; fit vt pars eius nitroſa, & tergens,in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtantia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies.40.oleo Galenus,ſæpe tres.4.& plures menſes,poſtea exprimit oleum digerens & acopum.

libr.4.ſanit.

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorū, ſucco granatorum, decocto corticum citri & alijs ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & cōpoſitis,donec ij ſucci rubeant, & ſerici ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit, aut in humorem tranſtulit,finem ſuum aſſequuta eſt:ſæpe tamen fit, vt præparatio quædā ſit coctionis,ſic ante coctionem ſimplicia aliquādiu macerata paſſim reperies, immo & poſt coctionem,ante ipſam colationem præſertim,dum vis quæſita ægræ in humorem trahi poteſt ex materia dura,craſſa,denſa.Sic lignū gaiaci,ebeni,buxi,fraxini,geniſtę,iuniperi etiā tritū aut limatum diu etiam ad triduū ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes,tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco:& quæ infudimus,ſæpe ſemel aut bis ferueſacimus ante expreſſionem aut colationem.

Infundūtur præterea quædam tantum,vt tenereſcant idque, ad condituram vel coctionem celeriorem,

Sic Meſues myrobalanos ad cōdituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat,poſt ſemel feruefacit.

Capita papaueris forpicibus minutim conciſa macerantur cum ſemine aqua pluuia vel fontana die vno: vel ſi iam ſicciora ſunt,etiam biduo & triduo, vt tenereſcant ad diacodij compoſitionem.

Meſues in ſimpl.& conditis. li.7.c. ph. par.& Meſues in antidotis.

Myrobalani oleo amygdalarum dulciū vel violato vel roſato vel ſeſamino imbuuntur & irrigantur,poſtea ſiccantur:id quod ipſis infuſio ſeu affuſio ſeu perfuſio quędam eſt. Dum item hæ tritę oleo amygdalarum dulcium triduo per æſtatē confricantur affuſo oleo quoties opus eſt,deinde ſiccantur.Altero autē triduo ſimiliter in ſole confricantur ex aqua ſaccharata vel ſero ſaccharato, vt poſtea formētur in trochiſcos Meſuæ.Niſi nutritionem eſſe mauis de qua mox dicemus, vti & dum ſpecies hierę hermetis tritas inuoluit bis ſucco cucumeris agreſtis,& ſiccat,vt eius ſucci vires puluis in ſe trahat.

Alia infunduntur vt diſſolui poſſint:ſic hammoniacum,opopanax,galbanum,ſagapenū, & liquores alij aceto vel humore alio ſuper cineres calidos fere infundūtur vt ſoluātur.Fractos eoſdem hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera hermetis,in hiera autem diacolocynthidos rufi myrrham ſolam vino infundit ſagapenū & opopanacē cum alijs terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis paccij facimus: in qua tamen ſcribonius opopanacem & ſagapenum in mortario terit adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſsimo. infunduntur eadem ratione gummi & ichthiocolla, vt diſſolui poſſint,vel vt in muccaginem abeant,quo fine etiam ſemina & radices lentore aliquo præditæ,humore calfacto macerantur.Sed de his in ſuccorū extractione mox audies.

Ad infuſionem reducitur infectio ſeu tinctura,vt ſericum ſucco cocci baphicę tinctum ad cōpoſitionē cardiacam celebrem diacoccu baphices,& in ſyrup.de pomis & de granatis, & de corticibus citri.Quanquam idem ſericum ſic tinctum pręterea ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeant,& ſerici atque cocci vires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctum, ſi poſtea viperã ſtrangularit, ad pariſthmia eſt efficaciſſimum Galeno.

DE NVTRITIONE.

NVTRITIO quoq; quã vocant, fuerit infuſionis ſpecies, ſic autẽ eſt appellata hæc præparationis differentia loquentibus abuſiue, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id fieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, cõfricata, pręſertim calfacto velut augẽtur.

Sarcocolla alba, magnis glebis conſtans, lacte muliebri nutritur, ſed pauco. Nam multo lacte operta liqueſcit, & lac ipſum priuſquam ſarcocolla ſiccetur, aceſcit: paucum igitur ex mammis ipſis irrigandum confeſtim ſole ſiccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, ſimiliter irroretur & ſiccetur, & tandem reponatur. Aſpergi etiam aſinæ, capræ, equæ, lacte, vel alio poteſt. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidam nutriunt in vaſe mundo, exemptum ſiccatumq́ue reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro vaccino, ſucco cydoniorum, vel alio humore dum irrigat, macerat, fricat, frigit Meſues clementer, & his humoribus imbuit vel ad cõdituram, vel ad noxas earum caſtigandas, ſiue ſolæ vtendæ, ſiue in compoſita veniant, vt trypheram ſarracenicam & perſicam, trypheram Galęni, elec. ſtomachicum Meſuę, & elec. alhari & ſequens quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque ſeminibus ſolis extractis ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ conſumptionem: hocque decocto paulatim affuſo ſagapenum irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenum. eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum vel ſucco enulæ campanæ aut rutæ aut fœniculi cum felle pauco auium rapacium, & ſpica & maſtiche ad dimidium cocto & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in acetũ infundit & ſiccat in pilulis thymelęæ, vt eadem ſint vel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionẽ veram eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat: imbecillior ſit inefficax.

Metallica fere in aere calido non tamen ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humore aliquo vt diſſoluantur promptius vel etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut aucta tumeſcant.

Scoria ferri in aceto nutritur dies quinque in tryphera minore, Meſuę & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

Lythargyros nutritur oxelæo ſic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinque ac eo plus ebibant: idque omnino ſine igni, multum diuque piſtillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam ſine cera emplaſtrum perficiat, ſed initio diu tere primum cum pauco oleo poſtea affuſo viciſsim pauco aceto. Nam multo ſic mergitur, vt corpus non aſſequatur. Vbi autem initio paulatim nutrita eſt & cõſiſtentiã craſſiorem friando aſſequuta, tũ largiorem vtriuſque copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, niſi quod per initia potes aliquãtiſper ceſſare, vt interim velut in ocio largius combibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo & metallica cætera exoxeleo in vnguenti formam diu friando duxi, ſed bibaciſſima eſt lithargyros opinor, quia ſicciſsima & rara modice.

DE EXPRESSIONE.

EXPRESSIO eſt humidę & tenuis ſubſtantiæ ſeparatio, à ſicca & craſſa duro aliquo & valido cõpreſſu facta. fit autem ſæpe torculari & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimũt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vſurpamus in exprimẽdis oleis & ſuccis alijs & decoctis, & carnibus & ſimilibus, ſiue id torcular eſt ſiue prælum librarium, vt in oleo amygdal. dulciũ. Meſuę diximus. Fere autẽ exprimẽda, ne diffluant aut diſsiliant inuoluim panno forti, vt cannabino, caprino, ſetaceo. Eſt quãdo tantũ caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamẽta purgantia infuſa exprimimus. Adde quod nunc denſo nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum

valenter pro ſcopis medicorum varijs. quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida. quædam ſolum calida exprimi poſſunt, vt oleum amygdalarũ dulcium, & ſimilia in Meſue. Sic portulacę, cotyledonis, ſemperuiui, bugloſſi ſuccum exprimimus calentẽ, aliàs humore aliquo liquidiore affuſo, vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsionis vſus igitur latiſsime patet in infuſis apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in ſyrupis, in oleis, & id genus alijs: quo autem inſtrumento & quatenus calidum aut frigidum vnumquodque eſt exprimẽdum, in ſingulis compoſitorum remediorum differentijs melius condiſces.

Neque ſolum colationi ſuccedit expreſsio imo eam ſæpè præcedit, & quando eam ſequitur blanda admodum eſt facienda: ne quod craſſum & terreum colo adhæret, id totum vi in ſubiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

CONFRICATIO rerum infuſarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expreſsionem adiuuat, ob id ante has ſæpe obitur interdum expreſsionis vice eſt: ſic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in ſyr. Saporis, de pomis & quibuſdam alijs compoſitis.

Manna ſucco intybi macerata fricatur manibus antè colationem in ſyrupo acido ex manna.

Rha barbarum panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in ſyr. cichorij compoſito. Scammonium panno tenui ligatum ſæpe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo ſæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiber, panno lineo ligata confricantur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum, agaricum, ſalem Indum fricat, Meſues in apozemate epithymi: caſſiam vero manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti, colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trochiſcos Meſ. in trochiſc. & ſimpl.

Sic manibus fricãtur, & poſt colantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur in elec. diaphyſſalidôn. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur, & colantur.

Fere autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manent, vt poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie plæriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abijcitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrhã, crocum, hypocyſthidem, acaciam nodulo ligata incoquebat, poſt vbi vires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eo adſcripſi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. Gal. lib. 7. c. ph. p.

Alia tamen eſt confricatio, quę ad infundendum, imbuendum, molliendũ, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera ſarracenica, & phœnonis. eaſdemne partes nutritorias valenti aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarum dulcium vel roſato vel violato vel ſeſamino, vel alijs lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Poſsis tamen non modò manibus fricare, ſed etiam in ſole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipſę rareſient, nec butyrum aut oleũ quoduis liquabitur, vt ipſas prompte totas permeet ac imbuat: ob id in tryphera minore phænonis myrobalani aſſentur in butyro vaccino. legimus & nos in tryphera ſequente: hæ butyro vaccino inuolutæ frigantur vertimus, vbi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere poſſis, cum vtrunque patiantur, hoc eſt manu fricentur, & in ſartagine aut vaſe alio blandè frigantur. In ſimp. Meſ.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet lectionem priorem retinere: vel iſtam præſertim cum in ſimili Elec. alcanzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis ferueſaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cuminum aceto maceratum frigitur Gale. libro. 4. ſanit. tuendę in vaſe terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVN EXTRACTIONE.

QVANQVAM loco hoc coctionem infuſioni (vt ante memini,) viribus & præparationis modo proximã, doceri exigit ordo rei: quia tamen rerum ante tractatarum conſequutione quadã in expreſsionẽ tranſiuimus, ſuccorũ autem extractio tritura conſtat & expreſsione, iure optimo ſuccos exprimẽdi modũ hic interſerimus: χύλος autem (vt in ſimplicibus ex Galeno abunde docuimus) nũc is eſt humor, qui virentibus herbis aut fructibus humidis, aut ſeminibus oleaginis tritis exprimitur, & viſcago ceu muccago quædam ex glutinoſis ſeminibus, radicibus, gummis, partiũ neruoſarũ ramẽtis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his oĩbus hoc loco agam.

Succus ex omnibus folijs virentibus per ſe tritis exprimi poteſt, præterquam quòd quædam ob ſiccitatem vix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, vt folia lauri, ſaluiæ, thymi, roriſmarini, ſabinæ, & quæ plantarum ſunt ſylueſtrium, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſicca, atque adeo poſt meridiem ſuccum parciorem reddunt: aliȩ ob lentorem, vt bugloſſum vtrunque, cotyledon, & aliȩ quædã poſt dicendȩ: ſed vtrunque genus miſto eget humore liquido, ad ſucci expreſsionem.

Ad varios vero aurium & partium aliarum affectus adhibet Gal. in ſimplicibus, & lib. c. ph. p. ſuccos recentes hippuris, cucurbitȩ, cannabis viridis, hederȩ, polygoni maris, praſi, ſtœbes, abſinthij, fœniculi, dracontij, lactucȩ agreſtis, fumariæ, centaurij parui, chelidonij, libanotidum, anagallidum, anemonarum, peucedani, Betæ, Braſsicæ, calaminthes, foliorum ficus, cynogloſsi. Floribus populi albæ, floribus ſpõdylij: floribus roſarum, violarum: radicibus cæpæ, allij, porri, cyclamini, ſcillæ.

Ex fructibus etiam vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & alijs permultis: de quibus abunde nobis dictum ex Galeno in Meſue eſt, ſectione prima & ſecunda.

Quo autem modo aloe, ſcammonium, glaucium, hypociſthis, acacia & externi alij plantarum ſucci extrahantur, cum plantas ipſas non habeamus, didiciſſe parui eſt momenti, cum præſertim ex Dioſcoride repetere poſsis: quanquam aloe nobis iam frequens ſatis eſt, ſed penſilis fere ad pompam, altilis nulla, præterea non quæuis aloe ſuccum laudabilem reddit, vt Dioſc. & Gale. edocuerunt.

perroquet nobis dicitur à pſittaci viridis ſimilitudine.

Acacia vero noſtras fit ex prunis agreſtibus aqua maceratis, igni lento coctis ad diſſolutionem: colatum ex his ſiccatur igni vel ſole, complanatur: in teſſellas ſecatur, rubentes & aſtringentes magis: ſi immatura erant, nigras & dulces magis: ſi matura.

Lycium noſtras ſic fit in libello cui titulus eſt de dynamibus, id eſt facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifolium vocant) baccas mẽſe ſeptembri tere, torquendo exprime, inſolatu ſicca repone, Alterum autem verum hodie deſideratur.

Radices glycyrrhizȩ recentes præhumide iulio menſe tritæ, ex aqua coctæ, ad craſsitiem colantur & exprimuntur expreſſum igni vel ſole ſiccatur.

Oleum omphacinũ ex oliuis immaturis, dulce: ex maturis exprimere in Gallia Narbonẽſi vulgare eſt.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum eſt. Pomorum agreſtiũ tritorum ſucco expreſſo parum ſalſo vtuntur ſeptentrionales omphacij vice.

Ex ſiccioribus vero folijs ſeu natura ſeu cȩli & ſoli ratione, vt ſuccum aliquem extrahas, vinum aqua vel humor alius propoſito idoneus (vt dixi) miſcetur inter tundendũ: qui prope totus cum ſucci portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, bugloſſo vtroque, & ſimiliter glutinoſum ſuccum ſortitis, Galenus docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahẽdum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parũ caleſcũt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſaccus, prælum, vel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, vt in cella vinaria repoſitȩ ſint. Nam in catinum ſubiectũ humor ſatis multus paulatim deflue. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus eſt familiaris quam hortenſis, & bugloſſum tenerum quam vetuſtate iam pinguius, & folia boraginis quam caulis ſuccũ facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupum cucurbitȩ.

Gale. libr. pro puero epileptico in fine.

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optime diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis diſcerpta vaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circũdato, deinde loco meridiẽ ſpectante contra boream lecto inſolatur ſæpe vertendo, vt vndique ſolem ſentiat: poſt hos

ſcillæ elixæ ſimilis ſuccum in fundo deponit melle condiendum. Alij ſcillam inter multas collectam cultello ligneo corticibus externis purgatam, maza inuolutam, clibano mediocriter calido coctam, exemptã, vt calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, panno lineo tenui calido inuolutã, valenter exprimũt. Sic autẽ aſſat Dioſcorides vſq; cruſti frumentacei vel lutei coctionem, tamen ſucci eius non meminit. Alij ſine aſſatione foris & intus purgatam multum calido, ligneo aut lapideo mortario & piſtillo tuſam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & ſuccum multum facile reddit & purum atque clarum. Quod ſi frigida ſcilla frigido mortario & piſtillo trita, ſit in ſartagine terrea parum frigatur elicoque exprimatur inter aſſeres calidos vel torculari calido ac aere calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum ſuccum hunc diebus canicularibus nempe omniũ calidiſsimis, ſi ſuam ſeruant naturam, optime extrahit. Quædam minutim conciſam exprimunt, quod tuſa pingueſcat, ſuccumque ægre remittat, niſi vt dixi calefiat: alij tuſum calatho ſparteo imponunt aut ſaligno, in cellaque vinaria aut ſimiliter frigido loco collocant, deſtillatque in vas ſubditum. Liquores & gummi & reſinę caſtrata, terebrata, ſecta, ſcarificata, plantę radice, trunco, ramis, calice deſtillantes, raro à nobis colliguntur ſed fere ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum ſingulis Dioſcorides, ſuccum tamen ex inciſa ſalice dum floret deſtillãtem colligere poſſumus ad vſus à Galeno ſcriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri menſe Iunio aut Iulio & ex alijs noſtratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agreſtis quomodo extrahendum, lege Dioſcor. & in his vide ne ſuccum pro liquore ſupponas, cum ſit multo ignauius ſcammonium ſuccus quam liquor, & in alijs ad portionem, vt Dioſcor. & Gale. abundæ docent. Sic ex mandragore radicę inciſa, forrata, cauata liquor emanat valentior ſucco, & iiſdem radicibus tritis expreſſo, & ex ficu, lathyride, chelydonio foliis aut ſurculis auulſis lac emanat ex illis & tithymalis albũ, ex hoc luteum.

hic ſucc⁹ diachyllo magno miſcetur.

DE ſecundo ſucci genere qui ex oleaginis ſeminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, piſtacijs, ſtrobilis, balano myrepſica, nuce myriſtica, ſemine, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cãnabis, napi, ſinapi, ricini, cocci gnidij, lini papaueris, hyoſcyami, pomorum, pyrorum & id genus alijs abunde cum Meſuæ diximus ſectione nona de oleis, quod hunc ſuccum etiam Dioſcorides & Galenus oleum ſæpe vocant, poteſtque hic ex omnibus ſeminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarũ ſeminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantiſsimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, ſi eos ablato pediculo coquas ex aqua: tũc enim quod ſupernatabit melleum cochleari colligendum eſt, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinoſis ſeminibus & radicibus & alijs in humorem calfactum aliquandiu infuſis extrahitur. Semina fere ſunt cydoniorum, marrubij, vrticę, lini, fœnigræci, pſyllij, maluæ, altheæ, citri.

Radices ſunt maluæ, altheæ, ſymphyti, periclymeni, ſcillæ, gummi arabicum, ragacantha minutim inciſum: ſic ichthiocolla, taurocolla, ficus, vuæ. horum vncias tres aquę calidæ libra vna macerabis nocte vna, poſtridie recalfactum ſacculo aut mantili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili percute: ſuccum eadem derade: id fac donec ſuccus effluere deſinat, & ſemen exuccum & ſiccum euaſerit, vel radix. Alij aquę libras tres, vni ſeminum aut radicum librę imponunt, alij libram vnam aquę communis vel humoris alterius ſi requiratur, dant, vncijs quatuor ſeminum vel aliorum. Si autem ſuccum vis liquidiorem, aquam auge vel ſemen minue: ſi craſſiorem, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in diachylo communi quod à χυλος hoc eſt ſuccus ſeu muccago, eſt appellatũ, vt in ſectione. 12. Meſuæ diximus, & lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam vero Arabibus pſyllij interior medulla calet, cortex friget: vbi refrigerandi conſilium eſt, per ſuccum pſyllij, neque diu, nec multo calore macerant, neque valenter exprimunt: ne ſubſtantiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in vlcere, admoto pſyllij ſucco, cum aqua dulci extracto manifeſte affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in vlcere caloremque excitatum quem ſucco alio ex pſyllio clementiſsime expreſſo, poſtea compeſcuerunt, ſed ſola refrigeratrix facultas toti ſemini à Græcis tribuitur. Sic ſemen pſyllij cum aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductum ſuccum dat potui ad aluum ſoluendam. Decocto ſemen pſyllij macerat horis viginti quatuor in ſingulas rudicula agitando, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio, vbi non videtur timere venenoſam virtutem occultam in parte ſeminis huius interna & calida quarto ordine: forte ob id quod

In ſimpl.

ipſo decocto obtunditur & ęmendatur.

Ex taurocolla, & ichthiocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoque extrahitur, ſed in vſu medicis frequentiore eſt, quæ ex ichthiocolla, id eſt piſcium, præſertim quos moruas vocamus fit. Satius autem eſt hæc raſa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabeſcant. Qui autem valido igni primo coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoque ichthiocolla hæc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto. In emplaſtro diachylo magno, ichthiocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtum, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potiſsimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquę roſatę vncijs. 5. 6. 7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquę roſarũ vncijs. 7. vel 8. ſolutis liquantur ſacchari librę quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocant) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: ſi multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt congelatio lentorum iuſculorum à frigore facta. Pedes enim vitulorũ, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiam ſortite coquuntur ex aqua igni primum lento deinde medioeri vſque ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exempta & refrigerata inter manus confricata, ipſas ſuo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mundum mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quem humor defluat. oſſa cochleari, vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigram niſi exactiſsime lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſtea albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna cinamomi boni craſsius triti vncia vna in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis aut linteolum ſucco florum cichorij aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolum torneſol vocant, vti & florem cichorij ſolſequium, & gyra ſolis & ſponſa ſolis vulgo dicitur, quia cum ſole vt alij flores multi circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam vt vocant, hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore concreſcat: neque per colum trãsfluat. Vbi ſponte ſua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas diſtribuitur: loco frigido, vt concreſcat, reponitur.

Sunt qui ichthiocollę portionem cum prædictis incoquunt, vt citius denteſcat, & magis glutinoſus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris è ſucco tenuioris extractio vi caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ vero ad eius rationem, vires, inſtrumenta, ignem pertinent, fuſiſsime lib. 3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere ſtatui in quibuſdam deſtillatis paulo difficillioribus.

Per aſcenſum.

Eodem loco & ſectione nona Meſuę, de oleorum genere quarto egimus, etiam de deſtillatione per aſcenſum, ſic dicta, quod vapores ſurſum elati, ibi concreti, in aquam deſtillent: cuius nunc vſus eſt longe frequẽtiſsimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum aqua roſarum affuſa, ſi vaſe duplici deſtillas, ſuccus emanans oleoſus eſt odoratiſsimus, qui caphurę aqua vulgo dicitur.

Si roſæ quas incarnatas vocamus ſiccatę, vapore aquę calentis humectatę deſtillentur, aquam roſarum bonam reddent.

Deſtillata vapore aquę calentis vires & qualitates plantarum integrius retinent, ſed quia excrementoſa ſunt parum diu ſeruari poſſunt. Diutius quę cinerum aut arenę aut ſcoriæ puluerate calore deſtillantur in vaſis lapideis aut vitreis, quantumlibet multis ſuper longam aut rotũdam fornacem tegulis intectam, quæ ſuſtineat arenas altas plumbo alto circundatas: ſed vaſe hæc paulatim calfacienda & refrigeranda ſunt priuſquam aeri frigido ape-

riantur: alioqui mox rumpuntur. quæ autem plumbo deſtillantur, omnino improbanda cenſeo, propter ceruſam & qualitates alias plũbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quod dyſenteriam excitat.

Deſtillatio per deſcenſum nobis dicta in tertio genere oleorum Meſuæ, & quæ per hanc deſtillantur. Scillæ etiam recentes inciſæ vaſi inferne foraminulento ſurſumque lutato impoſitæ, ſi flamma circundatur, aqua in ollam aliam ſubiectam, ſimul cum huius fundo lutatã defluet, quæ cum farina vel pane miſta, guſtata mures cito necare quibuſdam creditur, citius ſi litargyri paucum miſcueris.

Roſæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vas carbonibus ignitis plenum acceperint, deſtillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per deſcenſum eſt deſtillatio.

Si duæ matulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur & inſoletur, deſtillat aqua odoratiſſima in ſubiectam.

DE COCTIONE.

CVM IN omni deſtillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua deſtillata ſucco eſt tenuior, & in omni coctione fieri deſtillatio poſſit, vt ollæ operculum aqua excoquendorum vapore plenum indicat. Cum præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione eſt, cuius partẽ maximam lib. 3. de ratione componendi medicamenta ſcripſimus ac indidem tibi repetendum eſt, ne bis de re eadem fruſtra ſit agendum.

Coctio medicamentorum fere fit elixando in humore calido, rarius aſſando in calore ſicco. Coquuntur autem ſimul aut per ſe ſimplicia frequentiſſime, interdum & compoſita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua eſt, ac ea vel ſimplex, vel medicamentoſa. Simplex item vel pluuia vel fontana, vel deſtillata: medicamentoſa vero eſt ſalſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcanthodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, opomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinę recentes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & varię in vnoquoque horum generum ſpecies, pro varijs medicorum ſcopis vt etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerũ decoctum, lac vaccinum vel ouinũ ad coquendas radices eryngi ſatiui, raphani, dracontij, in Meſuę. Quantitas vero huius humoris varia eſt, pro ſcopis varijs, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quãtum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundẽdum ſed calidum, vt in bis coquendis omnibus ſæpe admonet Galenus in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & alijs coctionem requirentibus. Quantus humor requiratur, lib. tertio audies.

Calor autem coctionis author eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) nõ ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis vero & fumi & putredinis fimi, aut corticum calor admouendis vſui eſſe poteſt, vt pſorico Galeni: ſumendis vero lib. 4. ſim
noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim hu pl.
iuſmodi vti & fumoſus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium roſatum flamma lenta coquit Meſues, & ſyr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta ſicca & odora, vt ſarmentum vitis, quo theriacem coquit Galenus: vel carbones ſemiuſti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt. ſit autem primum blandus, & paulatim ſi res poſtulat, intendatur. coctioni enim vehemens & repẽtinus nocet, quòd vrat, facultatem diſſipet, empyreuma multum in re vſta non cocta relinquat.

Nec ſolum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, ſed ſolis, vt ſcillę, & ex ea acetum ſcillites dies. 40. Meſuæ inſolantur, ſæpe mouendo & hydromeli & ſyrupus alter calaminthes totidem dies, vel etiam duos tres plures menſes flores populi & abietis ſemen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multo magis ſi ſoli exponantur: quanquam lib. 4. ſa-
quouis anni tempore faciat, vt pſoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua incluſum fimo, æſtate media diebus canicularibus quadraginta ſepelit, ſic dum theriaca & ſimiles antidoti opiatæ menſes vel etiam annos aliquot ſeruantur ad ſui coctionem, quam fermentationem vocant. nit.

Gal. ĩ theriaca & antidotis.

Coquimus medicamēta vel vt eorũ vires imbecillas augeam⁹, incoctis ſimul his quę ſunt valentiora vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuerſis & ſæpe contrarijs ſimul coquendis facultas vna concreſcat & coaleſcat. Adhęc ob deſtinatam medicamenti formam, ob ſumentis palatum, ob ſimplicium naturam, ob cuſtodię diuturnitatem etiam quædam coctione longa ſiccamus: vti ob aeris humidioris conditionem.

Præterea vt purgentur multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea ſeparat, vt ſimplicium vires in humorem cui incoquuntur tranſeant, quo fine fiunt ſyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Braſsicam lentam, oſtrea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa cum aluũ per hęc ſiſtere volumus, ſemel vero cũ mouere. Sic alliũ, cepa, porrũ, ampelopraſum, & quicquid à veteri natura ad cõtrariam traducitur bis coquendum: ſic tamen, vt nec aerem nec aquam frigidam attingat. Nam plane tabeſcere & percoqui amplius non poterit etiam ſi diutiſsime coxeris. Quod præceptum etiam medicamentis commune eſt quibus liquor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus, coctu difficiles, aqua mulſa viribus varia Galeno & Meſuę pro coctionis quantitate.

lib. 2. al.

lib. 6. ſim.

Oxymeli quoquevalde coctum flatus diſſipat.

Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquũtur ad capillorũ defluuium, Galeno in ſimplicibus.

Ex Gale. ſimpl. lib. c.ph.p.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali vel phlomi vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, ſuccum mororum vel batinorum vel granatorum vel rhu, vel cydoniorum vel pyrorum agreſtium, nucum viridiũ, cum melle coquit in ſtomatica remedia, radicem & ſemen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis ter ex aqua coquit, vt acrimoniã deponat, & ſit apta eclegmatibus. Aſphodeli radicem, vt amaritudinem perdat, quam ſcilla difficillime amittit.

Bulbi radix cruda vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinem totam deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampelopraſum, cocta bis aut ter acrimoniã deponunt, adhuc tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua aut ſub cineribus cocta miteſcit lib. 2. alimentorum.

Bugloſſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Braſſicę ſuccus cum melle coctus eclegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadem acris ſubſtãtia lactis coctione vel immiſsis lapidibus aut circulis ferreis ignitis conſumitur ad dyſenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adeſt: in vino auſtero, ſi abeſt.

Faba oxycrato incoquitur.

Inſtrumenta coctionis ſint vaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata, ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel ſilicea vt vocamus, ſeu cum Meſue lapidea, vel plumbata, pręſtantiſsima ſunt vitrea.

Sunt ea autē vel ſimplicia vel compoſita & duplicia (balneũ marię vulgo dicta) qualia ad olea etiam calida & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem non vſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo vbique digiti vnius diſſita, quod aquam contineat ſæpe ſufficiendam, niſi mauis vas minus quod medicamentũ coquendũ continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguum immittere, Galeni more. In vaſe lapideo, id eſt ſiliceo, vt vocamus, coquitur miua ſimplex, & citra condita Meſuę. Eidem vaſe duplici coquũtur oleũ roſatum, violatũ, nymphæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anethinum, chamæmelinum, ſicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, maſtichinum. Sicque reliqua coquenda putem, quod oleum ſimplici vaſe coctum aſſequitur odorem tetrum & ingratũ, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici vaſe coquit Heras igni fumi experti.

Cruſtum ex maza vel luto circundatum ſcillę vel ſcammonio & alijs eius generis vaſis locum obtinet, vti cruſtum idem & malum acerbum aliquod vel cydonium ipſi ſcammonio eſt tanquam vas duplex.

Finis coctionis eſt cum ſcopũ nobis propoſitum attigimus, vel ſimplicem, vel etiam

multiplicem,vt ſi medicamentum coquimus ad vires eius augēdas, vel minuendas, vel abigēdas,dum quantum ſatis eſt auximus,minuimus,abegimus,ſatis coximus,eodē modo in ſcopis alijs . Sic quædam coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum, duarum, trium conſumptionem, dum omnia ſunt probe vnita ad iuſtam craſsitudinem, aut mellis ſordium,cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiā. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutę conſiſtentiam,vt ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos,eclegmata, electaria,vnguēta, cerata,emplaſtra.De quibus ſingulis accuratius in modo ſingula hæc genera cōponendi lib.3.dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & abſumpta humiditate excremētoſa feruoris & putredinis effectrice ſeruari annū vnū poſsit : id quod mel citra idoneam coctionem ſucco mororū præſtare non poteſt, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne ſe tangant, in ſe merſos loco frigido integros in annum ſeruet.

Teſticuli ad Elec.diaſatyrion.

Capita papaueris ad diacodiū, capita ranarum ad oleum ranarum,vulpes ad vulpinū viperę ad paſtillos theriacos, & oleum viperinū coquuntur, donec ipſa coquendo in aqua intabuerint: ſtomatica & ſtomachica coques ad mellis, aut ſordium craſsitudinem. Gal. Meſ.

Electaria mollia ad ſimilē conſiſtentiam,ſolida verò coctū magis ſaccharū requirūt. Libaſ.6. nit. tuēdę

Syrupos cum ſaccharo aut melle,aut vtroq; coquimus,donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum prope conſumptum coniectabis.

Cocti ſint ſyrupi quando incipiūt filum facere,ſiue cochleari,effundantur paulatim, ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quando marmori,aut vngui impoſita eorum gutta non diffunditur,nec aquæ modo diffluit:ſed concreta manet. Nicolaus in ſyr.roſato.

Quæ plena,ſunt meliora: coctione deteriora euadunt:vt caſsia nigra,tamar Indi:tamar mannam, tamar Indos,medullam caſsię in ſuccis quibuſdam depuratis,diſſolutam coquit cum alijs ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamannæ, & in tryphera Perſica,& in compoſitione alkecangi. In cōfectione hamec eadem tria in infuſione colata diſſoluit,fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem.In confectione mannæ Galeno tributa,mānam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficiētem coctionem teromatim in aqua roſarū, & compoſitione ſequēti, coquit eandem cum ſaccharo ad mellis conſiſtentiam.

Emplaſtra coquimus dum manus attactu non inquinant ad hæſit tenaci.

Coctū mel cum aqua,vino,alijs in antidotos& alia compoſita,tunc eſt quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio prope eſt eadem in medicamentis,vt ſcilicet quantam hęc trituram viribus integris ferunt,tantam quoque & coctionem. Quæ enim magna,craſſa,lenta,ſicca,dura,denſa,neruoſa,membranoſa,virtutem firmam, & valenter ac penitus miſtam ſortita longiorē ſuſtinent coctionem ob id prima vaſi coquenda immittuntur: qualia ſunt metallica,terrea, ſtyptica,quatenus ſtyptica ſunt (roſę enim,abſinthiū, rha barbarū,aloe,myrobalani, agaricus,amaram quoq; qualitatem in ſuperficie habēt, & eam purgatoriam,ac facilè reſolubilem,ob id minus coquēda quàm ſtyptica ſubſtantia poſtulat)radices ob id prope omnes,quia terreæ magis, inciſę aut confractę, vt ariſtolochia, cucumer agreſtis,hermodactylus,polypodium,&c.etiam poſt coctionem terendę,vt promptius cribrentur in diaſatyrio,Meſ.

Sic rha barbarum quando aſtringere conſilium eſt , ac myrobalanos omnes diu coqui oportet:ſi verò purgare,tergere,aperire,parum coquenda, aut potius infundenda. Meſ.

Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinor ne cum admodum ſit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo,amara euadat: præſertim cum iam vetuſtate amaricat,cum verò recens eſt humiditatem excremētoſam nacta cum alijs radicibus initio coquitur,vt in ſyr.hyſſopi,ziziphorū,glycyrrhizæ,& thoracicis alijs.

Acria quoque diu coqui poſſunt ſi eorum acrimoniam obtundi volumus , niſi virtutem imbecillam,& facile reſolubilem ſint ſortita.

Colocynthis centaurium paruum cum floribus, & ſemine plenam coctionē tolerāt.

Quæ contra ſunt minuta,tenuia,fluxilia & friabilia,humida, mollia,rara,virtutē imbecillam,ſuperficiariam, male permiſtam ſortita parum diu coquēda ſunt,ob id poſtrema ſunt percoctis prope alijs inijcienda,qualia ſunt roſę & violæ recētes.Siccę enim & harum ſuccus magis coqui poſſunt . Gingidium elixationē diuturnam nō ſuſtinet Gal. Meſ.

lib.2.alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione ſunt cōtenti: Daucus autem ad eſum diutius elixandus quàm paſtinaca.

Paulus li. 7.cap.20 Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda inſolantur. Si autem flores valida ſint odoris gratia, vt roſa, chamæmelum, quæ pluribus diebus cōſtet, inſolatu tenuius, & vtilius oleū euadit. Qui verò flores ſunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu inſolantur quia eorum virtus prompte vaneſcit, vt lilium, violę.

Meſues. Parum diu integris viribus coqui poſſunt epithymū, flores ſtœchados arabicę, diutius folia.

Quæ verò has qualitates adhuc inſigniores habent, coctionem nullam ſuſtinent: ſed ſublatis ab igni alijs miſcentur, vel adhuc calentibus quando firmiora ſunt: vel iam refrigeratis plurimum quando ne vis eius tenuis & lubrica calore ſolata in aerem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodū iuuantur, Meſuę: tamē caſsia, manna, Tamar Indi interdū ab eo coquūtur, ſed parū, nec adeò vt vis eorū lubrica perdatur.

Meſ. Quæ in horū ſunt medio coctionē tolerant mediocrem, vt abſinthium, aſarum, agaricus, coccum gnidium, fumaria, ſenna, ſquilla, iris, hyſſopus, thymus, turbith, ſemina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli.

Meſ. Rha barbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxò etiam mediocris coctio eſt vehemens, & eius virtutem reſoluit.

Ibidem. Tamar Indi coctionem ferunt mediocrem, multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris cōſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquuntur, igni ablatis & parū refrigeratis pulueres miſcentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, conciſę vel confractę, quibus coqui cœptis ſemina ſunt inijcienda, exceptis ſeminibus cucumeris, cucurbitę, melonum, citreoli, ſubſtantiam tenuiorem vreticam ſortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſæ, aut ſi craſsiores ſunt confractę, deinde virentes, inciſę minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati, & ſemine purgati, excorticati & (ſi magni ſint) inciſi, vt pruna, ficus, myxa, zizypha, vuæ paſſæ.

Poſtremi flores, epithymum, ſtœchas: ſed chamæmelum licet tenuis ſit eſſentiæ, quia tamē fortiter miſtam habet facultatem, longule coqui poteſt, vt ſchœnuanthos ſi haberi poteſt heliochryſum, ſtœchas, citrea vulgo dictum.

Succi quoque ſiccati, liquores, gūmi, reſinæ, manna, caſsia, liquore aliquo ſoluta, ſub finem inijciuntur. Liquores enim vino vel aceto ſoluti, colati, cocti, ad humoris additi conſumptionem alijs extra ignem miſcentur rudicula ſemper moti.

Moſchus, ambra, caphura, lapides pretioſi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depoſitis, alijs & iam tepentibus inijciuntur.

Roſæ autem, rha barbarum, aloe, agaricus, myrobalani, ſi purgatorium vis medicamentum parum diu, vt dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricē ſuperficiariam, parum firmiter miſtam ab his corporibus raris coctio multa facilè diſsipat. Si verò aſtrictorium vis medicamentum, diu coquenda, vt diſsipata vi purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatur.

Meſues. Violæ etiā parum coquendæ, quando purgare lubricando conſilium eſt: ſi attrahendo multū, vt facultas ea in ipſarū ceu centro poſita foras trahatur, coctionis vehemētia.

Scammonium ſi in pomo eſt præcoctum, abſoluta coctione inijcitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctione: non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet. id quod & accidit coctione vel vnica, ſed longa, vel duplici, vel ſi medicamentum diu ante vſum ſeruandum eſt, vel ſi accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem ſi calorem ſentit, in grumos coagulatur: qua re fit vt interdum in vna doſi alicuius medicamenti, plurimum ſit ſcammonium, in alia minimum: ſicque inæquale eſt medicamentum, ob id ad finem inijcitur.

Quod autem trituræ ſimilem eſſe viribus coctionem dixi, recte accipiendum. Calor enim ab igne vehemētior, & tenuior quàm ex attritu piſtilli, mortarij, durorum terendorum: ob id etiam medicamentorum vires citius diſsipat coctio quàm tritura. Quapropter aromata teruntur quidem, quanquam minus quàm alia: ſed tamē quantum teri

eſt neceſſe, non coquuntur autem, ſed reliquis iam percoctis, & ab igni depoſitis, vt dixi miſcentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vſu fuerunt, vel ſiccis & ſolidis nobis vſu frequentiſsimis, vt cinamomum, agalochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui ſuſtinet, vires tamẽ nullas coctũ tradit maiores quàm crudum, ſic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moſchus non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam cõſumptionem, poſtea reſidendo, & albuminibus ſæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in ſyrupis frequenter obſeruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtrique antidoto, Alcanzi, catholico, diaſatyrio vtrique.

Ad coctionem multis ſæpe alijs medicamenta paramus. Quędam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, aſſamus, vrimus, infundimus.

Quædam alijs iuncta illorum coctionem accelerant: ſic vrticę, radices carnibus incoctę eas coqui celerius iuuant: vt contra nymphææ radix incocta piſis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichthiocolla cũ calce viua cito cocta mox diſſoluitur, ſed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO eſt ſpumæ detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolum ſuccus quidam lentus includẽs flatum, vt Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Deſpumamus autem nũc ſimplicia, vt ſuccos, ſaccharum, mel: nunc compoſita, vt apozemata, ſyrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro varijs medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctum mox immodice efferueſcit, & derepente exundat & flammis conceptis incendij periculum affert. Adhęc cum ſit dulciſsimum, euaderet amarũ ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, alijs duplo. Spuma autẽ interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, poſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & incoquendis medicamẽtis, ſpuma quoque tunc ſiqua æmicat curioſe detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem præſentem paratur ad pulueres cõprehendendos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumandum, nec clarificandum.

Mel aqua dupla deſpumatur ſi alius humor non exprimitur.

Sed huius regionis mel cum ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumã, ita vt deſpumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter põdus duplum ei quod cõpoſitio exigit initio tibi immittendũ, ſi cũ alijs deſpumandũ incoquis: ſin minus deſpumato vtendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tẽpus horarum circiter duarũ cum igni lento. Alijs rectius cum ſpumare deſinit, alijs donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit.

Non autem probo cum Seruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem, continenter deſpumando, & aqua hac prope cõſumpta libras alias quinque addi, & his prope conſumptis alias quinque. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vaneſcere eſt neceſſe etiam ſi aqua adſit largior.

Sæpe autem mel per ſe deſpumatur & purgatur, cum tam lõgam nõ ſuſtinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquendo deſpumaretur. Interdum cum his deſpumatur cum ſcilicet multam coctionem viribus integris ſuſtinere poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum, & coquendo frequẽter deſpumatur, & alijs paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur cõditis, ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtras. Quod autem albũ Gallia Narbonẽſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtãtiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries vtrobique conſentiant.

De ſaccharo idem quod de melle dicendum, cum ſit ipſum mellis ſpecies etiã Dioſcoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore deſpumatur, cum ad dimidias eſt coctum, & valde feruet, addũtur albumina ſingulis libris ſingula, colatur ca-

lidum poſt percoquitur ſtudioſe:interim etiam deſpumando,ſi ſpuma aliqua appareat. Si autē purius eſt ſatis eſt dupla aut ęqualis(vt ferè fit)aqua,& pauciora albumina ſi puriſsimum,nec deſpumandum,nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in ſyrupos,apozemata,electaria,quędā igni deſpumantur, reſidendo clareſcunt,& in colo laneo terreum excrementum relinquunt, interim verò etiam additis albuminibus,& melle aut ſaccharo purgātur,quoties in ſyrupos,vel apozemata coquuntur,vt in ſyr.bizātino,& alijs, & in elec. pſyllij. Qui verò ſucci in emplaſtra recipiuntur,vel ſole vel igni poſt miſtionem ſiccantur,non deſpumantur.

Liquores verò ſolum colo purgātur poſt diſſolutionem, non etiā deſpumantur,tantum abeſt vt clarificentur.Idem de metallicis & animalium partibus conſtitue.

Quod ſi ſimplicia omnia ſunt pura aut purgata, ſatis eſt horū decocta per colum laneum aut telalaneum: ſed modice denſum ſemel aut bis trāſmittere ſine vlla expreſsione,colo,ſi opus eſt,mutato:deinde ipſum immitte in ſaccharum,ſi impurum erat clarificatum. Si autem purū eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: ſeu decoctum eſt,ſeu ſuccus,ſeu aliud)vnciæ tantum circiter duę:aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiam tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi,percocto iam ſaccharo prope toti inuoluuntur,vt dicemus initio ſyruporum.

DE CLARIFICATIONE.

CLARIFICATIONIS obiter in deſpumatione memini. De ipſa autē nūc pauca mihi ſunt dicenda quod hæc rerū liquidarum decoctis debeatur expurgādis,vti & deſpumatio & colatio, vt ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuantur & ſalubrius. Clarificantur autem quædam per ſe, dum quod fœculentum eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarum,limonum,cydoniorum,citrorū,ribes,oxyacāthæ, granatorum,ſiue mox reponantur loco frigido,ſiue in officina aliquandiu ſeruentur. Quædam interueniente coctione à ſole,vel igni,vt ſuccus pomorū dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur,donec clareſcat:vt ſyrupus de pomis Meſuę fiat.ſic ſuccus acidus citri ad partis tertiæ cōſumptionem coctus & colatus quieſcere permittitur,donec clareſcat,& ſuccus granatorū ad partis tertiæ conſumptionē coctus,biduū quieſcere ſinitur,vſque dum clareſcat in ſyrupo ex ſuccis fructuum acidorū. Tamē acidi ſucci hodie in ſyrupos aliter,vt dixi,& in ſyrupis dicturus ſum,recipiūtur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & ſeparet heterogenea: quomodo vrinę in nobis cœptę coqui turbide ſi reddātur,poſtea tenuātur,& clareſcūt, ſubſidente craſſo.

Cum verò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitæ ſeparare non poſsit, vt noſter calor natiuus aliena coctione perfecta ſegregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa ſuccorum facultates corrūpantur. Satius putauerunt medici cœptam ab igni ſordium ſecretionem arte alia iuuare, & ea multiplici,nūc quiete ſucci poſt coctionem,vt nuper dixi,nunc aceto ſimul incocto:nunc agitatis diu albuminibus, vt interim deſpumationem omittam & colationem à nobis adhiberi ſolitas ad perfectiorem ſuccorum,vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione quę fit per ſe & poſt coctionem reſidente, ſatis eſt dictū. de ea quæ fit per acetum & albumina iam nobis dicendum eſt.

Decocta & ſyrupi ſi acetum recipiant per ſe,vi aceti nonnihil purgantur:melius autem ſi etiam albumina accedant, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiāt,quando nihilominus continēter eſt deſpumādum,quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Nicolaus in ſyr.roſato.

Oui albumen ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumam abeat, quàm particulatim ſyrupo, vel alteri decocto feruenti inſpergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: id fac donec erit ſyrupus clarior. Alij vbi ex bullis clarius decoctumvi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus prompte & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula,ſed etiam pluribus pauciora inijciunt, ſcopulis agitāt,vt ſpumeſcat, ſaccharum in particulas confractum cōijciunt,recoquunt: vbi ſpuma ſubſedit,igni aufertur,calidum,ſi craſſum eſt & vix colabile,colatur.ſi facile colatur,ſed turbidum,tepidum vel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis

quatuor,angulis quatuor firmatum.Colatur autem ter quater ſi non ſatis claruerit:ſi ne ſic quidem albumẽ ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito,ſpuma illa vſta,alia inijcitur,idque toties donec bullę clarum ſatis produnt.Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt ante dixi eſt perſimilis: ſed illa fere ſiccorum eſt,hæc humidorum. Illa corpora grandiora foraminibus cribrorũ non tranſmittit,hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida,quædam tepida. Item quòd quædam vno,alia duobus, alia tribus colis egẽt. Item quædam colis lineis , alia cannabinis , alia laneis, alia telalaneis , alia ſetaceis & ſtamineis,vt vocant, alia nouis,alia detritis, alia raris, alia denſis,alia bis ter colanda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta,vt in ſyrupis,ex ſuccis fructuum & herbarum,& ex decoctis leges.

Quæ craſſa ſunt aut lenta calidiſsima ſunt colanda,& humore ampliore vel tum diluenda ſunt,vel initio coquẽda,vt faciliùs tranſmeent.Colo eadem raro & detrito prõptius colantur,non tamen purius,ſed frequens colatio coli denſitatem ſupplet,ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro. Meſues

Tenuia vt ſuccus limonum,citri,ſemifrigida,colo denſo,& nouo colari poſſunt.aut ſi tribus colis ea vis purgare,ſummum ſit ſtamineũ,medium pãneum:ſed vetus,infimum panneum & nouum,vel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquæ tantum vncijs octo ſit ſoluta,cocta,clarificata,panno rariore colanda eſt.

Colis tribus vſi ſunt maiores noſtri,ſummo,minimo,&rariſsimo,infimo,maximo & denſiſsimo, tertio horum medio magnitudine,raritate,ſitu, vt tamẽ ab vtroque digitorum 4.interuallo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturæ horum ratio erat , vt primum ſordes tantum craſſas tranſitu prohiberet, ſecundum etiam mediocres, tertium etiam tenuiſsimas, vt ſcilicet quod ab hoc tranſmittebatur eſſet illime , & ſordis omnis expers . Si verò ſolo raro vſi fuiſſent,colata fuiſſent impura & nõ colatis ſimilia. vt ſi per linteũ colas aliquod decoctũ,ſi ſolo denſo id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructũ alijs viã negaſſet,ob id vel mutãdum,vel ſæpe abluendum fuiſſet. Quod ſi vnico voluiſſent vti medio, rationabilius & felicius vſi fuiſſent. Minimũ verò primũ,quia in eo humor incipit latius ſpargi verſus panni ambitum,vt vides non in laneis tantum, ſed etiam lineis . Gutta enim medio infuſa ſe in vicina ſpargit. Ex omnibus autẽ partibus quas imbuit,defluit, ita vt in ſecundum influat latius,quàm in primo humor contentus cernitur.Secũdum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorẽ à primo excipit, & pluribus partibus ſtillat in infimum quàm ſit contactũ à defluente ex primo humore . Male igitur primũ ſtatuas maximum,quãquam ex hoc nullum ſequetur incõmodum aliud,quàm quod ocioſa eſt hæc capacitas: Satis enim eſt ſi capiẽdo humori ſit ſatis: quantũ intelligi volo dum minimũ requiro.Non enim minimum abſolute volo,ſed alijs duobus anguſtius:ſi verò infimum ſit minimũ,multus humor ab hoc non colatus prope ipſius oras in vas ſubiectũ defluet.

Nũc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri, ſed eius actionẽ ante iuuamus clarificatione per albumina omnẽ ſpurcitiẽ cogẽte, adiuuãte id frigido. Quę enim clariora volumus,frigida colamus:aut ſi talia non permeant,tepida.quæ ſi ſemel colata non ſunt pura ſatis,iterũ & tertio colamus, & rectius colum aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: ſi autem tardius transfluat ob decocti craſsitiẽ aut lentorẽ,vel calidius colamus, vel per colum rarius,vel ſi cõpoſiti natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miſcemus, vt dum cremori hordei colãdo, aut piſorum,aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autem hac colatura, caue,rudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationẽ celeres . Sic enim turbidum erit colatũ: ſed vt dixi muta colum aut laua, aut humorẽ redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quędam, vt lac recens mulctum,vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus,quem vſum ruſticis,& paſtoribus præſtat interdum aparine.Sic hodie vinũ cũ ſaccharo & cinamomo per cola lanea oblonga pyramidis figura(quę caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater,donec omnino clarum erit. idque hippocraticum quoque vocamus,tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiã cum melle,& cęteris colamus ad claritatem,& œnomeli id,ac melites vocamus claretum.

Modo perſimili gelatinam quam vocant colamus,vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædam his citius clarificandis miſcentur,vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturam,ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoque res turbidę colantur aut miſtę:ſic in Aegypto aquã Nili turbidã vaſis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clariſsimum eſt per vaſis poros, aut etiam teneram & mollem ſubſtantiam perfluat.Parrhiſijs autem Sequanæ aquam,& Romæ Tyberinam,vaſis figulinis coctis probe & ſiliceis præſertim,aliquandiu in cella vinaria deponunt,vt refrigeretur, & ſimul reſidẽdo ſordem terreã in fundum deponat.

Aquam quoq; turbidam colabis per arenas puras vaſi immiſſas inferne pertuſo,foraminibus exiguis aquæ peruijs inuijs arenæ.

Vinum quoque aqua miſtum per ciſsimbium,id eſt,vas hederaceum tenue, citò perfluit:aqua autem in eo retinetur,vt ſæpe ſumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

A AROMATIZATIO nobis vocatur cõditura quędam, compoſitis ferè ad odoris ſpiritum animalem ſimul & vitalem & cor ipſum recreãtis gratiam, adhibita miſtis rebus aromaticis.

Simplicibus,vt moſcho,ambra,caphura.

Zingibere,cinamomo,macis, croco, calamo aromatico,ſpica,piperę albo, longo,nigro,caryophyllis,maſtiche,xilaloe,cortice citri,ſantalis,vel cõpoſitis,vt Gallia aromatica,Gallia ſebellina.

Meſues aromatizat moſcho diaſatyrium, aqua roſarum ſoluto, & alijs miſto electarium,ſarbotens,diaſatyrion,ſecundum aromaticum,roſatum ſtomachicum.

Syrupum ex corticibus citri,cydonia condita.Citra autem condita,moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autẽ ſyrupum acidum de pomis,Trochiſco Gallię Sebellinæ,moſcho,ambra,caphura.

Hydromeli quidam aromatizãt ſpeciebus,vt zingibere,croco,cinamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex pannõ lineo raro, continens croci,cinamomi, calami aromatici,ſpicę, zingiberis, piperis nigri&, lõgi ana drachmã vnã & dimidiã ſyrupo ſtœchados immittitur,& ſuſpenſus manet ad condiendum,ſeu aromatizãdum,ſic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipſa ſuſpenſo & ſæpe cõfricato, vt ante in cõfricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur galliaaromatica.

Conditum citri gallia, moſcho,croco,maſtiche.

Conditum bugloſsi,moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio,caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis,cinamomo,xylaloe,cortice citri.

Sic alia multa præter conſiſtentiæ & ſaporis gratiã, odoris quoque iucunditatẽ, ſed etiã coloris, de quo mox,requirũt. De quibus abunde à nobis ſcriptũ eſt in methodo medicamẽta cõponendi,dum hæc rationem in cõpoſitis habere docebamus, interdum ſine qua medicamenti actio non fiebat,& per quam melius fiebat. Iulepos ex ſyrupis & aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos,apozemata,cinamomo,& ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horũ drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici ſcopo. Et vinũ aromatites, & quod hipporaticũ vocant,& alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

C COLORATIO quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis & iucunditatem, & terrorem auferẽdum, & cauſas alias, quod etiam libro 2.methodi medicamẽta cõponẽdi docuimus. Sinopidẽ aliqui,alij ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt,vt hoc colore fucatum,ceratum, vnde cõponitur,lateret. Miſceri poteſt floris ſalis aliquid,aut ſimile quod colorem eius mutet,neque vim eius minuat. Quæ Galeni verba diligenter ſunt obſer-

Gal. li.6. methodi.
Idẽ ibidẽ

uãda,ne ſcilicet coloris mutãdi ratio vires nouas medicamẽto acquirat, aut priores augeat,vel diminuat,ſiue colorẽ mutare libet noua re miſta,vt in oxycroceo,ſiue vno aliquo ſimplici aliter atque aliter præparato, vt ceratum Galeni ex ærugine cruda viride eſt ac terrens ægros ex eadem vſta eſt melinum, vt Galenus docet lib.1.c.ph.g.

Sic ex ceruſa cruda emplaſtrũ eſt albũ,ex ochra pallidũ,ex ijſdem probe vſtis rubrũ.

Solus quoque motus colorem quæſitum ſæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo piſtilli attritu fit albius.

Penidia quo diutius rudicula, & manibus tractantur eò albiora euadũt, etiã ſi ex vili & impuro ſaccharo fiant:ſic pilulæ albæ, diairis ſimplex, diatragacanthum frigidum, ſic ſaccharum roſatum,& ſaccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu cõmiſcendo albius euadit,& cætera mellita.

Iulep coctum ad ſuccorum in ſyrupis comprehenſionẽ,baculo diu verſandum,vt albeſcat,& alia multa ſimili agitatu albeſcunt,forte quod aer multus in commiſcendo receptus alborem conciliat.

Sic album raſis vnguẽtum & citrinũ, & emplaſtra diachylon, & ceratum Galeni refrigerans albũ,de ceruſa,gratia dei multũ diuque ſubigẽdo,trahẽdo albeſcunt, & oxyroceum palleſcit.

Oeſypus quanuis niger eſt,multa agitatione albũ facit emplaſtrum,vt glutinoſa alia.

DE EXCEPTIONE.

Excipiuntur & comprehenduntur colliganturque, ſeu vt vulgo loquuntur incorporantut medicamenta humore aliquo ad ſaporis gratiam, diuturnitatem, virium conſeruationem,fermentationem,medicamenti conſtituendi formam,vſum dexteriorem.

Eclegma ad aſthma melle excipitur,vt ſit ſuauius & vſui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle,& ſucco fœniculi.

Electaria prope omnia,præſertim mollia melle excipiũtur ob dictas cauſas,ſicca ſaccharo humore aliquo ſoluto pulueres ſucco cucumeris agreſtis cõprehenduntur,in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, ſucco abſinthij,ſolani,foliorũ citri,braſsicę,apij, intybi,pilulæ aureæ muccagine tragacanthi,coctie raſis,& Meſue ſucco abſinthij.

Pilularum hermetis ſpecies ladano excipiuntur cum piſtillo calido.

Trochiſci galliæ moſchatæ comprehenduntur muccagine,tragacanthi in aqua roſarum ſoluti,vel ambra oleo balanino ſoluta.

Mel quo ſolutiua excipiuntur vino quàm aqua potius coquẽdum & deſpumandum, niſi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipſius,vt ſic dicam,incorporationis in electarijs Meſuæ antidotiſq; alijs & ceratis,& emplaſtris tam ſunt multa,vt nemo deſiderare poſsit:nec plura deſcribere libuit,ne oratione prolixa diſplicerem.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum ſuccedit medicamentorũ cõprehenſioni ipſa eorum formatio cuique compoſito ſua cum ſcilicet vnumquodq; formam habet idoneã, quæ in quibuſdam à conſiſtentia differre non videtur, vt in conditis,ſapis,ſyrupis,eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trochiſcis,vnguẽtis,ceratis,emplaſtris.Forma ipſius cõpoſiti eſt conſiſtentia liquidior,craſsior,mediocris. Sed in multis præſertim ſiccis,pręter hanc conſiſtentię formã alia quædam noſtris manibus,aut alia re apprimitur, vt ſaccharũ in vaſa dum recens coctum eſt coniectum,illorum formam pyramidis,ſcilicet ac metę cuiuſdam retinet,& quæ ex ſaccharo imagines formantur,aut cera,aut alio dum calet liquido,ob id terminum alienum facilè induente dum refrigeratũ coiuit duro,ob id formam tunc aſſumptã pertinacius retinente: ſic electaria ſolida in teſſellas,nũc rhomboides,nũc quadratas,nũc quadrangulas:ſed altera parte longiores,quales manus Chriſti vulgò dicuntur,nũc triangulas: ſic pilulas fingimus orobeas,id eſt,magnitudine & figura orobi,vel
ciceris,ſcilicet orobei, non arietini qđ inęquale cũ ſit & acuminatũ,figurã habet pilulis Lib.7
ineptã, ſic & κόκκια.i. granula,ſeu pilulas paruas(vnde vt dicemus lib.3.pilulæ coccia ra
ſi,& vulgo dictæ videntur) granorũ .ſ.paruorum magnitudine & forma fingit Paulus. Nicolaus
Trochiſci quoq; cõplanantur,& in medio cauãtur,& fere poſtea ſigillo aliquo preſsi Alexãdri-
notãtur. Qua de re mox quoq; dicturi ſumus,vnde & à forma hac,vt pilulę à paruę pilę nus in gal
effigie nomẽ ſibi adoptauerũt,& pter id alia quoq;, nã cycliſci.i.parui circuli, & artiſci lia mo-
.i.paſtilli,ſeu parui panes etiã Gręcis appellantur.Sũt enim velut circuli,hoc eſt,ſuper- ſchata.

ficies planæ vna circunferentia à centro ęqui diſtante concluſę, nõ autem ſphęrica ſunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplaſtra formamus in offas, quæ apud Galenum μαγδαλίαι vocantur (vnde vulgo corruptum puto vocabulum magdaleones) hoc eſt, cylindraceę quædã figurę.

Quædam trahendo manibus ex vnco ferreo producũtur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra, diachylon, gratia dei, ſed poſt in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoque (vt vocant) ſeu ſigilli alicuius impreſsio, inter præparationis differentias numeranda eſt. Quæ quanuis haud ita magnarum virium eſſe videatur, vt cum ex pilulari forma per ſigillum ligneum fingis tròchiſcos, tamen & per ſe veteribus magni momenti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidem, cum terram Lemniam, ſigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquam his trochiſcis imprimi putabãt, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamẽ ceu vanum reijciendum cenſet Galenus. Quanquã & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulę, etiã per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati plane veri ſignificabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terrę ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characteribus varijs à Turca obſignati.

In paſtillis quoque Theriacis, & medicamẽtis omnibus, quę ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, ſed certifide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multę etiam hodie factitãt. Non enim toties grãdi pecunia adulterata, & ſpuria pro veris reciperemus, aut ſaltem qui vendunt primis inſtitoribus, & hi deinde alijs, chirographo, aut ſacramẽto aliquo cuíque verendo vera ſe vendere affirmarẽt. ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audẽter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, non multis ante menſibus troſchiſcorum theriacorum libras prope duas, quibus nõ eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatam noſtratem deuoraſſet. tamen qui vendidit affirmabat è mõte Peſſulano allatos & veros. Quod tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen vt dixi ſucceſſu. Quę fraus in cæteris quoque medicamentis niſi diligenter cauetur late patet, magna animaduerſione coercenda.

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamentorum tam ſimplicium quàm compoſitorũ in locum aliquem, tum communem, tum proprium ad conſeruationem (de qua mox dicã) magni eſt momenti, & item quod quædam per ſe reponuntur, alia cum alijs ipſorum virtutem conſeruantibus, vel etiã augentibus, aut ſaltem quam minimum fieri poteſt minui permittentibus. De hac generatim quædam diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, ſed hic paulo fuſius dicendum.

Reponimus quę ſeruari volumus, conſeruationem verò nihil tam vitiat quàm putrefactio. Quam ambiens calor aut frigus, aut aer corruptior, aut excrementoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet, ob id quę integra diu ſeruari volumus omnino ſiccamus, tum abſumpta ipſorum ſuperflua humiditate, tum miſtis ſiccantibus: ſæpe etiam aſtringẽtibus. ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis præſertim tẽperata, pilulas, trochiſcos, & vnguenta quædã & cerata & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroque remedio ſiccante: aliquibus & acetum & ſal proſunt, alijs metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponenda ſunt ſimplicia, & compoſita omnino quãtum opus eſt ſint ſicca: ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatẽ corruptionis ſui, & feruoris au-

thorem ſi validum eſt, nec ea tam multa cõſumit. calorem externum vitamus fuga ſolis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quę humida cogi poſſunt, vt aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius exhalatione, ob id quę ſeruamus omnia loculis clauſis, & vaſis obturatis reponimus, niſi valentiſsima ſint, theriaces enim vas ſæpe detegi vult Galenus, vt expiret. Ad hæc rha barbarũ, vt viribus integris diutius ſeruetur, vel cera ſola, vel cera cum terebinthina, aut melle albo circunlinit Meſues, vel pſyllio, aut milio mergit. Agaricum idem cũ zingibere, dauco, liguſtico, polypodio querno ſeruat, vt eius actio vegetior reddatur.

Aloe ſeruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia ſimiliter in Meſuę ſimplicibus.

Caſsia verò in fiſtula ſua felicius ſeruatur, nec purganda ante vtendi tempus. Fiſtula autem in ſabulo cellis vinarijs infoſſa, ſiccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius ſeruatur quàm emedullata, & melior ac ſalubrior euadit cum maſtiche, galanga, & alijs ſtomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialę ſucco roſarũ, granatorum, limonũ, cydoniorũ, & ſimilibus ſeruãdo deſtinatæ habeãt in fundo emiſſariũ, ne inuertẽdo fuga olei ſuperfuſi ſuccus turbetur, & fex cum tenui miſceatur, & ſic turbidum pro puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quæ melli & medicamentis quibuſdam tempore accreſcit, integra & immota ſeruanda eſt, ſi vis pharmacum diu manere integrum & immutatũ. Gal. lib. 2. alimentorum. Quæ prouidentia ſuccis prædictis, vino quoque & cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras lib. 8. cõ. ph. p. Galeni.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vitreo, aut ſiliceo ſeruatur melius quàm ligneo, aut terreo, niſi ſit vitratum.

Vaſe vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo, vt hodie fit, ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſe ſiliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probe diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtricti oris, operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis. Dioſ.

Semina etiam chartarũ inuolucris, & ſuis folliculis vtilius & innocentius interdum ſeruantur.

Liquida medicamenta ſeruentur denſiore materia, vt argentea, vitrea, cornea. Fictili etiam modò non rara, interdum & lignea, præſertim buxea.

Ocularia medicamenta & alia quæ acetum, picem liquidam, cedriam recipiũt, æneo vaſe ſeruanda.

Adipem & medullas vaſis ſtanneis, ſeu ex plumbo albo reconde, hęc Dioſ.

Herbæ igitur ſiccentur & faſciculis aut manipulis colligatę.

Quę cõponendo cocta, aut aliter calfacta ſunt, non niſi refrigerata ſunt reponenda.

Diacodiũ refrigeratũ reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7. c. ph. p. & ſimiliter compoſita prope omnia Meſues.

Loco non vliginoſo & madente reponãtur medicamenta exceptis paucis, ſed ędium parte ſicciore. Dioſ.

Quæ reponuntur ſi præterea feruere debent, vas nõ repleant, vt ſit locus & ſpatium quo perſpirent: ſic vina dolijs non plenis reponũtur primo, ſic cõſeruæ inſolatu coquẽdę, vaſis nõ plenis coquuntur. ſic theriacen vaſis nõ plenis reponit Galenus, quo tẽpore adhuc à ſuo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAEC DE repoſitione ſufficiant, in quibus tamen ob rei affinitatem cõſeruationis quoq; obiter coacti meminimus, ſub qua & medicamentorũ ſimplicium & compoſitorũ durationis tempus cõprehendimus. Vt enim non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri, Sic nõ ſatis eſt medicamẽta ꝓbe delecta eſſe, ſed ad conſeruationẽ commode repoſita eſſe, & quãdiu integra conſeruari poſſunt, ſciendũ eſt. Nam ſi mors etiã ſaxis numinibusq; venit, omnia tam ſimplicia q̃ cõpoſita aliquando corrumpuntur. hęc citius, illa tardius: idque vel ob peculiarem cuiuſque naturam, vel aeris conſtitutionem, vel repoſitionis differentiam.

Herbæ quotannis ſunt mutandæ,& flores,& quæ ex his deſtillantur aquæ,pręſertim quæ vaſe duplici,aut vapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quam quæ ignis flãma,& carbone etiã per cinerẽ, ſcorię ferri puluerem,ſabulum deſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequẽti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbę ſiccatę ſacculis cãnabinis rarè textis ne putreãt, neve puluerulentæ euadant.

Radices multę diutius ſeruari poſſunt, vt in delectu diximus lib. 1.vbi & de reliquorum quoque duratione quantum ſufficit ſcripſimus . ſeruãtur ſiccatę per ſe aut cõditura ex ſaccharo, aut melle per ſe ſuſpenſę in aere libero ſi magnæ ſint,in ſacculis cannabinis ſi paruę. fructus in melle conditi ſic,vt ſe non tãgant, & loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidem & flores vaſi incluſi aqua fluente tecti annum ſeruantur. Vinum muſteum dolio picato impoſitum, & eodem bene operculato ſepultum dies 40.aqua fluente, vel aliter pura,annum totum dulce permanet Catoni. Iidem cera inuoluti, farragini impoſiti,aut furfuri, diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarum quoque folia citra ſiccationẽ ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papyri folia: ſic tamen vt non premantur, præſertim quæ ſucculẽta ſunt. Nam hæc mox mucida & putria euadunt ſi præmantur.

Aloe etiam ſolario appenſa tres quatuor annos viua,& germinãs ſeruatur,& aizoon, & telephium ob ſucci craſsi copiam.

Quin & cæpe,allij,ſcillæ,ari,dracontij,cotyledonis,ſatyrij,& aliorum quorundam radix bulboſa,ſucco craſſo lento plena diu ſeruatur citra vllã à nobis,aut aliunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbi libet probe ſeruantur,ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis hodie varie ſeruantur, nam condita humida, eclegmata,ſyrupi electaria mollia vaſe vitreo,vel ſiliceo,vel terra denſiore potius quàm ſtanneo plumbi vitium retinente ſeruanda.Electaria autem ſicca arculis faginis,aut pyxidibus vitreis,vt pulueres & trochiſci. Catapotia autẽ ferè aluta inuoluta,pyxide ſtannea includuntur.Olea,vnguenta,cerata liquida vitreis,lapideis,ſtanneis,emplaſtra verò in magdalias formata papyro vndique præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

DE CONDITVRA nunc dícendum quòd ea ſæpe coctio quædam eſt (de qua & pręparationibus alijs ipſam coctionem ſequẽtibus abundè diximus) & conditura conſeruationi non parum confert.Conditura ferè eſt radicũ, herbarũ,cauliculorũ,aut germinũ, florũ, fructuum,ſeminum,interdum & corticum. Fit item ferè ſaccharo,vel melle,vel vtroque,interdum ſyrupis, iulepis, ſale, aqua ſalſa, aceto, & alijs quæ ſiccando, & humiditatem ſuperfluam abſumendo,aſtringendoque à putredine res vindicant . Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem, ſæpe tantum ad ſaporis gratiam,ſępe ad vtrunque,vt ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſsiſque conditura generatim dicta etiam ſyrupos,& antidota plurima,& pilulas & trochiſcos comprehendere,quod hęc humore aliquo iucundo comprehenduntur,vt ſint iucũdiora,& facilius ſumi poſsint:ſic roſæ violæ & flores alij melle,aut ſaccharo condiuntur,& fit mel roſatum, violatum, vt in cõditis Meſuę diximus & lib.3 .dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum inſperſo,vt dum flores & fructus condimus,& corticem citri,& cucurbitæ,lactucæ,caules, & alia plurima:ſic Myrobalani recentes condiuntur,aut humectatæ prius ſi erant ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & conditis Meſues, interdum tãquam cruſta quadam ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad vires,vel augendas,vel conſeruandas, vel minuendas:ſic ſemen coriandri,papaueris albi,abſinthij,marini,aniſi,fœniculi,apij, & nucleos perſicorum, ſtrobilorum, piſtaciorũ, amygdalarum dulcium,& ſi libet amararum ſaccharo integimus,& cortices aranciorum,cinamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri tũc aromatizari potius ſignificat,quãquam & ad ſaporis gratiam,id etiam fiat,vt in farctura mox dicam.

Condienda ſi magna ſunt, ferè in particulas ſecãtur, vt condituram promptius vbique ſentiant. ſic cydonia, ſic Perſica, & radices magnæ ſectę condiuntur.

Tamẽ fiſtula caſsię tenera cõditur integra, & nux moſchata cum cortice viridi, qualis noſtrarum nucum integra conditur, & parua citrea, arãtia, melones parui adhuc & teneri.

Quanto autẽ melle, ſaccharo, vel alia condiente materia ſit opus, & quis modus cõdiendi, hoc eſt incruſtãdi, pſertim ſemina, & nucleos, leges libro tertio ſectione prima.

Flores capparis nondum apertos interſperſo ſale condimus. nam ſi ſoli reponantur. putreſcunt. Eodemmodo & in eoſdem vſus flores geniſtę, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetum affundimus quantum omnia tegere poſsit. Lib. 2. alim.

DE FARTVRA.

FARTVRA condituræ quædã differentia eſt: fit autẽ ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramentis, vel alijs ſcopo propoſito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quędam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis alijs, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & ſæpè etiam ſpatia inania inter carnem & cutem vi diducta.

Sic elignatę radices eryngij & ſectę loco matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinamomo humectatis farciuntur à Meſue.

Anſerem exenteratũ carnibus felis annoſi, & herbis neruoſis farcimus, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel ſtomachicum aromatibus, & alijs cephalicis, ſtomachicisque.

Præterea vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & fruſtulis cinamomi configũt ad odoris & ſaporis gratiam: ſic nuces virides maceratas, & coquẽdo teneras redditas, & radices ſatyrij, ex ſecundo cicerum decocto ad iuſtam teneritudinẽ coctas caryophyllis, & cinamomi fruſtillis cõfigimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, vel vna cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt.

DE PVTREFACTIONE.

PVTREFACTIO coctioni ſimillima eſt, præſertim de qua nunc agimus, nõ enim de abſoluta putrefactione, ſed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putreſcentium, vt fimi corticũ facta, vt oleum in folliculis vlmi inuentum, phialę forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem vigentem calenti, obruatur. Deinde inſoletur, & quod eius clarum ſupernatabit trãſuaſetur, omnium vlcerum remedium eſt præſtantiſsimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autẽ vel inſolatu, vel immiſſo aceto valẽtiſsimo in vinũ, vel folijs, ſurculis & ramẽtis ſorbi, vel parte acida citri immiſſa. Galenus lib. 2. alimẽt. Sunt qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amiſſa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioſcoride cadmiæ partẽ vnam aceto acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media, ſeu diebus calidiſsimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat pſoricum. Talis putrefactio in vſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps vetuſtate putris Galeno expetitur ad emplaſtrum dia chalciteos, & oleum vetus ac ita ſemiputre, vnde & graueolentiam acquirit: ſic vetuſtate putrefactũ caſeum decocto pernæ ſalſæ, coquit Galenus ad tophos.

Quid quod vinum & ſucci reliqui dum ab humiditate excrementoſa feruent, quodammodo putrent, & flores ſaccharati, aut melliti dum inſolãtur, & antidota melle addito dum feruent?

Acopa item ex ſemine abietis, & floribus populi dum menſes plures macerãdo perficit. Gal. etiam putrefacere videtur. Lib. 4. ſa. tuendæ.

DE FRIXIONE ET ASSATIONE.

COCTIONI non modo affines ſunt frixio & aſſatio, ſed frequenter etiam vt in alimentis coctionis differentiæ, tamen quæ medicamentis adhibētur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excrementoſam:ſed magis abſumere.

Frixio autē fere in ſartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiam frixorium dicitur. Hæc autem in ſartagine parata ſuæ qualitatis vehementiā deponunt. Gal. libr. 2. alim. in dracontio, aſſatio autem ſeu torrefactio ſuper tegulam ignitam fit:vel in clibano, vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui diſcrimine diſtāt, & ambo à calore fiunt, ſimul tractanda duximus.

Semen melanthij frigitur Galeno contra catarrhos. ſemen agni frixum minus tētat caput eidem lib. 2. alimento.

Meſ. Semen lini & naſturtij torrefiunt in eclegmate Phthiſicorum, Meſuę.

Ibidem. Semen porri & naſturtij in E. noſtro.

Cuminum pridie aceto maceratū ſiccatur, & frigitur in vaſe fictili bene cocto. Gal. in dioſpolitico lib. 4. ſanit. tuendæ.

Coriandrum aceto infuſum aſſatur paſsim, ſic enim calorem eius in ſuperficie vehementem extingui volunt, vt tātum refrigeret. Granatorū acini aſſantur in E. altero Meſuę, & ſemina vuæ, portulacæ, pſyllij, plantaginis, althęæ, aniſi, marrubij, ad fluorem alui aſſantur. Gal.

Baccæ myrti, gallæ, in quinque aut ſex partes confractæ, oleo hora vna infuſe aſſantur ad capillum fluentem ſiſtendum. Sit autem oleum aſtringens aut ſuccus alius, ſi magis aſtringendum.

Myrobalani omnes ſuccis aſtringentibus varijs maceratę, linteo ſiccatę aſſantur, ſed antequam nigreſcant, & vrantur eximēdæ, ne vires amittant. Si inſigniter ſcilicet vrantur, vt cineſiant. Nam hæ & rha barbarum, aſſa coctis, vſta aſsis magis aſtringūt Meſuę.

Meſ. Balanus myrepſica aſſando deponit partem humiditatis excrementoſę, & partē coquit, ob id aſſata deiectoria tantum eſt, non amplius vomitoria.

Auellanæ aſſantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, ſuccinū, & gummi alia ad magnitudinē orobi confracta, cum opus eſt aſſantur donec albeſcant.

Amylum aſſatur in trochiſcis terræ, ſigillatæ, & trochiſcis ſpodiatis ſecūdis, Meſuę.

Modus autem frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſmodi. Sartaginem, vel aliud vas ferreum vbi admodū calet, ac ſi opus eſt cādet ab igni tollitur. In hanc ſemina, fructus, radices & alia immittuntur, continenter rudicula ferrea verſantur, ne vrantur. Sartago ſi opus eſt his exemptis recaleſit, & quantum opus eſt aſſantur.

Quæ autem ſunt magna, craſſa, humida, glutinoſa, diutius aſſanda, contraria minus, vt ſemen aniſi, cymini, naſturcij. Semen verò lini & pſyllij, quia humiditatem lentam ſatis multam ſortitum eſt, paulo diutius aſſari ſuſtinet.

Poſſunt quædam etiam in clibano aut ſuper eius teſtudinem, aut ſub cineribus aſſari & ea vel nuda, vel olla noua concluſa, & ſi mediocria ſunt integra:ſi magna, cōfracta, quædam etiam maza intecta clibano aſſantur.

Scilla per aſſationem multi fit vſus Dioſcoridi, quia per eam vel elixationē eius vehementia obtunditur Galeno. Quæ enim non aſſata ſumitur, interaneis maxime noxia eſt Meſuę. Illa autem delecta, purgata farina, pinſita, aut (id ſordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circūdatur in digiti craſsitiē, ſub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano aſſatur. Sunt qui in olla operculata in furnum demiſſa aſſant:ſic enim celerius & clemētius purgat. Sic elleborus albus, & ſcammonium in maza piſta, vel cydonio pręparatur Dioſc. & Galeno, vt ipſa & panis, & cydoniū moderatius purgent. In vas calefactum quoq; & ab igni depoſitum opium mox immittūt, vbi eſt liquatum, eximunt priuſquam ſiccetur, & friabile fiat.

Acaciam noſtratē factitiā ſuper prunas ignitas aſſat Bulcaſis in ſeruitore. Eſt quādo vt alimenta ſic medicamenta ex humore friguntur: nam caſtaneæ ſine humore, fabę, piſa, carnes, fungi, cū humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigrę frigūtur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarū dulciū in tryphera Perſica & in ſimplicibus. Omnia probe trita friguntur in omphacio, vel ſucco myrti, & aceto, & ſiccantur in ſtomachico electario quodam Meſuę. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in ſuc-

co cydoniorum in E. noſtro Meſ. Addit in ſequẽti, & feruefiant, vt intelligere poſsis, hęc frigenda ſuper ignem ſemper mouendo, & confricando: non ſolum fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO aſſationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant, aſſata enim largius vruntur, & infra modum vſta, tantum aſſantur. Vruntur plantarum partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrẽdorum ſcopi medicis ſunt varij. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius poſsint, vt pili, lana ſuccida, ſericum, teſtę oſtreorum, buccinorum, purpurarum, vngues aſini, cornua caprarum & ceruorum, oſſa, coria, & alia quæ ob terroſam & duram & craſſam corporis conſiſtentiam & concretionem denſatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt eſſentiæ craſsitiem deponant & tenuitatem, aliaſque facultates igneum calorem ſequentes induant. Id quod quanuis omnibus vſtis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quę acria erant, mitiora fiũt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo aſſumunt. Gal. lib. 4. & 9. ſimpl. in chalciti.

Ex quo patet vſtione etiã facultates quaſdã miteſcere, vt ærugo, chalcitis, miſi, ſori, chalcantum, melanteria fiunt moderatiora: quaſdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ ſaporem acrem ſequuntur.

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro propoſito aliena, ex profundo in ſuperficiem trahatur, poſtea lotione ſepararetur: ſic lapidem phrygium vſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad diſsimulanda ſimplicia. quibus conſtat medicamentum, ſic ærugo vſta modice quidem: rufa facit emplaſtra immodice vero, nigra.

Ceruſa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Oſſa & teſtę vrendo primum nigricant, deinde albiſsima euadunt.

Quædam vruntur vt in aliam tranſeant ſpeciem, vt vipera vſta tranſit in ſalem theriacum. ceruſa vſta vt rubeat in ſandyca, thus in fuliginẽ, ſulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & ſpodium.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana ſuccida, ſericum, cornua, vngues, coria, irũdines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculę, cicadę, ſcorpiones, viperę, lepores, & alia quædam pedeſtria. Hæc vero in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda carbonibus vel clibano, præſertim quæ prope cinefacta diſperire poſſunt. Quę vero poſt vſtionem integra manent, vt oſſa, vngues, cornua, teſtę oſtreorum, lapides ad gypſum vel calcem coquendam & ſimilia: hęc etiam viuis carbonibus obruta vel ſuperpoſita, aut etiã flammæ luculentæ immiſſa, vri poſſunt: niſi quædam ſint addẽda, quę vim eorum mutẽt. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamẽtis Galenus vrebat ad ſalem theriacũ: ſic fictili nouo incluſa vel patellę ferreæ, aut ſartagini impoſita vruntur, ceruſa, chalcitis, miſi, ſori, chalcantum, auripigmentum, ſandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum ſit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chryſocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribns oſsium (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua vel cruda, vel patina excepta per ſe vruntur nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt oſſa, cornua, teſtę oſtreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt ſulfur, alumen aliquod, ſalem, hordeum, vt in plumbo vſto & alijs docuit Dioſc. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt, vt vitreũ, ex terra bellouaca & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni cõmittamus. Eodem luto vaſi operculum ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem id fit ex terra figulina aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi vis pilis

animalium multum diuque ſubacta, quod & lutum ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum, vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dũ materiæ ſunt precioſę, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantum vitreis longo collo efficiunt, ſigillumque hermetis vocant.

In alijs fictile apertũ eſſe nihil nocet, ſi clibano vrenda ſunt: ſi verò cineribus aut carbonibus obruẽda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendũ eſt, vt dixi, cõſpurcetur, vel ne materia ipſa exiliat, vt in ſale & lapidibus quibuſdam.

Operculum autem nunc ſolidum eſt, & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginoſi effluxus exhalẽt liberius, à quibus eſt cauẽdum, præſertim ſi à vipera, ſcorpionibus, aut ſimiliter venenoſis attolluntur, item ſi à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus peruſtis, præſertim precioſæ, & quæ oculis ſunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdum oportet, vt citius vſtio abſoluatur, vt Galenus in vſtione lapidis phrygij iubet, lib. 4. c. ph. p.

Quædam ad idoneam magis vſtionem puluerantur, alia franguntur tantum in fruſtula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros, vel nucis auellanę, vt lateres in oleo philoſophorum, & lapis phrygius, à Galeno in ſuo remedio oculari.

Alia etiam in ſole æſtiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priuſquam vrantur, in c. ph. g.

Plantarũ partes. Quæ omnia his exemplis ex Dioſcoride, Galeno, Meſue, & alijs fient notiora, folia oliuæ ſylueſtris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vaſis vſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculi & panos potentius omni pompholyge delent Albucaſi.

Sarmenta ligna, cortices & partes alię plantarum vruntur relicto tamen foramine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, aſphodeli, ari, ariſari, dracontij vſti, cinis Galeno paſsim vſurpatur.

Braſsica non tranſplantata, à terra expurgata, minutim conciſa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impoſiti, operculati, vruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rhabarbarum vſta valentius aſtringunt quâm aſſata Meſuæ.

Aloe quibuſdam in olla noua ſuper prunas vritur in diamoſcho amaro, vt abſumpta glutinoſa ſubſtantia aluum ducere deſinat, & magis roboret, ob quam cauſam etiam abluitur.

Fex vini ſiccata vritur igni, donec albeſcat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clauſum, operculatum nocte igni vritur Bulcaſi.

Thus vſtum ſcribitur in Iſide cephalica, libr. 4. c. ph. g.

Vſto thure fuligo qua ratione colligenda docet Dioſc.

Aĩalia & ipſorum partes. Lepus viuus iugulatus cum ſanguine & pelle vaſi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari poſsit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranę, cicadę, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. ſimpl.

Aeſchrion cancros viuos in patella æris rubri vſsit donec in puluerem molliſsimũ redigi poſſent contra rabiem.

Gal. libr. 11. ſimpl. Teſtę oſtreorum, limacum, ouorum excluſis pullis, ſericum, oſſa, cornua, vngulę, vel prunis ipſis vel tegulæ aut ollæ impoſita in clibano vel foco vruntur, donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamen non vrenda, niſi medicus iuſſerit, quia vires vſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſsime limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probe limata propinari, ſericũ ſimiliter cardiacis miſcẽdum ſit crudum, minutim conciſum, cum alijs pulueratum, vſtum autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, vt diaſenne Nicolai. Spongia bitumine vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. ſimpl.

Gal. lib. 6 c. ph. p. Lana ſuccida largo vaſi figulino lati oris imponitur, operculatur. gypſo, vel glutina, vel terra figulari ſubacta cum aqua illinitur, vritur fornace, vel camino.

Scorpiones viui olla noua incluſi, & operculati maza vel luto circũlita vruntur igni ex ſarmentis vitium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborumque cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit.

Metallica & terrea. Litargyros chryſitis, grauis, pura à plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunę ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret, vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur, Alij ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt.

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec translucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo Dioſc.
bullet, mox vino extinguitur aminæo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autem, ſi ad pſoricum
medicamentum. Sunt qui ſic vſtum ex vinoque tritum, iterum crudo fictili torrent, donec
pumicoſa videatur iterumque ex vino tritam vrũt tertio, donec prorſus in cinerem rediga-
tur, nihil ſcabritiei retinens.

Plumbi laminę quàm tenuiſsimę, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſi imponũtur, Ibidem.
donec plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur, dum plumbum ardet
rude ferrea verſabis donec totum perfecte in puluerem redigatur. dũ eximes, obſtrue nares
quòd eius halitus ſit noxius.

Stibium pinſita farina circunlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipſa cruſta Ibidem.
carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quę marem peperit, aut vetere vi-
no, vel vritur carbonibus ſuccẽſis, efflatum quoad ardeat. Si enim paulo magis cremetur, fit
plumbum.

Cerուſa trita in fictili nouo, flagrãtibus carbonibus, aſsidue verſando vritur, donec cine-
reum colorem traxerit, vel patinis nouis ſuper prunas trita vritur, & ferulacea rude moue-
tur, donec coloris ſit ſandarachę: ſandyx que tunc appellatur, refrigerata reponitur. ſic tri-
ta chryſocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: ſi flaua eſt, macicot vul
go dicitur.

Aes fit vſtum ex clauis æreis ſolutarum nauium fictili crudo compoſitis ſuperſparſo ſul-
fure cum ſale pari. Quibus viciſsim inſperſis fictile ſemiplenum operculatur, & figulari cre-
ta circunlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrẽdi alios docet Dioſ. Ibidem.

Aerugo fracta minutiſsime in fictili patina flagrantibus prunis ſuperpoſita verſatur, do-
nec mutata colorem cinereum concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem
prorſus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſie-
rit, & perfecte inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem ſangui
neum aut miniatum contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis
carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſi, ſori, chalcantum vruntur. chalcantum au-
tem vrendo ſuapte natura colorem rubeſcentem ſortitur Dioſ. in ærugine.

Auripigmentũ vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsidue verſando, donec igni
flagret, & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum re-
conditur. Sic vritur ſandaraca, alumen.

Lapidem phrygium in particulas magnitudinis auellanę fractum vres in olla recenti lu Gal.lib.4
to circunlita, tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt) in pluribꝰ par c.ph.p.
tibus, vt fuliginoſi fumoſique eorum quæ vruntur effluxus facile per ea efferantur, deinde
peruſtis carbonibus perflatis vre, donec ignitus ſit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus la-
pis vritur, & alij.

Sal vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditusque prunis, donec efferueſcat vri- Dioſc.
tur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrẽda ſunt. Vitrum tritũ interſtrata pice vri-
tur, & aqua frigidiſsima extinguitur, Auenſoal tamen friabile non fit. Alia plura ex Dioſco-
ride, & alijs huc tranſcribi potuiſſent, niſi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligen
ti exiſtimaſſem.

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abunde fuerit, vt in vſtione triplici
lapidis phrygij: in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nullàque fuligo præter-
ea emergit.

In aliis dum bullas edere deſinet. In his quæ fictili crudo vrũtur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtę vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vſta vel ſolum ignita quædam non modo, vt empyreu-
ma ipſum diſsipetur, ſed etiam, vt in corpus vſtione rarefactum vis quædam
humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua piloſellæ, vel alia aſtrin
genti extinctum euadit ſolidiſsimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum ſucco mer-
curialis calido: ſæpe extinctum, & tribulatum ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in ſe trahat. ſic cadmiam vino ami-

næo ad emplaſtra aceto ad remedia pſorica extinguit Dioſc. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primum butyro recenti, ſecundo vino falerno, vel alio fuluo, odoro, tertio melle Attico, nę medicamētum ſit aridum, ſed viſcoſi cuiuſdā particeps. Gallæ ad ſanguinis ſup- lib. 7. ſim. preſsionem carbonibus impoſitę, donec vndique candeāt aceto: aut vino auſtero extinguendę ſunt.

Stibium lacte mulieris marem enixæ extinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in ſe trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturā mutemus, vt dū lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguuntur, vt ſeroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenterijs ſalubre.

Aqua chalybem vel aurū ignitum ſæpe extinguimus, vt ipſa minus humectet, ſed ſit terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia.

Argentum viuum etiam ſi non ſit ignitū, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſaluię aut limonum extingui dicitur, quod vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio recte dicitur, cum his agitando miteſcit.

DE SVFFITV.

SVFFITVS ſeu euaporatio vi caloris excitata ſæpe medicamētis adhibetur pręparandis & vtendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit ſi infernè adhibetur, vel ſurſum ſi narib⁹, ſuffitus plumarum perdicis, corij veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterum ſurſum ruentem deturbat. Suffitus radicis & ſeminis pœonie, melanthij, ſtyracis, maſtiches, roſarum, ad capitis affectus pituitoſos. Iiſdem vel alijs ſtuppę ſuffitæ capiti circūponuntur.

Frontalia ex roſis, violis, flore nymphææ ſeminæ lactuce portulacæ, & ſimilibus, vapore aquæ roſarum verbenæ, bethonicæ, & ſimilium ſuffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatibus farto, vapore ſtomachico præterea ſuffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut folijs bechij ſuper tegulam ignitam impoſitis, ad tuſsim adhibetur.

Suffitus ex ſulfure purgato & auripigmento vſto & loto, probe à practicis quibuſdam aſthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Dioſc.

DE PVRGATIONE.

VSTIONI ordine optimo ſuccedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniam vſtione acquiſitā, vt & natiuā tollat & vſta expurget, ſed cū illa ſit purgationis ſpecies, ſatius mihi viſum eſt de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam ſit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda paſsiue, non actiue: ſeu quatenus purgantur non quatenus humores ſibi familiares ex corpore noſtro trahunt.

Purgantur enim medicamenta ſordibus, & aliena quauis materia per deſpumationem, clarificationem, colationem, reſidentiam, coctionem, lauationem, exciſionem, depellationē, & modos alios poſt ſcribendos.

Radices erutæ radiculis circūciſis; aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, deinde ſi magnę ſint & matrice intus lignoſa, parum confractis lignum id eximes, deinde ſiccabis, & repones, ſic radicē cichorij, apij, petroſelini, fœniculi purgamus, & eryngij, ſeſari, cari, dauci, paſtinacę.

Eſt quando putre etiam aliquid excidendum eſt à radice iridis, enulę, bryonię, ſigilli beatæ mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracuntij, aſphodeli, ſatis eſt exciſis radiculis lauaſſe, cum cortice conſtent tenuiſsimo, vti & radix chelidonij parui, cotyledonis, ſatyrij.

Scylla cultello ex cypreſſo quibuſdam deſquamatur, in qua mirum eſt ferrum vitari, cum piſtillo ferreo teratur ad ſuccum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ niſi aridis folijs, aut ſtipite lignoſo, quanquam & ablui debeant, ſi terreno aut luto ſordidę ſint, vt iuſsit Dioſcorides.

Seminibus ſæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina ſiliquis, cerealia glumis, baccę halicacaborum veſicis, ſemina fructuum carne, ſemen ricini, vrticæ maris, caſtanea echino, ſemen papaueris hyoſcyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem. Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore ſæpè purgantur, vt poſt audies. Nux iuglans, & auellana & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, poſtremo pellicula & alia plurima ſimiliter. Hic autem de tertia purgatione agendum, quod aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vendere conſueuerint, & zeam, oryzam per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo ſeu pelle purgantur ſemina cnici, cucurbite, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt ſole ſuperſint medullæ, idque multis modis. Quidam enim hæc inſolant deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex ſeparetur. Cribro tunc idoneo medullas tranſmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiã ſolis loco, igni leuiter frigunt, ſed medullę ſic extractę graueolent, & ſunt ingratæ ſumenti, vt calfactũ oleum. Forficulis alij ſingula ſemina purgant quod operoſum eſt, vt vnguibus & dentibus quod impurius eſt, qui modus hodie eſt cõſuetior. Sũt qui hæc ſole ſiccata in magna quãtitate friant piſtillo ligneo, cribro raro cernunt, iterum terunt & cernunt: ſi corticum particulę ſimul tranſeunt, vãno euolant. Semen ſeſami purũ aqua modice ſalſa irrigatur, manibus cõfricatur, iterũ irrigatur, donec madefiat: extenſum linteolo ſiccatur, modice aſſatur, ſacculo aſpero immittitur, fricatur multum donec depelletur. cortices vẽro aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidã iniectis cortices ſupernatantes deraduntur. Sic ſemina cucumeris, cucurbite, melonis, citreoli, ad olea ex his faciẽda excorticãtur Meſue nõ autẽ ad vſus alios.

Amygdalę, piſtacia, ſtrobili, nuces & ſimilia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item ſi in ſartagine aſſentur igni, donec depellentur, ſed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sũt qui recẽtes hos nucleos palea frumẽti obruunt, ſicque cadit cortex. alij cultello malunt depellare, præſertim cum oleũ amygdalinum recens exprimendum eſt in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiam non depellatas terunt & exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari poſſunt, affuſa identidem aqua calida, piſtillo ligneo batuũtur, ſiccantur, parum niſi æſtas eſt ventilantur, perſiccantur, reponuntur.

Meſues.

Eſt tamen quando corticis vſus eſt maior, vt in piſis & fabis, & alijs. Eſt quando ſolus expetitur, vt in rhœ, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi & alijs corticibꝰ dictis lib. 1. methodi medicamẽta componẽdi. Ricini ſemen echino inſolato vel frixo per ſe aut cõfricatu facile exilit, depellatur autẽ quomodo dictum eſt terendo, ſed mitius ne ob multã humiditatẽ cohæreant. ſic baccę lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleũ extrahatur.

Colocynthis cortice & ſemine purgatur, ſolaque pulpa in vſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Caſsia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula vel cochleari, vel manu: ſunt qui id efficiunt felicius cum vapore ex decocto aliquo medicato ſubeunte, interdum humore aliquo ſoluitur, vt in diamãna Meſuę. Sic tamar indos purgamus ſed hi fere humorem poſtulant, vt per cribrum tranſmitti poſſint, vt mãna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis cui felicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgantur, vt abunde diximus lib. 3. methodi medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, reſidendo, clarificando, colãdo, vt in ſyrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Dioſc.

Gummi Arabicum, tragacãthum & ſimilia trita negligẽter ſi ſunt ſicca, in vaſe vitreo aqua pura vel roſata mergè nocte vna, miſce manu poſtridie donec liqueſcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel ſiccatum repone.

Galbanum etiam laudatiſsimum retinet aliquid adiecti ſeminis, & ferulæ id ante vſum ſic purgabis: In aquam feruentem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut ſordes ſupernatantes concha dettahe.

Sic liquores alij humore idoneo ſoluti colando purgantur à ſeminibus ſtipitũ fragmentis & cæteris excrementis, quę per negligentiam aut inſtitorum malitiam ipſis accreuerunt.

Adipes, cerebella, ſanguis & aliæ animaliũ partes medicamentoſe, qua ratione purgandę ſint, paulò pòſt audies inter ea quę pluribus pręparationũ differentijs ſimul à nobis parãtur.

DE LAVATIONE.

LAVATIO purgationis, vt dixi, ſpecies fere fit ad ſordium aliquarum ſeparationẽ, abuſiue tamen etiam imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Meſues, & alij vocãt. Lotionis vires ex Meſue repete. Lauãtur aqua foris radices, herbę, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, vel re alia ſunt contaminata, aqua ea toties mutata donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit etiam ſi ſint roſæ, violę, intyba & aliud cichorij genus, & adianta, poſtea autem ſiccantur pannis, vento, ſole, igni, ſed mitiſsimo: ne medicamenti vim diſsipet. Hęc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſsima, quia paruarum eſt virium ſi alteri mox dicendę conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus, & ſimul foris fit ſeu per totam rei lauandæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue lib. 1. ſcriptas, & alias quaſdã hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib. 3. methodi medicamenta cõponendi.

Vt autem humor omnem lauandi corporis partem quantumuis exiguam attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtantia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durum aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsime puluerandum: ſi eſt cito liquabile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio prompte diſsiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur prompte liquantur, vt oleum, cera, pix, reſina, modice calefiant, & mox infundantur in vas magnum, oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quẽ ſenſus percipere poſsit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multũ diuque agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id pingue totũ quod lauas ſupernatet. Id quod talibus promptum eſt ob innatam lęuitatem, præterquam oleo nimium multa agitatione valentius cõfuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec medicamentum in aqua illa depoſuerit omnem illam vel ſubſtantiã, vel qualitatem noſtro propoſito alienam, ſeu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem ſubſtantiam, vel qualitatem, vt colorem, odorem, ſaporem, amplius recipiat, quàm viſu, olfactu, guſtatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod ſubiectũ, quod interim dũ lauas luto obturaueris, aut vaſe inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abijcitur. Alij aquã pingui miſcent in vaſe vtrinque habẽte foramen anguſtũ, operculandum digitis inter agitandũ, dũ vero per horam reſederit, aqua effunditur, noua infunditur, idque fit toties donec acri, & flaua olei humidate deterſa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt verberandum, ne adeo aquæ miſceatur, vt poſt ægre poſsit ſeparari: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper permiſeris, ipſum totum innatãs detrahere poſsis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis alijs albis, aut frigidis eſt optimum & vſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, vt metallica, lapides, oſſa, teſtæ, ſucci ſiccati, lachrymæ ſiccatæ, antè læuiſsime ſunt terenda, deinde aqua pura ſubinde mutanda, manibus vel rudicula agitentur, quoad nihil ſordium medicamenti aquæ innatet, maneatque aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante vero aqua eſt effundenda, quam lauandum corpus quieſcendo in fundum vaſis ſubſederit, quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facile accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorũ leuitatem. Effunditur autem aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lotum aque iterum commiſceat, & cum ea effundatur, ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quam lauandum corpus effundi. In his autem vas in fundo pertuſum in liquabilibus prædictis vtile, dãnatur quod ad id grauia hęc repant. quæ ſi per foramen id vacuare tentes, aut ipſum obſtruent, aut aqua penetrare habilior cum ipſis vacuabitur. Poſsis & per licia, pannea, philtra vocant, deſtillando aquam paulatim vacuare, præſertim dũ corpus lauandum eſt precioſius. Nam ſic nihil, aut minimũ eius, cum aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plũbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx, ſtibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepiæ, cornu cerui, capræ, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cum vero dura illa teri antè molliſsime debeant, quàm lauentur, teri autem non poſsint citra vſtionem ante, vt prius eſt dictum, ſunt vrenda, quanquam horum multa citra vſtionẽ teri poſſunt, vt cadmia præſertim lapidoſa, chalcitis, chalcantum, ceruſa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia prompte, & dura, & horum media, ſi humore medicamentoſo lauantur, etiam per noctem, in illo reſideant, vt plus virium eius in ſe trahant. interdiu enim lauanda ſunt ac potiſsimum in ſole feruidiſsimo: præſertim ſiqua ſicciora, tenuiora, albiora volumus. Lauãtur enim non aqua fontana, & pura ſolùm, ſed marina, ſulfuroſa, bituminoſa, vino, aceto, lacte, muccagine, ſuccis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorum etiam purgantiũ: vt ex Meſuę ſimplicibus patet: omni denique humore, ſed quẽ doctior medicus iuſſerit, ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere, vel remittere frigidiore: eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Quæ verô eſt in colore ſolo medicamẽti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autẽ velit albius, & elegãtius reddere medicamentũ, lauare id poteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi nõ permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtãtia, maiorum eſt virium: ad hęc quòd odor additus vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multo minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curioſè læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cũ *Gal. in fine lib. p. c. ph. g.* oris craſsis & calloſis attenuationem multam requirentibus: aqua autem, ſi humores in vlcus affluentes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua.

Quę ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modo citra morſum ſint ſiccatura. Cera quoq; & terebinthina, ſi his medicamentis miſcenda eſt, ſit elota, & multo magis reliquæ reſinæ, ſi immittendę ſunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordens ſanies eluitur & abſtergitur.

Hæc in vniuerſum de durorum, & mollium, & mediorum lotione ſufficiant: nũc particulatim de quibuſdam agendum, primum plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloe optima, trita, creta, ex aqua fontana puriſsima dupla aut circiter, agitetur aliquãdiu rudicula ferrea aut lignea in vaſe lato ſtanneo, vel terreo, vel alio, tecta ſinatur horę quarta parte, aut paulo diutius ſubſidere: tunc quod clarius ſupernatat, inclinato vaſe in aliud ſimile, ſed minus per colum ſeraceum tranſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem vis aloen habitam, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in vaſe præſertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quæ quantum videris clarum ſine effluat, ne ſcilicet inclinato vaſe turbari queat: aquam nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fæx ſuperſit. Primam omnium præſtantiſsimam per ſe inſolatu ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloe in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dum autem ſiccata iam aloe eſt ex vaſe ipſo eximenda, calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloe ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur & lauetur, vt prius, idque ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloe acrimoniã *Gal. lib. 7. meth.* & vim purgatricem prope totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloes tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcem viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum.

Quę lauandi ratio plane eſt ab alijs diuerſa, in quibus aqua ipſa abijcitur: in hac lotione ſola ſeruatur.

Aloen vero ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquã abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidem exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fœculenta tantum aloes pars fuerit.

Si autem aloen læuiſsime pulueratam, & cretam aqua pluuia, tanquam magis aloen permeante ob tenuitatem, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idem ſecundo, tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus, ſed verius, vt ſic dicam, imbutio. In quo genere præpatationis eſt, quæ à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloes macerato ex decocto aromatum, vel ſpecierum hierę picrę Galeni lotio enim non eſt, vt nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur, quia nullam ipſi

aloe aufert aut ſubſtantiam, aut qualitatem, ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infuſio maceratio & (vt ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quãdo faciendaſit, medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſiús non putaui.

Nec ſarcocollę, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinæ, vel caprę, vel potius mulieris recentiſsimo humectatur, non autem mergitur, ne lac ante aceſcat quàm ſiccetur, dein de inſolatu mox ſiccatur: idẽ opus quinquies repetitur: ſed infuſio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi, aut cumini in aceto maceratio recte cum Bulcaſi, & alijs lotio vocetur, niſi vt dixi abuſiue loqui ſe fateatur. Sed hæc de nominibus non de re diſceptatio finienda eſt, ad remq́ue propoſitam nobis redeundum. Cancamum tritum aqua fontis, cui ariſtolochia, & ſchœnanthũ ana incocta fuerint, lauat piſtillo ſemper agitando Pandectarius, quoad aqua clareſcat, quod reſedit coletur, & ſiccetur. Tenuius ſic euadit, & magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipſius acrimoniam: nobis prætereunda, quia deſideratur, & eius loco ſuccus prunorum agreſtiũ, acrimoniæ expers ſubſtituitur, qui lauatur tamen aliorum ſuccorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt ſit anodyna magis. Nam valenter aſtringentia exaſperant non leniũt, vt in remediis ophthalmiæ docet Gal. lib. c. ph. p.

Tragacãthum tritum aqua pura aut roſata macerãt nocte vna, poſtridie muccaginem colant, & niſi mox vtenda ſit, ſiccant ac reponunt pro lotaq́ue vſurpant practici quidam.

Lithargyros, chryſitis, aut eius deſiderio argyritis, aut alia, modis multis abluendo albatur Dioſcoridi lib. 5. Poteſt autẽ lauari, vt metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur, reſideat, aqua paulatim effuſa noua indatur, vt ante dixi.

Gal. ĩitio lib. 4. c. ph. g.

Cadmia lapidoſa, vt ſiccet magis Galeno lauatur per æſtatem in ſole pluribus diebus terendo in aceto acri, aut vino plane fuluo, & ſubſtantia perlucido quale in Gallia, Aurelianenſe & Belnenſi, quod multo maxime ſiccare natum eſt: deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur. Cadmia autem Dioſcoridi in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sũt qui lauãt, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutãdo, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compoſitioni Raſis ad omnẽ ſanguinis fluorem immodicum.

libr. 9. ad Almanſorem. Dioſc.

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris communi, vel etiam hoc modo. Aquam paucam in mortario plumbeo agita piſtillo plumbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua pura, donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excremẽtum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idq́ue donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendę alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt. Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorum metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius nõ inficitur. digeritur in paſtillos Dioſcor. Stibium, ceruſa, æs vſtũ eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua bugloſsi, vel roſarũ decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicę, & in catapotijs ex his lapidibus.

Gal. lib. 6 method.

Calx aqua marina bis térue lota per ęſtatem ſub æſtu caniculę puncto neruo medicamẽtum eſt vtile, cum oleo.

Dioſc.

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoque affuſa aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere, donec pura ſinceraq́ue ſpectetur, deinde ſiccatam in ſole, ad vſus reconde.

Terrám Lemniam ſic lauant Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnii vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactam valenter conturbabat, deinde paulum quieſcere ſinebat, tunc aquam ſupernatantem auferebat, & mox quod ſub ea erat lutum tollebat relinquens tanquam inutile lapidoſum & arenoſum illud, quod in imum ſubſederat, lutum illud pingue ſiccabat, dum mollis cerę conſiſtentiam acquirebat: tunc in paruas huius portiones ſacrũ Dianæ ſigillum imprimebat. Gal. lib. 9. ſimpl. & paulo poſt. Terra autẽ omnis

lauatur eodem modo. Primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentoſam habente. Vbi lutum conſedit, effunditur quę innatat aqua, quod lutoſum eſt ſeparatur à lapidoſis & arenoſis, quę ad imum reſederunt. Guſtatus autem tibi index eſt accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non ſolum terræ, ſed alia quoque corpora lauari non poſtulant: quędam ſemel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretrienſis.

Bolum Armeniam ſimiliter lauabis. Sunt tamen qui aqua roſarum ter lauant, totieſque ſiccant. Poteſt ſine lotione vſurpari cum nullam qualitatem manifeſtam præ ſe ferat, ſed facultate occulta valeat: & vi ſiccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEPARATIONVM DIFFERENTIIS.

QVANQVAM in prædictorum plurima multæ ſimul præparationum differentiæ cadunt, tamen viſum eſt ſeorſum de his quæ multis præparationum modis egent. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, cõcretus ex cineribus herbæ (quam vulgus ſodam vocat) in foſſa terrea vſtę, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus ſuperet, miſce, permitte fæces reſidêre, claram partem per filtrum, vel licium deſtilla: quod clarum eſt clibano, vel igni ſicca. Salem coagulatum, allrali Arabibus dictum, albiſsimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in fruſta ſecatur, caryophyllis, & cynamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam ſatyrij radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto, craſsius confracto, nocte vna macerato aqua pura, quod poſtridie exprimes, cumque amylum ſubſederit, inclinato vaſe aquam clementer effunde, ſicca cito, igni, vento, ſole, goſſapio, pręſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatum repone vaſe mundo operculato. Paulo diuerſius hodie fit, ſed nullą virium differentia. Ex hordeo, oriza, & alijs ſimiliter fieri poteſt. Agaricus tritus cum vino cui zinziber infuſum ſit, in trochiſcos fingitur, ſiccatur, reponitur, vtendi tempore teritur, alijs miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicẽ habent pręparationẽ Meſuę in ſimplicibus, & in E. alharil liquores, hammoniacũ, galbanum, ſagapenum, opopanax, & liquores alij ac gummi aceto, vino vel alio humore, quem medicus iuſſerit nocte vna macerantur, diſſoluuntur, cribro ſetaceo percolantur, vt ſemina, & ligna, & excremẽta eorum alia in colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius conſumptionem: alijs extra ignem miſcentur.

Goſſapium, bombacem & cotonẽ vocant, vino cui incocta ſint aromata cephalica, aut ſtomachica, vel parti alij familiaria per noctem maceratur, ſiccatur, carpitur, applicatur loco panni quiſquiliati, vel eius tomenti, quod hæc ad infectionem aliena quædam recipiant.

Sunt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta denſius interurunt.

Cerebella paſſerum vere occiſorum lauantur, purgantur. Ex his decem cum vitello oui ſubacta, parum igni friguntur, deinde ſole vel igne ſiccantur, adiecto ſi libet pauco melle ad venerem incitandam parantur, alij vt adipes & medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cum alijs miſcetur, vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterũ lixiuio, póſt vino, & ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamen nullis valet Galeno in ſimpl. libr. II.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſsimo, ſantali flaui, ſiccatur, abſinthio in ſcutella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſinthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinum lupi ad cholicã efficaciſsimũ vino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumum & puluerem, abſinthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionẽ, & in Meſue ſimplicibus & cõpoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem: quam ſciens omitto, quia rarior eſt alijs.

Cutis pedum & roſtrorum bouis & ouis igni lento diu coquũtur, donec veluti coagulum remittat. Id exemptum ſiccatumque in aere perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus, ſan⁹, bene habit⁹, canicularib⁹ dieb⁹ ſaxifragia, apio, petroſelino, fœni-

culo,pulegio,hedera,ſchœnantho,geniſta,adiantis,lupulis, & cæteris calculũ frangentibus nutritus,vino optimo & tenui potatus,in ſole dies 40.verſatus,donec vrina nigreſcat:tunc decolletur,& ſanguis non primus,nec poſtremus,ſed medius excipiatur olla pura, aut patina folijs prædictis inſtrata: dum concreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccetur ſole vel luna tectus reti aut panno raro.vitetur ros & pluuia.

Dioſc. Adipes recẽtes aqua pura aliquoties loti in vaſe ſemipleno, liquantur ſole vel aqua calida in vaſe duplici,tepore,aut cinerib⁹:& quod liquatũ erit,ſenſim effundatur in vas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuiſsimo transfuſi ſeruẽtur. Sic adipes liquatos colando à membranis & alijs purgat Gal.in emplaſtro diachalciteos.

Dioſc. Cantharides vere forpiculis præhenſas, & immiſſas phialę oleo obrue, & inſola, donec putreſcant,vel vre. Vel vaſe fictili nõ picato conde,linteo raro. vaſis os ſubliga, eóque deorſum verſo excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis,donec æſtu exanimentur,poſtea lino transfixę reponuntur.

Transfixio hic & in ſcilla,in radicibus elignatis ſeruandis, etiam eſt præparationis ſpecies:ſed cuique perſpicua,& ſæpe ad ſiccationem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericij leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in vſus medicos, ante quater quinquies, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci,in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta,ter lixiuio,vel aqua ſalſa lauatur,donec odor teter abierit ex aqua hordei,aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis,extrahes autẽ impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis,quibus quantum adhærebit forma ſcintillę inſola Iulio menſe,donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda,coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus ſufficiant.

De modo miſcendi ad com-
POSITIONEM MEDICAMENTA,
LIBER TERTIVS.

CVM FINIS omnibus iis quæ ipſum præcedunt,& ipſius gratia fiũt, ſit præſtantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis non vtiliorem modo, ſed etiam magis quàm prædictos duos neceſſarium facile iudicaueris. Cum neque medicamenta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt:aut ſi compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura cõpoſito) neque hæc præparaſſe, niſi cõpoſitio ſuccedat,quam illa duo ſpectabant,& in quam deligebantur, & præparabantur medicamẽta.

De modo igitur ſeu induſtria,& arte medicamenta componendi, & miſcendi ſumus dicturi:non tamen omnia,ſed ea pręcipue quæ parrhiſijs,aut vſu, aut paratu ſunt frequẽtiora. Quæ vero vrbes alię alia in vſu cõpoſita habent medicamenta,ex horum imitatione paruo negotio ſubſtituẽt.Porro in his omnib⁹ Meſue ordinẽ ſumus ſequuturi, vt ſcilicet doceam⁹. Primũ,quo modo cõdita ſint cõponenda, deinde ſapæ, iulepi,ſyrupi:tertio loco eclegmata: quarto decocta,& infuſa ſiqua hodie vſurpãtur,quĩto antidota,ſexto pilulę: ſeptimo trochiſci, octauo pulueres: nono olea:decimo vnguẽta, vndecimo cerata,duodecimo ẽplaſtra.His tamẽ paſsim,ſed locis ſuis ex Nicolao,& alijs ſimilia,ſed vſitatiora nobis adſcribemus.Quę vero vrbes alię vſurpãt,ſi libet adſcribãt,vt Lugdunẽſes cõſeruã menthę,athanaſię vulgaris, euphragię,ſcolopẽdrii oxalidys,ireos,ſtœchados,hyſſopi,ſaluię,ſaluię vitę myrobalanorũ,limonum, primulæ veris,ſigilli beatę Mariæ,ſummitatũ arantij,cucurbitæ,cucurbitã conditã ſyrupũ lupulorũ,calaminthes,violatũ decoctione cucurbitæ,electariũ de bolo contra peſtẽ, E.Indum maius.E.roſatum Meſuę loco.E.de ſucco roſarum.E.lenitiuũ quoddam.E. de pſyllio. E.lætitiæ Gal.E. letificans conciliatoris,auream alexandrinam,confectionem anacardinam,hieram Rufini,Logadij,Hermetis apud Meſuem,Micletam,requiem magnã Nicolai, rubiam trochiſcatam eiuſdem, trypheram perſicam in febribus continuis vſurpatiſsimã & ſarracenicam , philonium perſicum, & Romanum, & alia permulta vrbibus alijs conſueta adſcribant alij ſi volent.

DE CONDITIS SECTIO PRIMA.

Meſues.

ERyngii radix condienda ſit ampla,alba, tenera,intus ligno & foris cortice purgata,deinde ſecta in fruſta pollicem æquantia,intus,vnde lignum expurgaſti, farta vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc ſic præparata coquitur in ſaccharo ęquali & melle duplo,vel melle ſolo triplo.Coctis additur iuſtum pondus aromatum.

Humectantur,vt docet Meſues,in zingibere condito , & myrobal.cepulis . Mel & ſaccharũ deſpumẽtur & cũ his radicibus percoquãtur cinamomi & zinziberis ana drach. duæ in lib. ſingulas.

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam ſubduræ apparent, & coctione in ſaccharo & melle dureſcunt,non tenereſcunt,ſatius fuerit purgatas,& ſectas, aqua eas tegente ſuper cineres calidos nocte macerare,poſtridie ſemel feruefacere, & ex aqua illa ſi pura apparet,ſin minus,alia dulci ſaccharum ad electarij ſolidi,aut penidiorum conſiſtentiam coquere,illi tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophyllorum vel cinamomi,& zingiberis ſiccorũ mediocriter pulueratorum ana vnc.dimidiam in cõditi libr.duas, vel miſcere vel nodulo ſuſpendere ſine alijs aromatibus.Similiter cõdies radices ſiſari , cari, dauci,paſtinace,apij,raphani,& ſimilium prius ſcilicet lotas,& intus ac foris purgatas elignando,deradendo,decorticando,ſectas,fartas,melli,aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtras non eſt condiendus,niſi medicus aliquis doctus iuſſerit, vt in Meſue docui. Alij bene purgatas radices,in melle deſpumato,& ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt,ex aqua tamen non præcoquentes ne aromaticã vim auferant:radicem tamẽ helenij præcoque,vt amaritudinem deponat:ari,dracontij allij, cæpę,porri , & ſimilium, vt

acrimoniam deinde vt prædictas cum melle,& ſaccharo percoque.

Diaſatyrion alterum accipit libram vnam radicum eryngii coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrii plenarum & recentium vnc.octo radicum rhaphani domeſtici vnc. tres,radicum dracontii vnc.duas,quæ omnes ſimul tritę in lactis vaccini quantitate ſufficienti, & butyri vaccini olei ſeſamini ana.vnc. quatuor, igni lento coquantur ad iuſtam craſsitiem,⁎ tunc adde mellis deſpumati libras ⁎ ſex,ſucci cæpæ recentis librã vnam & dimidiam, vbi omnia erunt perfecte cocta,& ab igni depoſita,adde hunc puluerem ſcinci caudarum & lumborum drachmas octo, ſeminis erucę,naſturtii,paſtinacę,napi,aſparagi fraxini,piperis lõgi,been vtriuſque.zingiberis, cinamomi ana. drach. quatuor prædictis miſce. Poſtremo adde ſtrobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam,piſtaciorum depellatorum vncias decem,cerebrorum paſſeris vncias duas,miſce omnia probe,aromatiza drach.vna ⁎moſchi boni.

* & cernã tur.
* tres tantũ hodie.
* aquę roſarum ſemiuncia ſoluta & cum alijs miſta.

Radices rhaphani cum etiã duriores ſint radicibus eryngij,cum his prȩcoquendȩ videntur.radicis dracontij acrimonia,lacte, butyro,oleo obtunditur. potes coquere ex lacte ouino,muliebri,caprino,& etiam aſinino pro variis medici ſcopis,quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur, Pro oleo ſeſamino iam deſito ſumitur oleũ amygdalarum dulcium:quale poſtea deſcribam, vt in diaſatyrio analeptico. Iuſta craſsities eſt cataplaſmatis, opiatæ, caſsiæ purgatæ, ſordium auris, mellis vetuſti, aut probe deſpumati. quod ſignum quoque eſt perfectæ coctionis cuius poſt meminit. Nam mel deſpumatum, & ſuccus cæpæ prædictam craſsitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea quæ largior eſt in ſucco cæpæ recuperatur prior conſiſtentia, tuncque perfecta eſt coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante ſectione octaua. Sũt quæ in rem prȩſentem quo voles tempore(nã ſemper vna radix vegeta eſt licet magis & minus) lotam radicem ex ſecundo cicerum decocto coquunt,deinde caryophyllis & cinamomi fruſtillis configunt, & cum ſaccharo clarificato,& colato parũ diu percoquunt,dantq; dormituris radicẽ vnã,aut duas nec infeliciter.

Aquam cicerum ſecundã cur capiamus in Meſue dictum. Radices plenas capit ex agro præſertim ſabuloſo, quia flaccidæ ſunt exanimatæ,& vide ne varietas ſatyriorũ tibi imponat, lactis quantitas ſufficiens,vt digitis duobus ſupernatet, quo abſumpto, ſi nondum hæ ſunt percoctæ nouum lac,butyrum,oleum affunde. Pro cępa bulbum aſcalonitem nobis dictum,cur ponendum putem in Meſue docui.

Been,zingiber prima terantur ſemitritis adde ſemina, deinde cinamomum, poſtremo ſcinci ſicci.

Meſues Cõſerua roſarum.

Strobilos aqua tepida per ſemihorã prius macerari volunt ad acrimoniam tollendã,quæ cum tam exigua,ſit in alijs magna,fruſtra id cauſantur. Cerebella paſſerum prȩparata, vt lib. ſecundo docuimus,in pluribus præparationum modis.

* Hodie exunguantur nõ ſiccãtur.
* Duplum plerique.
* Non pleno,vt ſit locus feruori etiã ſine inſolatu.
Dies triginta quidã inſolant,male alij coquunt igni.

Saccharum roſatum ſic fit folia roſarum rubrarum nondum omnino apertarum in vmbra ⁎ ſiccãtur, donec ipſorum humiditas ſuperflua reſoluatur.teruntur tunc in mortario lapideo,additur ſacchari albi.triplũ⁎ reponuntur⁎ vaſe vitreo aut vitrato pergamena operculato,menſibus tribus inſolantur,in dies ſæpe mouentur,ſoli auferuntur,ſeruantur.

Sic ſaccharum,& mel triplum,vt florum,parum ſiccatorum vnciis duabus mellis deſpumati, aut ſacchari puri,puluerati,vnc.ſex miſcent.

Saccarum autem roſatum aliud hodie nobis appellatur,quod aqua roſarum albarum,aut

ſucco rubrarum pari ſolutum ad electarij ſolidi craſsitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro ſuperlitum inijcitur, ibique lateſcit, dum coaluit in teſſellas ſecatur. Saccharum roſatum tabulatum vulgo dicitur.

Saccharum violatum fit vt roſatum, niſi quod viole paulo diutius, & in vmbra ſiccādę, & cum ſaccharo inſolande, ſic fit ſaccharum *buglosſatum & roſmarinatum.

Meſues conſerue violarū.

*bugloſſi vtriuſque .i. vulgaris & borraginis.

Roſmarinatum male anthoſatum vocant, cum anthos florem omnem ſignificet non ſpeciatim florem roriſmarini. Sic etiam conſerue, vt vocant, fiant ex floribus Perſicorū, arantiorum, geniſtæ, ſparti, maluę, althęę, & ſimilium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & ſacchari puluerem viciſsim vaſi inſpergunt, & inſolant, aiuntq; ſic ſuas qualitates prope integras flores ſeruare. Alij ſaccharū clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum cōſerue, vt adiantorum omnium, quibus ad analepticum deſtillatum vtimur, & conſerua aſplenij, ſaluiæ vitæ, phyllitidis, & ſimilium. Herbę enim hæ recentes in mortario lapideo terūtur ſaccharo duplo miſcentur, inſolantur.

Mel roſatum ſic fit, ſucci roſarum recētium libra vna cum mellis albiſsimi & puriſsimi, & deſpumati libris decē coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipiēt, adde roſarum viridium forficibus, vel cultello inciſarū libras quatuor, coque ad ſucci cōſumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod tranſuaſa, & diu eodem contine, nā tēpore præſtātius euadit. Eodē modo fit mel violatū.

Nicolaus Alexandrinus.

Mel cū libris aquę trib⁹ mediocriter deſpumetur: vbi deinde feruebit, ſuper ignem aut extra miſce roſas & ſuccum, & inſola dies 40. aut circiter: coque ad ſucci conſumptionem, cola, percoque in ſyrupum.

Sunt qui mel clarificāt cum mel roſatum ore excipiendum eſt, illud enim clyſteribus magis idoneum eſt.

Mel myrtinum fit ex ſucci myrtorū lib. vna, mellis lib. duabus, igne lento ſimul percoctis.

Mel vuatum paſſulatum vulgo, fit ex vuis paſsis intus purgatis aqua calida, 24. horas maceratis, probe coctis, valēter expreſsis, expreſſo tandem ad mellis craſsitiē percocto.

Mel emblicarum, ſcilicet myrobalanorum eſt quo ipſæ ſunt conditæ & ſeruatę.

His mellis differentijs vtimur in alijs compoſitionibus.

Matthęus Gradi in cōſilio de lepra.

Anacardi triti diebus 7. aceto ſufficienti macerātur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle ſufficiēti coctus ad ſpiſsitudinē mel eſt anacardinū. Fæx vero ſiccata anacardi ſunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut ſaccharo, aut melle, aut vtroque condiuntur, interdum integri & cum ſeminibus, ſed ferè imperfecti, interdum ſeminibus purgati.

Fructus noſtrates cōdiuntur poma, pyra moſchatella, cydonia, perſica præcocia, armeniaca, pruna, præſertim dactylina, nuces virides, ceraſa, corna, baccæ ribes, & oxyacāthę, omphaces, omnes integri præterquā magni, vt cydonia, perſica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. ſecti cōdiuntur. Nuces verò depellatę diebus nouem aqua pura in dies ter quater mutata macerantur. Poſtea coquuntur aqua, donec tenereſcant, ſiccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiunculis configūtur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alii melius nuces immaturas ter fuſo (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) cōfiguntur, aqua ſępe mutata macerantur, coquuntur, vbi tenerę euaſerunt, mox in aquā frigidam, puram cōijciuntur, exempte depellantur, linteo ſiccantur, caryophyllis, cinamomo cōfiguntur: ſaccharo clarificato & percocto teguntur, quod ſecundo aut tertio quoque die, quia recruduit, parum eſt recoquendum nucibus tamen interea exemptis. Sic enim virides, & purę magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenereſcant poſtea cōdiuntur. Modus autē con-

Dies 4. ſufficiūt edulcare nuces ſi a qua fluuiali multa & ſępe mutata maceres. tot autem diebus inſipidę euadunt, & ſemiputres. Saccharū ſi purum aqua pauca, vt libra vna ī lib. duas ſaccha

ri coletſi impurũ & pingue clarificetur cũ æquali aqua.

diendi omnibus eſt vnus. ſaccharo enim ad ſyrupi cõſiſtentiã cocto immiſsi incoquuntur, donec ſyrupi conſiſtentiam ſaccharũ recuperarit quam amiſit fructuum humore ſolutum. Quin & præcocia ſi præterea ſaccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cũ ſaccharo recoquerentur dureſcerent. Aliç cydoniorum amborũ cõdituræ docẽtur in Meſuę, ſectione prima.

Gelatinam cydoniorum ſunt qui ex ſucco cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore, affuſo vtrobiq; pauco ſucco ribes, aut oxyacanthę, ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, ET ALIORVM QVORVNDAM.

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro ſuccuſſu purgatur. Rotũdius enim ac integrum delabitur. Quæ verò ſunt quaſſagrana, & cum his alienæ quędam materiæ in via fere hærent, vel in ipſis ceu carceribus pigra ceſſant. Aceto id merſum horis circiter octo ſine igni maceratur, igni frigitur ac ſiccatur, eius libra vna ſaccharo ſic tegitur ac incruſtatur. Aquę in lebetem ſtannatum impoſitæ libris nouem albumina ouorum tria inijciuntur, ſcopularum agitatu multo in ſpumam tolluntur. mox ſacchari, ſi impurũ eſt, (purũ enim parcius ſatis eſt parcioremque aquam requirit) libræ nouem miſcentur igni, omnia ſimul feruendo parũ diu, & rudicula confunduntur, donec ſpuma nigręſcat, quòd aquæ ſexta parte conſumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius prope dimidium in ſyrupi fere conſiſtentiam recoquitur. Interea ſemidolio focum alterum habenti ſuperpoſitum in magna pelui ærea coriãdrum manibus ad ſiccandum ducitur. Dum ſiccum eſt ſacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multũ diuque manibus in ea confricatur. Id velut tectorium dum apparet ſiccatum, iniecto nouo ſaccharo, iterũ vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud ſaccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum ſacchari dimidium in ſyrupi craſsitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (ſic enim vocant quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum vnionum, quos vulgus perlas appellat) ſi vbi iuſtã incruſtationẽ, ſed læuem & politam eſt aſſequutũ, è vaſe ſublimi inferno foramine ſaccharũ ſic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnẽ partem dimoueas, vel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilem, vel facilius multo mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarij tigillo aliquo innexi, vt vterque alternis nũc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinamomi, & arãciorum cõditur, ſi neglıgẽtia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis hæſerit, ſemina exime, & vaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradẽti cedat. Vbi terſum erit fundum vaſis, aquam illam ſaccharatam effunde in vſus aliquos ſeruiturã. Vas linteo mundo, & igni ſicca, ſemina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem eſt ſemen minutius, tanto ægrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius prope interuentu caldario occurrentiũ: ſed vbi iam auctius tectorijs aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia ſunt ſemen aniſi, feniculi, apij, cari, ſeriphij, quod contra vermes vocãt, papaueris albi in cerniculo rariore, aut denſiore pro ſeminis quantitate, purgatum accuratius confricãdum. Strobili, piſtacia, auellane, amygdalæ dulces, & ſi vis amare, ſimiliter ſiccatæ eodem modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllorũ ſurculi cinamomũ, cortex arancij, limonis, cucurbitæ.

Tragema, moſchatum ex puluere ireos ſaccharo aqua roſarũ, & pauco moſcho ſic fit. Puluis ireos velut compoſiti baſis, in peluim miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: vbi in granula minima partim cõcreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod tranſit deligitur, iterum ſi opus eſt tegitur, donec ſeminis papaueris (quod etiam nonnulli loco pulueris ireos ſupponũt ad operis celeritatem) rotunditatem & magnitudinem ſit aſſequutum. Tunc moſchus aqua roſarum pauca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus, pauco ſaccharo miſcetur, quo poſtremũ fit tectorium. ſunt qui aceruo huius cõditurę moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moſchi odorẽ trahat, ſubſtantiam non diſsipet manifeſte.

SECTIO SECVNDA DE SAPIS, IVLEPIS ET SYRVPIS.

SApa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & craſſatus ſolis aut ignis calore. Meſues.

Sapa nobis ſola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebete ſine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expreſsis. Id autem expreſſum percoquitur ad mellis conſiſtentiam. Sunt qui vt felicius ſeruetur, ſaccharo pari cōdiunt: ſunt qui ex vuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarum cū pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi cōſiſtentiam: aut multo minus ſi mox vtendus eſt, nec aer ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorum violæ nigræ, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſupra apozematum conſiſtentiam infra ſyrupi formā. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parãtur in rem præſentē, aut ſi non licet, eorū loco ſyrupi vſurpantur. Quia verò violas non deſtillamus ex ſiccarū infuſo coquimus. Alij magma violarum ad ſyr. violatum ex multis infuſionibus faciendum infuſarum parum expreſſum deſtillant, hacq́ue aqua inique vtuntur ad iulepi violati compoſitionem.

Materia ſyruporum omnis eſt à plantis, radices apij, petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorij, intybi, ireos, pirethri, ſpinæ albæ, & Arabicę, glycyrrhiza, polypodium, agaricus, rha barbarum, elleborus niger, aſarum, galanga, zingiber.

Herbę, bugloſſus vtraque, hyſſopus, mentha, calaminthe, eupatoriū, abſinthium, adiantum album, origanum, thymū, epithymū, caſſutha, oxalis, fumaria, chamędrys, chamepitys, folium. Harum item multarū ſuccus, pręſertim bugloſsi, mēthę, eupatorij, oxalydis, fumariæ, intybi, portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, tamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ paſſæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri, folliculi ſennæ. Horum multorum ſuccus tantum, præſertim pomorum, pyrorum, cydoniorū, cucurbitę granatorū, citreorū, & horum cortex, vuarū acerbarum & maturarū, vinū album bonū, antiquū, odorū, acetū, ſapa. Ad hęc myrtarum, prunorū, perſicorum, ribes, oxyacanthę, cannarum ſacchari, ſaccharū, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo deſpumatum.

Semina, cydoniorum, melonū, papaueris albi, nigri, rubri, lactucę, portulacę, apij, petroſelini, intybi, fœniculi, aniſi, liguſtici, dauci, cari: piper omne, cardamomū, hordeū, malue, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, roſa, viola, ſtœchas, ſchœnuanthos, epithymum, caſſutha, ſpica nardi, caryophyllum, gummi Arabicū, tragacantha, maſtiche, & liquor ſcammoniū. Et pręter hęc aqua fere fontana pura illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdum pluuia quę additur, vt in eam vires medicamentorū ſimpliciū macerando, & coquēdo trahantur: deinde ſaccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poſsit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: vt etiam promptius ſyrupi deſpumentur, clarificētur, colentur, & in corpus diſtribuantur: & ſint accipienti gratiores. Aquæ vires ſæpe ſucci ſuſtinent, ſed hi ſunt vt dicam clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad ſyrupos bis coquuntur, primo ad dimidias, vt ſyr. de pomis, & alij prope reliqui: interdum ad partis tertiæ cōſumptionem, vt ſyr. acidus ex ſucco citri, & alter ex ſuccis fructuū: interdum ad lib. vnius conſumptionem ſemel ferueſiūt, vt in ſyr. bizantino: deinde colantur, poſtea quieſcendo reſidere ſinūtur, alij biduo, alij triduo, alij minus aut magis diu, donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentum eſt, ſubſederit, & reliquum tenuetur, clarumq́ue ac purum euadat: id quod paulatim vaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi conſiſtentiam coquitur.

Subſidet verò alijs citius, alijs tardius, alijs largius, alijs parcius, vt vinis quæ ex genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerūt plurimā fœcē reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorū, cydoniorū, limonū, multa parte ſubſidēt: ſuccus granatorū minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſuco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo prope pari percoquūtur in ſyrupum, vt ſucci puri lib. 4. 5. ſacchari libras tres 4. recipiant, vt in Syr. ſucci pomorum, cucurbitę, ſucci lib. 7. ſacch. lib. 5. in ſyr. ex ſucco citri libre 10. humoris, lib. 8. ſacchari. in ſyr. acido ex pomis, interdum

minus ſacchari miſcet, vt in ſyr. Saporis ſuccorum librę circiter 6. in lib. tribus ſacchari ſyr. corticum citri libræ tres poſt coctionē relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyr. acidus ex cydonijs in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyr. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coquit cum Iulepi lib. duabus, vel pluribus, vel paucioribus. Si mānam paucā acceperit ſyrupus, nihilo min⁹ ſacchari poſtulat, vt ſyr. acidus ex māna eius vnc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cānarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de cannis ſacchari, niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſsimus eſt in ſyr, pręſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuū, & in ſyr. corticum citri. Saccharū autē optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquūt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarij ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione, colatione, reſidētia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimique hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorū ſiccorū ritu paulatim miſcētur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyr. acetoſum ſimplicē Meſuę, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componūt, vt vires eorum ſint integriores, nec ita prompte cādeſcant, quod vitium pauco melle miſto quidam effugiunt. Id quod probo maxime, modo non caneſcant, & ſitum non ducāt ob ſuccorum cruditatem. Quod vitiū cauetur inſolatu: quę coctio his potior eſt quàm quæ ab igne. Hoc autem modo ſyr. acidus citri, limonum, acetatus ſimplex albiſsimus fit, granatorum autē ribes oxyacāthę ſyr. cum debeat eſſe ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris ſui gratiam amittat. Eſt quando ſaccharū ſimul cum penidijs miſcetur, vt in ſyr. papauerū ad catarrhū ſacchari & penidiorū ana vnciæ quatuor in decocti ſelibra: & in ſyr papauerū ad tuſsim, ſacchari & penidiorū ana vnc. 8. in decocti lib. duab⁹, ſed in illo ſaccharū eſt parcius, vt in ſyr. adianti. ſacchari clarificati, & aquæ adianti ana vnc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquuntur autem in vaſe terreo plumbato potius quàm æreo ſtannato, igni prunarum lento, aut flāma exigua, ſed ſine fumo, vt carbones ante ſint omnino accenſi quàm vas igni tradatur: qui ſe coctioni non ſufficiant, alij ex foco ſemiuſti ſubſtituātur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonū nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Nicolaus Alexandrinus in ſyr. roſaceo.

Coquuntur ſyrupi ad iuſtā craſsitiem, ſeu donec portio eorū refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immiſsi humoris ſeu decocti, ſeu ſucci vncię circiter duę in libris ſingulis ſacchari ſuperſint. Id quod deprehēdes bullarum modo & numero: nam quoad ſucci multum supereſt in medio bullam excitat vnā, eámque maximā in ambitu paucas & paruas: dum verò in ſyrupi conſiſtentiam coctum propè eſt pro bulla illa maxima, plurimę vbiq; mediocres tolluntur.

Qui verò ſyrupi decocto conſtant, non ſuccis: pro ſeminum aut radicū libra vna requirūt aquę libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, ſiccarū quidem, aquæ libras duas: viridium verò libram vnā: aliorum autem ſimpliciū, quia pauca ſunt parua habetur ratio. Meſues tamen radicum ſimul & ſeminum libram vnam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in ſyrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum eſt, aut per ſe eſt macerādum, aut tanto largior aqua eſt affundenda, quāto coctio longior eſt futura: ſic dum ſicca, rara, lenta, & glutinoſa coquis, aquam auge, vt in ſyrupo hyſſopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, niſi nodulū ex glutinoſis eam colato incoquis, aut muccaginē ex his cū portione decocti extractam coctiori iā ſaccharo miſces. Incocta enim hæc glutinoſa decoctū incolabile reddunt, quia ſubſtantia emplaſtica viam ſibi pręcludūt, poris coli obſtructis. Idem vitium eſt ſi penidia miſcētur ex ſaccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sūt qui librę medicamentorū multam coctionem ſuſtinentiū tribuant aquę libras ſex: paucam, ſelibram, mediocrem, tres libras aquæ.

Simplicia primum deliguntur, & in ſcriniola papyracea, vel ſimilia digerātur. Siqua ſeorſum maceranda ſunt, aut ſimul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, inijciantur, primum coctu contumacia, ſeu quæ viribus ſus adhuc integris longam ſuſtinent coctionem, qualia ferè ſunt radices, ſemina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: poſtremò quæ ob eſſentiæ te-

nuitatem,aur virium imbecillitatem, etiā mediocri coctione exanimantur. Id quod odore,ſapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis,ruber in zizyphis magis intēditur:quia in his valenter eſt miſtus,& adiāti perpetuò virēt. De quibus omnibus abūde libro præcedēte, de coctionis ratione diximus. hæc dum carbonibus accenſis coquuntur quæ ſpuma ſupernatat, cochleari foraminulento deraditur, & ſimplicia, præſertim grauia,idētidem rudicula tollūtur à fundo,ne vrantur,& leuia merguntur:vt coquantur, & vires ſuas aquæ tradant. Vbi quantū ſatis eſt cocta erunt omnia(quod ferè fit hora vna)& vim ſuam omnem in aqua iam quātum ſatis eſt conſumpta depoſuerūt (quod in multis ſimplicibus ſapor prope aqueus relicto proprio declarat)igni aufer, & ſi vis in ſtāneam peluim,aut ſtannatā tranſuaſa:tege diſco mundo,horis quinq;,ſex,noctem, diem,macerari permitte. Poſt id tempus igni parum diu redde,vt recaleſcāt tantū:tunc per ſtamē cola,& exprime. Expreſſum vel procul ab igni,vel potius igni redditum,ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 6. 8.10.ſcopulis agita diu, & permiſce donec quantum poteſt ſpumeſcat. Mox ſaccharum in fruſta comminutū, immitte,aut penidia,aut mel,& ſiqua ſunt ſeorſum infuſa,aut ſoluta,vt tamar Indi,caſsia,agaricus. Poſtea coque, donec feruendo parum abſit à ſupernatando & effluendo, efflataque modice ſpuma decoctum ſub hac clarū appareat. Tūc vt calet panno laneo puro cola,ſi eſt glutinoſum, & quod primum permearit rurſus cola,& ſi vis totum bis aut ter cola,mutato etiam colo,ſi propter prioris ſordem opus eſt. Nam quæ ita calida colantur,igni multum tenuata,permeāt impuriora:ſi lentore carēt, modicè refrigerata colentur. Pāno etiam digitis molliter expreſſo,nequid vtilis materiæ in eo,& fœcibus maneat,ne tamē adeò exprimas,vt ſordis aliquid ſimul elicias, tūc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purū erit expreſſum,purgato interea & ſiccato lebeti redde,& igni lento percoque ad ſyrupi cōſiſtentiā,ſeu donec decocti vnciæ duæ, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquenda,vt ſemina maluæ,cydoniorum,lini,fœnigręci,maſtiche,tragacantha,gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantum ante clarificationem incoquunt, alij ante & poſt. Poſtremo cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abijciunt:alij nulla ratione in decocto retinent,cum vires ſuas ea iam tradiderint omnes, non etiam aliquas retinent, vt nodulus aromatum,rha barbari, ſcāmonij, ellebori nigri, & aliorū de quibus libro ſuperiore in expreſsione.

Si verò ex infuſione ſimplicium poſt coquenda fiat ſyrupus, omnia ſimul infundantur,deinde coquantur. Sic enim vis eorum humori firmius,& diutius impreſſa, coctione iuſta diſsipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore ſicca,rara quàm viridia dēſa, vt in ſyr.ſtœchados ſimplicium,verbi gra. parum tritorum lib. vna maceretur horis 24.libris ſeptem aquæ,ſi aridiora ſint libris octo,quarum vnā vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ conſumptionem, quod etiam citra infuſionem coquendo,faciendum eſt: poſtea exprime, & reliquum, & lib.quatuor percoque cum mellis deſpumati, aut ſacchari puri libris quinque ad ſyrupi conſiſtentiā, & ſyrupi habebis libras ſex & dimidiā aut ſi hyems ęſt,ad libras ſex:ſi ęſtas,ad libras quinque & dimidiam. Nam æſtate ſyrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excrementoſo feruoris & putredinis cauſa relicto accedente externo calore hanc excitante,ſacchari aut mellis purgati pondus par ſucco aut decocto quidam miſceri volunt: alij verò etiam paulò plus ob noſtrarum plantarum cruditatem,ob quam etiam diutius ſyrupi nobis ſunt coquendi,vt prope ſolum ſacchari,aut mellis pondus maneat percocto iam ſyrupo. Diutius etiam coquendum:ſi ſucci,aut decocti plus eſt quàm ſacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam ſucci, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum cōſumptionem in rhodoſtacte ſucci roſarum ſextarios duos,mellis ſextarium vnum coquit ad quartæ partis conſumptionem.

Coquuntur ſyrupi in vaſe quouis,ſed qui acetati ſunt in vaſe lapideo vel terreo,ſed plumbato,quod etiā Meſues recte monuit in ſyr.acetato ſimplici,ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ ſyrupum vitiet, niſi vas æreum ſit ſtannatum, quale eſt quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctionis perfectę ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia:ſi verò antequam mel recipiant,cocta erant parum, vt ad tertiæ partis conſumptionem, poſt mel acceptum magis ſunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erāt donec tantùm pars tertia remaneret,vt in oxymelite de calaminthę mediocriter vbi ad dimidias erāt cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum ſecundis, mediocri-

ter coctum poſtremis miſcendum eſt.

Si operis ſpecimen edis, aut etiam tecum cõponis, aquę libris quindecim cum Meſue, aut potius viginti, lib. ſex roſarum macera horas octo, expreſsis roſis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut ſi libras aquæ tantũ quindecim miſces, expreſſum pende, quod ſi diminutum eſt, quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut 4. infuſionum.

Nicolaus

Syrupus roſatus ſic paratur, roſas recentes aqua feruente macera vaſe operculato, vbi hæc refrixerit expreſsis roſis & abiectis, iterum feruefiat, & eadem roſas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cũ pari ſaccharo percoquatur in ſyrupum.

Hic præſertim recens mediocriter purgat magis ex incarnatis, vt in Meſue docui.

Parari omnino hic debet, aut iulepus roſatus Meſuæ in ſyrupum coquẽdus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici vel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo cocto & colato, qui ſyr. roſarũ ſiccarum eſt. Alius autẽ ex ſucco roſarũ rubrarũ fiat purgato, cum pari ſaccharo, Tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicolaus

Syrupus violatus, & nymphææ, & alii ex floribus eodem modo fiunt.

Meſues.

Syrupus ex cydoniis fit ex libris decem ſucci cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permiſsis donec clareſcãt. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. vna aquę vncijs quatuor ſoluta trib⁹ feruefactionibus in electarium coquitur, tunc ſuccus cydoniorum piſtillo valenter cõmiſcetur. ſunt qui parũper ſaccharo prope percocto incoquũt: ſi impurum eſt ſaccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui ſuccos citra coctionem reſidendo, & inſolando purgant, deinde cum ſaccharo clarificant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt ante diximus.

Meſues

Syr. de granatis acidis, ſyr. de granatis dulcibus, ſyr. de omphacio, ſyr. ex ſucco oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & vua oxyacanthæ.

Similiter ex fructuum omnium, & herbarũ ſucco fieri ſyrupus poteſt ſi ad dimidias coquatur, biduo reſidere permittatur, coletur, cũ ſaccharo prope ęquali percoquatur, in ſyrupi conſiſtentiam.

Alij in his omnibus ſaccharum aqua pari ſolutum coctũ modice cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij, aut penidiorum conſiſtentiam. Tunc vbi frigeſcit, ſuccos ipſos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miſcent. qua componendi ratione ſuccorum vis, præſertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm ſi ipſi coquãtur. Alij ſuccos hos reſidendo, & inſolatu purgatos, ſaccharo, vt dixi, percocto comprehendũt. Quam componendi rationem omnino pręfero ei quę ſuccos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

Meſ.

SYrupus ſaporis de pomis recipit ſucci pomorum redolentiũ lib. tres, ſucci bugloſsi domeſtici & ſylueſtris ana lib. duas, folliculorum ſennę vnc. quatuor, croci drach. duas, ſacchari albi lib. tres. Fit autẽ ſic, ſenna cõtrita horis 24. ſuccis maceratur, ſemel aut bis feruefiat, coletur: expreſſum poſt cũ ſaccharo percoquatur in ſyrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.

Syrupus portulacę accipit ſeminũ portulacę tritorum lib. vnã, horis 24. macerãdam in ſucci intybi cocti & purgati lib. * quatuor poſtea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum ſacchari lib. duabus percoque in ſyrupum.

Mes.

* Alij ſex vel etiam octo, vt colari poſſit: ſuccus enim per ſe glutinoſus lẽteſcit adhuc infuſo ſeminis.

Syr. adiantinus recipit glycyrrhyzę vnc. duas, adiãti albi vnc. quinque, tempera aquæ fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expreſſum percoque cum ſacchari clarificati, aquæ adiãti albi ana vnc. octo.

Ex adiãti albi lib. vna, & vncijs duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ libris ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum ſacchari libris tribus. Hic percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum ſacch. libra, aut ſeſquilibra coquunt ſine aqua adianti. alij adiantum album recens multum ſine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum ſaccharo clarificant, percoquunt.

Syr. zizyphorũ fit ex zizyphis ſexaginta, violarũ, ſeminis maluę, ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrhizę, hordei mundati, ana vnc. vna, ſemi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthę ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanę lib. quatuor, & lib. ſacchari duabus.

Mes.

Aqua eſt parcior quàm vt poſsit colari, ob id vel augenda eſt, vel ſemẽ maluæ & cydoniorum, & gũmi, tragacanthę nodulo ligata clarificato ſyrupo immittãtur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato. ſi autem muccaginem ex his extractam nõ clarificato immiſeris egerrime ob horum lentorem colatur, ſi colato turbidus & impurus ob id ingratior fit ſyrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drach. ſexaginta coctis in lib. quatuor aquæ pluuialis ad cõſumptionem lib. duarum, & dimidiæ, tunc percoquantur cũ ſacchari albi, & penidiorum ana vnciis quatuor.

Ibidem.

Largiore ſaccharo ſi condias, vt lib. vna, aut etiam duabus, gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicã diutius ſeruabitur, cum pauco autem ſaccharo puro, ſi diu non erit ſeruandum eſt efficacius. Capita cũ ſeminibus magnorum & paruorũ ſiccorum & humidorum media macerẽtur 24. horis: & ſi ſint ſicciora, pluribus deinde coquãtur, donec tabeſcant: exprimantur cum ſaccharo, vel melle pro varijs medici ſcopis, percoquantur in ſyrupum. Vide diacodium in Meſ.

Syr. acetatus ſimplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum ſacchari lib. quinque coquendas in vaſe lapideo, ad dimidias ſemper deſpumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.

Ibidem.

Sunt qui ſaccharum aqua ſolutum mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij cõſiſtentiam frigeſcenti, paulatim baculo miſcent acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne cãdeſcat. Alij Nicolaum ſequẽtes aceti albi partes duas cum ſaccharo puriſsimo coquunt & deſpumãt, neque aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compoſitus eſt.

Syr. acetatus cum radicibus recipit radicum apii, fœniculi, intybi, ana vnc. tres, ſeminum apii, fœniculi, aniſi, ana vnc. vnam, ſem. intybi vnc. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tũc additis ſacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

Syr. Bizantinus recipit ſucci intybi, & apii ana lib. duas, ſucci lu-

Putatur inuentus, vel

v ſumulto celebratus bizātij, vnde illi nomen. alijs à precio denarij bizātini qui quibuſdā hodie etiā biſantius dicitur, vnde & ſyr. quoq; hunc denarij vocant.

✱Syr. bizātinus abſolute ſine aceto eſt.

Syr. bizātinus acetat°.

Syr. bizātinus cū additionibus.

✱Incerti eſt authoris.

puli,bugloſsi hortenſis, vel ſylueſtris ana lib.vnā:feruefiant ſemel & purgentur. Eius ſucci clarificati libras quatuor igni lento coque in ſyrupum cū ſacchari lib.duabus, & dimidia. interdum additur ⋆acetum mēſura ſuccorum purgatorum dimidia: interdum roſarū vnc.duæ,glycyrrhizę,vnc.dimidia,ſpicę nardi drach.duę ſem. aniſi,fœniculi,apii,ana drach.tres ſuccis incoquuntur.

✱Syr.de quinque radicibus accipit radicū apii, fœniculi, petroſelini,aſparagi,ruſci,ana vnc.duas coque lib.ſex aquæ fontis,ad tertiæ partis conſumptionem , expreſſum percoquitur cum ſacchari lib.tribus,addendo ſub finem aceti vnc.octo.

Oxymeli ſimplex fit ex aceti parte vna,mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in ſyr.conſiſtentiam deſpumando.

Hodie ſic coquunt quod diu ſeruandū eſt. Oxymeli autē Galeni ex aceti parte vna mellis partibus duabus aquæ partibus hyeme octo æſtate etiam duodecim. Mel cum aqua primū deſpumatur,vbi ſpumare deſijt,cum aceto iterū deſpumatur,refrigeratū albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu,cum tollitur cinamomum,additur ad drach.vnā in lib.ſingulas:dū refrixit, per pannū bis ter colatur: addito ſi vis etiā tū cinamomo iucūdiſsimū.dies paucos loco frigido ſeruat ex albo aceto,& melle pulchrius.

Meſues

Acetum ſcillinum ſic fit,ſcillę laminas inter corticem & cor medias acu linea filo conſutas tanto interuallo ne ſe cōtingant ſiccabis in vmbra dies quadraginta,poſtea cōciſam cultello ligneo lib. vnā dies alios 40.inſolabis, in aceti boni lib. octo, in vaſe vitrato, ſtricti orificii bene obſtructi,poſtea colabis,& ſeruabis.

Sunt qui inter ſcillæ laminas ne ſe tangant,& ad odoris gratiam interſuunt fœniculi viridis,aut ſicci ſtipites.

Ibidem.

Oxymeli ſcillinum fit ex aceti ſcillini lib.duabus,mellis deſpumati,lib. tribus coctis deſpumando.

Ante mel ſit deſpumatum,vt in melle roſato,ſed quam ſpumā vi aceti ſcillini expuit, eam derade.

Nicolaus ſaler. aliter ſer Nicophar.

Oxyſaccharum fit ex aceti vnc. quatuor,ſacchari lib.vna, ſucci granatorum acidorum maturorum lib.dimidia.

Saccharum ſi purum eſt aceto ſolutū,duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium,poſtea cum parū refrixit,piſtillo miſcetur ſuccus granatorum.Si autem ſaccharum eſt impurū,ex aqua coquitur & clarificatur,deinde aceto & ſucco percoquitur.

⁎alij. lib. duas & dimidiā, vt facilius coletur & valentius aſtringat.

Syr.abſinthii recipit abſinthii Romani lib. dimidiam,roſarum rubrarum vnc.duas, ſpicę nardi drach.tres, vini antiqui boni & odori,ſucci cydoniorū ana.libr.✱ vnā & dimidiā.In his macera horis 24. prædicta,coque igni lēto ad dimidias cū mellis lib.duabus. fiat ſyrupus.

Abſinthium,roſę, ſpica minutim conciſa vino & ſucco macerantur, coquuntur,exprimuntur,expreſſum cum ſaccharo clarificatum percoquitur in ſyrupum.Satius fuerit abſinthium per ſe infundere, & roſas, & ſpicā ſimul, deinde infuſo abſinthij parum cocto addere alterum,& parum ſimul coquere,exprimere.In expreſſo lib.ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib.reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctū id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur niſi ſuccum, vt dixi auxeris ad lib.duas & dimidiam.

Sunt qui pomorū acido dulcium , vt

Syr.menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulciū, & dulcium, ſucci granatorum acidorum,dulcium, acidodulcium,ana lib.vnā,

& dimidiam ✱foliorum roſarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias, ✱cum mellis vel ſacchari lib. duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.

ramburorũ, & granatorũ acido dulciũ, tãtũ ana lib. duas & dimidiã miſcent.
✱minutim conciſæ.
✱quæ ſuccos macerãdo opotos coquendo reddit.

Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationẽ. His cętera macerabis horis 24. igni lento coque, exprime, recoque, clarifica cũ ſaccharo, vel ſaccharum clarificatum miſce, *cola, exprime cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur panno ęgre & lente, ſed tandem aut pannũ muta, aut ſaccharũ, vt prius partire.

Loco ſyruporũ fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fumariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortẽſis drach. viginti, myrobalanorum Indarum, citrearũ ana drach. quindecim, caſſuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calaminthes, buglosſi, ſtœchados, glycyrrhizæ, polypodii, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drach. ſex, roſarum, ſemi. fœniculi, aniſi ana drach. duas & dimidiam, pruna viginti, vuarũ paſſarum purgatarũ vnc. quatuor. Tamar Indorum vnc. duas & dimidiã, ſacchari lib. quatuor, ſapæ lib. duas, fiat ſyrupus. Meſ.

Pruna, vuę, ſemina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, poſtea glycyrrhiza, bugloſſus, fumaria: poſt myrobalani, calaminthę, thymus: deinde prope co꟞is epithymus, caſſutha, ſtœchas, roſę, agaricus addãtur, vbi aquæ dimidium erit conſumptũ, aufer igni, macerari noctem vnam ſine, recalfactum exprime, expreſſum clarifica cum ſaccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti vncijs duabus creti & penſi, vt purgati pondus iuſtum expleãt, ſyrupo addantur, minimum coquãtur ad decocti ſcilicet conſumptionem, & ſapa ſyrupo ſoluta miſceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus ſapore iucundo præditis cõſiſtentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax ſyrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos ſeorſum infuſos exprimunt, & alijs miſcent, paulò ante colationem.

Syr. ſtœchados recipit florum ſtœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, aniſi, pyrethri, ana drach. ſeptem, piperis longi drach. tres, zingiberis drach. duas, vuarũ paſſarum purgatarum vnc. quatuor mellis lib. quinque condiatur cinamomi, calami aromatici, ſpicę nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. vna & dimidia, ligata in panno raro & appenſa in ſyrupum. Meſues.

Coquitur in aquæ lib. 7. vel octo ad lib. circiter duarũ cõſumptionem, colatum cum ſacchari lib. quinque clarificatur, colatur, prope percocto immergitur ſæpe nodulus, & rudicula comprimitur: poſtremo in percocto appenditur, Vuæ, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, ſtœchas hoc ordine coquantur.

Syr. glycyrrhizę recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. vnã, hyſſopi ſicci vnc. dimidiã, horis 24. macera, aquę lib. quatuor coque ad dimidas, expreſſum percoque cum ✱mellis, ſacchari, penidiorum ana vnc. octo, aquæ roſarum vnc. ſex.

✱deſpumati.

Hodie coquunt plerique ſine maceratione, quòd ex his facultas in aquam coquendo prompte trahi poſsit. Hæc roſarum aqua percocto iam ſyrupo addenda, ſed coquendo conſumenda, niſi cum quibuſdam drach. tantum ſex miſceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca ſaccharum nõ recrudat. Sunt qui mane macerant, poſt meridiem coquũt. penidia hæc fiant ex ſaccharo puriſsimo (nam impurum ægre colatur) hoc eſt, ſaccharum ad conſiſtentiam penidiis debitam coctum, & pertritum piſtillo li-

gneo in vaſe non autẽ manibus oleo,inunctis etiam cũ amylo, tractum in penidia nem-pe illo ſaccharo impuriora.

Meſ. Syr.hyſſopi,recipit hyſſopi mediocriter ſicci, radicũ apii, fœniculi,glycyrrhizę,ana drach.decem hordei mundi vnc.dimidiam, ſemi. malųę,& cydoniorum, tragacanthę ana drach.tres, adianti albi drach.ſex, zizypha, myxa ana triginta, vuarum paſſarũ purgatarũ drach.duodecim:ficus ſiccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib.duas:fiat ſyrupus.

In lib. aquæ ſex calidas inijce hordeũ hora poſt dimidia radices ſi dãtur recẽtes,eli-gnatas tamen & conciſas,horę quarta parte poſt, fructus omnes:mox ſemina, & traga-cantham linteo raro ligata, filo longo,poſtremo adiantum,penidia,vt prius.

Ibidem. Syr.praſii recipit praſii vnc.duas hyſſopi, adiãti albi ana drach. ſex,glycyrrhizæ vnc.vnam,calaminthes,aniſi,radicum apii,fœniculi ana drach. quinque,ireos,ſemi. maluæ & fœnigreci ana drac. tres,ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc.quinq;,ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum mellis boni deſpumati ana lib.duas.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum vuæ, ficus,poſt praſiũ, hyſſopũ, calaminthe, poſtremo adiantum coquãtur, ad dimidias horis ſex macerentur,recalfiãt, exprimãtur,cum penidijs & ſaccharo clarificẽtur,colentur,percoquãtur in ſyr. interea identidem in id colatum,& ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo ſemina maluæ,lini,fœnigræci,cydoniorum continente.

Ibidem. Syrupus intybi recipit ſucci intybi vna feruefactione,deinde reſidẽtia purgati lib.octo affũde paulatim ſaccharo,ſi impurũ eſt clarificato. Si verò minus eſt purũ ſucco diſſolutũ coquatur,cũ albuminibus purgetur,coletur,percoquatur in ſyrupũ, nam hic ſuccus prõpte corrũpitur, cũ ſuccus limonũ, granatorũ,cydoniorũ etiam per ſe ſeruari poſsint,& multo magis parum, cocti cum ſaccharo.

Intybum accipe cichoriũ ſylueſtre non lactucã ſylueſtrẽ vulgi endiuiã ſeu intybum. Ne ſit opus prę terea ſyr.duobus de cichorio ſimplici,& de endiuia ſimplici.Quod ſi in aliquibus ſcripturis intybus & cichorium requirantur,vel ipſum auge, vel ſatiuũ & erraticum,anguſtifolium,aut latifolium,vel alias cichorij ſpecies miſce.

Syr.arthemiſiæ Matthæi Gradi in cap. de mẽſibus ciendis lib.9. ad Almanſorem,recipit arthemiſiæ manipulos duos,pulegii, calaminthes,origani,meliſſophylli,perſicariæ,ſabinæ, ſampſuchi,chamædryos,hyperici,chamępythios,matricariæ cum flore,centaurii parui,rutæ,bethonicę,bugloſsi.

Radicũ fœniculi,apii,petroſelini,aſparagi,ruſci,ſaxifragię,enulæ,dictamni,cyperi,rubiæ,iridis,pæoniæ ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi,libyſtici,petroſelini,apii,aniſi,melanthii, carpobalſami, coſti,aſari, pyrethri, caſsię ligneæ,cardamomi,calami aromatici,phu,ana vnc.ſemiſſam. Quaſſata infundãtur aquæ fluuiali ſufficienti horas 24. poſt coque ad aquæ dimidię cõſumptionem. Tunc aufer igni,dum aqua tepuerit,frica manibus omnia & cola, expreſſum percoque in ſyrupum cũ mellis & ſacchari quan-

titate ſufficienti. Additur interdum acetũ acerrimũ, vel ſcillites largius, parcius pro ſcopis variis, aromatizatur cinamomo & ſpica.

Alius ſimplicior iſto eſt in vſu.

In aquæ lib. octo coque primũ radices noſtrates, deinde ſemina, poſt herbas, p oſtremo pyrethrum, & aromata. Coſtũ, aſarũ, caſiã, cardamomum, calamũ aromaticum, phu vbi libre quatuor ſupererũt, fiat vt in ceteris, & cũ ſacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur. vt ſit efficacius, quãuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & ſaccharo dulcoratur, perſicariam aſtringentem & frigidam quę maculato eſt folio nonnulli miſcent: ego autem acrem & non maculatam vſurpandam cenſeo, vt acria & menſes mouentia ſint omnia nulla temperantia.

Syr. cichorii ex Gulielmo Placentino, recipit cichorii manipulos duos.

Idem pleriſque fit ſimplex ablato rha barbaro.

Foliorũ buglosſi vtriuſq;, lactucæ, cichorii hortẽſis, oxalydis, violæ nigrę, ſereneos tricatiri̧ę ana manipulũ vnũ, rhabarbari drach duas.

Herbæ, tritæ coquãtur in lib. duabus aquæ ad partis tertiæ conſumptionem, colẽtur. Adde expreſſo ſacchari lib. duas, clarificetur, & iterũ coletur, reddatur igni, adde rha barbarũ pululeratũ pãno lineo ligatum, & ſæpe confrica, donec ſyrupus erit percoctus.

Syr. cichorii alter ex Nicolao Florẽtino, recipit intybi ſatiui & erratici ana manipulos duos cucurbitæ, lichenis, lactucæ ſylueſtris, & ſatiuæ, fumarię, lupulorum, ana manipulum vnum, hordei integri, halicacabi ana vnc. qnatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & vulgaris, aſplenii caſſuthæ, ana drach. ſex, radicũ feniculi, apii, aſparagi, ana. vnc. duas, coque in aqua ſufficienti, cola, cũ ſaccharo clarificatum & rurſus colatum percoque in ſyrupum cõfricãdo in eius libris ſingulis rha barbari, drach. quatuor, panno raro ligatas cũ ſpicę nardi ſcriptulis quatuor. Dantur vncię tres cum emulſione ſeminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo ſyrupi hepatis obſtructionibus, & intemperaturæ calidæ deſtinati, quia nominibus barbaris & nemini intellectis conſtant, pelagus opinionum pepererunt. Nam endiuia ſylueſtris & domeſtica, taraxacon, batiſſoſere, ſcariola, cichoriũ, quid apud hos ſit barbaros nunquam poſsis ex ipſorum ſcriptis didiciſſe tam ſunt ea plena, craſſa ignorantia. Propterea mihi videtur ſatius cum cichorij ſeu ſeridis genus omne eadem ſit facultate, cichorium autem quod ſylueſtre eſt ſtomacho vtilius & efficacius ſit, vt ſyrupus hic ex ſolo fiat cichorio, aut cichorij ſucco, ſed largiore, vt ſit ſimpliciſsimus, cui ſi ad pompam voles alias ſeridis ſpecies miſcere, & lactucam ſatiuam & agreſtẽ & ſohelum vtrunque, & hieracium vtrũque, & chondrillam luteã ac ceruleam, & ſi quid aliud tam ſatiuũ quàm agreſte lacteũ eſt, ac cichorii generis, nihil repugno, modo tam non ſis anxius in harum vocum barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur vocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararum vocũ, quæ quid ſignificẽt ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorum alius quiſquã vnquam pernouit, aut certo definiuit.

Endiuia (quod nomẽ ex intybo corruperũt) barbaris eſt quę lactuca ſylueſtris Dioſcoridis videtur. Thuſcis autẽ vulgo endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola verò ex ſeride etiam deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſtifolius.

Taraxacon ſeu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium eſt, aut dens leonis ſeu cichoriũ erraticũ, latifolium Plinio dictum. Batiſſoſeris hermolao corruptum videtur ex baptiſecula quę illi cyanus eſt, ruribus ſic dicta quod ſeculã, id eſt, falcẽ meſſoriã remoretur. alij malunt batiſſoſerim eſſe ſerim. i. cichorium quoddam erraticum, in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE ECLEGMATIBVS.

Lohot.

E CLEGMATVM ſeu linctuū materiæ fere ſunt Meſuę partes plantarū. Radices, vt glycyrrhizæ, ſcillæ, iridis, bryōniæ, allij, ari, dracōtij, cannæ vſtę, quod ſpodium Arabibus dicitur.

Herbæ, hyſſopus, praſium, adiantū albū, calaminthe, braſsica. Flos croci.

Fructus, vuę paſſę, ficus paſſę, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrizæ, ſcillæ.

Succi herbarū, braſsice, praſij, fœniculi, cannarum ſacchari.i.ſaccharū, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorū, nucum, myrtarum, pulpa caſsiæ, ſapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde ſyrup⁹, pſyllij, cydoniorū, maluę, melonū, cucumeris, citreoli, amygdalę dulces, amarę, ſtrobyli, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigreci, fœniculi, aniſi, naſturcij, amylum, farina fabarum.

Cortices cinamomū, & alijs cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroſelini, &c. Præter hæc aqua cui multa horū infunduntur, incoquuntúrue, & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ terūtur ſi ſunt ſiccæ, vel aqua incoctæ & tritæ, & cretę alijs miſcentur, ſpodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: ſed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerantur, coquuntur, exprimuntur, abijciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi ſunt, & ob id prōptè miſcentur: glycyrrhizæ autem ſuccus, vel diſſoluitur, vel in taleolas ſectus, inter papyros ſiccatus, aut aliter calfactas, ſcilicet aliquoties piſtillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis piſtillo & mortario ſi eſt ſiccatione opus, vel in muccaginem ſoluuntur.

Semina ſi maiora ſint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, auellanæ, fabæ, melonum, cucumeris, citreoli, ſi parua puluerantur, & ſi vis horum quędā vt papaueris poſt incidūtur, ex alijs etiā muccago extrahi, & reliquis miſceri poteſt, vt ex ſemine lini, fœnigræci, cydoniorum, pſyllij.

Huius verò tempeſtatis eclegmatū materiæ magis ſunt penidia, pilulę albę, bechicę, electarium, vel pulueris E. diatragacāthi fri. diairis ſimplicis, & Salomonis diacalaminthes, diahyſſopi, diapraſij, ſaccharum candefactum, ſuccus glycyrrhizæ, caſsia cum ſyr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergēte incidente, pro medici indicationibus. Quibus miſceri poſſunt etiā alia ſimplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex veterum eclegmatis hodie quidam retinent eclegma ſanum, ex pulmone vulpis, diacodion, diamoron, diacarion. De quibus quia eſt abunde nobis dictū ſectione tertia Meſuę, fruſtra hic repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compoſitum hoc medicamentū eclegma caſsiæ pro enematibus vocant, & ſic parant. In libra vna decocti violarum, maluę mercurialis, betæ, parietarię, abſynthij coquunt mellis lib. dimidiam, & ſub finem inijciunt pulpæ caſsiæ fiſtulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QVARTA.

S ECTIO quarta de apozematibus, & infuſis eſt: quia tamen horum nullum hodie in vſu eſt, ſatius fuerit ſi quem vtendi cupiditas cœperit, Meſuē con ſulere. Quæ autem infuſa & apozemata in rem præſentem hodie facimus, longe ſunt ab illis diuerſa, & tam paratu facilia, vt vel puero perſpicua ſint. Quapropter de his ſuperſedere malui quàm parum neceſſaria, etiam intelligentibus inculcare, præſertim cum ſtatuerimus aliquādo dare typographis commentarium quendam noſtrum de remedijs medicis omnibus ſumendis, & admouendis: inter quē multa congerimus exempla apozematum, & infuſorum hac ætate conſuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECCTIO QVINTA.

SECTIO quinta de antidotis ſeu electarijs quorum materię ex omni medicamentorum ſimplicium genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipue parantur, ſicca ſeu puluere, melle excepta, vel ſaccharo, vel alio humore. Quoniam verò puluis horum eſt materia reliquarum trium formarũ de puluere prius mihi fuſius dicendũ, quoniã hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi ſunt leuiter perſtringenda, ne in compoſitionibus ſingulis hæc ſint inculcanda.

Teruntur primum radices acori, cyperi, coſti, phu, gẽtianę, glycyrrhizę, mei, zingiberis, & ſimilium, & interdum coquuntur, ſi electarium pręſertim molle eſt futurum, ſed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis ſemina fœniculi, apij, petroſelini, aniſi, dauci, ameos, ſeſeleos, amomi, cardamomi, & ſimilia adduntur.

Semina autẽ cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per ſe, aut etiam ſaccharo pauco, ne pingueſcant adiecto.

Poſtea herbæ ſiccæ, caſia, cinamomũ, aſpalathum, calamus odoratus, caryophylla, ſpica nardi, ſchœnuanthos.

Poſtremo flores roſarum, croci, epithymi, forpicibus antè conſecti.

Vuæ, dactyli & ſimiles fructus, vel per ſe triti cernũtur impulſu manuũ, aut cochlearis, vt caſsia, tamar Indi: vel ſecti cum ſiccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, hammoniacum, opiũ, myrrha, vino, melle, vel alio humore ſoluuntur, vel parua portione cum alijs ſiccioribus multis teruntur minutim prius ſecta, ſic os cordis cerui, raſura eboris. Turbith modice quaſſatũ vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & ſimilibus, tunc ſicciora miſceantur zingiber, piper & ſimilia, vt puluerari poſsit. Nam per ſe lateſcit non pulueratur ſi ſit legitimũ. Quæ induſtria ſcãmonio, opio, & liquoribus, gummis, reſinis terendo lateſcentibus confert: vel piſtillo & mortario calfactis illa ſiccare: ſed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda præterea tenuiſsime calida cum vrinas mouere ſtudemus, vt thymum, aſarũ, cyminũ, vt in aurea, athanaſia, eſdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus E. aromatico: craſsius verò cum purgare ſtudemus, vt in antidoto hamech vtraque in electario Indo maiore.

Per ſe teruntur rha barbarũ, ſcammonium, niſi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibuſdã miſcetur, & poſtrema miſcẽtur ac è propinquo, & clemẽter ne euolent, aut exhalent. Seorſum quoque thus maſculũ, myrrha, maſtiche, ſuccinum, gummi Arabicum, tragacantha, moſchus, caphura, ambra: ſed hęc tria ferè cum pauca aqua roſarum, & poſtrema miſcẽtur etiam è propinquo. qua ratione rha barbarum, & ſcammonium. Priora autem minutim ſecta mortarium ſiccius poſtulant, vt euphorbium, ſtyrax, calamites, ſal gemma, ſericum, anacardi etiam per ſe terantur.

Vniones, corallium vtrunque, lapidum pretioſorum fragmenta in mortario lapideo vel æreo primum craſsius teruntur, poſtea ſuper marmor porphyriũ, vel alium lapidem duriſsimum ducendo friantur, affuſa identidem pauca aqua roſarum, aut bugloſsi.

Lemnia terra, vt bolus armenia per ſe eſt friabilis, & humore aliquo ſoluta mox liqueſcit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacẽ ſcripto nobis lib. 4. methodi medicamenta componendi poſſunt huc trãsferri, quale eſt illud quod mortarium in quo prædicta omnia terũtur, & cætera alia, præſertim prætioſiora, eſt tegendũ, etiam duobus operculis, ne quod eſt tenuiſsimum exhalet ac euolet. eadem ratione quod iam eſt cretum curioſe inuoluatur. Si electarijs ſucci, vel humida alia adſcribuntur, tollenda ſunt ſi hæc ſicca & puluere ſeruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: ſi verò electarium formare libet molle, ſunt vſui quæ forma veteribus magis placuit. nã quæ hodie eſt electarij ſicci, & ſolidi forma, minus eſt vſu frequens, niſi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, ſi puluerem vis, niſi pauca cum magna ſiccorum copia puluerari poſſe videantur, ſi autem electarium mollę conaris, purgentur, ſecentur, terantur, cernantur, & alijs miſceantur.

Si puluis ante electarij ſolidi compoſitionẽ amygdalas, ſtrobilos, ſemina frigida maiora, & ſimilia recipit. Hęc vtendi & electariũ parandi tempore miſceantur, quia diebus paucis rancida fiunt, & compoſitum vitiant.

Pulueris vncia vna vel etiam drach. ſex vni libræ ſacchari fere miſcentur in electario ſolido: ſunt qui parcius iniiciunt, non vt gratius ſit electarium, ſed vt ipſis cõſtet minoris, præſertim cum precioſa recipit, vt electarium de gemmis, diambra, exhilarans.

Pulueris vero vnciæ tres fere traduntur libræ vni mellis deſpumati: ſic tamen vt ſaccharum, penidia, dactyli, amygdalæ, ſtrobili, & ſimilia, pulueris appellatione tunc non veniant Mel tamen crudum quadruplum omnium puluerũ miſcet Meſues in antidoto dia moſchu. Cum vero pulueres miſcẽtur, ſit mel tepidum adeo, vt digitos admittat mel ipſum vel fundum ſartaginis, quæ mortario vel alterius manibus firmata ſit oportet, quando pulueres piſtillo ligneo ſunt commiſcendi. Id quod etiam ſeruandũ eſt, ſi electarium ſolidum es factu rus, quod primum in offas mazæ modo cogunt, deinde manibus & piſtillo ligneo ſuper papy rum puram complanant in flaminicæ placentæ figurã, mox cultello ſecant in bucellas, & teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nũc triangulas (quas lozengas vocant) nũc longiores digitorum forma quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, vt drach. vnius vel plurium.

Porro in antidotis mollib⁹, vt catholico, diapruno, antidoto, hamech cum caſsia & tamar Indi, cum humore aliquo ſoluta cernuntur, tamar Indi ante per horam ſunt macerandi quã cernantur, vtraque vero antequam ſoluatur, humor eſt pendendus, vt intelligas an cum eo pondus iuſtum tamar Indorum & caſſiæ poſtquam creuiſti, retinueris. Eodẽ modo in manna & alijs eiuſdem generis, quod etiam in pilulis ſeruãdum audies, dum lachrymas humore ſolutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Meſuæ recipit cinamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis moſchatæ, folii, galãgæ ana drach. tres, ſpice nardi, cardamomi maioris, & minoris ana drach. vnam. zingiberis drach. vnã & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloes, piperis longi ana drach. duas, ambræ aureum vnum, moſchi drach. dimidiam. Ant. de gemmis Meſuæ recipit fragmentorum ſaphyri, hyacinthi, ſardinis granatorum, ſmaragdi ana drach. vnam & ſemiſſem, zedoariæ, doronici, macis, corticis citri, ſem. ozimi caryophyllati, ana drach. duas, corallii rubri, ſuccini, limaturæ eboris ana ſcript. duo been albi & rubri, cariophyllorum, zingiberis, piperis lõgi, ſpicæ, folii, croci, cardamomi minoris ana drac. vnam, trochiſcorum, dia rhodon, ligni aloes, ana drach. quinq;, cinamomi, galange, zurumbet ana drach. vnam & ſemiſſem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drach ſemiſſem, ambræ drach. duas.

Ambra moſchus per ſe terantur, corallium & precioſi lapides, aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo, cætera ſimul terenda, ſed ordine ſeruato.

Ant. exhilarans Galeno adſcripta recipit apud Nicolaum, ſucci pomorum dulciũ & odoriferorum, ſucci cydoniorũ, ſucci florum borraginis, * florum baſilici.

* ſeminis alij.

Vini veteris Croci, macis, zedoariæ. Xylobalſami, caryophyllorum. Corticis citri, galangæ. Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ,	ana drach. qui nque.

Caphuræ, ambræ, moſchi ana drac. vnã, aniſi, thymi, epithymi, raſuræ eboris ana drach. duas, margaritarũ, oſsis à corde cerui ana drac. vnam, auri & argẽti puri ana ſcript. vnũ, ſacchari quantũ ſufficit.

Antidotum hanc non eſſe Galeni plane conuincunt macis, zedoaria, cariophylla, galanga, moſchocarion, caphura, ambra, moſchus, ſimplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, ſaccharum, ſumi nondum cœpta Galeni ſeculo, aut ſaltem infrequentia. Saccharũ cum ſuccis coquēdum, cui percocto & refrigerato pulueres miſcendi ſunt.

Sacch. lib. 7. in aqua diſſolutę & coctę, additis ad poſtremum his ſuccis coquantur quantum ſatis eſt ad comprehendendas vncias circiter ſeptem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc eſt diuerſiſsimum.

Hi pulueres tres antidotorũ pręcipue nobis ſunt in vſu, quãuis Meſue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariũ molle, vt nobis tēpore vtendi. In electariũ ſolidũ ſaccharo per humorē idoneũ, ſed paucũ ſoluto percocto, vt pulueris vncia vna habeat ſacch. vnc. 12. vel pul. horũ iuribus & cōdimētis miſcetur. Pręter hos autē alii, quia vſu rari à nobis cōſulto prætermittuntur, præſertim ea fuſius in Meſue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, ſiquando parare imperetu. Tales ſunt antidotus diacalaminthę, diatrion, pepereon, dioſpoliticũ, diahyſſopũ, diaſennę, diacoſtũ, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacãthum calidũ, diamargariton calidũ, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus alię conſiſtentia ſimiles nomen idem vulgo ſunt ſortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno adſcriptum, recipit folliculorũ ſennæ, caſsię fiſtulę purgatæ, tamar Indorũ ana vnc. octo, rha barbari, violarum, polypodii, aniſi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ, raſæ, penidiorum, ſacchari candefacti ana drac. quatuor, ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana vnc. vnam. Polypodii * alterius libr. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo ſacchari. Caſsiam & Tamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremo pulueres adiice.

Ponderibus variat Nicolaus Alexãdrinꝰ, ex quo ſalernitanus exſcripſit, nec Galeni meminit.

* recentes, à quo tantum humiditas excremētoſa exhalarit aquę lib. 12. ad lib. 4 cōſumptionē.

Senna, polypodiũ, glycyrrhiza, aniſum, violę ſimul terantur, rha barbarum per ſe, * ſemina. 4 frigida maiora excorticata ſcapello minutim cōcidantur cũ ſaccharo & penidijs, ne pinguefcant. Caſsia & ſi recentes ſunt tamar Indi per ſe cernantur potius, quàm cum decocti, portione ſoluantur, ne ſint ad accepti humoris conſumptionem coquenda. * Vbi ex decocto polypodij ſyrupus erit percoctus, & ab igne depoſitus, iam modice refrixerit, caſsia & tamar Indi creta parte ſyrupi diſſoluantur, mox ſyrupo miſceantur, poſtea puluis prædictorũ, poſtremo rha barbarũ & conciſa ſemina paulatim addãtur piſtillo ligneo probe permiſcendo. Si vero caſsiam & tamar Indos decocti portione, vt vnc. duabꝰ ſolueris & colaris, prope percocto ipſi ſyrupo miſceantur, vt coctione acceptum humorem deponãt. Hodie ſunt qui delicatius, & efficacius componunt, ſed ſumptuoſius. ſennæ enim vnc. ſexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc. octo, in libra dimidia decocti radicis polypodij infundunt, ſenne expreſſum cum ſacch. coqunt in electarij prope conſiſtentiam, expreſſum rha barbari miſcent paulatim extra ignem, deinde caſsiam tamar Indos creta & pulueres.

* nihil tñ tenuiſſ. quia purgatoriũ eſt medicamentũ non vreticum.

* Si vero tamar Indi decocto ſoluũtur & cernũtur, id pēdendũ, vt intelligas ſi cretorum tamar Indorũ pondus quæſitũ habes.

Diaprunum ſimplex Nicolai recipit pruna Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta vbi modice refrixerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abiiciuntur. Aqua hæc cũ dimidia vncia violarũ recocta * cum ſacchari libris duabus in ſyrupum percoquitur addendo pulpę prunorum prædictę libram vnam. Hæc vbi coquendo craſſeſcerę incipient, caſsiæ recenter extractę, tamar Indorum, ana vncia vna in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur, ſemper ſpathula mouendo. dum perfecte omnia hæc erunt cocta, aufer igni, & adde ſpathula ſemper miſcēdo pul-

Diadamaſcenon dicitur Nicolao Alexãdrino & viridia damaſcena eligit.

* & colata. Vel potius ſi potes ſine humore cernēdo purgētur, vt in catholico dixi

uerem ſequentem ſantali albi,& rubri ſpodii rha barbari ana drac. tres:roſarum,violarum,ſeminis portulach,intybi,oxyacãthæ,ſucci,glycyrrhizę,tragacanthi ana drach.duas:quatuor ſeminum,frigidorum maiorum purgatorum ana drach. vnam. Si vero purgatorium vis medicamentum ab igne vbi abſtuleris, adde ſcammonii præparati vnc.dimidiam in libras ſingulas.

Nicolaus Alex.ſcãmonii drach. ſeptem in lib. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonii drach.ſex alij,vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicque neſcientibus medicis imponunt.fit enim,vt medicamẽtum valentius purget, quod tamen clemẽtius exiſtimabat medicus inſtituiſſe.

Ant.diaphœnicon Meſuæ recipit phœnicon cirrhon, id eſt dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorũ partes centũ, penidiorum cum aqua hordei coctorũ partes quadraginta,turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta,ſcammonii partes duodecim:zingiberis,piperis longi, cinamomi,macis,galangę,ligni aloes,foliorũ, rutę ſiccorum, aniſi,fœniculi,dauci ana partes duas & ſemiſſem. Probe trita hæc omnia melle deſpumato excipiantur.

lib.tribus.

Dactyli intus & foris purgati quo ſunt ſicciores,eò diutius & largiore aceto ſunt macerandi quo recentiores & humidiores,minus diu & parciore aceto macerẽtur. Quin ſi pręhumidi ſunt,citra macerationem teri poſſunt aceto pauco interim affuſo: fere autem nobis ſunt paſsi,purgati igitur,& particulatim ſecti aceto parciore * ſine igni macerentur,triduo in vaſe ſiliceo,vel vitrato tecto, piſtillo ligneo in mortario lapideo curioſe terantur, manu cernantur per cribrum ſetaceum,vel ſtamen,vt reliquę pelliculę eximãtur.Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere,aut cultello,minutim concidere,vti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorum loco adhibent) ſed cum pulpa dactylorum ad aceti conſumptionẽ ſit parum coquenda amygdalę pingueſcerent,ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur.Mellis lib.ſex aqua dupla deſpumatæ dũ aqua cõſumpta ad libras tres * redierint, & cydoniati liquidi conſiſtẽtiam habeant, dactylos miſce,parum diu coque, vt acetum exhalet.Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidũ,vt & diacnicum bene tamen coquatur,& loco ſicciore reponatur,ne rancidũ fiat.Nicolai Alexãdrini diaphœnicon carnium dactylorum drach.centum recipit,cætera multum ab hoc diuerſum eſt.

*(nã largi' ante triturã effundendũ facultatis dactylorũ aliquid ſecum trahit.

* ſunt enim pulueris vncię nouem ſi drach. partẽ accipis.

Ant. hamech apud Meſuẽ, recipit myrobalanorũ flauarũ vnc. quatuor,cepularũ Indarum,rha barbari ana drachmas duas, agarici,colocynthidos,polypodii querni ana drach. ſexdecim. abſinthii,thymi,ſennæ ana vnc.vnam.violarum drach.quindecim.epithymi vnc.duas.aniſi,roſarum,fœniculi ana drac. ſex,ſucci fumarię lib.vnam. pruna numero ſexaginta. vuarũ purgatarũ vnc. ſex. macera omnia ſero lactis dies quinque in vaſe vitrato,oris anguſti, obturati.Poſt hos ſemel feruefac,cola,in colato diſſolue caſsię fiſtulæ purgatæ vnc.quatuor, tamar Indorũ vnc.quinque,mannę vnc. duas.frica manibus, iterum cola,colato adde ſacchari lib. vnam & dimidiã, ſcammonii vnc.vnam & dimidiã, coque ad mellis craſſitudinem,tunc paulatim puluerem hunc inſperge, Myrobalanorum flauarum,cepularum Indarum ana vnc.dimidiam,bellericarum emblicarum,rha barbari,ſeminis fumariæ ana drach.tres,ſeminis, aniſi,ſpicæ nardi,ana drach.duas.

Hodie melius expreſſum cũ ſaccharo in ſyrup-percoquitur & refrigerato miſcẽtur caſsia & tamar Indi cretę cum parte decocti,poſtea penſi & ſcãmonium coctum.

Polypodium,ſenna,myrobalani,aniſum craſsiuſcule terãtur,agaricus raptim minuatur, colocynthis,roſæ, thymus,epithymus,abſinthiũ,minute forpicibus incidantur,rha barbarum cultello:vel forcipæ in taleolas. pruna,vuæ intus purgentur : violæ integræ,agaricus, rha barbarum,colocynthis cum cæteris:quinque dies macerentur ſucco fumariæ,reſidẽtia, & inſolatu etiam poſt vnam feruefactionem purgato,& ſero lactis colato quãtum omnia tegat,vt libris tribus:ſed agaricum,& colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur,coletur mediocriter exprimendo.(Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutam caſsiam & tamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſicchari lib.vna & dimidia miſce, minimũ coque: his enim coctio longior,aut vehementior vires adimit.quapropter ne omnino coquantur, quidam ſine humore purgatam caſsiam, & tamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent,quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recens mulcti,& in rem præſentem coagulati,immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri lib.ſex ſemel feruefiant,albuminibus duobus purgentur:vbi refrixerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ & excornis ſerum hic quidam expetunt,vt lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drac. decem, ſcammonii cocti, hermodactylorum roſarum ana drachmas quinque, caryophyllorum, ſpice nardi, zingiberis, croci, ſaxifragiæ,macropiperis,amomi,cardamomi,ſeminis apii,ſalis gemmæ,galangæ,macis,cari,fœniculi, ſem.aſparagi,ruſci,lithoſpermi ana drachmam vnam, mellis quantum ſufficit.

Turbith,ſcammonium,hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis:reliqua tenuius,vt in corpus magis ferãtur,ex triturę diſciplina recte quidã volunt. Turbith,eſulę,ſacchari ana drach.decem,ſcammonij drach.quinque quędam exemplaria habent,cum eſula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem ſcribitur turbith ſacchariique ana drach. viginti ſcammonij drach.decem,ſed reliquorum omnium ana drach.duæ quæ poudera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus.ſunt qui etiam ſcammonij drach. duas, alij drach. duas & ſemiſſem miſcent.

Hiera picra,id eſt ſacra amara Galeni,recipit cinamomi, maſtiches, aſari, ſpicæ nardi, xylobalſami, croci ana drach. ſex :aloes drach.centum,mellis quantum ſufficit.

Sic Galenus Romæ componi ſolitam ſuo tempore ſcribit:& aloen, nunc lotam, nunc illotam,nunc largiorem, nunc parciorem miſcendam pro varijs medicorum ſcopis:& croci ſufficere drach.quinque.Plura de hac antidoto leges in Meſue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactii recipit ſtœchados, marrubii,chamędryos,agarici,colocynthidos ana drachmas decem:opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochię rotũdę, piperis albi ana drach. quinque, cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhę,polii, croci,ana drachmas quatuor. Opopanax & ſagapenũ mortario terãtur adiecto melle tenui,id eſt quàm liquidiſsimo:trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum ſufficienti excipiantur. Scriboni largus.

Quæ ad hanc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinẽt, fuſiſsimè in Meſuę docuimus.Si puluerem & ſiccam hieram cupis,liquores fractos purgatos alijs particulatim iniectos,cum his pulucrantur. Si autem vis electarium molle, liquidiſsimo melle diſſoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoſcyami albi ana drac. viginti,opii drach.decem,croci drach.quinque,ſpicę,pyrethri,caſtorii ana drachmã vnam, mellis deſpumati quadruplo omniũ exci-

pe. Addunt aliqui moſchi ſcriptulum vnum.

De philonio Romano & Perſico lege Meſuem, mihi ſatis eſt hęc veterum deſcr iptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres mellis lib. ſingulis miſcentur, vt in alijs plurimis, à Philone Iudeo philoſopho Platonico doctiſsimo, vt ſcribit Nicolaus Alexandrinus, dicta

Ant. de baccis lauri Raſi recipit foliorũ rutę ſiccorum drach. decem, ſeminis ameos, cumini, melanthii, liguſtici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, mẽthaſtri, acori baccharum lauri, caſtorii ana drach. duas, opopanacis drach. tres, ſagapeni drach. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum conſiſtentiam habebit ex tam pauco melle, niſi ſagapenum & opopanax alio melle liquidiſsimo diſſoluantur & colentur, vt in hiera diacolocyntidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miſcent, ſed pulaerum nomine opopanacem & ſagapenum non cenſent, ſic eſt gratius, ſed imbecillius.

Diacarthami. E. diacnicum Arnaldi villanouani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi vnc. ſemiſſem, carnium cydoniorum vnc. vnam, medullę cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drach. duas, ſcammonii cocti drachmas tres turbith albi drach. ſex, mannę, granatę drach. duas, mellis roſati colati vnc. vnam, ſacchari vnc. octo cum ſaccharo ſufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorum ſiue cydonia in partes. 4. plures pauciores diuiſa, & vt ſunt integra ſaccharo condita terantur, & per ſtamen colentur, cuius loco ſi cum noſtratibus cydoniatũ capias in drach. eius duabus vna erit ſacchari, aut mellis drach. vel etiã largius. Tunc vero id vt manna melle roſato ſoluta colatur per ſtamen, ſemen cnici excorticatũ, vel inciditur vel cum ſaccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorũ & zingib. ſimul tritorũ miſcetur, ſcammonium verò per ſe. Vbi ſaccharum paulo vltra quàm electario conuenit eſt coctum, (quia liquida mox addenda ipſum vt ſic dicam recrudabunt) adde cydonium, mannã, mel roſatum ſimul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatũ cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib. vnã percoctam cũ aquæ vncijs 4. vel ſex, ſi impurius eſt ſaccharum, & ob id deſpumandum, poſtea pulueres reliquos. Alij aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari, ſucci roſarum rubrarum perfectarum ana lib. vnam vnc. quatuor ſantalorum arborum & rubrorum & citreorũ ana drachmas ſex, ſpodii drach. tres, ſcammonii cocti drach. duodecim, caphuræ ſcript. vnum, ad excipiendum ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodium puluerata, poſtremo ſcammonium & caphuram, vtrunque per ſe tritum.

Cum Meſuę ſit ſolenne vncijs ſingulis compoſitionum ſcammoniatarum dare ſcammonii cocti circiter ſcruptilum vnum, hic Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id recte quibuſdam videntur ſcammonii drach. octo huic compoſito ſufficere, tamen etiã drach. duodecim ſcribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compoſitione medicamentorum ſecundũ locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus prępoſitus ſua deſcripſerũt. Suc co parciori commodius fieret. Alij etiam componũt E. roſatum colagogum Meſuæ.

E. diarhodon abbatis Nicolao recipit, ſantali albi & rubri ana drachmas duas, & ſemiſſem, tragacãthi, gummiarabici, ſpodii ana ſcripta duo, aſari, maſtiches, ſpicę nardi, cardamomi, ſucci glycyrrhizę croci, xylaloes, caryophyllorum, galliæ moſchatæ, aniſi, marathri, cinamomi, rha barbari, ſeminis baſilici, oxyacanthes, cicho-

rii, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana ſcriptulum vnum, margaritarum oſsis à corde cerui ana ſcriptulum dimidium, ſacchari candefacti, roſarum ana vnciam vnam, drachmas tres, caphuræ grana ſeptem, moſchi grana tria & dimidium, confice cum ſyrupo facto ex aqua roſarum.

Puluis huius vt aliorum vitrea pyxide operculata ſeruatur, & vtendi tempore excipitur ſyrupo roſato percocto. Vel ſacchari delecti lib. vna diſſoluitur, libra dimidia aquæ ex roſis albis recentibus deſtillatę, vel roſarum ſiccarum decocti, vel ſucci roſarum rubrarũ recentiũ, & coquitur ad iuſtam craſsitiem. Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. ſex iniiciuntur, raro plures, & curioſè piſtillo ligneo, vt prædixi, miſcentur: ſemina quia cito ranceſcunt & cętera corrũpunt, miſce tantũ vtendi tẽpore. Moſchum pleriſq; abominabilẽ, & cephalagicũ, ne miſce, vti neque caphurã, niſi doctus eſt medicus qui imperet.

E. aromaticum roſatum Gabrielis apud Meſuem recipit roſarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ raſæ drachmas ſeptem, ligni aloes, ſantali flaui ana drach. tres, cinamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & ſemiſſem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius, nucis moſchatę, cardamomi maioris galangæ ana drach. vnam, ſpicæ nardi, ambræ cineritiæ ana ſcript. duo, moſchi ſcriptulum vnum, ſyrupi roſati quantum ſufficit.

E. Diamargariton frigidum recipit ſantalorum omnium florum violarum, ſeminis melonum excorticati, trochiſcorum diarhodon ana drachmas duas, ſerici crudi oſsis à corde cerui, ſpodii, doronici Romani. been albi & rubri, ſpicę nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarum integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſaphyrorum, hyacinthorum, ſmaragdorum, iaſpidum viridium, ligni aloes, ſeminis intybi & oxalydis, ambræ cineritiæ ana drachmam ſemiſſem, auri optimi drachmam vnam, caphuræ ſcriptulum vnum, moſchi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter alijs, ſed hoc nobis eſt in vſu frequentiore.

E. diatrionſantalon Nicolai recipit, ſantali albi, rubri, flaui, roſarum pſyllii ana ſolidos duos, rha barbari, ſpodii, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ana ſolidum vnum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacãthi, ſeminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorii domeſtici ana ſolidum vnum, caphurę ſcriptulum vnum, & dimidium, ſyrupi roſati quantum ſufficit, alii pondus roſarum quadruplum miſcent.

Dimidium eſt deſcriptionis Nicolai Alexãdrini, niſi quod ſaccharum habet pro pſyllio, & cichorij domeſtici non meminit loco ſyrupi: fit cum ſaccharo in aqua communi aut roſata ſoluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi arabici vnc. vnam, drachmas duas, amyli vnc. vnam, penidiorum vnc. tres, glycyrrhizæ, ſeminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ ſcriptuli ſe- Spurium.

i

miſſem,ſyrupi violati,aut iulepi violati quantum ſufficit.

Saccharo aqua communi vel roſata ſoluto excipitur hodie.

E. Diairis ſimplex Meſuæ recipit radicis iridis vnc. ſemiſſem, ſacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua roſarum ſoluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni ſacchari vnc. pulueris vnam capienti dum refrigeratur, ſi albumen oui vnius vel potius ſucci limonũ dnc. ũuæ, fortiter & diu miſceas, vtrunque hoc electarium euadet longe albiſsimũ. Sacchari vnc. vna aqua roſarum ſoluta, cum margaritarum pul. tenuiſsimi drach. vna. fit manus Chriſti perlata vulgo dicta.

SECTIO SEXTA DE PILVLIS.

M EDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abunde diximus in Meſue, initio ſectionis ſextę: hoc autem loco dicenda ſunt quę ad modum pilulas ſeu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vt electaria humore aliquo egebant comprehendi præſertim mollia, ſic & pilulæ, & trochiſci. Is autem eſt magna parte mel deſpumatum vel roſatum, ſyrupus roſatus vel ſimilis, interdum muccago tragacãthi, ita vt omnino ſit glutinoſum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam miſceantur, & miſta cohæreant, ac ne ſimplicium facultas prompte exhalet, ſi offa ſiccitate interhiet, ſed intus probe concluſa melius fermentetur. Ob eam cauſam quas pilularum ſpecies aqua, aut ſucco vult comprehendi Meſues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo ſuccus hic ad ſui conſumptionem ſit percoctus. Quod ſucco comprehenſæ non cohærent, ſed hordeacei, aut furfuracei panis modo prompte friantur, mox ſiccantur, & caneſcunt ſitumque ducunt putredinis indicem & authorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas ſine quibus fœniculi ſucco exceptas manibus oleo roſato, aut communi inunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluendæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in vſum præſentem fiant pilulæ, poſſunt ſucco excipi, quod in multis videntur ſcriptores innuiſſe, dum ciceris ſcilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Eſt tamen quando ſucci emplaſticam efficiunt materiam, quando ſcilicet his emplaſtica alia ſoluuntur, vt aloe, ſcammonium, ſagapenum, hammoniacũ, gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum maſſam recte comprehenderint.

Omnia in pilulis craſsius terenda quàm in electariis, niſi quòd vtrobique lapides precioſi, & congeneria tenuiſsime ſunt pulueranda, & colocynthis ne partes quas permeat vlceret.

Quæ vero lachrymæ, ſiue liquores ſuis, ſiue gũmi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc molliculæ, piſtillo calido, in mortario calido terentur & puluerabũtur, aut humore idoneo diſſoluẽtur, vt alia capiãt. De ſuccis recẽtibus iã diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idẽ iudiciũ quod de lachrymis, interdũ tamen prædictæ lachrymæ, ſi puræ ſunt, piſtillo calido in mortario calido humore pauco ſuperdato ſubiguntur, fiuntq; idoneæ pulueribus aliis cõprehendẽdis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni & ſimilibus. Si autem ſint impuræ, diſſoluuntur humore quæſito, colantur, coquuntur ad humoris conſumptionem, pulueres tunc adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta, alba, potius quam rubra, vt vires illas infectricum materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraque, oleo roſato, aut communi eſt ante ſubigenda, vt maſſam diu mollem ſeruet & tranſpirare vires eius prohibeat, obſtructis oleo emplaſtico poris, non tamen ita quin humiditas, ſiqua adhuc ſupereſt excrementoſa digeratur. In vſum autem non veniant pilulæ ſi potes, niſi iam fermentatę, non tamen vetuſtate exuccæ, & exanimatæ: ſed nec ita molles, vt in ore diffluant, ſed conſiſtentia mediocri fiant, aut plures pauciores, maiores minores pro eius, qui ſumit natura, & alijs medici ſcopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & ſyrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo ſimul deuorentur. Alij ne ingratum earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſaccharo tegunt. alij folijs auri æquius, quam nonnulli membrana prunorũ, aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorũ, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quam pane miſſali in vinũ merſo. Os quoque ante & poſt ablui poteſt vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta saporẽ tetrum non ſentiat: & ſi quid ei hæſerit, tergeatur. poteſt etiam vini loco pomi buccellam mandere & ſuc-

cum deglutire ,aut aliud aliquid iucundum præſertim aſtringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent,& pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandam , idque toties repetunt,donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionem facit, non ad diuturniorẽ,& ventriculum lædi pilularum præſertim durarũ contactu vetat,& quibus friget ventriculus confert,vt quibus is aut hepar inſigniter calet, cum ptiſſana, vel humore alio deuorari poſſunt,manus etiã ligare,& eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere eſt vtile. Quæ præcepta ſunt communia etiam his qui medicamenta alia quauis forma ſumpſerint, quando vomitus eorum timetur, Et præter hæc alia multa docte à Meſue deſcripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloes, ſcammonii cocti ana drachmas quinque, roſarum,ſeminis apii ana drachmas duas, & ſemiſſem,aniſi,fœniculi,maſtiches ana drachmam vnam,& ſemiſſem,croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam vnam, cum aqua infuſionis tragacanthi fac maſſam.

Tragacanthi drach.vna aquæ vnc.duabus maceretur ad diſſolutionem ſuper cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affuſa cõprehẽde pulueres. hodie tamẽ ſyrupo vel melle roſato comprehendunt omiſſa tragacãtha,neque mea ſententia infeliciter, Aloe,ſcãmonium,colocynthis,maſtiche ſeorſum quo ſæpe dixi modo terantur,ſimul autẽ ſemina: roſæ,crocus,ambo hęc prius minutim conciſa dimidium eſt compoſitionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam maſtiche non ſcribitur.

Pilulæ cocciæ Raſis & Meſuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drachmas decem,colocynthidis drachmas tres, & ſcriptulum vnum,ſcammonii drach. duas & ſemiſſem,turbith,ſtœchados ana drachmas quinque.

Syrupo vel melle roſato excipe,turbith, & ſtœchas ſimul teruntur, cernuntur. Nam ſtœchas egræ teritur licet florulenta ſit,niſi inter papyros ſiccetur ante quo modo etiam vis eius facile exhalat.

Alii ex Nicolao Galeni coccia ſic parant; aloes,abſinthii, colocynthidos,ſcammonii ana partem vnam, maſtiches partem dimidiam,cum ſucco fœniculi vel abſinthii vel ſolani,forma maſſam. Pil.Gal. ex aloe li. 1.c.ph.p.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit,& vocat pilulas diacolocynthidos,hiſque miſcet aloes,ſcammonii cocti ana drach. quatuor, colocynthidos, maſtiches ana drachmas duas,bdellij drach. vnam cum ſucco abſinthii fac orobea catapotia.

Pilulæ ſine quibus eſſe nolo apud Nicolaum recipiunt, aloes lotæ drachmas quatuordecim, myrobalanorum, flauarum, cepularum,bellericarũ, emblicarum, Indarum,rha barbari,maſtiches, abſinthii , roſarum,violarum,ſennæ, agarici,caſsuthæ ana drachmam vnam. Temperentur ſcammonii bene tritæ & pulueratæ drachmæ ſex & dimidia ſucco fœniculi, quantus ſcammonio per pannum colando, & pulueribus aliis ad pilulas comprehẽdendis ſufficere videbitur, quæ manibus vnctis oleo violato vel communi,ſed arte dicta loto formentur. In Nicolao Alexã drino nõ inuenio.

Senna,myrobalani,abſinthium,roſæ,violæ,caſſutha ſimul: rha barbarum,aloe,ſcammonium, maſtiche per ſe pulueren tur, licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidentia,in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehendi poſsint, tamen fere ſcammonium per ſe tritum & cretum alijs pulueribus miſcent, omneſque ſimul miſtos excipiunt melle,cum quo ſuccus fœniculi coquendo ſit conſumptus.

Succus abſinthii ſiccatus hodie nõ ſeruat, igne tamen in ré preſentem ſiccetur. Hi trochiſci ex Meſue ſectione. 7. repetendi.

Pilulæ rha barbari Meſuę, recipiunt rha barbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, ſucci abſinthii, maſtiches ana drachmã vnam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apii, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, trochiſcorum dia rhodum drachmas tres & ſemiſſem, hieræ picræ drach. decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus fœniculi, hic vt in alijs cũ melle coquendo eſt conſumendus, myrobalani, ſucci conciſi ſimul terenda, rha barbarum, maſtiche, trochiſci per ſe.

elephanginę.

aqua ſextupla.

Meſ. ĩ aloe

* Aloes vnc. ſex ſeu ſelibrę dat ibidẽ expreſſi lib. vnã, ergo aloes vnc. 12 ſeu librę recte da: expſſi lib 2. vnc. ſemiſſem Meſ. ibidem

Pilulæ aromaticæ Meſuæ, recipiunt cinamomi, cubebę, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moſchatæ, cardamomi, caryophyllorum, aſari, maſtiches, ſchœnanthi, ſpicæ, carpobalſami ana vnciam vnam, abſinthii ſicci roſarum ana drachmas quinque, trita craſsius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum conſumptionem, frica, cola, exprime. Expreſsi huius libris duabus macera libram vnam aloes, prius aqua pluuia ſæpe lotam & ſiccatam tribula, ſicca. Illi miſcæ myrrhæ, maſtiches ana drachmas quinque, croci drach. * tres, omnia macera, reliquo expreſſo, tribula ſicca.

Siccatur aloe primum in vmbra, poſt in ſole Meſuæ cap. de aloe. Hæc vero omnia, vel ſeorſum quaſſanda, vel dura craſſa cum duris craſsis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, poſtea in aquam mittenda omnia hæc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipſorum in ſe trahat, macerantur, igni lento coquuntur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longam poſtulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarum dimidium aloe primum per ſe ebibet, prius tamen aqua fontana lota & ſiccata, reliquum dimidiũ cum puluere tenuiſsimo myrrhæ, maſtiches, croci ſemel aut potius paulatim combibet eadem aloe, & priuſquam ſiccetur, maſſa fingatur. æſtate potius fiant, quàm parte anni alia, vt promptius ſiccetur aloe.

* Surculi ſummi cum floribus ſiccati.

Pilulæ lucis maiores Meſuæ, recipiunt roſarum, violarum, abſinthii, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moſchatæ, ſpicæ, epithymi, carpobalſami, xylobalſami, ſchœnanthi, maſtiches, aſari, caryophyllorum, cinamomi, caſiæ, croci, ſeminis rutę, aniſi, apii, fœniculi ana drachmas duas, myrobalanorum quinque, rha barbari ana drachmas quatuor, agarici, ſennæ ana drachmas quinque, * euphraſiæ drach. ſeptem, aloes bonę pondus omnium, excipe ſucco fœniculi.

Colocynthis, agaricus, aloe, maſtiche per ſe terantur: cætera ſimul miſce omnia & comprehende melle cocto, cum ſucco fœniculi ad ipſius conſumptionem, ſeu donec mel valde glutinoſum euaſerit.

* Eius pœnuria hortẽſem ſubſtituimus ſiccã

Pilulæ fœtidæ maiores Meſuæ recipiunt ſagapeni, hammoniaci, opopanacis, bdellii, colocynthidos * rutæ agreſtis, aloes, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorum, eſulæ ana drachmas duas, ſcammonii drachmas tres, cinamomi, ſpicæ, croci, caſto-

rii ana drachmã vnam,turbith drach. quatuor,zingiberis drachmam vnam & ſemiſſem,euphorbii drac.vnius partes duas, diſſolue lachrymas ſucco porri,& colato comprehende omnia.

Liquores quatuor primi ſucco porri calfacto diſſoluti & colati, coquuntur ad conſumptionem multi ſucci, deinde cætera miſta comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per ſe puluerantur, niſi recentia ſunt, & mollia:talia enim etiam diſſolui poſſunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum,aloes,turbith,colocynthidos, myrobalanorum flauarũ,bdellii mollis,ſagapeni ana drachmas ſex,opopanacis,euphorbii,ſarcocollę,caſtorii,rutæ agreſtis,apii ana drac.tres,croci drachmas duas & ſemiſſem,comprehende ſucco braſsicæ. Meſues.

Melle cui incoctus ſit hic ſuccus excipiuntur omnia hęc puluerata:nam etiam puluerari poſſunt hi liquores pauci & ſicciores cum multis ſiccis:vel potius vt prius,liquores hi ſucco braſsicæ calfacto ſoluti,colati,recocti omnia alia comprehendant.

Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiunt hermodactylorum, turbith,agarici ana drachmas quatuor,* caſiæ ligneæ, ſpicæ, caryophyllorum, xylobalſami,carpobalſami,zingiberis, maſtiches,fœniculi, ſeminis lithoſpermi, ſeminis aſparagi, ruſci, roſarum, ſalis gemmæ ana drachmã ſemiſſem, aloes pondus omnium, comprehende ſucco fœniculi.

* Vulgaris cinamomi.

ſeminis in bacca eius rubra conditi.

Succus in melle coquendo conſumitur, quo melle vires ſucci adepto cætera excipiuntur.pilulas ex ſemine cucumeris agreſtis & Alexãdrinas podagricis & arthriticis vtiles ſcribit Nicolaus Alexandrinus.hanc vero deſcriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum,cepularum, nigrarum ſcammonii ana drach. quinque, aloes drach.ſeptem,omnia ter imbuantur ſucco fumariæ,& toties ſiccentur, & poſtremo fac maſſam.

Imbui debent ſucco fumarię non excipi,ſed melle cui ſuccus hic incoctus fuerit, multo facilius ob myrobalanorum ſiccitatem, ſole ſiccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ aſſeieret Auicennæ recipiunt pulueris hierę picrę vnc. vnam,maſtiches,myrobalanorum citrearum ana vnc.ſemiſſem,aloes vnc.duas,cum ſyrupo ſtœchados.forma offam.

Hic ſyrupus vt cæteri ob lentorem idoneus eſt his pulueribus comprehendendis,& ſeruandis à ſitu ac putredine.

Pilulæ ex agarico Meſuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos,praſii,myrrhę ana drachmam vnam,turbith drachmas quinque,hieræ picræ drac.quatuor,colocynthidos,ſarcocollæ ana drach.duas,excipe ſapa. Iris Illyrica aut florentina.

Vinum ad dimidias ait tertias coctũ.i.ſapa craſsitie & lentore eſt idoneum his comprehendendis,& à putredine ac tranſpiratione in aerem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam,cum melle roſato,fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis alijs fieri poſſunt maſſæ pilularum, ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electariis eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ conciliatoris recipiunt maſtiches drac. quatuor, aloes drach. decem, agarici drach. tres, cum ſucco artemiſiæ, finge maſſam.

Hæc tria ſeorſum trita maſtichæ, ſi vis cum pauca aqua dulci, melle excipiuntur, cui ſuc cum arthemiſiæ incoxeris.

Pil. ante cibum.

Pilulæ ſtomachicæ Meſuæ recipiunt aloes drach. ſex, maſtiches roſarum ana drach. duas, ſyrupo roſato excipe.

Aloe æſtata, & ſtatu peſtilẽti lauãda.

Pilulæ rufæ, ſeu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnc. vnam, aloes vnc. duas, comprehende vino aromatico.

Nunc melle roſato comprehenduntur.

Pilulæ bechicæ Meſuæ recipiunt ſucci glycyrrhizę, ſacchari ana aureos ſex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium ana aureos quatuor, cõprehende muccagine ſeminis pſyllii, aut cydoniorum.

Poſſunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt ſequentes.

Pilulę albæ fiunt ex ſacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi ſoluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE TROCHISCIS.

QVID trochiſcus & cur hoc nomine, & alijs appellatus, abundæ nobis dictum eſt ſectione ſeptima Meſuę. Horum autem vel compoſitio hic fieri non poteſt, vt trochiſcorum theriacorũ, vel vſus intercidit, vt iam paucíſsimi ſint in officinis compoſiti. Quia vero componendi rationem habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo ſermone mihi egere non videtur. Ob id paucis eos perſtringã, quòd adhuc ſunt vſui quotidiano, qui vero aliorum erit neceſsitas, Meſuen & Nicolaum Alexandrinum conſulas.

Trochiſci de gallia moſchata Meſuæ recipiunt ligni aloes crudi partes quinque, ambræ partes tres, moſchi partem vnam, glutinis, tragacanthi, cum aqua roſata extracti, quãtitatem illa comprehendere ſufficientem: fiant trochiſci magnitudine foliorum myrti, ſigillentur, reponantur in vaſe vitreo. alii ambram oleo balanino in vaſe vitreo ſoluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

De ben & muſtelinũ vocant.

Trochiſci de gallia moſchata Nicolai Alexandrini, recipiunt maſtiches vnc. duas, gummi vnc. vnam, caphuræ ſcriptulum vnũ, trita molliſsime, cum aqua roſarũ formentur in trochiſcos, in vmbra ſiccẽtur, terantur ſubtiliſsime oleo iaſmino, ſambaceũ vocant, incoquantur, adde cinamomi, caryophyllorũ, nucis moſchatę, ana ſemunciam, fac trochiſcos, illine moſcho aqua roſarum ſoluto.

Male in Nicolao, olei ſambucini vnciæ quatuor & male coquit ad dimidias, hodie maſtiche trita ſuper cineres calidos ex olei drach. vna ſoluitur, pul. gummi & caphuræ additur affuſa pauca aqua roſarum.

Nicolai Alexandrini.

Trochiſci aliptæ moſchatæ, recipiunt ladani puriſsimi, vnc. tres, ſtyracis, calamithæ vnc. vnã & ſemiſſem, ſtyracis rubri vnciã vnam, ligni aloes drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ ſcript. vnum & dimidium, moſchi ſcript. dimidium, aquæ roſarum quantum ſufficit.

Ladanum per ſe negligenter & craſsius teratur, ſtyrax vterque ſimul parum teratur, & per cribrum rarum cernendo purgetur: deinde tria hæc catino impoſita ſole æſtiuo, vel ſine hoc vaſę duplici liquētur potius, quàm mortarij, aut piſtilli caliditate vehementi, mox, vt liquata ſunt piſtillo in mortario, ſole vel igni probe ſiccatis, diu tūdantur addendo paulatim puluerem ligni aloes. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleoſas, eaſque vbi mortarium, & piſtillum illeuerint, abijce: ibi tere primū ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis & forma trochiſcos. Hæc parandi ratio prope tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

Trochiſci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorum rutę, mentaſtri, pulegii ceruini, rubiæ, * opi Parthici, ſagapeni, opopanacis, ana drach. tres, lupinorum pertritorū drach. quinque fiant trochiſci cum ſucco rutæ ponderis drach. duarum. *aſſa fœtida.

Trochiſci de agarico Meſuę recipiunt agaricum electum pulueratū, qui cū vino cui infuſum ſit zingiber, formatur in trochiſcos.

Trochiſci de ſpodio recipiunt ſpodii drach. quatuor, roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ, ana drach. duas, muccagine ſeminis pſyllii cōprehende in trochiſcos drach. vnius.

Spodium arabum ſit verum non ebur vſtum, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornacariam pompholygi affinem nunquam ſumendam, ſed ſolum admouendam.

Trochiſci de terra ſigillata Meſuæ recipiunt ſanguinis draconis, gummi Arabici, aſsi, * ramich, roſarū, ſeminis roſarum, amyli aſsi, ſpodii, acaciæ, hypociſthidos, balauſtii, boli armeniæ, terrę ſigillatę. i. ſigilli Lemnii, corallii, vnionū, ſuccini, tragacanthi, papaueris nigri, ana drach. tres, & ſemiſſem, ſem. portulacę aſsi, cornu cerui vſti, thuris, nucū cypreſsi, ana drach. duas, cū aqua arnogloſsi fac trochiſcos. * ī troch. Meſ.

Trochiſci de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui vſti gummi Arabici aſsi, corallii, vſti, tragacanthæ, acacię, hypociſthidos, balauſtii, maſtiches, cancami loti, papaueris nigri aſſi ana aureos duos, thuris, croci, opii ana aureum vnum & ſemiſſem, fac trochiſcos cum muccagine ſeminis pſyllii. Dia electra, ſeu de carabe

SECTIO OCTAVA DE PVLVERIBVS.

SVLVERES initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horum pulueres pyxidibus vitreis fere ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electario ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo ſeu (vt cum vulgo dicam) fermētari. De pulueribus alijs ſiquid es ſolicitus: ex Meſue ſectione octaua repete, tātum addam pulueres condimentis deſtinatos.

Puluis minutarum ſpecierū recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moſchatę vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradiſi ana vnc. vnam, cinamomi electi ſemiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati libr. vnam fiat puluis. Puluis eximius finis vulgo dictus, recipit zingiberis albi ſelibram, granorū paradiſi vnc. duas. tritis his ſimul miſce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde ſimul omnia.

Libræ vni ſacchari miſce cinamomi vnciam vnam. habes puluerem ducis.

SECTIO NONA DE OLEIS.

OLEI genera quatuor demonſtrauimus in Meſue, quorum primũ eſt oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expreſſum, quod oleũ abſolute dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum eſt quod ex ſeminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut deſcendit. Quartum quod oleo conſtat, ſed cui plantarum partes ac animalium ſunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perſpicuum ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Secundũ genus. Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu ſubiguntur manibus vbi calent calato ſpartaceo, aut ſacco cãnabino calenti inuolutę, torculari calido exprimuntur in oleum clariſsimũ & dulciſsimũ. Aliter quoq; fieri in Meſue docuimus.

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtacijs, ſtrobilis, nucib⁹ auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis perſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitę, cucumeris, melonũ, ricini, ſtaphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſciami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Meſ. **Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreſsis.**

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleũ ſimplex. In vſu autem frequẽtiore eſt compoſitum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi vbi magnus eſt harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertium genus. Meſues. **Oleum ouorum fit ex vitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in ſartagine plũbata frigantur igni mediocri, mouẽdo cochleari donec rubeſcant, & oleum ab his reſoluatur & profluat.**

Alios huius olei modos lege in Meſue. alij ſacculo & torculari exprimunt.

Meſ. **Oleum iuniperi fit ſegmentis ligni iuniperi, vaſe ſolido concluſis, incenſo circa id igni luculento, vt in vas ſubiectũ deſcẽdat oleũ.**

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Meſue repete, item qua ratione fiat oleum philoſophorum tartari, & alia eius generis permulta, quę, quia ibi fuſius ſunt explicata, neque multo vſu non celebrata, nũc putaui pluribus verbis explicanda.

Quartũ genus. Olea quarti generis ex plãtarum, & animaliũ quorundam partibus, vbi harum vires macerando, & coquendo traxerũt, colantur, exprimunturque, & humor ſiquis in oleum largior tranſijt, coctione abſumitur. Et quæ olea cum ſuccis liquidis fiũt, aut ſiccis quidem vel liquorib⁹, ſed humore, vt vino ſolutis ad humoris conſumptionẽ percoquũtur, ne humor ille excrementoſus oleo putrendi & ſitum ducendi occaſionem afferat. ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula iniectum igni. nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat ſuccũ habet adhuc reliquum. Adhæc feruendo in lebete crepitat cũ ſucco, & bullas egerit: vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus facienda, viua ipſa recipiunt, vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranę, formicæ, vulpes.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarũ ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Quartũ gen⁹ olei per impreſsionẽ factũ. Hodie roſas recentes, etiam nõ exunguatas oleo omphacino, aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo, aut ſiliceo. Poſtea hyeme, aut vtendi tem

pore, pauco ſucco roſarum aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici ne vrendo graueolentiam acquirat, ſicque reponunt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Meſuæ chamæmelinum cum oleo dulci, etiam in vaſe duplici coquendum, & ex floribus meliloti, aneti, liliorum, iridis, leucoij lutei, nymphϗæ: ſed à liliјs apices crocati tollendi.

Oleum melinum fit ex cydoniis acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatus dies quindecem, dein cum ſucco cydoniorum coctis in vaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnẽ & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque vt dixi, idque bis aut ter repete, cola, repone. Oleũ cidoniorũ. Meſ.

Cydonia ſunt qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Oleum maſtichinũ recipit olei roſati vnc. duodecim, maſtiches vnc. tres, vini boni vnc. octo, coque ad vini conſumptionem. Meſ.

Fit hodie ex oleo vulgari cum tamẽ aut roſato, aut omphacino, aut ſaltẽ loto confici debeat in vaſe duplici. Conſumptoque propemodũ vino maſtiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cũ vini albi auſteri vnciis quatuor ad vini conſumptionem. Fit etiam per expreſſionem, & per decoctionẽ in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum nardinum Meſuæ recipit ſpicæ nardi vnc. tres, vini & aquæ ana vnc. duas & dimidiam, olei ſeſamini ſelibrã, coque in vaſe duplici lento igne horis circiter quatuor, ſæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini cõſumptionẽ, ſed prius infundatur ſpica aquę & vino. Fit etiam ſæpe oleum nardinum deſcriptione Nicolai Alexandrini efficax, ſed ſumptuoſum magis, à quo etiam componendi modus abunde explicatur.

Oleum coſtinum recipit coſti amari vnc. duas, caſię vnc. vnam, extremitatum ſampſuchi vnc. octo, vini odori quantum * ſufficit infundere hoc biduo, olei ſeſamini lib. duas, coque horis ſeptẽ, ſeu ad vini conſumptionem, exprime, repone. Meſues. *vnc. octo aut circiter.

Aut coſtum verum, galãga maior hodie dictum, ſumendum, aut eius loco radix enulę campanę, aut ſilphij, aut ſimilis potius quàm quę vulgo eſt in officinis qualitatum inſignium expers.

Oleum rutaceum fit ex foliis rutæ recentibus, oleo maceratis, & ęſtate tota inſolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, ſic fit oleum menthę, abſinthii.

Oleum euphorbii fit vt oleum maſtichinũ. Euphorbium enim tritum, aut ſi recens & molle eſt, minutim conſectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini conſumptionem ſemper mouendo coquatur.

Oleum caſtorii Nicolai fit ex caſtorii vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad conſumptionem tertiæ partis caſtorem retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. Nam ſi per ſe coquatur, & oleum vrendo nigreſcit, & caſtorium vaneſcit. Poteſt tamen ſine vino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum vulpinum Meſuę ſic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquæ fluuialis & marinæ aut ſalſæ, ana ſextario vno, olei antiqui clari ſextariis duobus & dimidio, coque ad aquę conſumptionem, & vulpis carnium diſſolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini cõſumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sũt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiſcẽt in vnguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SECTIO DECIMA.

Paulus cap.20. lib.7.

VNGVENTVM, quia partibus inungitur, dictum, craſsius eſt oleo, liquidius cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorũ conſtat. huius materiæ ſunt plantarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quædam In his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidem ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel puluerãtur ſi ſunt ſiccæ & alijs miſcentur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiã virides còquuntur, exprimũtur: deinde reliquis vinum id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci & gũmi, & reſinæ, vel terũtur quando ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluuntur, vel humore idoneo, quando præſertim ſunt humidiora.

Fiunt autẽ vnguenta nunc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentũ ex lithargyro nutritum cum oleo, aceto alijs, & quæ alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum viuum citra ignem alijs miſcetur, quod in vaporem prompte totum abeat.

Vnguentis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, cerę, & ſimilium corpus dantiũ miſcemus: hyeme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æſtate contra etiam ſicciora per colliquationem molleſcant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continenter mouetur, vbi iam modice coiuit pulueres paulatim permiſcẽtur, idque ne fiat grumoſum vnguẽtum. Alij vbi refrigerãdo coiuit, in ſartagine cochleari, aut ſpatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguentis eſt commune.

Vng. regis.

Vnguentum aureum Meſuæ recipit ceræ flauæ vnc. ſex, olei boni lib. duas & ſemiſſem, terebinthinæ vnc. duas, reſinę pineę & colophonię ana vnc. vnã & ſemiſſem, thuris, maſtiches ana vnc. vnã, croci drach. vnam.

Cera ex oleo liquata puluerate reſinę affundũtur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adijcitur.

Vnguentum pompholygos ſpuriũ recipit olei roſati vnc. decẽ, ceræ albæ vnc. quinque, ceruſæ lotæ vnc. quatuor, plũbi vſti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum roſatum cum ſucco ſolani ad ipſius conſumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorum puluerẽ tenuiſsimum miſce in mortario, vbi refrixit, quo dixi modo.

Cerę vnc. duæ, aut vnc. duę, & dimidia ſatis ſunt vnguẽto. Hęc enim quantitas Emplaſtrum fecerit, pompholyx vera miſceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum baſilicum minus Meſuæ recipit reſinæ, picis, ceræ,

ana olei quantum ſufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Meſue. Cera in oleo liquata, pix & reſina puluerata inijciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si verò craſsius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignē tolerat, & velut vritur, nigrumque facit tunc vnguentum. Ceræ & reſinæ vnc. dimidia olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguētum Aegyptiacum Meſuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos ſeptem coquenda igni ad iuſtam craſsitiem.

Mel cum aceto primum aliquandiu coquitur, deinde additur ęrugo & percoquitur. Iuſta autem craſsities ex notis prius dictis intelligitur. hoc eſt, ſi eius portio vaſi ſtanneo, aut marmori impoſita & refrigerata coeat, nec adhęreat. Aerugo coctione trāſmutatur in rubrum, ſicque minus terret vnguentum ægos quàm viride. Gal. lib. c. ph. 9

Vnguentum album raſis recipit ceræ albæ vnc. vnam, ceruſæ in aqua roſarum lotæ vnc. duas*, olei roſati vnc. quatuor. Sūt qui addunt paucū aceti, alii etiā vnc. vnā lithargyri, alii caphuræ drach. duas, alii duo albumina ouorū, oēs recte pro vario medici ſcopo. *vnc. vnā

Hodie plæriq; addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. ceruſę, cerę albæ ana vnc. quatuor.

Vnguentum deſiccatiuum rubrum nothum recipit cadmię lapidoſæ, terræ ſigillatæ, ana vnc. quatuor, lithargyri, auri, ceruſæ, ana vnc. tres, caphuræ drach. vnam, ceræ vnc. quinque, olei roſati & violati ana vnc. ſex.

Præſtātius eſſet cū ſolo oleo roſato & eo facto ex oleo omphacino, quia magis ſtringeret & ſiccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur ſuper ignē, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiſs. paulatim adijcitur.

Vnguentum enulatum ſpurium recipit radicis enulæ campanę coctæ cum aceto, & tritæ, & cretę lib. vnā, axungiæ porci, olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, ſaliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, ſalis cōmunis puluerati vnc. ſemiſſem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde. poſt additur enulę pulpa, deinde argentū viuum & ſal, poſt id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco ſalubrius miſcent ſulfur, alij vtrunque omittunt.

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoſcyami, ſolani, ſemperuiui parui & magni, lactucę, perſonatę, cotyledonis, violæ nigræ, ſummitatum rubi tenerrimarum, ana vnc. tres, axungiæ porci ſinę ſale lib. tres. A multis huic dupla, aut tripla cō ponitur.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidūt. Nam oculi populi martio erūpunt, herbæ iunio vigent: ob id oculos ipſos in mortario per ſe terimus, deinde cum dimidio axungię porci purgatæ (ſæuum dulce vocamus) multum diuque tundimus, in vaſe operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menſes duos, dum herbę vigeant. Hæ inciſę & per ſe piſtillo ligneo tritę, quia ſimul ob lentorē, & multitudinem non poſſunt cum oculis populi, & ſepo coquuntur, cernūtur omnia, & ſi opus eſt parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, ſuperadde coctioni ſolani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vng. de lithargyro nutrito.

Vnguentum tripharmacum Meſuæ recipit lithargyrum læuiſsime tritum in mortario ad iuſtam craſsitiem, tribulãdum cum aceto & oleo viciſsim & paulatim affuſis: ſi verò coquis ad aceti conſumptionẽ, & lithargyri fuſionẽ, vt craſſeſcat magis, fiet emplaſtrũ

*dictum, quia ſimpliciter 12. cõſtat quot fuerunt apoſtoli.

Vnguentũ *apoſtolorum Auicennæ 5. can. recipit terebinthinę, ceræ albæ, reſinæ, hãmoniaci ana drach. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drac. duas, ariſtolochiæ lõgæ, thuris maſculi, bdellii ana drach. ſex, myrrhę, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouẽ, bdellium ſi molle eſt, hammoniacũ, opopanacẽ cum aceto macerabis nocte vna, poſtridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo, terebinthinam permiſce, quæ tam belle hæc ac cætera cõprehendet, vt vix ſis erraturus: lithargyrũ autẽ in oleo nutries aliquandiu ſine igni friatum. Poſt igni trade: vbi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos miſce: vbi refrixit, reliquorum puluerẽ paulatim adiice, & bdellii ſi eſt ſiccius, quale nobis eſt adulterinum.

Olei libræ ſint eſtatę duę hyemę tres.

Rarum vſu, tamen ob componendi & miſcendi magnam difficultatẽ ſæpe ad operis ſpecimen probandis ſeplaſiarijs parari imperatur.

Emplaſtrum apoſtolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuerſiſsimum eſt, & conſtat ſimpl. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Marcianum cum alijs, & de althæa, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus olea 4. calida vocat) quia raró componuntur, omiſi, ex Nicolao petenda ſi componendi neceſsitas inciderit, & vnguẽtum in gratiam comitis cuiuſdam ad menſes cohibendos ſcriptũ, quia omnibus & ſolis aſtringentibus conſtat, vt emplaſtrum contra rupturam. ſi tamen componendi cupiditas tibi inceſſerit, aut etiam neceſsitas, nobis ſcribitur in fine vnguentorum Meſuæ cum vnguẽto citreo, & alijs non paucis hodie obſoletis: quanquam & vnguentum citreum, etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce ſit. Nam ſunt qui lapidem vitri (quem axungiam vitri vulgo vocant) alij gypſum lucidum, alij aliud. Forte autem corrupta vox ex amiãto lapide quo adulterãt hodie alumẽ ſciſsile illi aſpectu ſimilimũ, ſed alumen vrit, amiãtus eſt dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in gerſa ſerpẽtaria quã vocẽ ex ceruſa, ſyncope, n, uincorruptã eſſe eſt perſpicuũ. Eſt enim velut aut ceruſa, aut amylum (ſic enim etiã quidam vocant) ex radice ari, vel dracunculi depellata, trita, ſiccata citra lotionem his alijs poſt lotionem cum aqua roſarum.

Cerote & crelæon Geræcis, nobis ceratum à cera dictum, medicamentum conſiſtentia quodammodo medium inter vnguenta & emplaſtra.

Meſ.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem vnciam vnam, olei roſati ex omphacyno facti vncias quatuor, fiat ceratum in vaſe duplici, quod dum eſt refrigeratum, multum diúque ex aqua frigidiſsima, & poſtremo pauco aceto albo puro ſubigatur.

Non eſſe autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum, niſi tempore vtendi, abunde ex Galeno in Meſue ſectione vndecima docuimus. Poſtremo aqua roſarũ imbuunt hodie quod probo, ſed diu ſeruari nolo, præſertim aere calido, quia vires ſuas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum ſantalatum Meſuæ recipit ceræ albæ, drach. triginta, olei roſati librã vnã, roſarum drach. duodecim, ſantali rubri drac. decem, ſantali albi & flaui ana drach. ſex, boli armenicæ drach. ſe-

ptem ſpodii drach. quatuor, caphuræ drach. duas. Spódium Arabum nõ Græcorum.

Refrigerato iam cerato & raſo puluerem in mortario miſcẽt, paulatim potius quàm inter refrigerandum, vt ante vnguenta dixi.

Ceratum Galeni ſtomachicum recipit vnguenti nardini optimi ceræ odorę & pinguis, & lotę ana vnc. vnam, ſi hyems eſt: ſi verò æſtas ceræ drac. ſeptem, liqua in vaſe duplici, refrigerato deinde & raſo adde pulueris molliſsimi aloes, & maſtiches ana dra. vnã. Calidum

Succus omphacii aut abſinthii quando addenda, in Meſue dixi. Hoc aliter Meſues componit ex Galeno, ſed mutatis aliquot ſimplicibus & ipſorum pondere.

Ceratũ Galeni ſtomachicũ alterũ recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciã vnã, hypociſthidos vnc. ſemiſſem. fiat ceratum. Refrigerans.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno vſurpanda potius ſuaſerim, quàm quæ hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemẽs, & efficax fuerit. Illud calidiſsimum quod nõ eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebę, galanga, planè indicãt.

Ceratum ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthę, abſinthii, maioranę, ſtœchados Arabicę, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. vnũ, cinamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatę, caryophyllorum, macis, cubebę, galangæ ana vnc. dimidiam, thuris, maſtiches ana vnc. vnã, puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmeli, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinũ, roſatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera miſce multum, & diu tundendo, donec erit glutinoſum cum oleo ſpicino, & maſtichino.

Ceratum aliud Meſuę recipit roſarum, maſtiches ana drach. viginti, foliorum abſinthii ſiccorum drach. quindecim, ſpicæ Indæ drach. decem, excipe ceræ puræ vnc. quatuor, olei roſati lib. vna, & ſemiſſe ſimul igni liquatis mox aqua roſarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, ſucco, cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAEC emplaſtrus cũ r, & adiectiue medicamentũ emplaſtum ſine r, Galeno dicitur, latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplaſtrũ, quos hic ſequemur. Emplaſtrũ autẽ eſt medicamentũ corpori admouendũ, durũ valde & ſolidũ ex omnibus prope medicamentis, præſertim pinguibus & ſiccis coactum.

In emplaſtra enim recipiuntur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autẽ quædam vires ſolas emplaſtro diſtribuũt, vt vinũ, acetum, aqua, ſucci liquidi, hæc enim ad ſui conſumptionem coquũtur. Alia corpus tantũ, & materiã emplaſtro conferunt, nullam verò aut minimã virtutẽ largiuntur, vt lithargyrus, cera, oleum commune, recens, & frequenter reſinę. Reliqua prope omnia & corpus & facultatẽ aliquam emplaſtro impartiuntur. Ex quibus patet ſcopos componendorũ emplaſtrorum præcipuos eſſe duos facultatẽ, & conſiſtentiam craſſam, duram, glutinoſam. Duos verò alioſ odorũ & colorum minus eſſe præcipuos, & magis in ægrorũ gratiã quam medicamenti naturam, recipit tamem ob apprehenſionem, magni quoque ſunt momenti. præcipue odor. Is enim bonus cerebro cordi vtero commodare poſsit malus nocere, in ſumendis verò coloris, & præter hos ſaporis magni quoq; ratio eſt habenda, vt in methodo componendi medicamenta oſtendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, ſurculi, flores, fructus, ſemina ſicca, & ſimul puluerata, vel cum alijs, ferè poſtrema miſcentur cocto emplaſtro cum ariſtolochia gẽtiana,

chamęleon remoto ab igni emplaſtro à Galeno miſcētur.ſiqua verò ex his recētia & viridia ſumantur,vel ex humore aliquo coquuntur,cernuntur,miſcētur:vel ſuccus ex his ſi ſucculenta ſint tritis expreſſus incoquēdis alijs ſeruit, & in vaporē exhalat, viribus tamen relictis,vt in emplaſtro de genua.Id quod etiã muccaginibus cõmune eſt, ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloe, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia,glauciũ,lyciũ ,elaterium,meconiũ)in emplaſtra veniunt ſi recentes ſunt,aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur,qui coctione prius eſt conſumendus quàm illi cõpoſito miſceantur,aut ſaltem ſimul incoquendo conſumetur.Si autē ſicciores ſunt,tamen adhuc teri cõtumaces, piſtillo calido,& ob calorem ſiccãte terantur , niſi ſiqui ſint friabiles,vt aloe,ſcammoniũ,tam ſuccus quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipiēti emplaſtro miſcēdi ſunt,vel dum cerati conſiſtentiã habet emplaſtrũ,ſi illorũ ſuccorũ ſubſtantiã & facultatem manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores,vt rarius in emplaſtra recipiuntur:ſic liquores,gũmi,reſinæ,metallica omnino frequentiſsime.

Liquores autem vt galbanum,opopanax,ſagapenum,·hammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur,colantur,coquuntur ad humoris illius conſumptionem,in emplaſtrique conſiſtentiam coguntur,tuncque pondus illorum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si verò horũ duo, tres, quatuor in idem emplaſtrũ recipiuntur,ſed põdere diuerſo,vt in emplaſtro diuino,ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerandi,diſſoluendi, colandi,coquendi, vt cuiuſque per ſe pondus legitimũ accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probe nõ poteſt ob ramētorum , ſeminum, ſordium,& aliorum largam in multis horũ miſtionē. Si verò puri ſint aut cultello purgati,potes initio ſtatim pēdere,& mox ſimul diſſoluere,colare, & emplaſtro propemodum cocto incoquere ad humoris accititij conſumptionem. Quod ſi iam diſſoluti, colati,appenſi,& per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem,vt dictũ eſt venerint,percocto iam emplaſtro inijciũtur.Sunt qui terebinthina pauca,ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluant quàm inijciant.

Galbanũ ligneo piſtillo tuſum aliquando cęteris ab igne depoſitis inijcitur,aliquando parũ incoquitur,raro multũ:hãmoniacũ ſępe multũ coquitur,aut ſeparatim,aut cum emplaſtro,interdũ minus:eſt quãdo digitis ad ignē,vel ſolem dilatatũ mox vbi alia,ſed remota ſunt ab igne ſublata inijcitur,donec liqueſcat.

Hammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra,niſi cera & reſina,vel alia ad emplaſticam confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquēdo tota conſumuntur,viribus tamen (vt dixi)in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura . Neq; enim idem poteſt acetum ex vino auſtero,& acetũ ex vino valenti.adhæc tenue,purũ album valentius eſt, in tenuando & penetrando quàm contrarium : ſic vina medicamentis varia expetũtur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nũc generoſa, quale falernũ,ſi digerendũ valentius eſt.Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris prima ratione miſcetur ad coctionē, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum,reſoluens,molliens,vtque medicamenti vis acris,vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur,vt materiã pręſtet:ſitque cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorum corpus, cui euphorbium vel alia miſceãtur. Sæpe autē ad metallicorum coctionē adhibetur,vel ſolum,vel cum aqua,vel aceto,vel vino. Solum cum axũgia in emplaſtro diachalciteos ad lithargyri,& chalciteos coctionē:ſolo itē vel cum dictis humoribus lithargyros lęuiſsima fere veteribus coquitur ad ſordium conſiſtentiam,metallicis quibuſdam,vt ſquamma æris,ceruſſa,nunc initio adiectis,nunc poſtea, pro varijs medici ſcopis.

Oleum verò vetus quanquam & materiam præbeat,tamen ad digerēdum miſcetur: id quod quanto vetuſtius eſt, tanto in id efficacius . Eadem ratione omphacinum oleũ, vel ſimile ad aſtringendum & refrigerandum miſcetur:lotum ad refrigerandum,& dealbandum . Compoſita quoque olea omnia,& vnguenta in emplaſtra immitti poſſunt, vt præter materiam,facultatem quoque ſuam immittant.

Additur etiam oleum, vt reſinarũ ſicciorum,& ceræ vetuſtioris ſiccitatem corrigat: id quod reſinæ recentiores quoque præſtant.

Oleum hyeme vnguētis quibuſdã ceratis empla ſtris largius miſcendũ quàm ęſtate,

à cuius calore ſemifuſum, mollius reddit vnguentũ ceratũ, emplaſtrũ, vt durius idem oleũ ab hyemis frigore concretũ. Eadẽ ratio reſinarũ, liquidarũ, & ſiccarũ minus & cerę, vt olei partem cotylę quartam hyeme, ęſtate octauam: miſcet Galenus, interdum cotylas olei quatuor hyeme, tres æſtate idem miſcuit. Reſina tamen & cera quãto pinguior, humidior, recẽtior tanto parcior tam hyeme quàm ęſtate miſcẽda eſt, ſed tamen parcior adhùc æſtate quàm hyeme.

Mel panaciæ & alijs quibuſdam emplaſtris miſcetur, vt corpus præbeat emplaſticũ, & præterea ſiccet, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Cera in emplaſtris ſolum materiæ locum habet non efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum reſina, non tamen omnibus, vt pote materiam aliunde ſortitis cera miſcetur, aut reſina. Nam emplaſtrum diachalciteos neutram recipit, quòd conſiſtentiam emplaſtri iuſtam ſuppeditẽt lithargyros, chalcitis & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Adhæc quibus ladanum miſcetur ſi largum eſt ceræ vicem ſuſtinet, vt ea non ſit addenda.

Quanuis enim emolliẽdi vis exigua cerę, adſit tamẽ illius cauſa nõ inijcitur.

Porrò cera vel eſt recẽs, & ob id pinguis & glutinoſa magis. Hęcque æſtate parcior eſt miſcenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunq;, & ratione eadem pices, & reſinę. Quæ verò cera eſt ſiccior, vel natura, vel tempore, hæc minus diu coquenda, & ſępe oleo aliquo vel reſina liquidiore humectanda. Adde, quod cera alba ſeu natura, ſeu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ cerę cõſiſtentia & ratio, ſed facultate trahendi vehementi eſt prędita, quàm cera vel nullam vel minimam obtinet, quanuis nonnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid intereſt Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gummi.

Gummi thuris omniũ frequentiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdellium & ſtyrax interdum, cætera rariſsime, niſi quòd caphuram, & alia quędam arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris cõmiſcent.

Thus autem perſępe miſcetur emplaſtris ad obtundendam aliorum valentiorũ violentiam, nonnunquam vt materiã præbeat emplaſticam, pręſertim quod recentiſsimum eſt ac pinguiſsimum, nonnunquam vt affectus cauſam coquat, & modice digerat. Rationibus ijſdem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modice aſtringat. Gummi alia ferè miſcẽtur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiãtur, ac non multo ante reſinas inijciuntur, idque quia ſubſtantia ſint aquea & caſsiore cũ reſinæ ſint aereę magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gũmi ſint liquida & recentia eorúmque humiditatem multam, & virtutem in emplaſtro manere velimus, parum diu incoquantur. Quod pręceptũ ſuccis, liquoribus, reſinis, & alijs permultis eſt cõmune: quia coquendo ſicciora euadunt, & viribus velut exanimantur.

Vt lib. 5. meth.

Manna Gręcorũ.

Gummi liquores ſemper in fine miſceãtur, & ſucci ſicci quæ ſi humore aliquo fuerunt ſoluenda, ad illius conſumptionem prius coquãtur, poſt miſceantur, quando emplaſtrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplaſtro de ianua coquendi cũ oleo. Herbæ virides in emplaſtro gratia dei cum vino coquuntur ad eius conſumptionem. Ex oleo coquuntur emplaſtra, vt apoſtolicum, ceroneum, oxycroceũ, diuinũex cõtra rupturam, diachylon, vel ex ſuccis, vt emplaſtrũ de ianua: vel lacte, vt emplaſtrũ gratia dei.

Chalcanthum aceto ſolutum depoſitis ab igne paulatim miſcetur Galeno cauẽti ne efferueſcat. Aes vſtum, ęrugo, chalcitis, magnes, bolus armenica, terra lemnia, ſulfur, auripigmentum, & cætera puluerabilia in fine depoſitis ab igne miſcentur. Adeps ſuper ignem miſcetur ſemper agitãdo, crocus humore ſolutus dum fiũt magdalię & moſchus miſcentur.

Reſinæ.

Reſina lẽtiſcina, terebinthina, laricea, pithyinia ſeu pinea, picea, abietina, cupreſsina emplaſtris miſcentur ſæpe ad conſiſtentiam ipſorum conſtituendam tantum, ſeu vt materiam & corpus emplaſtro cum alijs prębeant, interdum vt lentorem & glutinoſam qualitatem impartiantur, cum per alia emplaſtrum pinguis expers, nec adhærens per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens.

Eſt quando vt virtutem aliquam emplaſtro afferant digerendi, tergendi, ſiccãdi, vel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, vt in ipſarum hiſtoria docui in ſimplicibus. Quantum autem vniuſcuiuſque ſit miſcendum, & quando coctioni ſit vnaquęuis miſcenda, poſtea ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: ſæpe, tamen emplaſtris inijcitur, vt ea tantum reddat glutinoſa non vt facultatem ali-

quam, vel nouam tribuat, vel augeat. Alię item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autē ea miſcetur, & ſimul liquores, aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris conſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcentur, vt ignem nullum, vel minimum ſentiat terebinthina. Siue per ſe ſiue cum alijs in emplaſtrum veniat, vt in emplaſtris diachylo maiore de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

METALLICA ſunt ante admodū curioſe terenda, & cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur ſi liquabilia ſunt, vel ne contactu nos offendāt ſi non liquantur, etiam ſi liquabilia ſint.

Ex his verò quæ liquantur libro ſuperiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cū aqua, vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iniūctis horū aliquibus, quæ tamen coquendo abſumentur, & liquandi celeritatem lithargyro afferunt, vt pòſt audies.

Lithargyri & ceruſſæ ana lib. 1. ſi cum olei & aquę ana lib. vna, parum diu aere puro igni ſplendente coquantur, album fiet emplaſtrum: ſed vt adhæreat parum terebinthinæ, vel reſinæ ſimilis addendum, ſi molybdęna addatur fiet cineritiū, ſi lithargyros & oleum ſint lota, albius fiet emplaſtrum. albedinem præter dicta emplaſtro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pōpholyx vſta ſpodiū, calx, oſſa, & piſcium teſtę vſtę, farinę. ſi plus ceruſæ accipiat quàm lithargyri albius fiet: ſed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato miſta emplaſtrum facit viride: melius fiet ſi ærugo in ſole ex aceto acri pluribus diebus lęuigetur, quod enim eſt in ea mordax, ſic miteſcit. Si verò æruginem cum alijs initio mediocriter coxeris, emplaſtrum facies melinū. i. coloris mali cydonij: ſi liberalius, rufum fiet. Rufa item & fuſca efficiunt chalcitis vſta, auripigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumē, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quę ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrū. Melinū etiā fiet ſi ęrugo lithargyro ad ſpiſsitudine cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufeſcat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tan tum conficiendo emplaſtro materia, vt in emplaſtro herę ex duabus ariſtolochijs.

Si cādidum vis emplaſtrū lithargyri loti & ceruſæ ana lib. 1. cum olei vncijs nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinē affert) ſed medicamentū tunc minus eſt glutinoſum, & adhęrens: quale vt fiat quidā terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentē miſcēt, ne colorem vitient, aut medicamenti virtutem. Alij eadem ratione ceram albam adijciūt, vt ceruſſa emplaſtris multis ad albedinem conciliandam miſcetur: ſic ad ruborem mynium, ſinopicū. veteres miſcuiſſe docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem ſit fuſcum emplaſtrum, ſquamma æris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdum per ſe ex oleo coquitur lithargyros ad ſpiſsitudinem, tuncque puluerata ceruſſa ſpergitur, vt fiat emplaſtrum album. Ceruſſa poteſt initio miſceri, vt ſal, & alia metallica, & terrea, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem confe-ret, ſed neque ad aliud quàm materiam, niſi quod valentius ſiccat quo diutius coquitur: ſic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vſus in emplaſtris duplex, ſi enim non liquetur, materiæ ſolū habet rationem: ſi liquetur præterquam quod corpus glutinoſum emplaſtro prębet, etiam ſiccat, idque magis quo diutius cocta erit, fitque ſic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda ſit, & ei emplaſtro addantur muccagines, lithargyron prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginē paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyron vri: ſi non requiritur muccago, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: ſatis glutinoſum facit emplaſtrum ſine reſinoſo, aut ceroſo corpore, multo magis ſi triplo.

Si emplaſtrum recipit lithargyrū, ceruſam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel ſucco alio fluxili, prius ſine igni illis nutriatur in mortario cū piſtillo: deinde coquātur igni lento, donec corpus (vt dicunt) ſumat, & craſſum glutinoſumq; euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, vt ſiccans magis, & glutinoſum reddat emplaſtrum. Ea-

dem ratione metallici reliqua,& terre a coctione longa ſicciora euadũt,non tamen glu-
tinoſa,niſi quæ liquantur. Nam quæ glutinoſa prius erant cum his cocta,liquores,gum-
mi,reſinę,cera,mel, ſiccata magis lentorem glutinumque amittũt. Oleum verò lentum
ſed minus ob iunctam humiditatem multam glutinoſius euadit, vt vetuſtate ſic coctio-
ne. Adde quòd fuſe coquendo lithargyros,& oleo vnita probe,olei glutinoſitatem au-
get, tum quòd in priſtinam duritiem non redit, tum quòd ſiccãdo liquiditatẽ olei con-
ſumit. Vnde etiam citra fuſionem lithargyros læuiſsime trita, diu cum oleo mediocri
ſubacta,in emplaſtri formã perducitur,pręſertim ſi id in ſole,vel aere aliter calido fiat.

Contra,ęrugo,chalcitis,ſquamma æris,& ſimilia diu coquuntur,vt vires eorum ve-
hementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent, Quãtitas
quæ obtundendo veniant ob id nihil,aut minimum coquuntur.

Lithargyri lib.tres,chalciteos vnc.4.cum olei lib.tribus,& axungię lib.duabus co-
quantur:præſtat tamẽ prius in mortario miſcere illa omnia,quàm in cacabo coquãtur.
Lithargyrus & ceruſſa ex pari ſibi oleo & aqua ſi coquantur,medicamentum fiet fragi-
le,cuti non hęrens,ſi maiorem liquidorũ menſurã acceperint,& ob id diutius coquan-
tur,glutinoſum euadet medicamẽtum. Lythargyros fuſa cum aqua & oleo largo blan-
dum,& glutinoſum,& album facit emplaſtrum.

Lithargyri libr. vna ex aceti & olei ana lib.duabus, cocta ad liquationem, glutino-
ſum admodum facit emplaſtrum,magis ſi ex vtriuſque ana lib. tribus coquatur:quòd ſi
vno die toto coquatur,nigrum fiet ac ſplendens.

Eadem ratione ſi cum largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maxime variat pro
coctionis menſura,& aceti,vini,aquę,olei varia in differẽtijs ſuis natura:quas differen-
tias medicus Pharmacopeo in ſcripturis ſuis explicare debet. Pręſtãtius autem fiet ho-
rum quodq;,ſi lithargyros ex his liquoribus, vel ſingulis, vel coniugatis ęſtate ſole ca-
lido multum teratur ſingulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplaſtris miſcetur quàm ęſtate,à cuius calore ſemifuſum fit
mollius emplaſtrum,vt à frigore concretum durius eadem ratio eſt reſinarum liquida-
rum,aut minus ſiccarum & ceræ.

Reſina aut cera quanto pinguior, humidior,& recentior,tanto parcior tam hyeme,
quàm æſtate miſcenda eſt.

Si medicamentũ facturus es ſimile acopis vnguẽtis,& ceratis liquidis,oleum ſit qua-
druplum ceræ. Si ad emplaſtri ſpeciem durũ, ceram oleo ęqualem miſce,maximè ſi cera
ſit vetuſta & ſicca:ſi verò recens eſt ac pinguis,pauciore oleo quàm cera opus eſt,vt ce-
ratum emplaſtri conſiſtentia fiat, maxime per ęſtatem:vt ſi facis ceratum diaeuphorbij,
accipe ceræ drach. ſex, olei drach. ſex, vel drach. quinque, euphorbij drach. vnam.
Quòd ſi reſinam miſcebis,vt glutinoſius ſit medicamentũ,oleum minue. Cera enim ad
liquiditatem multo pingui eget: reſinæ verò ſi ſint aridę, pauco:ſi liquidę, ſiccam ali-
quam ſubſtantiam ad emplaſtri conſiſtentiam poſtulant. Quantũ autẽ reſinę cerato mi-
ſceas,coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ miſta,vide an empla-
ſtri habet ſpiſsitudinem,ſi erit ſiccius,auge reſinam:ſi mollius minue,vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio.ſi enim pinguis & recens eſt,parcior miſcen da
eſt ad emplaſtri formam.ſi vetus & ſicca,largior poteſt miſceri.

Si medicamẽtũ iam cerati habet conſiſtentiã, vt emplaſtrũ fiat,cerę tantũ tertia pars
vel quarta miſceatur:ſi adeps miſcenda eſt,& ea humidior,cerę dimidium addendũ eſt,

Si ceram parem miſcebis oleo, emplaſton medicamentũ fiet aere temperato. Si ve-
rò cera vetus eſt,& arida,& aer frigidus,paulo plus olei:ſi autem cera pinguis, & aer ca
lidus, paulo minus olei quàm cerę,vt cerę pinguis lib.vni,olei vnc.duodecim,cerę ve-
rò ſiccæ vnc.tredecim,pro cerę conſiſtentia, quantitate,& aeris in calido & frigido tẽ-
peratura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere poſsit.reſina additur præcipue te-
rebinthina liquida parte ad ceram tertia,vel quarta.

Quando cerę miſcentur liquabilia,quæ frigida vbi concreuerint ſolida ſunt, pauca
cera opus eſt,vt in baſilico tetrapharmaco recipienti ceræ,reſinæ ſem.colophoniæ,pi-
cis,ſeui taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ miſta ſicca ſunt,vt metallicorum pulueres,farinę,pauca mi-
ſcetur,vt emp.ex ſe.lini. Olei veteris libr.duæ,ceræ vnc.20.reſinæ colophoniæ, adipis
ſuilli ana lib.1.& dimid.lithargyri lib.i.ceruſæ,& muccaginis ſem.lini ana vnc.ſex,thu
ris vnc.4. farinæ tenuiſsi. vnc.vna. Muccaginis, ſem.fœni.lini, rad. althæę, & oleum

incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire deſierint.i.ad muccaginis conſumptionem.

Ex metallicis præſertim ſi pauca liquida addantur, ſtatim duriſsima euadūt emplaſtra, ob id parua quātitate paranda, prȩſertim ſi hyeme parāda ſunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, reſinarum, butyri, liquorum recētium, & ſuccorum glutinoſorum miſturam cū ſiccis. primā cōiectura quadam artificioſa ex ſingulorum quantitate & cōſiſtentia præſumimus: non planè ſcientes quale craſſitudine tandē medicacamentum ſit futurū, Sed cū miſta ſint omnia, clarū fit an tenerius, vel durius ȩquo ſit redditū: quare in ſecunda cūpoſitione diligētius à nobis cōiectanda eſt legitima cuiuſque quētitas.

Olei menſura eſt coniectanda ex his quibus miſcetur, & coctionis quantitate, & aeris temperie: nam metallica ſunt coquenda diutius quæ ſiccare ſine morſu volumus, ac glutinoſiora eſſe, ob id largius oleum requirūt: quod ſi paucū habent, & minus diu coquenda & friabilia ſunt, niſi reſina aliqua coeāt. Quod ſi cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quȩ ladanum accipiunt, non egent cera & contra, quia ladanum cerȩ loco ad ſiccorum medicamentorum vnitatē faciendam vſurpatur. Multæ ceræ miſtura medicamenti vim aufert cera recentiſsima, molliſsima, pinguiſsima, pauco humore oleoſo eget.

Coquēdi modus & ordo.

Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris non eſt ſimiliter vtilis, ſed colorem, & ſæpe facultatē immutat. Poſsis enim ceruſſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed cādorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem, & refrigerationem: magis tamen ſiccabit, ſi cruda inijcitur, contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis cōſiſtentiam, omnia hæc mediocriter.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne vrātur, quod fundum ob inſitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad conſiſtentiā cocta adduntur adipes, reſinæ, gummi, manna, cera, dum cocta adeò ſunt omnia, vt digitos non inquinent, galbanum, & ȩrugo, & opopanax, ariſtolochia, panacis radix, chamæleontis, radix gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina addūtur, vbi cocta ſunt adeò, vt manus non inquinent, hammoniacum manibus dilatatū additur, deinde lana ſuccida, vſta.

Quod ſi ſepum & mannam thuris accipiāt illa, ante cerā miſcentur, & aſsidue mouentur: poſt vbi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, pòſt æruginem, & opopanacem aceto diſſoluta.

Lithargyro ex oleo cocta ſquāma læuiſsima miſcetur ſemper mouēdo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniam exuta, vel aceto trita, paulatim miſcetur.

Si bitumen, pix, cera, reſina, ꝓpolis ſpiſſato illi addātur, quibus liquatis ȩrugo, & pyritis lapis ab igni ſublato, & modice refrigerato alumē, galbanū ſubactū māna inijcitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto teruntur, interdum & ichthiocolla minutim conciſa prius. puluis lanȩ ſuccidȩ, manna, galbanum, extra ignem inijciuntur.

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad conſiſtentiam cocto, deinde hammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & ſquamma ȩris: poſt hȩc ipſum æs vſtum, pityinam, & ceram: poſt hæc, metallica.

Coquēdi finis.

Finis coctionis emplaſtrorum eſt, cum ſcopos prius dictos attigit: conſiſtentiam ſcilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæſitum ac odorem. Conſiſtentia autem iuſta, hoc eſt craſſa, dura, glutinoſa, & adhȩrens cognoſcitur, quando emplaſtri portio exempta, & refrigerata in aere, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vnū probe coierunt: nec fragile, ſed tenax, ductile, rumpi cōtumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollitæ.

Vires autē emplaſtri expetitas cognoſces ſi quas frangi noluit medicus, integrȩ ſunt, nec igni diſſolutȩ: quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorū miſtione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quȩ an certa fuerit, experiētia & vſu emplaſtri probabit medicus, & tibi poſtea inſinuabit. Ignis ipſe non modò vehemēs aut clemens, ſed ſubiectorū ratione, & diuturnitate emplaſtri, vim aliā alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat, vti & diuturnior & fumoſus, & qui ex tedis fit, vel alijs fumū multum & craſſum ob reſinoſam ſubſtantiam edentibus, & in aere craſſo, & nebuloſo factus. Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aere puro.

Lithargyros flamma acri & continua interdū coquitur, interdum igni lento. Probe coctum eſt emplaſtrum diachylon Nicolai Alexādrini, quando in eo veſiculas ebullare

& ſubſiſtere videris,cap.eiuſdem.104.

Repoſitio

Pyxide rubra quædã alia lignea,alia pelle excepta reponũtur,fere tamen hodie Damocratis exemplo lib.5.c.ph.g. μαγδαλίας manibus facimus,quas papyro circundamus.

Emplaſtron diachylon cõmune Meſuę ſic fit,litargyri tenuiſsime triti,& à plumbo,& ſcoria purgati vnc.vna & dimidia, cũ olei antiqui clari vnc.tribus in mortario * lapideo piſtillo ferreo diu cõquaſſetur & agitetur,poſt igni lento coque, rudicula ſemper mouendo,donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, vt paulatim frigeſcat,ſine.Interim vncias tres muccaginis ex ſemine lini,& fœnigræci & radice maluæ,extractæ parum feruefac, deinde illã paulatim lithargyro & oleo probe piſtillo ligneo permiſce:poſtremo percoq; omnia ſimul ad iuſtam ſpiſsitudinem. Si vis ireatum facere, miſce, aut oleum irinum pro cõmuni, aut pulueris ireos vnciã vnam in lib.ſingulas: ſi addatur muccago,ſe. meliloti,anodynum magis euadet.

Diachylõ album.

* æreo hodie.

Si puluerem ireos miſceas oleum aliquod etiã tum miſcendum.

Hodie ſic paramus.ſunt qui ſemina lini & fœnigreci purgata ſordibus,& radicem maluę mũdam & contuſam nonnulli triduo aqua macerãt,ſuper prunas clementes,deinde ſemper mouendo coquunt ad dimidias,& colant.Eius colati libram vnam cum oleo aliquantiſper coquunt,poſtea puluerem lithargyri miſcent,& cõtinenter rudicula mouentes coquunt,donec bullas & ſtridorem edere deſinat,ſeu donec marmori vel aquæ frigidæ infuſa portiuncula & refrigerata idoneam habere conſiſtentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter ſint abluta,multo albius erit emplaſtrũ. Nicolao Alexãdrino recipit olei veteris vnc.42.lithargyri vnc.36.radicis maluę agreſtis,& ibiſci,fœnigræci,ſeminis lini ana vnc. 12. radices & ſemina in aquæ phialis tribus triduo infuſas, igni lento coque ad dimidias, cola:expreſsi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quãtum ſatis eſt incoque ſemper mouendo: dũ percoctum erit,hoc eſt, dũ veſiculas bullare & ſubſidere videris aufer igni:dum refrixerit,conde.Lithargyrũ cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico piſtillo ferreo, albuit:ſed dũ ignem attigit,nigruit,maxime vt diachylo ineptiſsimum videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impoſitum miſeris,oleum paulatim affundatur,ſemper miſcendo piſtillo ligneo vbi probe erunt miſta,partem meliorem muccaginis affunde & coque,dum ea videbitur conſumpta:reliquum paulatim adiice ſemper mouendo.

Cum autem lithargyrũ prõpte vratur motu per ſpatham ligneam latam aſsiduo eſt opus, qui eã à fundo vaſis ſeparet:ignis præterea ſit blandus,& affundatur vt dictũ eſt,muccago.

Album autem fiet vt vulgo expetitur, ſi muccago parũ habeat ſe.fœnig.id enim largius flauum facit emplaſtrum. addunt nonnulli ſalem paucum initio extrahende muccaginis,vt clarior & albior ſit.Lithargyros item bene lota aqua cõmuni vel ſalſa, albedinem addit, & coctio mediocris. Nam multa & vſtioni propinqua flauitiem & ruborem & nigrorem impartit.Si vero violenta eſt flamma,etiam mox nigredinem dat lythargyro.

Empl.diachylon magnum Meſuæ recipit lithargyri puri, triti & creti vnc.12. olei irini, anethini, chamæmelini ana vnc. octo, muccaginis,ſeminis lini & fœnigręci,& radicis althææ,& ficuum pinguium & vuarum paſſarum,ſucci ireos,& ſcillę,œſypi,ichthiocollę ana drach.duodecim & ſemiſſem,terebinthinę vnc.tres,reſinę,pini,cerę flauę ana vnc.duas, compone vt diachylon cõmune.

Proportio lithargyri ad oleũ hic eadem quæ prius.

Muccagines vt prius emulgeantur,oleóque lithargyros in mortario vel vaſe in quo coquenda eſt diu ante coctionẽ nutriatur ſemper mouendo,deinde igni lento coquatur,dum craſſeſcere incipit,muccago paulatim affundatur, hac prope cõſumpta igni auferatur emplaſtrum,affundatur ſuccus ireos & ſcillæ, & ichthiocollæ glutinis muccago, cum vino & aqua ſimul miſtis & coctis extracta.His cõſumptis coctum eſt emplaſtrum,& cera minutim

Ichthiocolla etiã piſcis eſt.

ſecta & pini reſina miſcendę his liquatis, terebinthina & œſypus extra ignem miſcenda, quia coctionem non ſuſtinent.

Empl. de muccaginibus ſpuriũ recipit muccaginẽ, ſem. lini & fœnigręci, & althææ, & mediani corticis vlmi ana vnc. quatuor & ſemiſſem, olei, liliorum, anethi, chamemæli ana vnc. vnam, hammoniaci, galbani, opopanacis, ſagapeni ana vnc. ſemiſſem, ceræ nouę vnc. viginti, terebinthinę vnc. duas, croci drac. duas. fac emplaſtrũ.

Muccagines vt dictum eſt extrahantur cortice vlmi medio bene prius contuſo, eædem oleis incoquendo conſumantur, olea reſidendo purgentur, vel linteo ſine expreſsione colentur: his calentibus cera particulatim ſecta liquefiat, & liquores iſti quatuor aceto * ſoluti, & linteo colati cerelæo calido miſceantur: poſtremo extra ignem terebinthina probeque omnia commiſceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inſpergitur & manibus fingendo magdalias immiſcetur.

vel camęmeli & meliloti decocto.

Empl. de meliloto Meſue recipit, meliloti vnc. ſex, florũ chamæmeli, ſe. fœnigręci, rad. althææ, abſinthii, ſampſuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, caſię, ſpicę nardi, ſeminis apii, ameos, aniſi ana drach. duas & ſemiſſem, hammoniaci drach. decem, ſtyracis, bdellii ana drac. quinque, terebinthinæ vnc. vnã & dimid. ficus pingues duodecim, ſepi hircini, reſinę ana vnc. duas & ſemiſſem, cerę vnc. ſex, olei ſampſuchini & de ſpica ana. q. ſufficit infundendis & extendendis omnibus.

Vt ana vnciam vnã.

Sepum hirci colatum reſina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parum humectatę probe tritę per mantile, aut ſtamen, aut cribrum ſetaceum cernantur, prædictis miſceantur, deinde hammoniacum & bdellium in aceto ſoluta & colata, poſtea terebinthina, poſtremo vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & ſimul cum his ſtyrax per ſe diligenter tritus. Si vero ficus eſſent pauciores, & puluis largior, nec is cernẽdus, poſſent hæ minutim conciſę cum aliis teri, baccæ lauri excorticandę. Sunt qui Hammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgręcum ſint incocta) diſſolui malunt, vt emplaſtrum fiat emolliens magis: ſed aqua illa ægrius ſoluuntur: quàm aceto eſſentiæ tenuitate promptius ipſa tota penetrante & diſſoluente.

…laſtrũ … ma Nicolaus Alexandrinus, & primę claſsis drac. 7. 2. drach. 6. tertiæ. 4. quartæ. 3. quintę duas & galbanũ, ex qua bdelliũ & cõſitentẽ. i. ſtyriacem rubrã in ſextam ſeparet drach. vna vtrinſq; contentus, vt lithargyri drach. dimidia.

Empl. ceroneum Nicolai recipit picis naualis colatę, cerę ana vnc. duas, & drach. tres, ſagapeni vnc. duas, hãmoniaci, therebinthinæ, colophoniæ, croci, ana vnc. vnam, & drach. tres, aloes, thuris, myrrhæ ana vnc. vnã, opopanacis, ſtyracis, galbani, maſtiches, aluminis, fœnigræci, ſtyracis rubri, bdellii ana drach. tres, lithargyri drach. vnam & dimidiam, ſagapenum, galbanũ, opoponax, hammoniacum fracta vel potius inciſa vino tecta nocte macerentur: coquãtur ad vini dimidii cõſumptionẽ, colẽtur, tunc picem colatã miſce, ſpathula moue, hac liquata cerã: qua fuſa colophoniam colatam, poſtea ſtyracem piſtillo calido tritum fruſtatim adde: hinc maſtichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu poſt iniice, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnũgræcum percoctum effunde in aquam frigidam, extracto aquam omnẽ manibus exprime cum puluere, aloes ſuper marmor oleo laurino vnctũ ſubige, cum pulnerato croco finge offas manibus eodem oleo vnctis.

Sed Nicolaus Alexãdrinus litargyrum tenuiſsime tritum, cũ oleo quantũ ſatis eſt, perco-

quit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fuſa lachrymas colatas, hammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanũ, ſtyracem vtrũque, terebinthinã, & ſpathula probe miſcet. Hinc colophonię, thuris, maſtiches, bdellii aluminis myrrhæ fœnigræci puluerẽ paulatim miſcet: vbi pcoctũ eſt, in aquã iniicit. Ceroma autẽ proprie oleũ quo luctaturi ſe perfundũt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatã colant, ceram in ea liquant, ſagapenũ, hammoniacum, galbanum, opopanacẽ, bdelliũ, vino ſoluta & collata coctaque ad vini prope totius cõſumptionẽ, paulatim miſcent, deinde terebinthinam, poſtremò puluerẽ reliquorum tenuiſsimè tritorum & cretorũ, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his emplaſtrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa, reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corpus vnũ coeunt. Si vero ſimul vel liquores ceræ, pici, colophonię, vel contrà liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim inicis, liquores fundum ob grauitatem petẽtes vrentur: & cum aquoſi ſint ægrius, alijs pinguibus ſummũ leuitate ſua petentibus miſcebuntur: niſi forte tandem iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligẽter, ne aloe, & myrrha vrantur, & grumoſum reddãt emplaſtrũ.

Alij ſecreto quodam modo hammoniacum, ſagapenum, opoponacem, galbanum, bdellium vino ſoluta, colata, cocta ad emplaſtri conſiſtentiam, terebinthina paulatm miſta ſiue igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro præcedenti de meliloto & alijs, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana vnc. quatuor, terebinthinę, galbani, hãmoniaci, myrrhæ, maſtiches, thuris ana vnc. vnam, & drach. tres: Galbanum & hammoniacũ aceto nocte vna macerantur, poſtridie liquãtur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti conſumptionem: addit tunc picem naualem colatã, hac fuſa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu poſt maſtichen, thus, myrrham, ſemper ſpathula mouendo. Cocta in aquam frigidã immitte, manibus hanc totam exprime, ſuper marmor oleo inunctũ cum puluere croci molli, & offas finge.

Nico. Alexan. in prima claſſe vnc. duodecim, in ſecũda. 4. aceti philam vnam miſcet.

Alij picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanũ & hammoniacum in aceto diſſoluta & colata miſcent. His coctis maſtichen, thus, myrrham, poſtremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus molliendo & ſubigẽdo ſuper marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi poteſt olei vnc. vna ob emplaſtri ſiccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti cõſumptionẽ, cum reliqua hammoniacum. thus, in mortario terit & ſoluit, & coquit ſemper mouẽdo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum eſt conſumptum, galbanũ, myrrham, maſtichen addit, his feruefactis crocum pulueratum miſcet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante, galbanum & hammoniacum & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantum vnciã vnam & drach. tres, In ceroneo præterea liquores vino macerantur, cætera multum conueniunt: ſed illud valentius, hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius quem varie minuunt. Ob id vt vilius ſit, croci vnc. tantum duas hodie miſcent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt cauſa ſit nulla, cur hic adeo augeatur ſumptu parum neceſſario, nec viribus adeo æſtimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit ſuccorum apii, plantaginis, bethonicę ana lib. vnam: ceræ, picis, reſinæ, terebinthinę ana libr. ſemiſſem, forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda, & continenter mouẽda ad ſuccorum conſumptionem, poſtremò terebinthina miſta ſemel, aut bis feruefacienda. Alii terebinthinæ partem dictis ſimul incoquũt, reliquam extra ignem miſcent, vt ſiccitatem aliorũ emendent, ſicq́ue formam emplaſtro meliorem impertiunt. Succos per ſe in ſapas coquerem potius, deinde liquatis alijs miſcerem, In neutro Nicolao inuenio hoc emplaſtrum, vt neque

tria ſequentia,ſed tantum ex his ceroneum,oxycroceum,apoſtolicum.

Empl. gratia dei Nicolao recipit,terebinthinę lib.ſemiſſem,reſinæ lib.vnam,ceræ vnc.quatuor,maſtiches vnc.vnam,verbenæ,bipinnellæ,bethonicæ ana manip. vnũ. hęrbæ hæ tuſę ex vino albo valenti coquantur ad vini tertiæ partis conſumptionem,cola,herbarum ſubſtantiam abiice,in colato cera,reſina,maſtiche coquantur,ad corporis idonei conſtitutionem.aufer igni,terebinthinã adde,ſpathula moue, fac emplaſtrum.

Hærbæ hæ recentes inciſæ,tuſæ in vino albo potenti ad ſui diſſolutionem percoquantur,colentur,in colato vini reliquo cera & reſina ad colati prope conſumptionem coquantur:tunc maſtichen adde,poſtremo terebinthinam,ſemel feruefac,aufer igni,vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato reſinam ſolam coquunt:hoc prope conſumpto ceram addunt , poſtremo terebinthinam extra ignem , & vbi refrigerari incipit, maſtichen pulueratam permiſcent. Vterque hic modus,quam Nicolai eſt præſtantior,quod maſtiche coctionem non ſuſtineat ob eſſentiæ tenuitatem.

Hodie vt ſit albius,addita paulo largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl.ad herniam Nicolao recipit picis naualis , aloes ana vnc. tres,lithargyri,ceræ rubræ,colophoniæ,galbani, hammoniaci ana vnc.duas.Viſci à quercu vnc.ſex.Boli armenię,vtriuſque ſimphyti, gypſi,vtriuſque ariſtolochiæ,lumbricorũ terræ,gallarum ana vnc. quatuor,myrrhę,thuris ana vnc.ſex,terebinthinę vnc.duas,ſanguinis humani lib. vnã. Pellis à veruece mox vbi ablata eſt,horis. 24. coquatur, deinde expreſſa pelle & abiecta viſcũ quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit,igni auferatur , addaturq; terebinthina, lithargyros,colophonia,hinc maſtiche,thus,myrrha,galbanũ,hãmoniacũ,lumbrici terræ, paulopoſt ſymphytũ maius & minus,gypſum,bolus armenia: igni tũc redde,& adde ſanguinem humanũ, ariſtolochiam longam & rotundam,poſtremo aloen, ſemper ſpatha agitãdo,impone marmori quod oleo violato inunxeris & manibus ſubige.Iterũ biduo aut triduo in mortario cõtinẽter teratur.

Aliud eſt Arnoldi villanoua.

In decocto prædicto pellis arietinæ recentis viſci baceæ ad ſui diſſolutionem percoctæ, colãdo expreſſæ abiiciũtur, additur lithargyros,aliquãto poſt cera,pix,colophonia,coquendo ſemper mouenda ne vrantur : coctis his,& aqua prope conſumpta, galbanum hammoniacum vino ſoluta & creta , myrrha , terebinthina , ab igne depoſitis , ſed adhuc calentibus, thus maſtiche,lumbrici in vino purgati & vino alio probe ſeorſum cocti. Tempore nimis dureſcit,niſi addatur oleum. Alij poſt colatum viſcum extra ignem addunt ceram colophoniam,terebinthinam,aliquanto poſt iniiciũt liquores diſſolutos,colatos,coctos, vt ſæpe dictũ eſt. Lithargyros,gypſũ,thus,myrrha,bolus armenia,ſãguis humanus,&c. teri habilia.

Emp.diuinum Nicolai recipit galbani,myrrhæ ana vnc.vnam & drac.duas,hammoniaci vnc.tres & drach.tres, opopanacis,maſtiches,ariſtoloch.lõgæ,æruginis ana vnc. vnam, lithargyri & olei communis ana lib.vnam & ſemiſſem,ceræ nouæ vnc.octo, thuris vnc.vnam & drach.vnam,bdellii vnc.duas,Magnetis vnc.tres, miſce omnia vt decet.

*(id quod ei cito, qa

Lithargyrum cũ oleo diu ante coctionem nutriatur,poſtea ad ſpiſsitudinem vſque * coquatur:tunc adde ceram minutim conciſam:qua liquata aufer igni, & adde galbanũ,ham-

moniacum,opopanax, bdellium,ſi molle eſt in aceto vel vino diſſoluta & colata & cocta: deinde puluis myrrhæ,bdellii,ſi eſt ſiccum,maſtiches,thuris,ariſtolochiæ,magnetis:poſtremo ærugo ne ſi diu coquatur empl.fiat rubrum, ſit tamen medicamentum adhuc valde calidum,alioqui,ob ipſius ſolidam duritiem ægre permiſcerentur omnia. Si vero flauum vis ſemiuſtam æruginem impone, vel coquendo talem redde: ſi rubrum (quale Narbonenſis Gallia præfert) eius æruginis drach.duas,vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte,reliquas eius drach.in fine,ſi non vis ita coloratum,totam miſce poſtremum.

paucũ eſt oleũ,accidit.)

Emplaſtri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum,& vnguentum de ceruſa.

Empl.apoſtolicũ Nicolai recipit,lithargyri vnc. ſex, ceræ mauricę,colophonię ana vnc.duas,propoleos,viſci querni ana vnc.vnã hammoniaci, cadmiæ lapidis ana drac. ſex. maſtiches, thuris ana vnc.ſemiſ.terebinthinæ,bdellii,opopanacis,galbani,myrrhæ,ſarcocollę,æris vſti,ſquammæ æris,æruginis,dictamni,ariſtolochiæ rotundæ,* mumię ana drachmas tres.

* praſij viridis Nicol. Alex.

Lithargyrum & oleum diu ſimul nutrita,coquãtur,ſemper mouendo ad emplaſtri cõſiſtentiam,ſeu donec ſcutellæ impoſita, ceræ,aut mellis modo coacta ſint:tunc cera,colophonia,maſtiche,thus,myrrha,bdelliũ,propolis,viſcũ quernum,terebinthina in his quo ſcribũtur ordine liquentur.His fuſis igni auferatur,adde paulatim:ne efferueant liquores hammoniacum,opopanacem galbanum diſſolutos aceto aut vino,colatos, coctos ad aceti aut vini conſumptionem,vt dictũ eſt,recoque,deinde pulueres ſarcocollæ, cadmiæ lapidoſæ,æruginis,ſquãmæ æris, æris vſti, dictãni,ariſtolochiæ,dũ erit pcoctũ,hoc eſt aquæ frigidæ portione iniectum duratur,& digitos tractatu non inquinat glutinoſo adhæſu,tũc totum aquę frigidæ iniiciatur: dum refrixit,exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro,cum oleo ad emplaſtri conſiſtentiam percocto,cerã,galbanũ,terebinthinam,propolim, colophoniã ſeorſum & modico interuallo addit: poſtea,æs vſtũ,cadmiam commiſcet,probe ſemper feruefaciẽdo, deinde opopanacem, hammoniacũ, bdelliũ,viſcum,myrrham,thus,maſtichen, ſarcocollam, ſquãmam æris cũ pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta miſcet, & coquit ſpathula certatim mouendo.

cætera cõſentit, niſi põderibus oĩbus variaret.

Empl.de vigo recipit olei chamæmeli,anethi,de ſpica,de lilio ana vnc. duas,adipis porci vitul. ana lib. vnam. euphorbii drach. quinque,thuris drach.decem, olei laurini ſeſcunciam,adipis viperæ vnc.duas & ſemiſſem, ranas viuentes ſex,lumbricorum in vino lotorum vnc.tres & ſemiſſem:ſucci radicũ,ebuli & enulę ana vnc. duas,ſchœnanthi,ſtœchadis,matricariæ ana manip.vnũ, vini odoriferi lib.duas,coque omnia ſimul ad vini cõſumptionẽ:coletur,colato adde lithargyri auri lib.vnã,terebinthinæ claræ vnc. duas,cũ cera alba,fiat ceratum, aut vnguentum, addendo in fine, ſtyracis calamitæ ſeſcunciam, & igni ablatum piſtillo tribuletur, donec tepidum erit,tunc adde argẽti viui ſaliua extincti vnc.quatuor,miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum adſcripturus non eram,quod argẽtum habeat viuũ à cuius vſu omniũ maxime abhorreo,propter noxas à prioribus deſignatas,à recentioribus experientia quotidiana pluſquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius conſuetudo, ne omitterẽ effecit. acceſsit ad id Petri Gruſelij olim mihi in re medica cõdiſcipuli,nũc vero medici longe pręſtantiſsimi elogiũ de hoc emplaſtro à ſe non ſemel magnis ſucceſsib⁹ vſurpato in articulorũ & reliquarũ partiũ neruoſarũ doloribus etiã hæreditariis, nõ ſolis hiſpanam luem cõcomitantibus in corporib⁹ carnoſis. Plura compoſita medicamenta deſcribere,mi hi viſum non eſt,quod etiam in his multa idẽ promittũt,& præſtant,ob idq; ocioſa videri poſsint. Inte-

grum autem cuiuis docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut ſaltem mutare, vt ſimplicibus conſtent, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idē pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis poteſt ex Meſue, & Nicolao Alexandrino potius quā ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore ſuffecit experiri quid hac in re aliquando præſtare poterimus. Quapropter paucis ſingula tantumque leuiter perſtrinximus, cum plurima ſuperaddere nobis licuiſſet, niſi noluiſſemus prolixitate auditorem deterrere nouitium, vel obruere. Eſt autem id totum velut imago quædam rudis tantum eorū quę poſt ſcribemus: ſed paulatim mihi pharmacopœi ſunt melioribus aſſuefaciendi, vt poſtea non fugiant maiora. Cum non ignorem in horum fæce plurimos omnino & indoctos, & rerum omnium imperitos, & ſtolidos, dicā audacius, & maleficos, & haud dubie veneficos, qui hunc laborem noſtrum accuſabunt tanquam parum vtilem: immo noxiū, ſcio, calumniabūtur, quod hactenus miſeris mortalibus ægris recte eſſe conſultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur. Sed hi non ita multo poſt etiam inuiti intelligent, quàm fuerit in hunc diem iniqua ipſorum conditio: & volent non volent, ſub noſtra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea vero quia nihil ſuibus his cum amaracino vnguento eſt, muſis & purioris pharmacopœeuces ſtudioſis ſcribo id quantulum quantulum eſt: quod oro manu grata accipiant, & ſecum repetent, quàm non fuerit facile rem hactenus intentatam excitaſſe. Id quod iudicare facillimū his eſt, qui ſcripta ſua aliquando publicarunt multo ſtudio, cura, induſtria, vigilijs, ingenii ſummis virib9 cōparara, Qui verò nihil adhuc ediderūt, ignari noſtrorū laborū, ad calūnias ſunt propēſiſsimi, ſed hæc leges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hiſq; ingratis ſeruire nephas eſt, vt eſt apud poetas. Boni igitur cōſule: & fronte non ingrata ſume lector candide noſtrū hoc tirocinium, interea dum huius medicinæ partis ſpecimen apparamus, longe pulcherrimum, fœcundiſsimum, poſteritatis memoria digniſsimum.

FINIS.